

79. Maanantaina 8 päivänä kesäkuuta 1998

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi

Hallituksen esitys laiksi rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta 2945

Hallituksen esitys 6, 117/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1998 vp
Lakialoite 39/1995 vp, 31, 50/1996 vp, 1/1998 vp
Toivomusaloite 23, 24, 26/1995 vp

Lähetekeskustelu

2) Hallituksen esitys eduskunnan suostumuksen antamisesta valtion osakeomistussuuden alentamiseen Enso Oy:ssä 2958

Hallituksen esitys 80/1998 vp

Kolmas käsittely

3) Hallituksen esitys laeiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä yksityistettäessä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia ja muodostettaessa yksityisiä ammattikorkeakouluja annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta 3022

Hallituksen esitys 58/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

4) Hallituksen esitys väestökirjanpidon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi 3022

Hallituksen esitys 14/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 4/1998 vp

5) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta 3024

Hallituksen esitys 16/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 5/1998 vp

6) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 17/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1998 vp

7) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 38/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 7/1998 vp

8) Hallituksen esitys laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 62/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi lannoittelain 3 §:n muuttamisesta 3025

Hallituksen esitys 72/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 6/1998 vp

10) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta 3025

Hallituksen esitys 18/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/1998 vp

11) Hallituksen esitys laiksi 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta ”

Hallituksen esitys 73/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

12) Hallituksen esitys laeiksi sijoituspalveluyrityksistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 56/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

13) Hallituksen esitys laiksi valtion erityisrahoitusyhtiöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi ”

Hallituksen esitys 35/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

14) Hallituksen esitys laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 51/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

15) Hallituksen esitys laeiksi Suomen Hallitusmuodon 31 §:n kumoamisesta ja kansalaisuuslain muuttamisesta 3026

Hallituksen esitys 49/1998 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 4/1998 vp

16) Hallituksen esitys verotuksen oikaisulautakuntaa koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön ”

Hallituksen esitys 15/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

17) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta 3026

Hallituksen esitys 12/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 10/1998 vp
Toivomusaloite 192, 199, 211/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

18) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaista lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimuksiin tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi 3031

Hallituksen esitys 20/1998 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 7/1998 vp

19) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 29/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp
Lakialoite 40/1995 vp, 2, 5, 52, 56, 63, 68/1996 vp, 26, 29, 129/1997 vp, 36, 42/1998 vp
Toivomusaloite 36/1995 vp, 30/1996 vp, 58/1997 vp, 28/1998 vp

20) Hallituksen esitys verontilityslainsäädäntöä ja laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta 3032

Hallituksen esitys 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1998 vp
Toivomusaloite 41/1998 vp

21) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 55/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1998 vp
Toivomusaloite 33, 38, 40/1998 vp

22) Hallituksen esitys laiksi poliisin henkilörekistereistä annetun lain muuttamisesta 3032

Hallituksen esitys 22/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Harja, Aura, Backman, Dromberg, Enestam, Halonen, Holopainen, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Häkämies, Ihamäki, Immonen, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvilahti, Kaarilahti, Kanerva S., Karhunen, Karpio, Knaapi, Koistinen, Korhonen M., Korkea-osa, Koski M., Koskinen Johannes, Kukkonen J., Kääriäinen, Laaksonen, Laitinen, Lapiolahti, Lehtosaari, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lindén, Malm, Manninen, Metsämäki, Niinistö, Norrback, Nyby, Puisto, Pulliainen, Rantanen, Rauramo, Rehula, Roos, Soininvaara, Tennilä, Vehkaoja, Vehviläinen, Vihriälä ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Metsämäki, Soininvaara, Halonen, Vehkaoja, Kanerva S., Dromberg, Koskinen Johannes, Koistinen, Kääriäinen, Lindén, Tennilä, Järvilahti ja Vuorensola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden perusteella edustajat Holopainen, Immonen ja Rehula, virkatehtävien perusteella edustajat Aura, Halonen, Huttu-Juntunen ja Norrback sekä muun syyn perusteella edustajat Dromberg, Huuhtanen, Häkämies, Järvilahti, Kaarilahti, Karpio, Knaapi, Koistinen, M. Korhonen, Johannes Koskinen, J. Kukkonen, Kääriäinen, Lehtosaari, Lindén, Malm, Manninen, Niinistö, Puisto, Pulliainen, Tennilä, Vehkaoja, Vehviläinen, Vihriälä ja Vuorensola, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien perusteella edustajat Ala-Harja, Enestam ja Korkea-osa sekä

tämän kuun 12 päivään virkatehtävien perusteella edustajat Ihamäki, M. Koski, Laaksonen,

Laitinen, Lapiolahti, P. Leppänen, Liikkanen, Nyby ja Roos.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi

Hallituksen esitys laiksi rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 6, 117/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 3/1998 vp
Lakialoite 39/1995 vp, 31, 50/1996 vp, 1/1998 vp
Toivomusaloite 23, 24, 26/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3. Viime perjantain täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi 1. lakiehdotuksen osalta hyväksytään 2. vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Kankaanniemi on ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi 1., 29. ja 30. lakiehdotuksen osalta hyväksytään 3. vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjaa koskevissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Aittoniemen ja ed. Kankaanniemen ehdotusten välillä ja sitten voitta-neesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Aittoniemen ja ed. Kankaanniemen ehdotusten välillä.

Ed. Aittoniemen ehdotus ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 59 jaa- ja 21 ei-ääntä, 61 tyhjää; poissa 58. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Aittoniemen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Aittoniemen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy lakivaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 21 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 59. (Ään. 2)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt lakivaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy mietintöön sisältyvän, hallituksen esityksiin n:ot 6 ja 117/1997 vp pohjautuvan 1. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteeseen.

1 luvun 11 § ja luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

15 luvun 1 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 7 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 58. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 luvun 2—8 § hyväksytään keskustelutta.

15 luvun 9 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 59. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 luvun 10 §

Keskustelu:

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Ehdotan 4. vastalauseen mukaisesti, että tämä pykälä hyväksyttäisiin hallituksen alkuperäisen esityksen mukaisena eli tähän jäisi 3 momentti, joka turvaa muun muassa lääkäreille, sairaanhoitajille ja papeille salassapito-oikeuden rikoslaissa.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Kannatan ed. Alarannan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Alaranta ed. Raskin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 4. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Alarannan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 48 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 58. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

15 luvun 11—13 § ja luvun otsikko sekä 16 luvun 1 § hyväksytään keskustelutta.

16 luvun 2 §

Keskustelu:

Ed. **A i t t o n i e m i :** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. **V i s t b a c k a :** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 26 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 55. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 luvun 3 ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

16 luvun 5 §

Keskustelu:

Ed. **A i t t o n i e m i :** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. **K a n k a a n n i e m i :** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta, joka on sama kuin omassa vastalauseessani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 32 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 54. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 luvun 6 ja 7 § hyväksytään keskustelutta.

16 luvun 8 §

Keskustelu:

Ed. **A i t t o n i e m i :** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. **M y l l y n i e m i :** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 35 ei-ääntä; poissa 56. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 luvun 9 §

Keskustelu:

Ed. **A i t t o n i e m i :** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 12 ei-ääntä; poissa 59. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 luvun 10—17 § hyväksytään keskustelutta.

16 luvun uusi 18 §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiin lisättäisiin uusi 18 § 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut, että 16 lukuun lisättäisiin 2. vastalauseen mukainen uusi 18 §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 58. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

16 luvun 18—20 § ja luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

17 luvun 1 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 4 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 55. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 2 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Melakoinnin vastustamiseksi ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 58. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 3 §

Keskustelu:

Ed. **Aittoniemi:** Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. **Myllyniemi:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 30 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 59. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 4 §

Keskustelu:

Ed. **Aittoniemi:** Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. **Vistbacka:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 2 ei-ääntä; poissa 57. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 5 §

Keskustelu:

Ed. **Aittoniemi:** Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. **Myllyniemi:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ed. **Metsämäki** merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 36 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 6 §

Keskustelu:

Ed. **Aittoniemi:** Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. **Vistbacka:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 2 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 59. (Ään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 7 § hyväksytään keskustelutta.

17 luvun 8 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Rajat kiinni! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ed. Soininvaara merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 133 jaa- ja 13 ei-ääntä; poissa 53. (Ään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 9 § hyväksytään keskustelutta.

17 luvun 10 §

Keskustelu:

Ed. A l a r a n t a : Rouva puhemies! Tämä on niin sanottu jumalanpilkkapykälä. Ehdotan sellaista muotoilua, jossa Jumalan nimi säilyisi. Ehdotan siis, että pykälän 1) kohta saisi seuraavan muodon:

”Joka

1) julkisesti pilkkaa Jumalaa tai loukkaamistarkoituksessa julkisesti herjaa tai häpäisee sitä, mitä uskonnonvapauslaissa tarkoitettu kirkko tai uskonnollinen yhdyskunta muutoin pitää pyhänä tai”

Pykälän 2) kohta ja viimeinen lause kuuluisivat kuten valiokunnan mietinnössä.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Vaikka Jumala ei tarvitse asianajajaa taikka puolestapuhujaa, pidän suotavana, että Jumalan nimi säilyy rikoslaissa. Sen takia kannatan ed. Alarannan ehdotusta.

P u h e m i e s : Yleiskeskustelu asiasta on jo perjantaina päättynyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Alaranta ed. Raskin kannattamana ehdottanut, että pykälän 1) kohta hyväksyttäisiin 4. vastalauseen mukaisena, mutta muilta osin pykälä hyväksyttäisiin mietinnön mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Alarannan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 69 jaa- ja 74 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 54. (Ään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Alarannan ehdotuksen.

17 luvun 11 §

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Myllyniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 35 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 12 § hyväksytään keskustelutta.

17 luvun 13 §

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 36 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 53. (Ään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 14—16 § hyväksytään keskustelutta.

17 luvun 17 §

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka on 3. vastalauseessa.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 56. (Ään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 18 §

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka on 3. vastalauseessa.

Ed. Jääskeläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 55. (Ään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 19 §

Keskustelu:

Ed. **Kankaanniemi:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Ed. **Jääskeläinen:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 32 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 58. (Ään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 20 §

Keskustelu:

Ed. **Kankaanniemi:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka on 3. vastalauseessa.

Ed. **Jääskeläinen:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 31 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 57. (Ään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 21 § hyväksytään keskustelutta.

17 luvun 22 §

Keskustelu:

Ed. **Kankaanniemi:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka on 3. vastalauseessa.

Ed. **Jääskeläinen:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Jääskeläisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 36 ei-ääntä; poissa 61. (Ään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

17 luvun 23—25 § ja luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

19 luvun 4 §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. **Kankaanniemi:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 19 luvun 4 § hyväksytään 3. vastalauseen mukaisena. Kysymyksessä on kaksinnaimisen kielto.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa puhemies!
Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Jääskeläinen ehdottanut, että 19 luvun 4 § hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, ”jaa”; ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 36 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 55. (Ään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 1 §

P u h e m i e s : Pykälä käsitellään momenteittain.

20 luvun 1 §:n 1 momentti

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ehdotan, että 1 momentti hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että 1 momentti hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 55. (Ään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 1 §:n uusi 2 momentti

Keskustelu:

Ed. L a p i n t i e : Arvoisa rouva puhemies! Ehdotan, että 1 §:ään lisätään uusi 2 momentti 1. vastalauseen mukaisesti. Samalla poistuisi 3 §, jonka otsikko on Pakottaminen sukupuoliyhteyteen.

Ed. J. A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lapintien ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Lapintie ed. J. Anderssonin kannattamana ehdottanut, että pykälään lisättäisiin 1. vastalauseen mukainen uusi 2 momentti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lapintien ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 47 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 55. (Ään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentti hyväksytään keskustelutta.

20 luvun 2 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 136 jaa- ja 8 ei-ääntä; poissa 55. (Ään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 3 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 8 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 53. (Ään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 4 § hyväksytään keskustelutta.

20 luvun 5 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta, joka on samanlainen kuin 3. vastalauseen 4 §.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 54. (Ään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 6 §

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 24 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 54. (Ään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 7 §

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Viimeisen kerran ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Kanatan ed. Aittoniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 2. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Aittoniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 14 ei-ääntä; poissa 56. (Ään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 8 §

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 8 § saisi sen muodon, joka on 3. vastalauseessa 7 §:llä.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Kanatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Pehkosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen 7 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 25 ei-ääntä; poissa 59. (Ään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun 9 §

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 9 § saisi sen muodon, joka on 3. vastalauseessa 8 §:llä.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Kanatan ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Pehkosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen 8 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 21 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 59. (Ään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun uusi 10 §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. Lapintie: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiin lisätään uusi, 1. vastalauseen 9 §:n mukainen 10 §. Sen mukaan häiritsevistä seksuaalipalvelun hankkimisesta on tuomittava sakkoon.

Ed. Kokkonen: Arvoisa puhemies! Kanatan ed. Lapintien tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Lapintie ed. Kokkonen kannattamana ehdottanut, että 20 lukuun lisätään uusi, 1. vastalauseen 9 §:n mukainen 10 §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, "jaa"; ed. Lapintien ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 81 jaa- ja 57 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 58. (Ään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

20 luvun uusi 10 §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiin lisätään uusi, 3. vastalauseen 9 §:n mukainen 10 §, joka koskee törkeää paritusta.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Pehkosen kannattamana ehdottanut, että 20 lukuun lisätään uusi, 3. vastalauseen 9 §:n mukainen 10 §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, "jaa"; ed. Kankaanniemen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 27 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 63. (Ään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Ed. Vehkaoja merkitään läsnä olevaksi.

20 luvun 10—12 § ja luvun otsikko, 40 luvun 9 § ja luvun otsikko sekä 47 luvun 6 a § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen n:o 6/1997 vp sisältyvien

2. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 5 luvun 1 ja 10 § ja luvun otsikko, 6 luvun 5 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 37 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 44 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 51 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 1, 3 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 199 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 27 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

15. lakiehdotuksen 98 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

16. lakiehdotuksen 68 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

17. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

18. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

21. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

22. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

23. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

24. lakiehdotuksen 42 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

25. lakiehdotuksen 5 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

26. lakiehdotuksen 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

27. lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

28. lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen n:o 6/1997 vp sisältyvän 29. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

16 §

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Kantatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Pehkosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 74. (Ään. 38)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 30. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

14 §

Keskustelu:

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Kantatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Pehkosen kannattamana ehdotta-

nut, että pykälä hyväksyttäisiin 3. vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 75. (Ään. 39)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen n:o 6/1997 vp sisältyvien

32. lakiehdotuksen 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

33. lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

34. lakiehdotuksen 64 ja 64 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

37. lakiehdotuksen 53—55 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

lakivaliokunnan mietinnössä ehdotettujen

38. lakiehdotuksen 13 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

39. lakiehdotuksen 50 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

40. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä

41. lakiehdotuksen 16 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen n:o 6/1997 vp sisältyvien 19., 20., 31., 35. ja 36. lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Eduskunta yhtyy lakivaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

P u h e m i e s : Kun lakivaliokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että suuri valiokunta kokoontuu huomenna tiistaina kokoushuoneessaan kello 13 käsittelemään juuri päättynyttä asiaa.

2) Hallituksen esitys eduskunnan suostumuksen antamisesta valtion osakeomistusosuuden alentamiseen Enso Oy:ssä

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 80/1998 vp

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Pahoittelen heti alkuun, että puheenvuoroni saattaa ottaa aikaa hiukan enemmän kuin hyvän tavan mukaan olemme ajatelleet käyttäväksi, mutta puolustukseni olkoon asian tärkeys.

Metsäteollisuuden yrityssektori on ollut ja on aikamoisessa käymistilassa. Alaa leimaa hajainaisuus, varsinkin kun verrataan muihin maailman laajuisiin, globaaleihin, toimialoihin. Yrityskoot ovat sen mukaisesti vielä varsin pieniä tässä vertailussa. Kymmenkunta suurinta yritystä Euroopassa itse asiassa kattavat vain noin 50 prosenttia tuotantokapasiteetista. Tällä on tietenkin luonnollisia seurauksia, joista yhtenä keskeisesti pyrkimys suurempaan yrityskokoon. Sen seurauksena puolestaan on nähty ja nähdään varmasti yritysostoja ja aikamoisia rakennejärjestelyjä toimialalla.

Rakennejärjestelyjen tarve ei myöskään pysähdy nyt esitteillä olevaan asiaan. Suomen valtio omistajana on tietenkin tämän tiedostanut. Olemme pyrkineet olemaan hyvin tarkkaavaisia ja aktiivisia omistajia. Aktiivisuus on nähty suorastaan välttämättömyytenä. Tässä tapauksessa metsäteollisuuden sektorilla tietenkin se on koskenut valtion pääomistamaa Enso-yhtiötä.

Aktiivisuuteen on kuulunut se, että heti tämän hallituksen alkutaipaleella tehtiin tunnettu Enson ja Veitsiluodon yhdistäminen. Nyt voidaan sanoa, että tuo toimenpide onnistui hyvin. Tu-

lokset ovat olleet erinomaisia koko yhtymän kannalta ja mielestäni myös aluekohtaisesti Enson-Veitsiluodon toimialueella eri puolilla maata. Mutta paineita toimintakyvyn turvaamiseen pitkällä aikavälillä tämä ei ole poistanut. Niitä on, ja ne ovat myös olleet taustatekijänä, kun StoraEnso-esitykseen on päädytty.

Sen vuoksi, että on ollut paineita, olemme selvittäneet jatkotoimia, Enso-Veitsiluoto-tapausten jälkeen. Itse asiassa hyvin nopeasti tuon tapahtuman jälkeen aloittane olemme ensisijaisesti selvittäneet kotimaista kenttää ja toissijaisesti pohjoismaista. Siitä eteenpäin, esimerkiksi globaalin tason ja Pohjois-Amerikan markkinointa tarkkailevan toiminnan piiriin, ei ole vielä tarvinnut mennä. Mutta keskitimme voimamme tietenkin kotimaiseen kenttään ensiksi, ja käyn nyt lyhyesti läpi, mitä siellä on tehty.

Ensimmäinen kiinnostuksen kohde valtiovalalla omistajana oli Metsä-Serla, sen taustaomistajaryhmä Metsäliitto. Tästä asiasta on puhuttu julkisuudessa suulla suuremmalla. Keskusteluja itse asiassa on käyty tuolla rintamalla omistajien välillä ja yritysjohton tasolla jo noin kolmen vuoden ajan. Olen käynyt niitä henkilökohtaisesti, niitä on käyty kauppa- ja teollisuusministeriön asiantuntijavirkamiesten ja myös yritysten johdon taholta. Nämä keskustelut on käyty asiallisessa, hyvässä hengessä Metsä-Serlan ja sen omistajatahojen kanssa. Siinä ei ole ollut mitään ongelmaa.

Ongelma on kuitenkin siinä, että ilmeisesti ajatukset tavoitteesta ovat olleet liian erilaisia. Emme ole päässeet missään vaiheessa konkreettasolulle sillä tavalla, että valtion ensisijaisesta tavoitteesta rakennejärjestelyksi eli yhdistymisestä olisi päästy neuvottelupöydässä keskustelemaan. Se ei ole todellakaan ollut Suomen valtiosta, Enson pääomistajasta, kiinni vaan toisesta puolesta. Parhaimmillaan on oikeastaan kyse ollut siitä, minkälaisia ristiinomistujärjestelyjä voitaisiin tehdä. Kun omistajakeskusteluissa ei tämän pidemmälle päästy, pyysin vielä Enson yritysjohtokin vastaavia keskusteluja käymään. Tulos niistä oli saman kaltainen.

Sitä, että valtiolla on neuvottelutahtoa ja -valmiutta, kuvaa varmasti myös se, että vaikka keskustelut eivät edenneet haluamallamme tavalla ja haluamaamme asteeseen, teimme erillisen selvityksen yhdistymisvaihtoehtoista kotimaisessa kentässä sekä Metsä-Serlan että UPM-Kymmenen osalta.

Hyvin lyhyesti todeten, jos Metsä-Serlan osalta olisi päästy yhdistymisvaihtoehtoon, olisimme

nähneet kyllä kohtuullisia synergiaetuja, ei ihan samaa luokkaa kuin StoraEnsossa, mutta kuitenkin. Teollisissa synergioissa olisi ollut jonkun verran vajavaisuutta, myös tuotevalikoima olisi ollut hajanainen, mistä seuraa tietenkin suuri rationalisointitarve. Myös yritys rakenne, ainakin Metsä-Serlan tavoitteiden mukaan edeten, olisi muodostunut vaikeaselkoiseksi, ja tietenkin erityisesti kilpailunäkökulmasta puun hankintakonsepti näytti hankalalta. Mutta selvitystä, jonka siis teetimme ulkopuolisella asiantuntijalla, ei sitten tarvittu. Sitä ei voitu käyttää, koska ei päästy keskusteluissa neuvottelupöytäasteelle.

UPM-Kymmenen puolelta synergiat olisivat myös olleet hyvät, itse asiassa selkeästi paremmat kuin äsken mainitussa tapauksessa. Sielläkin kuitenkin kilpailuoikeudelliset kysymykset nousivat voimakkaasti näkyviin, mitä syvemmälle selvityksissä mennään, koska seurauksena olisi ollut varsin huomattavia tuotannon keskittymiä. Tällä yhdentymällä hän olisi ollut hallitseva asema useilla tuotantosektoreilla Euroopan markkinoilla, ja tietenkin valtion omistus suuren UPM:n kyljessä olisi ollut huomattavan pieni.

Keskusteluja neuvotteluun pyrkien on siis todella käyty, mutta ne jäivät tälle tasolle, jonka kuvasin.

Nyt suomalaisen median innokkaalla välityksellä keskustan puheenjohtaja Esko Aho hyökkää. Hän väittää, että ei ole selvitetty, ja kuitenkin Aho tiesi ja tietää, että on selvitetty. Hänellä on omat kanavansa, ja elleivät ne riitä, pitäisi riittää sen kanavan, jota itse käyitin tiedottaakseni asioista hänelle. Puhuin ennakkolta keskustan varapuheenjohtajan Seppo Kääriäisen kanssa asiasta, ja sovimme, että hän informoi puheenjohtaja Ahoa koko tästä kuviosta, myös kotimaisista selvityksistä. Nyt Aho antaa ymmärtää, että ei ole selvitetty. Olen kunnioittanut Esko Ahon poliittista kykyä. Onhan siitä sen aidossakin muodossa näyttöjä, mutta tämä on uusi piirre puheenjohtaja Ahossa: Hän ei tiedä ja kuitenkin tietää. (Ed. Pekkarinen: Tietääkö ryhmän puheenjohtaja?) Tältä hyllyvältä pohjalta kohdistetaan voimakasta kritiikkiä esillä olevaa hanketta kohtaan.

Mitkä ovat keskustan ja sen puheenjohtajan motiivit, perimmäiset sellaiset? En tahtoisi sitä sanoa, mutta sanon, kun se on niin ilmeistä: Motiiveja ovat ainakin pelko ja valta, pelko, joka panee kumartamaan metsänomistajien suuntaan, tosin aiheettomasti, koska metsänomistajat, niin uskon, tulevat toteamaan tämän toimenpiteen kannaltaan positiiviseksi. Valta, oikeas-

taan vallanjano, pistää pelaamaan aina kaksilla korteilla, aina jättämään takaportin auki. Niin kuin Emu-kysymyksessä, niin tässäkin piti tällä tavalla toimia. Tässä on ilmeisesti nähty oiva tilaisuus toimia samalla tavalla kuin Emussa. Ehkäpä asiasta saa oikein oivan vaalivaltinkin. Sitäkö keskustan puheenjohtaja tässä testaa? Minusta se on kuitenkin matalaotsaista menoa. Kepun repusta pilkottaa poliittinen kirveenvarsi.

Sitten puheenjohtaja Aho sanoo, että keskustaa ei ole vielä päättänyt suhtautumisestaan Enson ja Storan yhdistymiseen. Kyllä se on päättänyt. Se haistaa verta ja pelin paikan ja haluaa kerätä poliittisia pinnoja, hutkii ennen kuin on asiaa tutkittu.

Toivon, että olen tässä väärässä. Toivon, että keskustan eduskuntaryhmä, kun se tekee ratkaisujaan, kykenee näkemään totuuden ja tekee toisin kuin sen puheenjohtaja hyökkäyksissään antaa ymmärtää, vaikka sanookin, että keskusta ei ole vielä päättänyt.

Hän sanoo myös, että valtiolla ei ole strategiaa eikä näkemystä teollisuuden järjestelyissä, näin suomalaisen median kertoman mukaan. Tämä hallitus on linjannut — ja ennen kaikkea tehnyt sen elinkeinopoliittisessa selonteossaan — valtionyhtiöpolitiikan, valtion elinkeinopoliitiikan linjat ja strategiat. Ne perustuvat voimakkaaseen toimintaympäristöön, jossa yrityksemme kilpailevat globaaleilla, kansainvälisillä markkinoilla siinä, missä kotimaisillakin, ja vielä enemmän kansainvälisellä puolella. Mitään järkevää muutosta esimerkiksi omistajapolitiikassa ei toki ole Ahon hallituksen linjausten jälkeen tullut. Hiukan ehkä olemme olleet tiukempia.

Pari lainausta valtioneuvoston periaatepäätöksestä vuodelta 1994, siis Ahon hallituksen periaatepäätöksestä, jossa omistuspohjan laajentamisesta (yksityistämisestä) sanotaan seuraavaa:

”Missään valtion teollisuus- tai energiayhtiössä ei ole tarpeen säilyttää valtion omistusta nykyisen suuruisena. Useimmissa sellaisissa valtionyhtiöissä, jotka toimivat kilpaillussa toimintaympäristössä, valtiolle riittää merkittävä vähemmistöosakkuus.” Edelleen: ”Ulkomaisen omistuksen suhteen valtionyhtiöt ovat samassa asemassa kuin muutkin vastaavanlaiset kotimaiset yhtiöt, ellei ulkomaisen omistuksen rajoittamiseen ole erityisiä syitä.” Edes tässä asiassa Ahon hallitus oli ehkä hiukan omaa aikaansa edellä.

Kotimaisuus, siitä huolehtiminen, on tärkeä asia, ja se on tämän hallituksenkin listalla, ja siihen liittyviä toimenpiteitä tullaan hallituksen

politiikassa vielä tämän vaalikauden aikana näkemään. Mutta sitten kannattaa muistaa, että kotimaisuuden nimissä ei myöskään pidä ajaa valtionyhtiöitä tai osakkuusyhtiöitä umpikujaan, jossa ne joutuisivat kokemaan heikkenevää toimintakykyä ja huonompaa työllistämiskykyä kuin järkevällä tavalla edeten.

Puhemies! Kotimaiset vaihtoehdot on selvitetty perusteellisesti, niin kuin kuvasin. Myös pohjoismaisia selvitimme osin päällekkäin, osin kotimaisen kentän perkaamisen jälkeen. Siellä kohteemme olivat ennen kaikkea MoDo, SCA ja Stora Kopparberg maailman vanhin yritys, niin kuin ruotsalaiset sanovat, perustettu 1288 ja joka eräitten, minusta kylläkin väärin, kansainvälisten arvioitten perusteella työnnetään nyt Suomen valtion käsiin. Näin kirjoitti Financial Timesin eräs kommentaattori asiasta. Mutta minusta, niin kuin sanoin, väärin perustein.

Syntyi siis StoraEnso-esitys. Itse kannatin nimellä Stor-Enso, mutta yksi a piti antaa periksi. Hallitus on siitä yksimielinen, yritysten hallintoelimet ovat myös siitä yksimielisiä, katsotaan, mistä on kysymys.

Ensin Enso. Se on toiminnallisesti, voi sanoa hyvässä kunnossa. Tulos on parantunut. Sillä on tasapainoinen tuotantopohja. Voi sanoa, että pitkän aikavälin rakennejärjestelyjä silmälläpitäen omistajan kannalta edellytykset jatkotoimille ovat olleet varsin hyvät. Tuotannolla mitaten Enso on Euroopan kakkonen ja maailmassakin viitonen. Sen vahvuuksia voi löytää useita, muun muassa sahapuolelta, hienopaperista, pakkaus-kartongeista sekä puupuitoisesta sanomalehti- ja painopapereista.

Ongelmiakin on: syklisyys, suhdanneherkyys, on sellaista. Sehän on alalle muutenkin ominaista. Velkaantumisaste on tässä prosessissa ollut hankala juttu. Enso on tuplasti niin velkaantunut kuin Stora. Siitä on tietenkin heijastuksia osakkeen arvon kehitykseen, joka on ollut paljon alle toiveittemme. Se teki tietenkin vaihtosuhdeneuvottelut tässä prosessissa hyvin tiukoiksi.

Stora on sekin, voi sanoa, varsin hyvässä kunnossa. Silläkin on koko sortimentti tuotevalikoima, mutta ykkösasema vain nestepakkauksissa. Sillä on lisäksi vesivoimaa, joka yhdessä Storan selluntuotannon kanssa tekee siitä Ruotsin viidenneksi suurimman sähkön tuottajan. Storalla on erittäin vahva varallisuusasema, joka näkyy myös sen pörssikursseissa, sekä, niin kuin sanottu, myös alhainen velkaantumisaste verrattuna Ensoon. Vielä sillä on laajat metsäomistukset

Ruotsissa, suuremmat kuin Ensolla kokonaisuudessaan, sekä Portugalissa, Kanadassa ja Brasiiliassa. Tämä kaikki heijastuu vahvassa osakkeen arvossa, johon, niin uskon, on kuitenkin vaikuttanut myös odotus siitä, että rakennejärjestelyjä tulee. Storahan on tältä osin ilmoittanutkin julkisesti pyrkivänsä ratkaisuihin.

Storan ongelmana on muun muassa ja ennen kaikkea syklisyys niin kuin Ensossakin. Pääoma on osassa yritystä joko heikosti tuottavaa taikka ei-tydyttävästi tuottavaa. Ehkä myös voi sanoa, että strategiasuunnittelussa on uudistamisen tarpeita.

StoraEnso on yhdessä tuotannoltaan maailman suurin yritys, jos se syntyy, paperi- ja kartonkipuolella. Se menee ykköseksi kartongeissa, ykköseksi myös sanomalehtipapereissa, kolmanneksi hienopaperissa sekä UPM:n jälkeen heti kakkoseksi päällystämättömissä ja päällystetyissä aika-kaustuotteissa, siis hyvin vahva tuotanto. Liikevaihto on noin 60 miljardia jakautuen jotta-kuinkin tasan Storan ja Enson välillä. Storalla on toistaiseksi hiukan suurempi liikevaihto. Henkilöstöä on 40 000, jossa myös Storan osuus on hiukan suurempi, mutta käytännöllisesti katsoen yhtä suuret yhtiöt tältä osin.

Järjestelyn edut luettelonomaisesti ja riskit myös: Vahvuus on tällaisessa tapauksessa aina siinä maailmassa, jossa elämme, koko, joka antaa lisää riskinkantokykyä ja investointikykyä muun muassa kilpailussa suurten pohjoisamerikkalaisten yritysten kanssa. Syntyy kustannussäästöjä ja hintakilpailukyky vahvistuu. Myös molempia vaivaavan syklisyyden hallinta on suurella kokonaisuudessa parempi, ja tietenkin kaikesta tästä tulee lisää markkinavoimaa. Synergiaedut numeraalisesti ovat parhaimmillaan 1,3 miljardia vuodessa. Arvioidaan, että ne saadaan täysipainoisesti käyttöön vuoteen 2002 mennessä ja ne silloin kohoavat noin 6 miljardiin markkaan. Edelleen synergiaetuja voidaan nähdä markkinoinnin ja hallinnon päällekkäisyyksien poistamisessa, logistiikassa, samoin hankinnoissa ja tietenkin globaalissa markkinakattavuudessa ja entistä vahvemmassa t&k-panostuksessa. Suomalaisittain etu on varmasti myös se, että konsernista tulee suomalainen. Se antaa mahdollisuuden kehittää Suomesta edelleen Euroopan metsäyhtiöiden vahvaa keskusta. Vielä etu on varmasti omistajanäkökulmasta, niin valtion kuin kaikkien muidenkin omistajien kannalta katsoen, todennäköinen arvonnousu, joka on jo nyt ollut huomattavaa. Se näkyy pörssikursseissa, Enson hiukan enemmän kuin Storan.

Riskejäkin on. Kilpailuoikeusnäkökulma on tärkeätä selvittää. Se koskee todennäköisesti ennen kaikkea nestepakkauskartonkeja, sitä puolta tuotannossa, jossa nämä kaksi yritystä ovat maailman ykkönen ja kakkonen. Ehkä voidaan sanoa, että jonkin asteinen riski on myös kulttuuri-ero yrityskulttuurien ja laajemminkin kulttuurien välillä akselilla Suomi — Ruotsi. En itse näe siinä kyllä mitään erityisempiä ylikäymättömiä esteitä, ellei esteeksi muodostu molemmissa maissa, ainakin kun tiedotusvälineitä lukee, vielä päättään nostava heikko kansallinen itsetunto, johon media itse syöllistyy ja jota se mielellään välittää. Ehkä sitä on hiukan näkynyt osassa poliittista kenttääkin, meillä sellaisessa muodossa, että kun oikein Wallenbergit ovat mukana, niin miten pieni Suomi-parka siinä menossa voi pärjätä. Lohtuna olkoon se, että Ruotsin mediasa on saman kaltaista keskustelua, mutta vain toisinpäin: siitä lähtökohdasta, että Suomen valtio tässä tulee päällepäsmäriksi. Molemmat ovat vääressä, ja on aika kyllä suomalaistenkin luottaa itseensä. Kyse on pohjoismaisesta, tasapainoisesta, hyvää yhteistyötä aikaansaavasta yhdentymästä.

Sitten rakennejärjestelyjä pähkinänkuoressa. Tämä etenee siis sillä tavalla, että nyt eduskunta käsittelee asian. Se ratkaisee tämän yhdentymisen kohtalon. Jos kaikki menee niin kuin hallitus esittää eduskunnalle, syntyy Enson osakeanti Storan osakkailla. Storasta tulee siten Enson tytäryhtiö. Tämä on yhdentymisen perusmalli. Kyse ei siis ole varsinaisesta fuusiosta ihan opillisesti ottaen, koska Stora jää tytäryhtiönä sataprosenttisesti Enson omistamana elämään. Uuden yhtiön nimi on, kuten sanoin, StoraEnso, kotipaikka Helsinki, Suomi, mikä tarkoittaa muun muassa verotulojen osalta sadoissa miljoonissa ennakolta arvioitavia lisätuottoja. Kieli on englanti, joka sopii molemmille.

Omistuksen jakautuminen vaihtosuhteen osalta on ollut, niin kuin sanoin, kovien neuvottelujen kohteena. Osakkeen arvon mukaan on kuitenkin päädytty vaihtosuhte määrittämään. Muuta käyttökelpoista vaihtoehtoa ei itse asiassa ole. Jako on suhteessa 60—40, mikä on hiukan edullisempi suomalaisten kannalta kuin se, minkä markkina-arvot antaisivat tällä hetkellä. Tämän vuoden osalta ne ovat olleet 40:n sijaan 37,9 prosenttia. Pitemmällä aikavälillä vuodesta 1995 lähtien suhde on vaihdellut 35 ja 40 prosentin välillä. Mutta asia on korjattu neuvottelemalla äänivallan jako sillä tavalla, että se on 55 ja 45.

Enson omistus on Storaan nähden keskittynyttä, Storassa siis hajallaan. Kummankin omistuksesta huomattava osa on ulkomaalaisilla sijoittajilla. Suurin omistaja tämän jälkeen on selkeästi Suomen valtio, ja kun katsotaan äänivaltaa, joka on tärkeä, niin valtiokonserni, siis valtio yhdessä Kelan kanssa, muodostaa äänivaltaa 29,1 prosentin edestä. Vastaavasti ruotsalainen pääomistaja Investor saa hiukan yli 10 prosenttia äänivaltaa. Omistuksen jakautuminen on suomalaisittain pienempi kuin äänivalta osoittaa.

Mitä tulee äänivallan jakautumaan suomalaisittain, ruotsalaisittain ja muunmaalaisittain, ehkä sitä kuvaa se, että kolme suurinta suomalaista omistajaa saa äänivaltaa noin 35 prosenttia, viisi suurinta ruotsalaista hiukan yli 20 prosenttia, ja loppu on kansainvälisillä omistajilla, tosin äänivallattomina hallintarekisterin takana. Tästä siis muodostuu tästäkin näkökulmasta katsoen vahva pohjoismainen yhtiö, jossa suomalaisilla omistajilla on hyvä asema.

Hallinto ja johto muodostuu, niin kuin julkisuudessa on jo kerrottu, siten, että operatiivinen johto, toimitusjohtaja, on Suomesta, varatoimitusjohtaja on Ruotsista, hallituksen puheenjohtaja vastaavasti Ruotsista ja varapuheenjohtaja meiltä eli Krister Ahlström. Kymmenjäseninen hallitus, siis varsin suuri, tällä suuruudellaan korvaa myös hallintoneuvoston, joka poistuu. Molemmilla pääomistajilla on kolme edustajaa hallituksessa suoraan. Ruotsalaiset ovat Dahlbäck, Marcus Wallenberg ja Jan Sjöqvist rakennusyhtiön puolelta, suomalaiset Krister Ahlströmin lisäksi Paavo Pitkänen ja Raimo Luoma. Vielä valitaan yhdessä kaksi ulkopuolista asiantuntijajäsentä.

On syytä, arvoisa puhemies, pahoitella sitä, että tämän järjestelyn aikataulu tuo eduskunnalle, erityisesti talousvaliokunnalle ja valtiovarainvaliokunnalle, lisäkuormaa kevätkauden ankaralle loppusuoralle. Uskon kuitenkin, että aika riittää hyvin asialliseen käsittelyyn, ja toivon sille ymmärtämystä.

Puhemies! Hallitus siis pyytää eduskunnalta valtuuksia toteuttaa esitetty järjestely Enson ja Storan välillä. Haluan vielä erikseen korostaa, että järjestely luo entistä paremmat edellytykset Enson liiketoimintojen kehittämiseksi ja työpaikkojen turvaamiselle Suomessa. Hallituksen lähtökohtana on, että valtio tulee olemaan pitkäaikainen, vakaa omistaja uudessa yhtiössä ja pyrkii näin osaltaan takaamaan yhtiön tasapainoisen kehityksen ja sen kasvun edellytykset.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri käytti sangen erikoisen esitelypuheenvuoron tässä asiassa, puheenvuoron, jossa lähes puolet ajasta käytettiin opposition eli keskustan haukuskeluun siltä varalta, jos se satuu suhtautumaan kriittisesti tähän hankkeeseen, kriittisesti, kuten tuntuu suhtautuvan muun muassa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja, joka uutisten mukaan on käyttänyt tämän sisältöisen puheenvuoron. Onko hän mahtanut poiketa keskustan riveihin? (Ed. Hämäläinen: Väärää tietoa!)

Arvoisa puhemies! Yhdessä kohdassa olen selkeästi ministerin kanssa eri mieltä: Hän totesi, että Lipposen hallituksen teollisuuspolitiikka on ollut hyvin samanlaista kuin Ahon hallituksen. Nimitäin yksityistämistoimissa Ahon hallituksen linja oli se, että yhtiöitten pääomaa, yhtiöitten tasetta, vahvistettiin. Ne voivat osakeanteja antamalla vahvistaa omaa tasettaan, eli Ahon hallituksen aikana yhtiöt saivat riskipääomaa noin 6 000 miljoonaa ja valtio hyötyi siitä noin 1 500 miljoonaa. Nyt osat ovat vaihtuneet. Lipposen hallituksen aikana yhtiöt ovat saaneet riskipääomaa näistä operaatioista vain noin 1 500 miljoonaa ja valtio on pistänyt taskuunsa noin 7 000 miljoonaa ja ilmeisesti vielä tämän vuoden aikana kahdessa vireillä olevassa myynnissä tulee pistämään taskuunsa lisäksi noin 10 000 miljoonaa. (Ed. Rajamäki: Menee vanhojen velkojen maksuun!) Tämä on minusta selkeä linjanmuutos.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin asia esittelyn osalta liittyy siihen sarjaan, että mitä suurempi ja tärkeämpi asia, sitä vähemmän paperia. En sitä niin hirveän paljon rakasta, että paperia tulee yllin kyllin, mutta ministerin erinomaisen hyvää alustuspuheenvuorosta jäi auki kuitenkin joitakin kysymyksiä ja heräsi eräitä ajatuksia; siitä eivät auenneet ihan kaikki paikat. Esimerkiksi hallituksen esityksessä lukee: "Tehtyjen arvioiden mukaan tulonlisäysten ja kustannussäästöjen kautta syntyvä tulosparannus vuositasolla voisi nousta 0,8—1,3 mrd markkaan." Olisin toivonut, että näin merkittäviä asioita myös ministeri olisi tässä yhteydessä selvittänyt, mitkä ovat nämä tulonlisäykset ja ennen kaikkea kustannussäästöt ja henkilöstön asema mahdollisesti niissä tilanteissa.

Ed. S. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee hallituksen lähestymistapaan keskustaoppositioon päin, näyttää siltä, että kun on kysymys säästämisestä, niin sillä perusteella, että me olimme edellisessä hallituksessa valmiit säästämään, meidän pitäisi hyväksyä mikä tahansa säästöesitys, joka hallituksen puolelta tulee. Sama pätee valtionyrityksiin ja yksityisen omistuksen lisäämiseen niissä. Sillä perusteella, että edellinen hallitus päätti toimia tällä tavalla, meidän täytyisi purematta nielaista kaikki ehdotukset, mitä Lipposen hallituksen puolelta tulee. Sanon vain suoraan: Ei käy, vaan jokainen tapaus on arvioitava erikseen, niin myös tämä tapaus järjestelystä Storan ja Enson välillä.

Olen samaa mieltä siitä, että tällaisten järjestelyjen tarve on olemassa. Emme ole sitä missään vaiheessa kiistäneet, mutta olemme asettaneet kaksi kysymystä, joihin äsken ei tullut mitään kunnollista vastausta. Ensimmäinen on se, miksi ei käytetty kotimaista omistajavaihtoehtoa. En ymmärrä, mitä vihjailut siitä, että meidän pitäisi se tietää, tarkoittavat. Ainakaan keskustan johtoon ei ole oltu sillä tavalla yhteydessä, että olisi selostettu, mistä syystä näin toimittiin. Toiseksi ei tullut liioin esille, mikä on se strategia, jonka pohjalta tässä hallitus aikoo toimia. Yhdyn täysin ed. Tuomiojan julkisuuteen saattamaan käsitykseen, että eduskuntakäsittelyn aikana nämä kaksi kysymystä täytyy perusteellisesti selvittää.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Todella nämäkin kysymykset täytyy selvittää. Se on eduskunnan velvollisuus. Hallitus on ne osaltaan selvittänyt, ja hallituksen esityksen käsittelyssä ne on kerrottu tänään talousvaliokunnalle ja kerrotaan tarvittaessa vielä yksityiskohtaisemmin.

Mitä tulee siihen, että purematta ei niellä, ei tietenkään, mutta, ed. Aho, olisi ihan korrektia ja mukavaa, jos ei ennakolta purtaisilla tavalla kuin te olette tehnyt julkisuudessa tässä asiassa. Siihen viittasin äskeisessä puheenvuorossani, jossa tulkitsin niitä tietoja, joita suomalainen media teidän sanomiksenne on pistänyt, enkä ole kuullut sen kiistämistä, ettekö olisi näin sanonut.

Jos olisitte ollut äsken salissa, olisitte kuullut myöskin varsin pitkän, ed. Saarenkin mukaan ehkä liian pitkän, selvityksen siitä, millä tavalla olemme toimineet, että on selvitetty kotimaisten vaihtoehtojen mahdollisuus kolmen vuoden ai-

kana, myöskin käyttäen ulkopuolista asiantuntemusta, käyttäen KTM:n kokeneen koneiston asiantuntemusta ja myöskin yrityksen asiantuntemusta. Niin kuin sanoin, on keskusteltu muun muassa Metsä-Serlan kanssa kolmen vuoden aikana. Viimeinen keskustelu oli 19.5. KTM:n asiantuntijoiden ja Metsä-Serlan johdon välillä. Kolmen vuoden aikana olemme tehneet kaikkemme, että tämäkin puoli selvitetään ja päästäisiin neuvottelupöytään ja sen mukaisesti ratkaisuun, jossa valtion tavoite on tietenkin ollut vastaava kuin nyt Storan kanssa, yhdentyminen. Se tavoite on ollut valtiolla, mutta siihen ei ole päästy sen tähden, että vastapuoli ei ole nähnyt sitä oikeana ja hyvänä ratkaisuna. Mutta niin kuin sanottu, olemme keskustelleet ja hyvässä hengessä. Jatkossakin näin tietysti pitää tapahtua.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En oikein ymmärrä, mitä ministeri Kalliomäki tarkoittaa viittauksilla, että olisimme etukäteen lyöneet kantamme tähän kysymykseen kiinni. Sitä ei missään yhteydessä ole tehty eikä sen sisältöisiä uutisia ole maailmalle välitetty. Olemme todenneet, että asetamme nämä kaksi kysymystä. Haluamme niihin perusteelliset vastaukset eduskuntakäsittelyn aikana ja sen jälkeen tulemme tekemään omat johtopäätöksemme asiasta.

Sen voin sanoa, että nämä selvitykset, mitä nyt kuulimme ministerin suusta, eivät tyydytä. Jos sitten valiokuntakäsittelyn aikana tulee tarkempaa ja perusteellisempaa tietoa, tilanne voi muuttua, mutta näillä tiedoilla asia ei eduskunnassa läpi mene.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni Stora — Enso-liitto on strategisesti taitava ratkaisu sinänsä. On luonnollista, että metsäyhtiöiden täytyy tänä päivänä laajentua rajojen ylitse, ja synergiaedut ovat kiistatottomat ja selvät. Markkamääräisesti niiden arviointi tietysti ei ole kovin yksinkertaista.

Keskustan osalta täytyy todeta, että keskustan tässä asiassa ehkä jossain määrin jäävi, koska tietysti varsin hyvin tunnetaan keskustan läheinen yhteys MTK:hon ja sitä kautta myöskin Metsäliitto-yhtymään, ja tietysti se voi jossain määrin vaikuttaa myöskin keskustan harkintaan tässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että olen varsin pettynyt hallituksen esitykseen, joka eduskunnalle on annettu ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Sasi, kyseessä on vastauspuheenvuoro ministeri Kalliomäen ensimmäiseen puheenvuoroon.

P u h u j a : Siihen juuri tulenkin.

P u h e m i e s : Oli jo aikakin!

P u h u j a : Arvoisa puhemies! Olen varsin pettynyt tähän hallituksen esitykseen ja myöskin ministeri Kalliomäen puheenvuoroon siltä osin, mikä koskee tietoa, mikä eduskunnalle esityksissä annetaan. Yleensä antiesitteissä on huomattavasti kattavampaa, paljon parempaa tietoa. Tässä asiassa jopa lehdistä saa lukea paljon parempia artikkeleita kuin hallituksen esitys pitää sisällään. Olen sitä mieltä, että esitys on varsin puutteellinen. Esimerkiksi vaihtosuhteesta, kun lehdistä saamme lukea, että suhde on 60:40, ei mainita hallituksen esityksessä oikeastaan mitään. Vaihtosuhdetta ei mainita lainkaan eikä perusteita mainita lainkaan. Tässä suhteessa täytyy sanoa, että sen selvityksen, mikä eduskunnalle tästä asiasta annetaan, täytyy olla kyllä huomattavan kattava, olennaisesti parempi kuin se, mitä hallituksen esitys pitää sisällään, ja eduskunnan täytyy hyvin huolellisesti paneutua tähän asiaan kaiken kaikkiaan.

Täytyy sanoa, että kun juristina kirjoittaa valtakirjan kauppaa varten, kyllä siinä aina mainitaan kauppahinta. Tässä ei ole kauppahintaa mainittu, sitä millä hinnalla myydään, joten tässä suhteessa täytyy sanoa, että mielestäni tuota ponttakin, jolla eduskunta antaa suostumuksensa, tulisi kehittää.

Kun on paljon keskusteltu siitä, onko vaihtosuhte oikea, ja kun katsotaan, mikä on kummankin yhtiön voitto, liikevaihto ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Sasi, vastauspuheenvuoro!

P u h u j a : ... niin tiedustelin ministeri Kalliomäeltä: Mikä olisi ollut vaihtosuhte, jos olisi otettu huomioon substanssiarvo ja tuottoarvo, kumpikin, suhteella 50:50?

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki totesi, että valtion ja Kelan yhteinen äänivalta nousee uudessa yhtiössä noin 29 prosenttiin. Samalla hän totesi, että kysymys on pitkäaikaisesta ja vakaasta omistuksesta. Viime aikoina on kuulunut lähinnä kai valtiovarainministeriön virkamiesten ja

myös valtioneuvoston eräiden jäsenten suusta vaatimuksia siitä, että Kelan tulisi luopua osakeomistuksista. Ilmeisesti ministerin puheenvuoro on tulkittavissa niin, että ainakin tältä osin Kela tulee vakaasti ja pitkäaikaisesti ylläpitämään omistustaan.

Ed. Ranta-Muotio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi asia, johon ministeri ei esittelypuheenvuorossaan puutunut ja josta myöskään julkisuudessa ei ole näkynyt mitään tietoa, on fuusion vaikutus metsäsertifiointiin. Kuten tiedetään, Ruotsin suurmetsteollisuus, Stora mukaan lukien, on hyväksynyt maailman ympäristöjärjestöjen, sanoisiko äärijärjestöjen, fsc-sertifiointijärjestelmän. Suomessa taas metsäteollisuus on yhdessä lähes 30 järjestön kanssa, mukaan lukien Suomen Luonnonsuojeluliitto, hyväksynyt oman järjestelmän, jota ollaan nyt markkinoimassa. Vaikuttaako fuusio siihen, että Suomen muu metsäteollisuus joutuu myös alistumaan fsc-järjestelmään?

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varmasti jokainen ryhmä ja jokainen kansanedustaja yhtyy siihen, että synergiaetuja pitää hakea, niin kuin ministeri Kalliomäki myöskin esitti, että tämä fuusio niitä tuo mukanaan. Mutta ministerin puheenvuoro osoitti kyllä sen, että hän on täysin markkinavoi- mien ja markkina-arvojen käsissä. Fuusioehdot perustuvat yksinomaan markkina-arvoihin, ja ministeri varmasti muistaa, miten esimerkiksi Enson ja kaikkien muitten pörssikurssien arvot ovat muutamassa kuukaudessa, puhumattakaan muutamassa vuodessa, heilahtaneet erittäin paljon, eli ei markkina-arvoihin kannata näin suu- ressa kaupassa luottaa. Vahvistukseksi sille voisi todeta, että UPM:n osakkeet nousivat ilman minkäänlaista perustetta samanaikaisesti, kun tuli tieto tästä fuusiosta. Eli olisi pitänyt hakea muita arvoja, olisi pitänyt katsoa substanssia. Ministeri Kalliomäki ei kertaakaan oikeastaan viitannut siihen, mikä on esimerkiksi näitten yri- tyksen oma pääoma osaketta kohti, ainoastaan pörssikursseihin. Markkina-arvo oli yksin rat- kaiseva, ja se ei ole, ministeri Kalliomäki, kestävä pohja.

Ed. Rask (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kalliomäki kertoi pe- rusteellisesta selvityksestä, kotimaisten vaihto- ehtojen läpikäymisestä. Keskusta markkinoi it- seen pohjoisen puolestapuhujana, mutta aina-

kin tämä ed. Ahon malli olisi Lapin kannalta ollut huonompi vaihtoehto ja nimenomaan työ- lisyyden kannalta. Jos esimerkiksi Kemin kaksi tehdasta, Metsä-Botnia ja Enso-Veitsiluoto, oli- sivat tähän yhteiseen liittoon menneet, niin ta- kuulla työpaikat Kemissä olisivat vähentyneet, koska todennäköisesti päällekkäisyyksiä olisi pi- kaisesti ryhdytty poistamaan.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On esillä suuri ja tärkeä asia. Ministeri Kalliomäki, teillä olisi ollut tuhannen taalan paikka suureen puheeseen, suureen asian esittelypuheenvuoroon tässä. Te keskityitte sätti- mään keskustan puheenjohtajaa ja keskustaa asiassa ja kannasta, joka vielä monin kohdin keskustankin osalta on auki. Esityksenne oli pet- tymys meille kaikille. Te ette kunnolla käynyt läpi vaihtosuhteproblematiikkaa, johon täällä ed. Sasi kiinnitti ansiokkaasti huomiota. Te ette linjannut valtion omistajapolitiikkaa. Jos jossa- kin sen linjauksen tekemisen paikka ja tilaisuus olisi ollut mainio, se olisi ollut juuri tässä, tämän asian lähetekeskustelun yhteydessä. Te ette kun- nolla liioin käynyt suomalaisen omistuksen problematiikkaa läpi, myöskään Suomeen suun- tautumisen vaihtoehtoa ette käynyt kunnolla läpi. Kerroitte, että on keskusteltu, ette kunnolla kertonut, mitä on keskusteltu, sillä konkreettialla, millä eduskunnan kuitenkin kelpaisi näistä asioista saada selvyyttä.

Ministeri Kalliomäki, julkisuudessa — minul- la on tässä puhereferaatti — teidän ryhmänne puheenjohtaja ed. Erkki Tuomioja on vaatinut, että nyt käsillä olevasta asiasta on suoritettava perusteellinen harkinta sen eduskuntakäsittelyn yhteydessä, että tämän asian käsittely ei saa olla mikään läpihuutojuttu eduskunnassa. Edelleen hän sanoo, että hallituksen on tehtävä selkeät strategiset linjavedot sen puolesta, että valtion- yhtiöiden omistusräjästyksessä turvataan riittävä suomalaisuus.

Ministeri Kalliomäki, jos teidän ryhmänne puheenjohtaja "saa" pitää tällaisia puheenvuo- roja, miksei esimerkiksi keskustapuolueen pu- heenjohtaja ed. Esko Aho saa pitää julkisuudessa saman sisältöisiä, saman henkisiä puheenvuoro- ja? Olette selityksen velkaa.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio- mäki: Puhemies! Ed. Pekkarinen, joskus se minunkin pinnani palaa. Tässä tapauksessa se paloi viimeistään siinä vaiheessa, kun puolueen- ne puheenjohtaja vastoin parempaa tietoa-

julkisuudessa useaan otteeseen väitti, että kotimaisia vaihtoehtoja ei ole selvitetty, ja olin tämän tiedon kuitenkin hänelle välittänyt luotettavan välikäden kautta, tosin välikäden kautta, mutta puolueen varapuheenjohtajan kautta. Odotin, että jos siihen ennakolta lisäselvityksiä halutaan, niin ne kyllä hankitaan, mutta ei tullut mitään muuta tietoa kuin se, mikä tuli julkisista kanavista. Olen odottanut aivan toisen tyyppistä poliitikantekoa keskustalta kuin tässä tapauksessa on ollut.

Mutta hyvä, minusta on hienoa, että ed. Aho nyt sanoo, että ei panna kantoja keskustassa kiinni, ei näillä tiedoilla. Lisää tietoa tulee koko ajan. Olemme valiokuntakäsittelyssä tänään jo puolitoista tuntia olleet, asiantuntijoita kuullaan. Se on myöskin vastaus ed. Sasille. Tässähän lähdetään siitä, että eduskuntakäsittelyyn tulee kaikki haluttavat tiedot tarkalleen ja yksityiskohtaisesti, myös tarvittaessa tämä vaihtosuhte-prosessi, joka oli pitkä ja vaikea neuvottelu, niin kuin sanoin. Me käytimme kauppa- ja teollisuusministeriössä siinä ulkopuolista asiantuntijaa Morgan Stanleyä, jota tuskin ed. Sasi voi kyseenalaistaa. Sen palaute oli, että tällä tavalla tämä muodostuu. Toki saimme paremman tuloksen kuin itse vaihtosuhtenumerot olisivat edellyttäneet, ja saimme sitten äänivaltaa selkeästi lisää neuvotteluissa. Se oli neuvottelukysymys. Todel-la ei ole sellaista asiantuntijapuoltoa, että muita kuin tätä puhdasta pörssi-arvoa voisi käyttää tässä tapauksessa vaihtosuhteen määrittelyyn.

Mitä tulee siihen, että ei ole kauppahintaa, niin missä on se kauppa? Ei tässä raha liiku. Tämä on yhdentyminen, jossa osakkeita siirtyy eli Storasta tulee Enson sataprosenttinen tytäryhtiö. Ei ole kauppaa, ed. Sasi, joten ei ole teidän peräämäänne kauppahintaakaan.

Mitä tulee Kelan omistajuuteen, valtio tietysti puhuu omasta puolestaan. Eduskunnalla on parhaat yhteydet Kelaan, ja täältä tietysti voidaan antaa Kelan omistajapolitiikalle ohjeita ja uusia ajatuksia taikka sitten vanhan linjan kestävyys-teen kannustusta.

Ympäristökysymykset ja sertifiointi ovat tietysti aluetta, joka on äärimmäisen tärkeä, mutta tämän tyyppisissä neuvotteluissa ei niissä kysymyksissä syvälle voi mennä. Minusta on positiivinen lähtökohta se, että molemmat yritykset kuitenkin kansainvälisessä alan vertailussa ovat aika hyvässä kurssissa, osin edelläkävijöitäkin. Varmasti vaikeuksia voi tuottaa juuri se, että Ruotsissa Storankin osalta on fsc-sertifikaatiojärjestely otettu käyttöön, mutta ei se minusta

tätä positiivista lähtökohtaa millään tavalla mitätöi. Omistajataholla ainakin on lähdetty siitä, että ympäristöarvoissa löydetään yhteinen tie ja siihen kuuluvat järkevät ratkaisut.

Ed. Kallikselle voin sanoa, että totta kai UPM:n arvot nousivat tämän jälkeen, niin kuin nousivat joka ikisen toimialan yrityksen sen tähden, että kaikki näkevät, sekä yritykset että nuo kirotut markkinavoimat, markkinapelaajat, sen että tämän tyyppinen on kehitys: rakennejärjestelyt vahvistavat myös muiden yritysten asemaa. (Ed. Kallis: Ja seuraavana päivänä laskivat. Millä ministeri sen selittää?) — Ed. Kallis voi käydä katsomassa alan kurssikehityksen keskimäärin, mitä se on ollut tämän jälkeen ja mitä se oli sitä ennen, ja päättyy varmasti toisen tyyppiseen väitteeseen kuin siihen, mitä nyt sieltä välihuutona tuli.

Minäkin toivon konkretiaa keskusteluun. Tämä on alkanut ihan hyvin, ja tässähän tarvitaan todella hyvä ja perusteellinen keskustelu. On ehkä nyt ollut vähän nokkapokkaa mutta on ennenkin onnistuttu löytämään kuitenkin jopa näistä asetelmista ihan hyvät yksimielisetkin ratkaisut eduskunnassa. Puhemies, toivon sitä edelleen tämän asian tiimoilta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä on paikallaan nyt käydä lävitse se, miten tieto tässä asiassa on kulkenut ja mitä tietoja on ollut käytettävissä. Minulle saakka ei tullut minkäänlaista tietoa mistään taustoista tämän asian suhteen ennen sitä uutista, joka tuli julkisuuteen. Sen jälkeen esitin kaksi kysymystä julkisuuteen. Niihin ei ole antanut hallituksen puolelta kukaan vastausta. Sen sijaan Enson toimiva johto oli yhteydessä paria päivää myöhemmin. Se on ainoa tieto, mitä on ollut käytettävissä.

Julkisuudessa me emme ole missään vaiheessa nauanneet kantojamme kiinni juuri siitä syystä, että me olemme lähteneet tämänkin asian kanssa siitä, että hallituksella on velvollisuus selostaa ja perustella ratkaisunsa. Jos se on hyvä ratkaisu, me voimme kannattaa sitä, mutta jos perustelut eivät kestä, me tulemme vastustamaan esitettyä ratkaisumallia. Tässä suhteessa minusta on turha vihjailla siihen, että jotenkin meillä olisi ollut kummaa salattua tietoa tästä asiasta. Ei ole ollut

mitään salattua tietoa, mutta sen sijaan ratkaisun jälkeen on tullut esille paljon sellaista, mikä paanee epäilemään, että nämä kysymykset, joita esitimme, ovat enemmän kuin perusteltuja.

Sen lisäksi ed. Sasin täällä esille nostama kysymys vaihtosuhteista on kolmas kysymys, joka ilmeisesti vaatii eduskunnalta hyvin huolellista käsittelyä.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Tämähän alkaa tästä selkiintyä. Katkos on siis keskustan sisällä. Sana ei kulje varapuheenjohtajan ja puheenjohtajan välillä. Minä teen siitä sen johtopäätöksen, että pitää ottaa jatkossa suoraan sitten puheenjohtajaan yhteyttä. Tässä tapauksessa kyse oli sekä keskustan varapuheenjohtajasta että talousvaliokunnan varapuheenjohtajasta.

Mitä tulee siihen, että kysytään julkisuudessa, niin hallitus tietenkin vastaa myös julkisuudessa. Eduskunnan keskustelu on julkista keskustelua. Myös valiokuntatyöskentely, joka on käynnistynyt, on juuri oikea kanava hallituksen kertoa eduskunnalle toimistaan, niiden perusteista ja näkymistä, joihin ne johtavat.

Ed. Aho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee ensinnäkin siihen viestiin, mitä ed. Kääriäiselle oli kerrottu, ainakin minä sain sen käsityksen jälkikäteen tästä kuulvani, että siihen ei sisällynyt mitään erityistä informaatiota tämän asian taustoista, ainoastaan tieto siitä, että tällaisia neuvotteluja käydään.

Toiseksi minä vastasin tähän kysymykseen siitä syystä, että ministeri esitti täällä väitteitä, joiden mukaan keskustan johto olisi tiennyt jotain sellaista, minkä perusteella meillä ei ollut oikeutta ja velvollisuutta tällaisten kysymysten asettamiseen. Tämäkin puoli on nyt tullut selväksi. Meillä ei ole ollut mitään sellaisia tietoja, joiden perusteella ei olisi ollut aiheellista tehdä näitä kysymyksiä. Päinvastoin tänään täällä käyty keskustelu osoittaa, että monet muutkin sekä oikealla että vasemmalla haluavat yhtyä samoihin kriittisiin kysymyksiin, joita keskustan puolelta on esitetty.

Ed. Dromberg merkitään läsnä olevaksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Vielä kerran: Kahteen ker-

taan puhuin ed. Seppo Kääriäisen kanssa tästä asiasta, puhelimitse ensiksi ja sen jälkeen suullisesti tilanteesta, jossa ed. Aho ei ollut vielä tullut julkisuuteen väitteillään. Kyllä olisi pitänyt sanan kulkea. Jos ei ole kulkenut, niin ei ole kulkenut. Nyt ollaan tässä. Ehkä se on hyvä asia, koska väärinymmärrystä voidaan pikkuhiljaa tässä kutoa pois päiväjärjestyksestä.

Mitä sitten muuten tulee ed. Ahon puhdasot-saisiin väitteisiin, että julkisuudessa on kysytty, niin minä en nyt toista sitä, minkä sanoin avauspuheenvuorossani. Keskustalla on tässä selkeä poliittinen pukinsorkka. Sitä nyt tässä markkinoidaan pelko ja valta motiiveina.

Ed. Aho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta Suomen esimerkit kertovat siitä, että näihin kysymyksiin täytyy suhtautua äärimmäisellä vakavuudella. Olin muutama viikko sitten Tampereella, missä kerrottiin Tampereen tilanteesta, 20 vuoden aikana tapahtuneesta muutoksesta, siitä, mitä tamperelaisesta 70-luvun lopun suurteollisuudesta on jäljellä sen jälkeen, kun omistus on valunut ulkomaisiin ja muihin käsiin. Minusta ne esimerkit panevat suhtautumaan näihin ratkaisuihin hyvin suurin varauksin.

Toiseksi, ministeri Kalliomäki, en ole esittänyt julkisuuteen väitteitä, vaan olen esittänyt koko ajan kysymyksiä, ja kun keskustelin entisen ministerin Kääriäisen, nykyisen kansanedustajan, kanssa, en saanut sellaista käsitystä, että kumpankaan näihin kysymyksiin liittyviä tietoja olisi teidän keskustelussanne tullut esille.

Ed. Kallio: Arvoisa herra puhemies! Vastauspuheenvuorossani totesin, että ministeri Kalliomäki on täysin markkinavaimien ja markkina-arvojen käsissä, ja muut vastauspuheenvuorot ovat osoittaneet, että tämä pitää paikkansa. Kun te, ministeri Kalliomäki, sanotte, että markkina-arvo, pörssi-arvo, on se ainoa kriteeri, jonka mukaan vaihto-osuudet määrätään, niin mielestäni olette vaarallisilla vesillä. En sano, että olette väärässä, vaan sanon, että te olette vaarallisilla vesillä.

Te esitte pari vuotta sitten, että Suomen valtio myisi TT Tiedon osakkeet. (Välihuuto) — No, se tuli hallitukselta joka tapauksessa. (Välihuuto) — Valtiovarainministeriöltä, okei. — Istuva hallitus esitti, että myydään. Kauppahinta oli 250 markkaa osakkeelta. Tänä päivänä ne maksavat 1 150 markkaa. Siinä meni muutama sata miljoonaa markkaa.

En väitä, että meikäläisellä tai jollakin toisella kansanedustajalla olisi silloin ollut parempi tieto, mutta tämä esimerkki osoittaa sen, että ei pidä olla niin täysin vakuuttunut siitä, että tämän päivän markkina-arvo, tämän päivän pörssi-arvo, on se ainoa oikea kriteeri, jonka pohjalta vaihto-osuudet määrätään.

Vielä mielestäni olisi pitänyt ottaa huomioon, että Storan osakekurssi on selvästi Ensoa korkeampi kahdesta syystä: 1) Ruotsi on pääomariikkaampi maa kuin Suomi. 2) Ruotsissa osakesääntäminen on paljon yleisempää kuin Suomessa. Toisin sanoen Ruotsissa maksetaan osakkeista enemmän kuin Suomessa vastaavanlaisesta yhtiöstä, koska siellä on enemmän rahaa ja on yleisempää sijoittaa osakkeisiin. Kun te neuvottelit Storan kanssa, minun mielestäni nämä ovat asioita, jotka olisi pitänyt ottaa huomioon. Asia on suuri ja asia on tärkeä, aivan niin kuin mainitsitte.

On tehty erilaisia laskelmia vaihtosuhteesta. Erään pörssinoteeratun yhtiön varatoimitusjohtaja totesi tänä päivänä, että näillä ehdoilla Suomi lahjoittaa Storan osakkeenomistajille 10 miljardia. (Ed. Mikkola: Kuka?) — No, minä voisin mainita muualla kuin puhujakorokkeella, mutta mainitsen kyllä ed. Mikkolalle puheen- vuoroni jälkeen.

Jos katsoo, mikä oli näiden molempien yhtiöiden yhteenlaskettu niin sanottu pörssi-arvo, 46,8 miljardia vai paljonko se oli, ja mikäli me olisimme jakaneet tasan, niin kuin mielestäni olisi pitänyt tehdä, lopputulokseksi tulee se, että lahjoitamme Ruotsin Storan osakkeenomistajille 5 miljardia markkaa. Kyllä tässä salissa puhutaan monesta 10 miljoonasta ja 20 miljoonasta, mutta kun kysymyksessä on miljardeja, silloin ei niin hirveän paljon puhuta.

Täytyy kuitenkin todeta, että tiedot, mitä kansanedustajalla on, hän on saanut oikeastaan vain lehdistä. Aivan niin kuin on todettu ei hallituksen esityksessä ole kovinkaan paljon tietoja, ei Stora eikä Ensosta. Ministeri Kalliomäki kertoi kyllä sellaista tietoa, mitä ei esimerkiksi minun tietooni ole tullut, Storan suuresta varallisuudesta, Storan suurista metsäomistuksista. Tietenkin voisi kysyä, mitä niillä metsillä tekee, jos metsät eivät tuota.

Kun katsoo esimerkiksi, kuinka paljon Stora tuottaa voittoa, kuinka paljon Enso tuottaa voittoa, niin erohan on huomattava. Liikevaihto on suurin piirtein saman suuruinen, henkilöstön määrä on saman suuruinen, tuotantokapasiteetti on suurin piirtein saman suuruinen, mutta Enso

tuottaa voittoa 50 prosenttia enemmän kuin Stora. Storan voitto on 2,4 miljardia ja Enson voitto 3,7 miljardia.

Näiden numeroiden valossa olisi mielestäni pitänyt päätyä siihen tulokseen, että vaihtosuhte olisi ollut 50—50, mutta niin kuin olemme kuulleet, pörssi-arvot, markkina-arvot, markkinavoimat, jotka pyörittävät tässä tapauksessa neuvottelijoita, määräsivät toisin, määräsivät, että suhde on 60 ja 40 prosenttia.

Yhdyn kaikkeen muuhun ja niihin myönteisiin asioihin, mitä ministeri Kalliomäki totesi fuusiosta. Synergiaedut ovat varmasti huomattavat. Tämä on hyvä fuusio Enson osakkeenomistajille, se on hyvä fuusio Storan osakkeenomistajille. Kaikki olisi mielestäni ihan hyvin, jos vaihtosuhte olisi ollut oikea.

Olen yrittänyt katsoa, mitä ruotsalaiset lehdet ovat kirjoittaneet ja mitä suomalaiset lehdet ovat asiasta kirjoittaneet. Voi sanoa, että suomalaiset lehdet ja suomalaiset analyytikot ovat olleet huolestuneita juuri vaihtosuhteesta. En ole vielä nähnyt kenenkään muun kuin ministeri Kalliomäen toteavan, että vaihtosuhte olisi ollut hyvä. Osapuolet, ne, jotka ovat osallisia tässä, pitävät sitä hyvänä, mutta ulkopuoliset ovat pitäneet vaihtosuhdetta epäedullisena Suomen kannalta.

Ruotsalaisista lehdistä en ole löytänyt yhtäkään analyyttikkoa, joka olisi katsonut, että Stora olisi tässä hävinnyt. Se, mitä ruotsalaiset lehdet kirjoittavat ja mistä ne ovat huolestuneita, on se, että pääkonttorin sijaintipakka on Helsinki, mutta itse vaihtosuhdetta ne pitävät kyllä onnistuneena.

Tiedän varsin hyvin, että tässä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä tai hylätä. Olen melko varma siitä, että kristillisen liiton edustaja talousvaliokunnassa tulee kunnolla asiaan paneutumaan. Hän ei tee politiikkaa niin kuin ei tee myöskään kristillinen liitto. Me katsoimme, mikä on Suomen ja Enson osakkeenomistajien etu, ja todennäköisesti se on se, että tämä fuusio hyväksytään. Mutta totean vielä kerran: kyllä me pidämme vaihtosuhdetta huonona.

Markkinat pitävät ilmeisesti myös fuusiota hyvänä, niin kuin vastauspuheenvuorossa totesin. Molempien pörssikurssit ovat nousseet. Mutta, ministeri Kalliomäki, kurssi on sen jälkeen, kun fuusio tuli julkisuuteen, Enson kohdalla vaihdellut välillä 65—70 ja jotain pientä päälle, toisin sanoen ei markkina-arvoihin pidä liian paljon luottaa. Koko hallituskauden aikana markkinavoimat on ollut se sana, joka on mennyt

kaikkien muitten yläpuolelle. Markkinavaimien nimissä on postikonttoreita lakkautettu, kyläkouluja lakkautettu, läänejä supistettu, kuntien määrää ollaan supistamassa. Markkinavaimille ja markkina-arvolle ei pidä antaa sitä painoarvoa, joka tällä kaudella on annettu. Niin kuin olen monta kertaa jo todennut, markkina-arvot vaihtelevat lyhyessä ajassa aika paljon. Tässäkin tapauksessa olisi ollut syytä katsoa enemmän substanssiarvoa ja esimerkiksi pe-arvo olisi puhunut Enson puolesta varsin voimakkaasti.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio m ä k i : Puhemies! En oikein tiedä, mihin ed. Kallis pyrkii, minkälaiseen ratkaisuun. Minulle jäi sellainen vaikutelma, että hänen mielestään meidän ei olisi pitänyt tehdä ylipäätään näin vaan odottaa tumput suorana sitä, että markkinavaimot tulevaisuudessa sanelevat meille ratkaisun välillä, joka kapenee koko ajan, ellemmme ole aktiivisia toimijoita. Tämä maailma on tällainen, ed. Kallis. Siinä me elämme, ja siinä pitää toimia, siinä pitää valtion omistajana toimia, olla aktiivinen, tarkka, hakea oikeaan aikaan oikeita ratkaisuja. Tähän on pyritty. Poliittikan tehtävä on todella ottaa niskalennkkiä markkinavaimista aivan eri tavalla kuin maailmalla on ymmärretty. Siihen me pyrimme tälläkin ratkaisulla.

Mitä tulee muuten vaihtosuhteeseen, ed. Kallis sanoi ymmärtääkseni aluksi, että ei tämä laskentapohja ole välttämättä väärä. Sitten hän esitti kuitenkin muita laskentapohjia, joita on tietysti käyty läpi, mutta niistä ei ole saatu käyttökelpoista pohjaa. Sitä ei ole ollut mahdollista viedä neuvotteluissa läpi. Tämä on myös kaikkien meidän käyttämiemme asiantuntijatahojen viesti.

Mitä tulee laskennallisesti vaihtosuhteen kehitykseen, jos lasketaan miljardeja sen jälkeen, tämän vuoden osalta vaihtosuhte on keskimäärin 37,9 prosenttia. Niin kuin sanoin aiemmin, vuodesta 95 katsoen se on vaihdellut välillä 35–40. Siis pidemmän aikavälin tarkastelu ei tuo meille sen kummempaa etua. Itse asiassa se on hiukan alle tämän vuoden vaihtosuhteen, 37,9 prosentint. Siitä pääsimme kuitenkin ylöspäin 2,1 prosenttia. Siitä, ed. Kallis, voi myös laskea, kuinka paljon markkoja pyörähtää. Ne ovat kaikki tuloa tästä laskentapohjasta katsoen. Niin kuin sanoin, käytimme emme vain omaa järkeämme vaan myös kansainvälisiä asiantuntijoita, tässä tapauksessa pankkiiriyhtiö Morgan Stanleyä.

Puhemies! Vielä lisäyksenä se, minkä olen jo ainakin kolmeen kertaan sanonut, että neuvotte-

luissa yhtenä osana vaihtosuhteeproblematiikkaa oli tietenkin kompensaatio. Sen lisäksi, että saimme yli 2 prosenttia kompensaatiota vielä lisää, päädyimme siihen, että kotimaisuuden kannalta, suomalaisuuden kannalta, on haettava äänivallassa lisäarvoa, ja sitä saatiin. Sitä saatiin 5 prosenttia, ja sen seurauksena Suomen valtio on suhteessa muihin omistajiin yhtymässä ylivoimainen omistaja, myös suhteessa Wallenbergien Investor-yhtymään, joka saa äänivallasta vain hiukan yli 10 prosenttia.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan ehkä voisi edellyttää, kun kristillisen liiton puheenjohtaja käyttää puheenvuoron, että se olisi normaalia rehellisempi. Voidaan tietysti edellyttää kaikilta kansanedustajilta rehellisyyttä, mutta ed. Kalliksen puheenvuoro oli pahasti kallistunut tiettyyn suuntaan, kun hän yritti löytää heikkouksia hallituksen esityksestä.

Mitä tulee vaihtosuhteeseen, on aivan selvää, että markkina-arvot ovat lähes ainoa oikea peruste arvioida, miten tämä jaetaan eli suhteessa 60 ja 40. En väitä, että markkinat ovat aina oikeassa. Varmasti markkinat tekevät virheitä niin kuin me kaikki.

Mutta kun ed. Kallis käytti puheenvuoronsaan sellaista perustetta, että Ruotsissa kurssit ovat yleisesti ottaen korkeammalla tasolla kuin Suomessa, sekään ei pidä paikkaansa. Se, että Stora kurssi on Ruotsissa korkeampi kuin Enson täällä, johtuu siitä, ed. Kallis, että Storaan on liittynyt pitkään huhuja fuusioista ja Stora on itse pistänyt näitä huhuja liikkeelle eli Stora on nostanut omaa kurssiaan tällä tavalla. Se on aivan totta. Mutta ei ed. Kallis eikä kukaan muu ole ehdottanut oikeastaan mitään muuta käytännön toimenpidettä, miten vaihtosuhte olisi voitu määritellä.

Mitä tulee tähän tapaukseen, toteaisin, että nyt eduskunnan käsittelyssä oleva asia on aivan aivan laatuinen Suomen teollisuushistoriassa. Mielestäni tämä on erinomainen toimenpide, erinomaisesti johdettu toimenpide. Uskoisin, että keskusta ja kristilliset, jotka tätä arvostelivat, tulevat tästä kärsimään poliittisen tappion, koska tämä on erinomainen toimenpide.

Ed. Kallis viittasi myös ruotsalasiin kirjoitukseen. Ed. Kallis, minä olin eilen Ruotsissa ja luin ruotsalaisia lehtiä. Katkeruus tätä kohtaan on olemassa ruotsalaisten keskuudessa, koska he ovat sitä mieltä, että suomalaiset saavat liian hyvän otteen ruotsalaiseen, 1288 perustettuun yhtiöön.

Lopuksi, puhemies, totean vielä. Tässä on Hufvudstadsbladet viime viikon keskiviikolta, jossa todetaan ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Nyt on kaksi minuuttia kulunut!

Ed. Takkula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun markkina-arvoista puhutaan vaihtosuhteen kohdalla, minä haluaisin nyt ministeri Kalliomäelle vielä hiukan syventää. On selvä, että tästä asiasta ei kauhean syvällistä tietoa ole näin takarivinkään edustajalla, mutta kun tätä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Takkula, vastauspuheenvuoro ed. Kalliksen puheenvuoroon!

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Elo totesi, että markkina-arvo on ainoa oikea, mutta hetken kuluttua hän totesi, että markkina-arvo ei välttämättä ole se oikea, eli tässä oli melkoinen epäjohdonmukaisuus. Minä olen moittinut tätä samasta syystä, kuin suomalaiset analyytikot ovat moittineet, eli vaihtosuhte on huono. Se on minun vakaa käsitykseni edelleen tänä päivänä. Yhdyn siihen, että synergiaetua syntyy, tulee 1,3 miljardin markan etu jne., mutta vaihtosuhte on väärä ottaen huomioon ne luvut, joita on julkisuuteen tullut.

Ed. Elo, Ruotsin pörssikurssit ovat selvästi korkeammat kuin Suomessa. Jos te lähdette katsomaan niitä pe-arvoja, jotka osoittavat, mikä on voitto osaketta kohti, se on lähes poikkeuksetta korkeampi Ruotsissa kuin Suomessa. Tämä on yleisesti tiedostettu. Enso on pörssikurssiltaan verrattuna sen substanssiarvoon alhaisemmalla tasolla kuin Stora, ja siitä me nyt kärsimme.

Ed. Tiusanen: Arvoisa herra puhemies! Enson kumppaniksi on siis valittu Stora vai onko Storan kumppaniksi valittu Enso? Jo ministeri Kalliomäki totesi, että odotetaan kahden erilaisen kulttuurin törmäystä, ja hän totesi, että tästä puhutaan, ja katsoi, että mitään suurempaa uhkaa ei ole. Itsekin olen siinä samaa mieltä kuin hän. Asia sinänsä ei ole kovin ongelmallinen. Kuitenkin fuusioon on suhtauduttu arvellen ja epäillen eikä syyttä. On puhuttu tietyistä Enson tuotantolaitoksista, kuten Summan paperitehtaasta Vehkalahdella ja toisaalta Kemijärven selutehtaan kohtalosta Lapissa. Nämä asiat herättävät syystäkin kysymyksiä.

Summan tehdas työllistää 620 ihmistä. Suomen valtio sen enempää kuin eduskuntakaan ei voi jättää huomiotta tätä. Siinä tehtaassa on kolme paperikonetta vuosilta 55, 58 ja 72. Vanhin koneista tekee sanomalehtipaperia 850 metrin minuuttinopeudella telan leveyden ollessa vain 6,5 metriä. Storalla on lukuisia saman kokoluokan koneita. Kysymys on Summan kohdalla siitä, pystyykö 50-luvun tekniikalla rakennettu Summan paperikone kilpailemaan fuusioyhtiön sisällä muiden saman kokoisten mutta huomattavasti modernimpien koneiden kanssa. Tämä on vain, arvoisa puhemies, yksi esimerkki, detaili, mutta kuvaa tilannetta henkilöstön kannalta.

Suomen valtion tuleekin omistajana ja käyttäen siihen tarjoutuvia välineitä huolehtia nimenomaan työllisyydestä. Fuusio ei saa merkitä työllisyyden heikkenemistä. Se ei saa merkitä Summan tehtaan tai Kemijärven tehtaan alasajoa.

Summa tämän tilanteen laukaisemiseksi tarvitsee uuden lwc-koneen. Koneen hankkimisesta on jo aikaisemmin tehty ja kirjoitettu suunnitelmat. Nyt on tarpeellista laittaa ne käytäntöön.

Kymenlaaksossa Kotkan ja Haminan talousalueella on työttömyys maan keskitason yläpuolella. Stora — Enso-fuusion ei tule sitä entisestään huonontaa. Tämän estämiseksi on valtiolla tuki keinonsa huolimatta siitä, että kyseessä on yksityinen yritys ja että siinä Suomen valtion nimeämäksi hallituksen jäseneksi kaavailtu juristi Raimo Luoma toteaa tämän päivän Helsingin Sanomissa: ”En minä tahdo olla valtion juoksupoika siellä. Pyrin toimimaan kaikkien osakkeenomistajien, koko yrityksen intressien, mukaisesti.” Maamme työllisyyden ja työntekijöiden aseman yhdistäminen koko yrityksen intressiksi, josta Luoma puhuu, ei ole mahdoton yhtälö mielestäni.

Kemijärven osalta on todettava, että sen sellutehtaan kannattavuus on ollut pitkään kyseenalainen. Tehdas kaipaa investointeja, modernisoimista. Lapin työllisyys ei kestä siellä olevan vähäisen teollisuuden alasajoa. Kemijärven investoinnit on luonnollisesti tehtävä parasta mahdollista tekniikkaa soveltaen. Lapin luonnon haavoittuvuus on pidettävä tältä osin jatkuvasti mielessä. Onkin tietysti niin, että kun tuodaan tätä uutta tekniikkaa, tuotanto tietysti lisääntyy, mutta vastaavasti varsin usein päästöt sekä ilmaan että veteen vähenevät verrattuna pienemmän tuotannon päästöihin.

Mutta miksi tätä jättäisemää sitten lopulta haetaan, mikä on suuruuden arvo? Ministerin puheissa vilahti globaali puoli. Vaikuttaakin sil-

tä, että vahvuuksien etsimisen tarkoitus löytyy Etelä-Amerikasta ja Kaakkois-Aasiasta. Stora on voimakkaasti suuntaamassa toimintaansa Latinalaiseen Amerikkaan. Enso toimii vastaavasti Indonesiassa ja erityisesti Sumatralla. Ensolla on maailmalla tuossa suhteessa parempi maine kuin esimerkiksi UPM-Kymmenellä, jolla April-sopimustensa vuoksi on ollut ja tulee olemaan ongelmia. Nähtäväksi jääkin, miten Indonesian talous ja sen tulevat vaiheet heiluttelevat tätä liittymää. UPM — April-kumppanuuteenhan kuuluu virallisestikin sademetsien päätehakuita eli sademetsän keittäminen selluksi sen jälkeen, kun sieltä on sahateollisuuteen viety tietyt runkopuut. Tästä Enson strategia poikkeaa edukseen.

Ruotsi ja Stora ovat toisaalta suomalaista metsäteollisuutta edellä omassa ympäristöstrategiaassaan. Ne ovat pystyneet jo nyt kehittämään metsäsertifikaatiosta kilpailuedun. Osa teollisuutta on pystynyt menemään fsc-sertifioinnin taakse, jota kansalaisjärjestöt tukevat niin kansainvälisesti kuin meillä Suomessakin, ed. Ranta-Muotio. Suomen kansalaisjärjestöt Wwf, BirdLife, Luonnonsuojeluliitto ja Luonto-Liitto ovat fsc-sertifikaation takana, eivät siis niin sanotun eurooppalaisen sertifikaation takana.

On luonnollista, että eduskunta Stora — Enso-fuusiota käsitellessään ottaa kannan suomalaisten työpaikkojen puolesta. Erityisesti Summan ja Kemijärven tehtaiden säilyminen, Summan paperikoneiden nykyaikaistaminen ja Kemijärven sellutehtaan investoinnit on tässä kirjattava. Näin voikin esittää toivomuksen talousvaliokunnan käsittelyyn, että arvoisa valiokunta nimenomaan näihin asioihin ja työllisyyteen kiinnittää huomiota.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tehtävänä on ei vain välittää huolta työpaikoista ja suomalaisen metsäteollisuuden toimintamalleista vaan myös ohjata valtion omistajuuden kautta yhtiötä turvaamaan työpaikat ja tuotanto Suomessa samalla unohtamatta suomalaisen teollisuuden vastuuta ympäristöstään ja biodiversiteetistä. Huoli biodiversiteetistä on aiheellinen niin tällä pohjoisella havumetsävyöhykkeellä kuin ennen kaikkea yritysten toimiessa maapallon sademetsäalueella. Tuolloin myös niiden toiminnan laajuuteen on pystyttävä asettamaan kriittinen tarkastelukulma. Tämä uusi jätti StoraEnso on tällainen globaali toimija.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Kun pidän tietysti kansanedustajana tämän puheen-

vuoron, haluan todeta sen, että olen Enso Oyj:n hallintoneuvoston puheenjohtaja ja sillä voi tietysti olla vaikutuksia myös puheenvuoroni sisältöön. (Ed. Aittoniemi: Ei saa antaa vaikuttaa!) — Sillä saattaa olla hyviäkin vaikutuksia, ed. Aittoniemi. Toivon, että ed. Aittoniemikin ottaa joskus vastaan hyviä vaikutteita.

Ensinnäkin tästä kokonaisuudesta totean, että minun käsitykseni mukaan kokonaisuutena arvostellen asia on hyvä ja kannatettava. Tässähän haetaan muodollisesti lupaa sille, että valtion omistus Ensossa tai StoraEnso Oyj:ssä voi laskea alle kolmannekseen. Tämähän on se muodollinen pyyntö, niin kuin hallituksen esityksessä lausutaan. Mutta tässä kohtaa totean, että ponsilau selmassa ja tässä hallituksen esityksessä haluan yhden virheen korjata. Tässä puhutaan koko ajan Enso Oy:stä. Se on Enso Oyj. Sillä on iso muodollinen merkitys, eli Oy on yksityinen yhtiö ja Oyj on pörssinoteerattu yhtiö, ja hallituksen esityksessä on kautta linjan tämä virhe.

Mistä tässä on sitten kysymys? Tässä ei ole kysymys fuusiosta eli sulautumisesta, tässä eivät Stora ja Enso fuusoidu, tässä ei ole kysymys Enson tai Storan myymisestä, vaan tässä on kysymys yhdistymisestä. Mutta miten se tehdään? Se tehdään niin, että Enso antaa osakeannin eli muuttaa yhtiöjärjestystään, antaa osakeannin, joka suunnataan Storan nykyisille omistajille, ja Storan nykyiset omistajat tulevat kaikki, henkilöt, yritykset ja muut, tämän StoraEnso Oyj:n osakkeenomistajiksi. Tämän jälkeen Storan kaikki osakkeet siirtyvät StoraEnso Oyj:n omistukseen eli Storasta tulee Enson sadan prosentin tytäryhtiö. Elämään jää siis vanha Enso. Sen yhtiöjärjestystä muutetaan, osakepääoma nousee, ja Enson nimi muuttuu StoraEnso Oyj:ksi. Näin asiallisesti ja muodollisesti, eli vanha Enso jää elämään uuden nimisenä, isompana emoyhtiönä. On mielestäni tärkeää myöhemminkin kiinnittää huomiota siihen.

Sitten tästä, mikä on StoraEnso Oyj. Se on suomalainen yhtiö, sen kotipaikka on Suomi ja Helsinki, ja yhtiöllä on pääkonttorit toistaiseksi sekä Helsingissä että Tukholmassa. Storallahan on ollut kaikki päätoiminnot Falunissa, mutta nyt ne muuttuvat tällä tavalla. Mutta tärkeää on se, että StoraEnso Oyj on suomalainen yhtiö ja sen kotipaikka on Suomi.

Minkälainen on muodostuva yhtiö, StoraEnso Oyj? Sen suurin osakkeenomistaja on Suomen valtio, osakemäärä 17,6 prosenttia osakepääomasta, äänimäärä 21,1 prosenttia. Toiseksi suurin osakkeenomistaja on ruotsalainen Investor,

joka omistaa 9,8 prosenttia osakkeista ja ääniä sillä on 10,5 prosenttia. Jos katsotaan kymmenen suurinta osakkeenomistajaa, ne muodostavat yhteensä 46,4 prosenttia omistuksesta ja niiden äänimäärä on 56,8 prosenttia. Kymmenen suurimman osakkeenomistajan joukkoon kuuluvat kaikki ne, joilla on omistuksessaan 1 prosentti tai enemmän. Sitten kun mennään kauemmaksi kuin kymmenen suurinta omistajaa, omistusosuus putoaa alle 1 prosentin eli omistus on jo hyvin hajaantunutta. Tällä on mielestäni merkitystä sille, mitä puhutaan.

Suomen valtion ohella Kansaneläkelaitos omistaa StoraEnsosta 3,5 prosenttia, ja sen ääniosuus on 8 prosenttia. Kymmenen joukossa on vielä kaksi suomalaista omistajayhteisöä, Varma-Sampo 1,2 prosenttia omistusta, äänimäärä 3 prosenttia, ja Sampo-ryhmä 1,1 prosenttia, ääniosuus 2,4. Jos katsotaan kymmenen suurinta osakkeenomistajaa, suomalaisten suorassa omistuksessa neljä yhtiötä omistavat 23,4 prosenttia ja niiden äänimäärä on 34,2 prosenttia koko yhtiöstä, siis 34,2, yli kolmannes. Mikä merkitys tällä on?

StoraEnso Oyj on suomalainen yhtiö, ja haluan sanoa, että se on jatkossakin suomalainen yhtiö. Kun täällä voidaan helposti väittää, että jaaha, se on väliaikaisesti suomalainen yhtiö, sehän on helppo muuttaa muuksi kuin suomalaiseksi yhtiöksi, sanon, että vain suomalaisten niin halutessa. Yhtiön kotipaikan muuttamiseen tarvitaan yhtiöjärjestyksen muutos, ja se vaatii 2/3 annetuista äänistä. Jos yhtiö olisi yhtiökokouksessa sataprosenttisesti edustettuna, tarvitaan 66,7 prosenttia koko äänimäärästä, että yhtiöjärjestys voidaan muuttaa. Mutta jo Suomen valtiolla ja Kelalla on yhteensä ääniosuus 29,1. Jotta pelkästään Suomen valtio ja Kela voisivat estää yhtiöjärjestyksen muutoksen, kotipaikan muutokset ja kaikki tällaiset isot ratkaisut, saa äänivalta olla korkeintaan 87-prosenttisesti yhtiökokouksessa edustettuna. Nämä kymmenen suurinta edustivat vain 56,8:aa prosenttia. Sen jälkeen omistusoikeus meni alle 1 prosentin. Tämä on ja pysyy suomalaisena yhtiönä, jos suomalaiset niin haluavat. Ja mikseivät haluaisi?

Jos ajatellaan sitä, miksi muodostuva yhtiö on suomalainen, käsitykseni mukaan siihen on useitakin syitä. Siihen on varmasti Emu-ratkaisulla merkitystä, mutta myöskin suomalaisella verotuskäytännöllä. Suomessahan yhtiöverotus on edullisempi kuin Ruotsissa. Ehkä tässä koko paketissa on muitakin tekijöitä, mutta nämä ovat varmasti vaikuttaneet siihen.

Vaihtosuhteesta. Ed. Kallis ei ole paikalla. Kuulun niihin, jotka tietysti olisivat toivoneet, että vaihtosuhte olisi ollut muu kuin 40:60. Mutta miksi mielestäni muu ei juurikaan ollut mahdollista? Tässä on noudatettu pörssikursseja ja hiukan hinattu pörssikursseja, aivan vähän, Enson osakkeenomistajien hyväksi, mutta vain vähän. Miksi mielestäni ei oikeastaan voinutkaan muuta suhdetta löytyä? Siksi että kuka määrittelee, mitkä ovat ne muut arvot. Voidaan käydä keskustelua loputtomasti tuottosuhteesta ym., mutta pörssi-arvot koetaan yleisesti pörssinoteeratuissa yhtiöissä niiden oikeaksi hinnaksi.

Miksi tästä on erittäin vaikea poiketa? Siitä on juridisesti käsitykseni mukaan erittäin vaikea poiketa, koska silloin kysytään, kenen osakkeenomistajan vahingoksi te muutatte niitä arvoja. Siinä on rajoitettu määrä, kuinka paljon sitä voisi tehdä. Tässä kohtaa markkina-arvoista, vaikka ne eivät meidän mielestämme olisikaan aivan oikeita, on erittäin vaikea poiketa. Täällä on aivan pikkuisen siitä poikettu Enson osakkeenomistajien hyväksi. Samoin Enson osakkeenomistajien hyväksi on poikettu, ja se on helpompaa, äänivallassa. Äänivalta ei ole 40:60, vaan 45 on Enson osakkeenomistajien yhteinen äänimäärä ja Storan osakkeenomistajien yhteinen äänimäärä on 55. (Ed. Aittoniemi: Eikö se ole sama asia käytännössä?) — Ei, ed. Aittoniemi, olen pahoillani. Jos tulisitte osakeyhtiön peruskurssille, voisin kertoa teille, jos ettette tätä eroa ymmärrä. — Tällä on tietysti myöskin hiukan merkitystä.

Osakkeenomistajien suoja siis vaikuttaa siihen, että on erittäin vaikea poiketa niistä pörssi-arvoista, mitkä ne kulloinkin ovat. Nythän kysytään, miksi Enson arvo on sitten alempi kuin Storan. Siihen on tietysti lukematon määrä erilaisia syitä. Sanon kaksi.

Enson velkaantumisaste on kaksinkertainen Storaan verrattuna, se on kaksinkertainen. Siis Stora on varsin vähävelkainen yhtiö, Enso suhteellisen velkainen. Storan omistus muutoinkin, esimerkiksi metsäomistus, on yli kaksinkertainen Ensoon verrattuna. Ensolla on vähän yli 600 000 hehtaaria metsiä, Storalla on pitkälti yli miljoona. Jos ajatellaan vaikka 100 000:ta metsähehtaaria, niin jos voidaan jokin yleinen arvo sanoa, joka on 10 000 markkaa hehtaarilta, se tekee aina miljardin. Siitäkin voi laskea niitä miljardeja jo. Yhtiöillähän on siis markkina-arvoilla verrattuna noin 10 miljardin ero, eli Stora on noin 28 miljardia markkaa, Enso on noin 18. Tässä on kaksi selitystä, mutta siellä on lukematon määrä muitakin selityksiä.

Ehkä Storan tulostulokunnosta voisi sanoa, että sen voisi olettaa paranevan sen takia, että Storal-la on juuri käynnistymässä tai käynnistynyt kaksi uutta, suurta paperitehdasta ja sillä tulee olemaan tulokseen myöskin vaikutusta. Yhtiöiden viimeisissä tilinpäätöksissään Enson tulos oli 3,7 miljardia ja Storan 2,4. Eli Storan investoinnit näkyvät, mutta substanssiarvoon vaikuttaa velkaantumisaste kaikkein eniten.

Jos sanotaan hallinnosta, hallinto on jaettu tasaperiaatteella, kun on kyse saman kokoisista yhtiöistä, eli hallitukseen tulee kolme jäsentä Storan ryhmästä, kolme Enson ryhmästä, toimitusjohtaja, varatoimitusjohtaja sekä kaksi ulkopuolista asiantuntijajäsentä on vielä tarkoitus tulla eli kymmenen yhteensä tässä vaiheessa. Hallituksen puheenjohtaja tulee Storan puolelta, toimitusjohtaja Enson puolelta.

Etuja, mitä tällä voidaan ajatella saatavan, on täällä jo käsiteltykin. Ensinnäkin on kaikki hankinnat, puunhankinnat. Myöskin Stora hankkii puuta Venäjältä ja Baltian maista, eli tämä tasapainottuu. Enää ei ole esimerkiksi vain suomalaisista yhtiöistä kysymys, vaan tämä on ruotsalaisten ja suomalaisten yhteinen etu, joten puun hankinta on edullisempaa.

Investoinnit ja kapasiteetin hyväksikäyttö ovat selviä etuja, samoin markkinointi ja hallinnon keventyminen, poistuu kahdet markkinajärjestelmät jnp. Tutkimusmenetelmät kehittyvät, kun resursseja lyödään yhteen. Varmaan löytyy tämänkinlaiset synergiat. Eli siitä saavutetaan näitä merkittäviä synergiaetuja. Riippuen siitä, mistä vuodesta puhutaan ja puhutaanko välittömistä eduista vai vähän pidemmältä, miljardin molemmiin puoliin vuotta kohti ovat synergiaedut.

Täällä on esitetty huolia, muun muassa ed. Tiisanen Summan puolesta ja Kemijärvestä. Ne ovat tärkeitä tietysti, mutta yhtä tärkeä on Pankakoski ja ovat kaikki muut suomalaiset ja muu koko yhtiö. Tässä pitää katsoa kokonaisuutta. Jos tämä koalitie ei mahdollista investointeja, ei sitten mikään. Tämä on paljon parempi tae investointien jatkumisesta kuin erikseen toimiminen. Kaikki nämä tietysti ovat kysymyksiä, joita me emme yksin täällä ratkaise millään hallinnollisilla tai eduskunnan päätöksillä, mutta fuusio mahdollistaa ja turvaa käsitykseni mukaan suomalaisetkin investoinnit paremmin kuin yksin toimiminen, tämä iso kokonaisuus tässä kohtaa. Siis myös Pohjois-Suomen ja Itä-Suomen kannalta arvioiden minun käsitykseni mukaan on selvästi vahvuudesta kysymys, investointien mahdollisuudesta jatkossakin.

Jos ajatellaan maailman laajuisesti, Stora-Enso on tämän jälkeen maailman suurin paperi- ja kartonkiyhtiö. Sen tuotanto on 13,1 miljoonaa tonnia. International Paperillä, amerikkalainen yhtiö, on vähän yli 10, UPM-Kymmenellä vähän yli 8 miljoonaa tonnia. Tässä ovat ne suuruusluokat. Siis on myöskin suuruuden ekonomista erikoisesti paperi- ja kartonkiteollisuuden kohdalla aika lailla kysymys. Henkilökuntaa on, niin kuin sanottiin, hiukan yli 40 000, ja se jakaantuu siten, että Suomessa työskentelee tämän jälkeen Stora-Enson väkeä noin 16 000, Ruotsissa 11 500. Seuraava on Saksa, missä on noin 6 000. Myös Ranskassa on henkilökuntaa nimenomaan Storan puolella aika paljon. Liikevaihto viime vuonna oli vähän runsaat 59 miljardia. Tämän vuoden liikevaihto on näillä luvuilla, mitkä on nyt, yli 65 miljardia markkaa.

Suurin ongelma ehkä kilpailulainsäädännön kannalta on nestepakkauksryhmä, johon EU saat- ta kiinnittää erityistä huomiota. Tämä ei muuta esimerkiksi kilpailutilannetta Suomessa suora- naisesti, koska ei ole suomalaisten yhtiöitten fuu- sioitumisesta tai yhdentymisestä kysymys. Siinä ei pitäisi kovin suuria ongelmia olla.

Markkinat ovat vastanneet tähän aika myön- teisesti. Se on yksi tärkeä edellytys Stora-Enso- yhtiön toiminnan kannalta. Tätähän on käsitelty Enson hallintoelimissä. Hallintoneuvosto on an- tanut 2 päivänä kesäkuuta pidetyssä kokoukses- saan yksimielisesti, korostan yksimielisesti, tälle hankkeelle suostumuksensa siinä vaiheessa. Jos kaikki menee sen mukaan, mitä on ajateltu, ja jos saadaan eduskunnan suostumus tälle hankkeel- le, omistusoikeuden prosentuaaliselle jakautu- malle — määrähän ei pienene, vaan tosiasiaassa omistus pörssi-arvojen ym. takia nousee valtiolla — yhtiökokous Ensossa on tarkoitus pitää tä- män johdosta 23 päivänä heinäkuuta, koska tämä edellyttää nopeaa edistymistä sen takia, että markkinat pysyisivät oikeina ja rauhallisena.

Tässä oli mielestäni niitä tekijöitä, jotka ovat hyviä. Totta kai aina kaikista uudelleenjärjes- telyistä voidaan löytää myöskin negatiivisia piirteitä ja kysytään, onko tulevaisuus taattu. Mehän emme kukaan tulevaisuudesta voi tietää, mutta tämä lisää Enson ja Suomen valtion kilpailumah- dollisuuksia tältä puolelta ja vahvistaa niitä. Tämä uusi yhtiö, haluan korostaa, on suomalai- nen yhtiö. Se maksaa veronsa Suomeen, sen koko yhtiölainsäädäntö ja koko muu systeemi on suoma- lainen, ja kerroin, miten se pysyykin suoma- laisena, niin kauan kuin me suomalaiset ha- luamme. (Ed. Aittoniemi: Sehän on suoranainen

aarre!) — Kyllä, jos sen oikein ymmärtää, ed. Aittoniemi.

Poliittista puolta en halua kauheasti käsitellä, mutta sanon, että kun puhutaan, että nyt muodostetaan tytäryhtiötä, en tiedä, ovatko ne tahallisia poliittisia heittoja vai ovatko tietämättömyyttä. Tässähän muodostuu nimenomaan Stora Enso Oyj:n 100 prosentin tytäryhtiö ja vanhasta Ensosta tulee se pääyhtiö ja se pysyy sellaisena. Olen pahoillani ja surullinen siitä, että annetaan väärää tietoa näin kansallisesti tärkeässä asiassa ihmisille, olkoon se tahallista tai tietämättömyyttä. Epäilen, että se on vähän molempia tässä tapauksessa. Molemmat ovat vähän surullisia asioita. (Ed. Aaltonen: Tietämättömyyteen pohjautuvaa pahantähtöisyyttä!)

Myöskin ovat virheellisiä kaikki puheet, jos puhutaan, että me myymme Enson halvalla ulkomaille. Miksi me puhumme semmoista? Myymisestä ei ole yhtään kysymys, niin kuin edellä kerroin. Tämä uusi yhtiö on siis suomalainen yhtiö, kotipaikka Helsinki. Muutoinkin tämän koko järjestelyn pitäisi vahvistaa ja käsitykseni mukaan nimenomaan se vahvistaa Enson ja Enson omistajien asemaa kokonaisuutena näillä markkinoilla.

Mitä tulee Metsä-Serlan ja Enson yhdyntymiseen, että se olisi ollut tehtävä, olen kyllä saanut vakaan käsityksen siitä, miksi se ensisijaisesti epäonnistui. Silloin osakkeenomistuksesta Met-säliiton olisi ollut välttämätöntä saada enemmistö, muuta vaihtoehtoa ei ollut, ja mielestäni se olisi ollut onneton ratkaisu. Metsä-Serlan ja Enson fuusioitumisesta olisi ollut myös suomalaisen kilpailulainsäädännön kannalta ongelmia huomattavasti enemmän, ja olisi kilpailtu kotimaassa puunhankinnasta ja muusta aivan eri tavalla. Kuvio olisi muuttunut aivan erilaiseksi. En tiedä, olisiko ollut mahdollista, enkä tiedä sitäköään, olisiko mahdollista fuusioituminen taikka tuleminen tähän ryppääseen joskus myöhemmin. Eihän tämä asetelma sitä suoranaisesti muuta miksi. Mutta se on huomattavasti erilainen asia kilpailulainsäädännön sekä suomalaisen metsäomistuksen laajentumisen ja markkinoitten kannalta kuin Stora Enso.

Jos täältä puhutaan, että tähän on suorainen aarre, niin sanon, että nämä yhtiöt ovat siinä mielessä erittäin yhteensopivat, että ne ovat saman suuruisia hiukan erilaisilla sortimenteilla ja on pohjoismaisista yhtiöistä kysymys, joissa yrityskulttuuritkin ovat hyvin lähellä toisiaan. Tämä helpottaa tätä kokonaisuutta varsin paljon.

Yhdyn tietysti siihen näkemykseen, että valtion omistuksen strategiasta kannattaa jatkaa koko ajan keskustelua, mikä se tulee olemaan myöhemminkin puunjalostusteollisuudessa, muussa teollisuudessa jnp., mutta tätä ratkaisua, mikä täällä esillä on, ainakin minä vilpittömästi tervehdin tyydytyksellä ja omasta puolestani voin sanoa, että annan sille kaiken tukeni.

Ed. Johannes Koskinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mikkola käytti hyvin perustellun ja ansiokkaan puheenvuoron, ja se täydensi tietyllä tavalla ministeri Kalliomäen puhetta, joka oli, kuten täällä useissa puheenvuoroissa todettiin, varsin puutteellinen.

Mutta kun olen molempia puheenvuoroja kuunnellut hyvinkin tarkasti, havaitsen niissä yhden yhtäläisyyden. Sen paremmin ministeri Kalliomäki kuin ed. Mikkolakaan ei vaivautunut tässä yhteydessä puheenvuoroissaan käsittelemään mahdollisia visioita uuden yhtiön tulevaisuudensuunnitelmista, joita aivan varmasti on tehty. Toivoisin kyllä nyt tässä lähetekeskustelussa jo, että ministeri Kalliomäki ja ed. Mikkola Enson hallintoneuvoston puheenjohtajana kansanedustajille kertoisivat, minkälaisia suunnitelmia uudella yhtiöllä on esimerkiksi koskien Pohjois- ja Itä-Suomea.

Nimittäin on tullut kyllä paljon sellaista tietoa, että on aihetta pelätä, että tulevaisuudessa esimerkiksi laskusuhdanteen sattuessa tuotanto keskittyisi paperin osalta Suomeen ja sellutuotannon osalta Ruotsiin. Tällaisia väitteitä on aika perustellustikin esitetty. Jotta tietäisimme asianlaidan ja saisimme vakuuden siitä, että uusi yhtiö tulevaisuudessakin haluaa esimerkiksi pohjoisen ja Itä-Suomen kasvavia puuvaroja edelleen hyödyntää, tässä yhteydessä kyllä siitä pitäisi saada enemmän tietoa kuin sekä ministerin että ed. Mikkolan puheenvuoroista esiin tulut toive ja usko. Ministeri Kalliomäki ja ed. Mikkola, ei oikein uskonvaraisesti näin suuria päätöksiä voida tehdä, eli faktatietoa tarvitaan myös tulevaisuudensuunnitelmista.

Ed. Mikkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni oli muutenkin aika pitkä, joten en kaikkia palasia käsitelty.

Totean, että Enson hallintoneuvoston kokouksessa käytiin luonnollisesti keskustelua siitä, minkälaisia ovat suomalaiset investoinnit ja millainen tämä kokonaisuus on. Haluan tietysti siihen kiinnittää huomiota, että kaikkein tärkeintä on tietysti, että yhtiö kokonaisuutena menestyy kaikilla lohkoilla. Tietysti yhtiön hallinnon ja muiden tehtävänä on huolehtia kaikkien osakkeenomistajien eduista.

Mutta siellä käytiin myös tästä keskustelua, ja niin kuin sanoin, uuden muodostuvan yhtiön voimavarat ovat paljon paremmat turvaamaan sekä pohjoisen että Itä-Suomen edut, missä Enso ja Veitsiluoto ovat perinteisesti toimineet. Hallintoneuvostossa tämä nimenomaan pöytäkirjaan myös kirjattiin ja todettiin tämän välttämättömyys tulevaisuuden kannalta. Pitkiä visioita ei hallintoneuvostolla 2. päivä kesäkuuta luonnollisestikaan ollut vielä mahdollisuutta luoda. Se oli hyvin nopea kokous, mutta kyllä tämä keskustelu käytiin ja tästä oltiin aivan yksimielisiä.

Ed. R a j a m ä k i: Arvoisa puhemies! On loppujen lopuksi varsin hämmästyttävää, kuinka vähän todella tässä talossa tai yleensäkin on tehty selvityksiä niin keskeisestä sektorista kuin metsätaloussektorista suomalaisessa yhteiskunnassa, nimenomaan pitkän aikavälin näkymistä. Tältä osinhan on ollut eräitä teemoja käynnissä. Muun muassa valtioneuvostollahan on puun mekaanisen käytön ja jalostusasteen nostamisen projekti. Samoin on paljon pohdittu, pitäisikö valtiovalan tukea suoraan tai epäsuorasti suomalaista massa- ja paperiteollisuutta sen investoinneissa. Näinhän osin tehtiin Enso — Veitsiluoto-fuusiossa eli 10 prosenttia investoinnista hoidettiin verorahoilla budjetissa edellisen hallituksen toimesta.

Tässä suhteessa on kyllä todella pidettävä anteeksiantamattomana sitä, että vaikka hallitus pitkään lupasi, että vuoden 1998 alussa annetaan eduskunnalle metsäsektorin tulevaisuuden strategioita koskevaan keskusteluun välttämätön asiakirja, metsäpoliittinen selonteko, tämä ympäristökeskusteluun liittyviin näkemyksiin vedoten jätettiin antamatta. Henkilökohtaisesti kyllä näen asiallista yhteyttä tällä uudella tilanteella ja metsäpoliittisen selonteon antamatta jättämisellä.

Nimittäin se olisi ollut erittäin tarpeellinen asiakirja juuri näiden asioiden läpikäymiselle, joita tässä ministeri ja ed. Mikkola hallintoneuvoston puheenjohtajana omalta osaltaan — totta

kai pitkään intensiivisesti tässä prosessissa mukana olleina — lähestyivät. Mutta on niin monia muita lähestymistapoja tietysti, joita tietysti pitäisi pohtia. Eräitä sellaisia esitän nyt tämän tietysti nopeasti esille tulleen asian yhteydessä.

Ensinnäkin sanon myös omalta osaltani, että Enson ja Storan suuri metsäteollisuuden omistusjärjestely ei voi olla rutiinijuttu eikä tietysti saakaan olla. Huolimatta niukasta ajasta eduskunnan on siihen paneuduttava, ja jos ei aika riitä, on tehtävä johtopäätöksiä. Jos vastauksia ei kaikkiin kysymyksiin tule ja ne ovat isoja puutteita, niistä on tehtävä johtopäätös.

Suomalaisen metsäteollisuuden kansallista kehittämisstrategiaa ei todella ole laaja-alaisesti käsitelty, ja tässä suhteessa kaikki kilpailukykyisen tuotannon ja investointien edellyttämät kysymykset pitäisi periaatteessa eri lohkoilla pystyä arvioimaan myös tämän ratkaisun yhteydessä, siis tuotannon tekijät — pääoma, energia, raaka-aineet ja työvoiman saatavuus sekä toimiva inframme — ja toisaalta monimuotoisuuden ylläpitäminen, koko Suomen metsätalouden perusta.

Meillä on tietysti oltava laajempi arvio kansallisuusmaisuutemme ja taloutemme keskeisen sektorin osalta. Se ei voi olla yhden yhtiön eikä yhden ministeriön muutaman virkamiehen varassa, saatikka yhden, tällä hetkellä valtiojohtoisen yhtiön pääjohtajan varassa. Kansallista ja alueellista merkitystä on paljon laajemmin pystyttävä arvioimaan.

Tässähän on erittäin suuria kansainvälisiä muuttujia, joita pitäisi myös pohtia, ja niitä on ministeriössäkin varmasti arvioitu. Ensinnäkin metsäteollisuuden kasvu on ollut todella rajua. Vuonna 95 sen arvo oli 140 miljardia dollaria, ja 25 vuodessa kasvua on ollut peräti 75 prosenttia. Me puhumme todella vahvasta kansainvälisestä alasta, jolla myös vientiin menevä osuus on hyvin merkittävä. Paperi- ja kartonkituotteissa se on 26 prosenttia ja sahatavarassa vielä hivenen isompi. Maailman metsäteollisuusyritysten markkina-arvo pari vuotta sitten oli todella 110 miljardia dollaria eli suurempi kuin metalliteollisuuden. Toisaalta taas voimakasta kehitystä kuvaa se, että se oli kuitenkin vain neljännes telekommunikaatioyritysten markkina-arvosta.

Nyt arvioidaan, että juuri bkt:n kasvuvauhti, väestönkasvu ja monet muut tekijät lupaavat varsin hyvää tälle sektorille. 1 prosentin bkt:ssä arvioidaan paino- ja kirjoituspaperien kulutuksen osalta vaikuttavan 1,2 prosenttia. Toisaalta, kun ajatellaan, miten tässä pitäisi Suomen pape-

rikoneitaan asetella kansainvälisessä mitassa, on tietysti muistettava se, että paperin kulutus vaihtelee alueellisesti erittäin rajusti. Jos se on Länsi-Euroopassa 190 kiloa per henkilö, on se USA:ssa 300, Aasiassa vain kymmenosa siitä ja — huomataksaan — Venäjällä vain 15 kiloa. Kyllä tämän täytyy selkeästi myös merkitä meidän metsäteollisuutemme priorisoinnissa sitä, että selkeitä kasvualueita on Aasian ja Itä-Euroopan ohella erityisesti Venäjällä, missä talouden kehittyessä kulutus kasvaa asukasta kohden. Kirjoituspaperien kysyntä kasvaa maailmalla myös varsin tuntuvasti, ja kaikki näkymät ovat sillä tavalla hyvät.

Asia, jota pitäisi myös arvioida, on se, millä tavalla metsävarojen kehitys heijastuu meidän mahdollisuuksiimme kilpailla Suomessa. Puhutaan kuitenkin koko ajan sellaisesta metsäteollisuudesta, joka tekee huomattavia voittoja. Kun katsoo Ensonkin lukemia, mitä nyt on osinkoja jaettu, niin eihän se missään paniikkifuusiotarpeessa tai muussa järjestelytarpeessa ole. Puuvarojen osalta Suomella on tällä hetkellä — lukuunottamatta koivukuitua, jota tuodaan Venäjältä — varsin hyvä tilanne. Kun otetaan huomioon vielä hakkuurästit ja ensiharvennusrästit — on todella hävettävällä tavalla näitä toimia laiminlyöty maassamme — meillä myös pitkällä jäniteellä pystytään tältä osin kilpailemaan.

Mutta maailmalla tapahtuu isoja muutoksia. Miten ne meihin vaikuttavat, on myös syytä arvioida. Ollaan sitä mieltä, että hyvin pian Aasia ja erityisesti Kiina on rajusti tuontikuidun varassa. Ehkä jo vuonna 2010 jopa 25 prosenttia tuontikuitua käytetään Kiinassa. Mistä se tulee, mitä se tarkoittaa, on hyvä miettiä. Kierrätyskuidun käytön kaksinkertaistuminen vuoteen 2010 mennessä, vuoden 1994 tasosta 181 miljoonaan tonniin, on myös aika lailla suomalaisiinkin johtopäätöksiin välillisesti heijastuva ilmiö ja on jo nyt tietysti koskettanut meitä paljon.

Mitä fuusio sitten tuo Suomelle? Erityisesti on kyllä myös arvioitava, mitä se tuo Itä- ja Pohjois-Suomelle. Sitä kai pitäisi myös pohtia juuri näiden ja eräiden kansallisten tekijöiden pohjalta. Meidän kilpailukykykymme on perustunut omiin metsävaroihin, mihin viittasin, ja toivottavasti näin on myös tulevaisuudessa. On puhuttu myös mittakaavaeduista. Kehumme aiheellisesti modernia teknologiaamme ja metsäteollisuuden osaamistamme. Mutta kyllä se on myös perustunut paljon niin sanottuihin devalvaatiosykleihin. Tätä jälkimmäistä, me kaikki tiedämme, meillä ei enää ikinä enää ole.

Kolme neljäsosa 48:sta massa- ja paperiteollisuuden yksiköstä sijaitsee tällä hetkellä Suomessa sisämaassa. Lukuun ottamatta Venäjältä tuotua koivukuitua, jonka äsken mainitsin, raakapuun hankinta on perustunut näiden tehtaiden lähialueiden raakapuuvaroihin.

Toinen ala, jota pitää pohtia, on kuljetuskustannusten alentaminen. Se on keskeistä kapasiteetin ylläpitämiseksi ja investointien saamiseksi kotimaassa. Kun raakapuun ja kierrätyskuidun ristikkäiskauppa laajenee, näin on syytä kansainvälisenkin arvion mukaan olettaa myös Suomessa, niin tuotantolaitosten riippuvuus paikallisista metsävaroista vähenee, jolloin tarve sijoittua lähelle hyviä liikenneyhteyksiä ja syväsatamia kasvaa varmasti. Näissä asioissa aiheellisesti vaaditaan ja olen vaatimassa itsekin hallitukselta toimenpiteitä ja visioita ja on tarpeen myös tällaisten kysymysten pohtiminen, jotta Itä- ja Pohjois-Suomen metsäteollisuuden toimintaedellytykset turvataan. Tähän liittyy Kymijoen — Mäntyharjun ympärivuotinen meritieyhteys, alempiasteisen tieverkon kuntoon saattaminen ja monet muut kysymykset (Ed. Tiusanen: Entä syväsatama?) ja muun muassa Huruslahden syväsatama Varkauden kaupungissa, joka on vain yksi osa vesiteihin liittyviä kehittämisasioita.

Tuotantoteknologiamme on korkeatasoista, kuten totesin. Me olemme kilpailijoitamme enemmän investoineet ympäristöasioihin. Kun eduskunnan metsävaltuuskunta vieraili muutama vuosi sitten USA:n ja Kanadan metsäteollisuuteen tutustumassa, saatoimme havaita, että monia metsänhoidollisia laiminlyöntejä on erityisesti Kanadassa. Myös vesi-investointien osalta ne ovat erittäin rajuja. Domtarilla pelkästään seitsemän laajaa vesienpuhdistusinvestointia on odottamassa. Väittäisin, että Suomen metsäteollisuuden kilpailukyky näiden suhteen on aika hyvä lähivuosina johtuen kilpailijoiden ylimääräisestä investointitarpeesta. Tässä yhteydessä pitäisi myös selvittää, missä kunnossa ovat ruotsalaiset tehtaot, investointitarpeet siellä suhteessa meihin, onko Stora konekanta sellainen, että esimerkiksi sisäisesti joudutaan ajamaan sinne investointipelivaraa.

Julkisen vallan talouspolitiikka on tukenut toimialan kilpailukykyä. Devalvointietua on käytetty markkinaosuuksien kasvattamiseen eikä niinkään voittomarginaalien kasvattamiseen tai kannattavuuskriisien poistamiseen. Suhteellisen korkealla inflaatiolla syötiin aikoinaan teollisuuden suuria velkoja. Tältä osin tilanne siis muuttuu.

Energiakysymys on tärkeä, kun metsäteollisuuden tuotantoprosessin ulkopuolisiin energiantuotantomuotoihin, hiileen, öljyyn ja ydinvoimaan, liittyy merkittäviä ympäristö- ym. riskejä. Nyt tietysti pääpainoksi on laitettu kaasun ja bioenergian käytön lisääminen. Huonoista vaihtoehdoista pidän sitä parhaana. Samalla kun kansallista ja erityisesti Itä-Suomen metsäteollisuuden kehittämisohjelmaa rakennettaisiin, siihen pitää kytkeä myös energiakysymys. On turha puhua energian lisärakentamisesta, ennen kuin selkeästi sitoudutaan myös metsäteollisuuden kapasiteetin lisäämiseen Suomessa näistä järjestelyistä huolimatta.

Suomen teollisuuden tulisi mielestäni markkinoiden muutoksissa ottaa kyllä painopisteeksi uusien tuotteiden kehittäminen, pitkälle jalostetut erikoistuotteet. Uudet, hyvät tuotantoedellytykset omaavat innovaatiot mahdollistaisivat sen, että voitaisiin hyvin pitkälti toimia muutoin kuin vain tähtäämällä alkeellisesti nykyisten tuotantoprosessien tehostamiseen ja laajentumiseen uusille markkinoille. Pitäisi katsoa, millä tavalla tällä sektorilla voitaisiin myös jalostusarvoa nostaa.

Fuusioituminen jää nyt valiokuntien selvittäväksi, mutta hyvin mielenkiintoista on sinänsä se, että EU:n kilpailulainsäädäntö joutuu myös selvittämään sen, onko näiden kahden merkittävän, suomalaisen ja ruotsalaisen, yrityksen osalta tiettyjen tuotteiden kohdalla jo niin suuret markkinaosuudet, että niitä voidaan arvioida myös yritysten fuusioiden esteeksi samoissa tuoteryhmissä. Tämä jää myöhemmin selvittäväksi myös valiokuntakäsittelyssä.

Tällä hetkellä Suomessa hajautetaan riskejä, niin kuin yleensä metsäteollisuudessa, investoimalla ulkomaille. Tuotantokustannuksia vedetään tällä tavalla alas. Tässä on juuri äsken mainitsemani kehittelypuoli, joka kärsii ulkomaisista mittavista investoinneista. Suunnittelu- ja kehittämissuunnitelmat vievät varsin paljon aikaa ja ovat poissa uusien tuoteinnovaatioiden kehittämisestä. Tätä kuitenkin ei saisi unohtaa.

Globalisoitumisesta puhutaan paljon. Maamme kansantalouden ja suurten metsäyritysten edut eivät välttämättä enää yhdy. On mahdollista, että mittavia massa- ja paperiteollisuuden investointeja ei tehdä enää Suomessa samassa laajuudessa kuin ennen. Ainoastaan paperi- ja kartonkituotteiden kysynnän kasvu Venäjällä saattaisi vahvistaa uutta investointipotkua erityisesti Itä-Suomeen. Tältä osin pidän hyvin tärkeänä sitä, että Karjalan tasavallan, muun muassa Kontupohjan paperitehtaan, suuntaan suoma-

laiset olisivat aktiivisia. Olisi syytä selvittää, onko nimenomaan tämä uusi fuusio luomassa investointikynnyksen alentamista juuri tällä puolella, joka olisi luonnollinen, tärkeä painopiste.

On viitattu pääministeri Ahon puheisiin Metsä-Serlasta. Se oli kovasti valmiiksi kirjoitetun puheen lukemista hänellä. Kuten ministeri on todennut, Metsä-Serlan kanssa on käyty hyvin vakavia keskusteluja, mutta on selvää, että Metsä-Serla olisi merkinnyt, sitä että Pohjois-Suomessa olisi ollut totaalinen monopoli eli yksi osataja. Tältä osin asia on alueellisesti selkeä.

Voidaan tietysti hyvin kysyä, olisiko tässä tilanteessa pakko lähteä liikkeelle. Olemme juuri astumassa Talous- ja rahaliittoon, ja tältä osin erityisenä ongelmana valtiontalouden ja suuren työttömyyden osalta ovat erityisen voimakkaasti metsätaloudestaan riippuvaiset alueemme. Jos niin sanottu lama eli epäsymmetriset häiriöt jo kohdistuivat juuri alueellisesti määräävään elinkeinoon, niin kyllä aluetalouden perusta hyvin keskeisesti silloin kärsisi. En uskon, että tällaisessa tilanteessa Kemijärven ja Pankakosken kaltaiset osin eriytyneet tehtaat olisivat kovin vahvoilla. Toisaalta jos nyt suunnataan lisättyjä voimavaroja Venäjän lähialueiden metsätalouden yhteistyön tehostamiseen, niin tällä fuusiolla on myönteistä vaikutusta metsäteollisuuden kehittämispuolelle.

Arvoisa puhemies! Peräänkuulutan sitä, että huolimatta lyhyestä ajasta eduskunnalla on kova urakka käydä ikään kuin metsäpoliittisesta kehittämisstrategiasta keskustelua, joka olisi pitänyt aloittaa keväällä metsäpoliittisen selonteon kautta ja jossa yhteydessä niin raaka-aineperustat, osaamiset kuin muut avainalat olisi käyty läpi ja myös metsäteollisuuteen liittyviä visioita olisi pohdittu. Nyt me joudumme yhden ratkaisun eteen, hyvin nopeasti arvioimaan etuja ja haittoja. Nyt on kuitenkin tärkeää, että peräänkuulutetaan kansallista etua korostavaa ja sen varmistavaa valtion roolia. Nyt ei myöskään tule myydä ensimmäistäkään osaketta Ensosta eikä myöskään Kelan omistuksestaan pidä luopua.

Olen itse Kelan valtuutettuna ollut aikaisemmin sitä mieltä, että ei Kansaneläkelaitoksen pidä olla jokin teollisuustoimintaa harjoittava yhteisö, koska se ei kovin luontevaa Kansaneläkelaitokselle ole. Ministeri Ilkka Suomisen aikanaan asiaa yritettiin käynnistää, mutta osakeista luopuminen ei edennyt silloin. Kun ajatellaan, että Kela tuo 8 prosenttia päätösvaltaan suomalaista osuutta, niin pidän kyllä hyvin tär-

keänä niin yrityksen kehittämisen kuin kotipaikka- ym. kysymysten kannalta, että omistussuhteemme säilytetään tässä tilanteessa ennallaan.

Herra puhemies! Toivon, että tässä yhteydessä myös muistetaan, että metsäomistuksessa Storal ja Ensolle on ollut vähän erilainen käytäntö. Valtionmetsien rooli on myös Suomessa hyvin poikkeava. Niillä on metsien moninaiskäytössä ja puuhuollossa ollut tietynlainen rooli laajastikin ottaen. Mitä tämä vaikuttaa Metsähallitukseen, joka on yleensä Enson puuhuoltoa hoitanut, mitkä ovat omistuspaineet, niitä olisi hyvä pohtia. Ennen kaikkea on syytä pohtia juuri sitoutumista kansallisen edun turvaamiseen. Suomi enemmän kuin moni muu maa EU:ssa ja muualla maailmassa on metsätaloudesta riippuvainen, ja tältä osin niin pohjoisen Suomen kuin itäisen Suomen kehittämisnäkyvät ja metsätalouden kehittämisohjelma on nimenomaan laajasti ottaen käytävä läpi.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Käsiteltävänä on erittäin suuri ja periaatteellisesti tärkeä ratkaisu. Monissa asioissa yhdyen ed. Rajamäen edellä pitämään puheenvuoroon ja peräänkuuluttan myös sitä keskustelua metsästrategiasta ylipäättänsä, jota me tässä metsien maassa tarvitsemme.

Eduskunnalle jäävä aika on myös kohtuuttoman lyhyt. Toivon mukaan talousvaliokunta ehitti tänä lyhyenä aikana perehtyä hallituksen esitykseen huolella ja laatia sen pohjalta eduskunnan kannanoton, joka olisi kansakunnan edun mukainen myös pitkällä tähtäyksellä.

Totean aluksi, että olen Enson hallintoneuvostossa eduskuntaryhmäni edustajana. Tällä kertaa olen siellä ainoana. Aiemmin, edellisen hallituksen aikana, keskustan eduskuntaryhmällä on ollut vielä kolme edustajaa Enson hallintoneuvostossa.

Viime tiistaina Helsingin Sanomat kertoi tästä yhdistämishankkeesta. Vielä tuossa vaiheessa en ollut asiasta lainkaan tietoinen. Oli tullut vain kutsu hallintoneuvoston kokoukseen, joka sekin tiistain aikana aikaistettiin, ja kello 15 pidetyn hallintoneuvoston kokouksen yhteydessä tämä suuri asia kokonaisuudessaan ensimmäisen ja ainoan kerran hallintoneuvostolle esiteltiin ja kerrottiin, että kello 17 sekä Suomessa että Ruotsissa on aiemmin koolle kutsuttu tiedotustilaisuus.

Toki tuossa kokouksessa syntyi keskustelua ja kysymyksiä. Oli puhuttu suomalaisesta ratkaisusta, oli toivottu, että Suomessa voitaisiin koota voimavaroja niin, että menestyisimme suomalai-

sin voimin mahdollisimman hyvin kansainvälisessä kilpailussa. Tiedon mukaan lopullista ratkaisua näihin käynnissä olleisiin keskusteluihin ei toki haettukaan. Kävi ilmi, että Storan kanssa keskustelut on aloitettu jo viime vuoden puolella. Talven ja kevään aikana asia on edennyt tähän, mikä hallintoneuvostolle tiistaina esiteltiin ja mikä eduskunnalle viime perjantaina hallituksen esityksenä annettiin, kun eduskunnalta haetaan suostumusta valtion osakeomistussuuden alentamiseksi Enso Oyj:ssä. Vuonna 95:hän edellisen kerran tämä asia oli esillä. Silloin Lipposen hallitus haki suostumusta siihen, että valtion omistussuus voi aleta alle 50 prosenttiin.

Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen metsäyhtiön Storan ja Enson yhdistyminen on minusta aiheellisestikin koettu hämmäntävänä, ja esille on noussut paljon kysymyksiä. On kyselty valtionyhtiöpolitiikan perään ylipäättänsä. Tässä keskustelussa on nostettu esille jo Summan ja Kemijärven yksiköiden turvaamistarpeet. On puhuttu työllisyydestä. On puhuttu reuna-alueiden ongelmista ylipäättänsä tilanteesta, jossa pääoman valta vahvistuu ja markkinavoimien asema kaikkien vahvistuu.

Me Pohjois-Karjalassa myös kyselemme omien yksiköidemme perään. Edellisen hallituksen aikanahan valtionyhtiöiden investoinnit olivat Pohjois-Karjalassa vielä useampi sata miljoonaa. Nyt niitä ei ole siellä juurikaan toteutunut, ja ensimmäisenä uhanalaisena, jos niin voi sanoa, tässä uudessa tilanteesta koetaan olevan Pankakosken tehtaiden Lieksassa. Miten käy ylipäättänsä suuren yrityksen pienille yksiköille ja niiden työpaikoille? Kehitetäänkö näitä yksiköitä vai lakkautetaan ne? Tähän asiaan ei Lipposen hallitukselta yleensääkään, kun puhutaan maakuntien työpaikkojen säilymisestä ja toimintaedellytysten kehittämisestä, ole kovin myönteisiä toimia tullut. Aluepolitiikan osalta me kaikki tiedämme, että se on paljolti EU:n rakennerahastojen ja sen alueellisen kehittämispolitiikan varassa.

Tämän rakennejärjestelyn etuja varmasti on, niin kuin hallituksen esityksessä todetaan, suuruuden edut ja monet synergiaedut niin tuotannossa, raaka-ainehankinnassa kuin myös markkinoinnissa. Onhan arvioitu, että täältä kaikkien parin prosentin verran löytyisi säästöjä työvoima varmaan mukaan luettuna, niin kuin hallituksen esityksessä todetaan, eli kaikkien kenties jopa 1,3 miljardia markkaa kustannussäästöjä tai lisätuloja vuositasolla. Se on varmasti yrityksen kannalta merkittävää. Mutta mitä se

merkitsee suomalaisen metsäteollisuuden ja maakuntien tulevan kehityksen kannalta, jää nähtäväksi. Yleensäkin näyttää siltä, että kehitys kiihdyttää keskittymistä. Sehän näyttää olevan vapaan markkinatalouden tuoma suunta.

Hallitus perustelee StoraEnson muodostamista siis suuruuden ja kattavan tuotevalikoiman eduilla ja useilla synergiaeduilla. Jään kysymään, mitä hallituksen esityksen sivulla 3 tarkoittaa se, että Enson kannalta yhdistyminen loisi myös mahdollisuuden hyödyntää Storan suuria raaka-ainemateriaaleja. Minulle tämä asia ei ole auenut. Tarkoittaako tämä sitä, että suomalaisen puun käyttöä aiotaan vähentää, vai mitä, kun me koko ajan elämme tilanteessa, että meillä metsät ovat vajaakäytössä? Me tarvitsemme lisää jalostusta ja ennen muuta me tarvitsisimme lisää jalostusasteen nostoa ja uusia tuotekehittelyn ja innovaation hankkeita, mihin ed. Rajamäki myös edellä viittasi. Miten näiden hankkeiden ylipäättensä käy ja tämän tyyppisen toimintatavan, joka suomalaisille uskoakseni olisi mitä tärkein? Meillähan on hyvin paljon sellaista osaamista, jota maailman laajuisesti tulisi hyödyntää koko metsäklusteria ajatellen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on erittäin tärkeää, että talousvaliokunta nyt perehtyy, niin kuin totesin, tähän asiaan huolella ja viitoittaa valtionyhtiöpolitiikkaa sekä metsäsektorin osalta että, jos mahdollista, myös muutoin ja, jos mahdollista, kiinnittää huomiota vakavassa hengessä niiden yksiköiden kehittämiseen, jotka ovat reuna-alueilla, ja työpaikkojen säilymiseen. Se on uskoakseni tulevaisuuden kannalta meille äärettömän tärkeä asia.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sekä ed. Väistö että ed. Rajamäki ovat peräänkuuluttaneet metsästrategiaa. Se on varmasti tärkeä kysymys. Mutta ehkä sitäkin tärkeämpi kysymys on markkinatilanteessa niiden valtionyhtiöiden rooli, jotka ovat pörssinoteerattuja.

Oma käsitykseni on kyllä, että pitkällä tähtäimellä ainoa mahdollisuus on se, että valtionyhtiöt toimivat markkinoilla samoilla ehdoilla kuin yksityiset yhtiöt. Ymmärrän hyvin, että kansanedustajat, jotka tulevat tietyiltä alueilta, joilla esimerkiksi Enson tuotantolaitoksia on, puhuvat näitten laitosten puolesta, niitten säilyttämisen puolesta, henkilöstöpolitiikasta jne. Mutta olen vahvasti sitä mieltä, että valtionyhtiöiden pitää saada toimia samoilla ehdoilla kuin yksityistenkin yhtiöiden. Muuten ei ole mitään järkeä siinä,

että valtionyhtiöt yleensä ovat pörssinoteerattuja.

Mitä tulee esimerkiksi fuusioihin, minun mielestäni tämä on tyyppiesimerkki siitä, minkälaisista politiikkaa valtionyhtiö voi noudattaa, eli valtionyhtiöillä pitää olla mahdollisuus myös fuusioon. Puhemies! Mielestäni tämä on osakkeenomistajien etu, mikä tarkoittaa sitä, että se on suomalaisten veronmaksajien etu, ja tästä olen kyllä vahvasti pitämässä kiinni.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan puoluekokous tuomitsi Esko Ahon suulla tämän fuusion ja olisi nähnyt muut vaihtoehdot parempina. Siksi on mielenkiintoista, että ed. Väistö kannattaa tätä fuusiota. Mutta olisi mielenkiintoista kuulla hallintoneuvoston jäseneltä, onko hallintoneuvostossa selvitetty todella, voiko Enson investointivauhti jatkua Suomessa — ennen kaikkea tietysti Kymen läänin alue kiinnostaa minua — ja oliko tästä päätöksestä keskusteltaessa esillä, että työpaikat tulisi turvata tulevaisuudessakin Enson tehtailla.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin valtionyhtiöiden toiminta meillä on alueellisesti koettu tärkeänä. Minun mielestäni jatkossakin pitäisi tämä instrumentti säilyttää.

Mitä tulee hallintoneuvoston käsittelyyn, niin yritin kuvata, miten mahdotonta tuossa tilanteessa on muodostaa näin isosta asiasta kantaa suuntaan tai toiseen. Olen suhtautunut ja tulen suhtautumaan tähän asiaan kriittisesti. Otin esille käydyt neuvottelut muun muassa suomalaisen vaihtoehdon aikaansaamiseksi. Siellä todettiin, että tällaista ei ole loppuun viety. Otin esille investointien ja työpaikkojen tulevaisuuden mainiten nimeltä joitakin yksiköitä. Siihen liittyen hallintoneuvosto kirjasi pöytäkirjaan kannanottonsa, että nämä yksiköt tulisi turvata ja kehittää niitä ja säilyttää niiden työpaikat. (Ed. Elo: Mikä on hallintoneuvoston kannanoton merkitys?) — Se jää nähtäväksi.

Ylipäättensä hallituksen toimintatapa näin isossa asiassa ja näin vähäisin perusteluin, miten se myös eduskunnalle on tuotu, on hämmäntävä. Eiväthän tästä hallituksen esityksestä juurikaan selviä kaikki perusteet, joita ottaen huomioon, miten monen kymmenen miljardin ratkaisu tässä on kyseessä, eduskunta välttämättä tarvitsisi ja joita hallintoneuvosto olisi tarvinnut jo aiemmin, mutta niitä ei ymmärrettävästi, kun hallitus halu-

si tämän ajaa läpi nopeasti, sinne tuotu eikä tuotu myöskään eduskunnalle.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Sattuneesta syystä ainoastaan ihan muutama sana tähän aihepiiriin liittyen tässä vaiheessa. Ensinnäkin minusta on tavattoman tärkeää, että eduskunta kykenee tästä asiasta käymään hyvin asiallisen keskustelun myös valiokunnissa, ja tietysti se olisi ollut tärkeää alusta lähtien myös suuressa salissa. Ensimmäiset askelmerkit, ehkä otekorkeus ja itse yrityskin olivat hallituksen paikalla olleen ministerin puolelta vähän heikonlaiset. Yhtä kaikki toivotaan, että jatkossa tämän asian käsittely voidaan viedä läpi sillä asiallisuudella, mitä asian mittaluokkakkin jo vaatii ja edellyttää. Tässä asiassa minusta ei ole ilman muuta selvää, yksiselitteistä kantaa puoleen taikka toiseen, jota ei voitaisi arvostella tai arvioida, punnita, kyseenalaistaa ja sitten avoimen punninnan jälkeen vasta tehdä asiasta lopullista ratkaisua. Minusta tämä on tyypillinen sellainen asia, johon eduskunnan pitää voida paneutua ja sen jälkeen vasta lopulliset kantansa asiassa lukkoonlyödä.

Mitä tulee täällä käytyyn keskusteluun, minusta ed. Elo äsksen mielenkiintoisesti peräänkuulutti sitä periaatetta, että valtionyhtiöistä puheen ollen valtiolla ei, jos oikein ymmärsin, voi olla mitään erillistä intressiä omistamansa yhtiön suhteen, mitään sellaista, mitä kellä tahansa omistajalla ei voisi olla, täsmälleen samanlaista. (Ed. Elo: Markkinat ratkaisevat!) Jos tätä periaatetta aivan puhtaasti ja kirrkaasti noudatettaisiin, minkä takia valtiolla pitäisi lainkaan olla omistajuutta merkittävässä elinkeinoelämässä? Mielestäni valtiolla voi edelleenkin olla omistamissaan yhtiöissä jokin sellainen kansallisen intressin valvomisen ja vaalimisen tehtävä, joka on myös markkinoiden hyväksymä. Minusta on ymmärrettävää, että silloin, kun on listatusta yrityksestä kysymys, sen intressin täytyy olla tiedostettu ja tunnettu ja tiedetty. Sellaisen yrityksen toimintapolitiikka ei varmaankaan markkinoilla herättäisi luottamusta, jonka osalta ei mainittu policy olisi julkisesti tiedossa. Palaan tähän asiaan hetken kuluttua hieman tarkemmin ja konkreettisesti liittyen juuri StoraEnso-ratkaisuun.

Arvoisa puhemies! Minusta on täysin selvää ja ymmärrettävää, että maailman luokan suomalaisten metsäteollisuusyritysten on seurattava toimialansa maailman laajuisia kehitystrendejä. Jopa Enson kokoinen yritys saattaa hyvinkin tarvita suuren kumppanin maailmalta ja maailmalla menestyäkseen globaaleilla markkinoilla,

joista nyt Enson toimialalla on ehdottomasti kysymys. Pitkälle menevän yhteistyökumppanin etsiminen maailmalta Ensolle on ollut mielestäni periaatteessa oikea ja kaikin puolin kannatettava toimenpide. Minusta on ihan ollut oikein, että valtiovalta omistajana, lähinnä kauppa- ja teollisuusministeriö, on ollut tässä hankkeessa mukana. Se ei ole tainnut olla kovin aktiivisesti mukana, mutta on ollut kuitenkin hyväksymässä ja ylipäänsä mukana tässä hankkeessa, tuon kumppanin etsimisessä tai etsintävaltuuksien antamisessa Ensolle.

Valtiolla omistajana tulisi kuitenkin olla selvä politiikka, jonka pohjalta se toimii koko Suomen talouden avainaloja koskevilla ratkaisuisilla. Valtion tulisi määritellä, onko sen intresseissä enää suomalaisten enemmistöomistuksen tai ratkaisevan puhevallan vaaliminen, jommankumman tai kummankin, vai voidaanko niistä todella luopua.

Nyt puheen alla olevassa StoraEnso-ratkaisussa Suomen valtio on menettämässä sananvaltan kansallisvarallisuutensa metsän jalostamisen suurissa linjakysymyksissä, suurissa linjaratkaisuisissa. Mikäli tämä ratkaisu toteutuu, en minä ymmärrä, mitenkä Suomella valtiona tämän jälkeen enää olisi tällä toimialalla merkittävää sananvaltaa, tai sanotaan nyt, että on merkittävä sananvalta, mutta ei enää sillä tavalla ratkaisevan tärkeää sananvaltaa, että se voisi kovin olennaisella tavalla vaikuttaa mahdollisiin kansallisiin intresseihin.

Juuri tästä syystä olisi ollut tavattoman tärkeää se, mitä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja ed. Erkki Tuomioja on tänä päivänä julkisuuteen sanonut. Hallituksen on tehtävä selkeä strateginen linjanveto sen puolesta, että valtionyhtiöiden omistusrakenteesta turvataan riittävä suomalaisuus, ja määriteltävä perusteet, jos ollaan ratkaisussa mukana menettämässä suomalaista omistusta, mitkä intressit ovat sellaisia, että niistä voidaan luopua, tai jos ei olla valmiita menettämään, mitkä ovat ne intressit, joiden vaaliminen edellyttää Tuomiojan sanoja käyttäen ”merkittävää suomalaista omistajuutta”.

Nyt EnsoStora-ratkaisua ollaan ehdottamassa tilanteessa, jossa hallitukselta, valtiolta puuttuu tällainen strategia, tällainen linjapaperi; ainakaan sitä ei ole eduskuntaan asti tuotu. Voi olla, että hallituksen kammareissa jossakin sellainen paperi on, mutta kohtuullista olisi ollut ja olisi, että se olisi tuotu tässä asiassa viimekätisen puhevallan käyttäjän eli eduskunnan tietoon.

Nyt tällaista ei — vielä kertaalleen sanoen — ole, ja se on huono asia.

Mitä ne intressit voisivat ylipäänsä olla, joiden vaalimista valtiovallan omistajana pitäisi pitää silmällä? (Ed. Elo: Hyvä kysymys!) — Aivan oikein, tärkeä kysymys, eikä ainakaan minulla ole mitään lopullista viisautta. — Mutta voisin kuvitella, että sellaisia intressejä on: koko puu-huolto, alueellinen kehitys ja se, miten käy jäljelle jäävän suomalaisen yrityksen, joka tällä toimialalla toimii, kumminkin selkeästi suomalaisissa käsissä, olkoonkin että se on merkittävältä osalta suomalaisten talonpoikien käsissä. Mutta eihän senkään pitäisi olla niin paha asia, että siitä syystä EnsoStora-ratkaisussa olisi pitänyt kokonaan unohtaa ja jättää huomiotta se, mitä tämän toimialan, metsäteollisuuden, yhden suuren toimijan kannalta seuraa. Ja se, mitä sille seuraa, ei voi olla vähämerkityksinen asia koko Suomen kannalta. Sillähän täytyy olla merkitystä myös koko Suomen kannalta. Monia muitakin asioita on tällaisia, jotka olisi pitänyt tässä strategia-arviossa kirjata tai arvioida, ennen kuin tämän tyyppiin ratkaisuihin lähdetään, mistä nyt tässä on kysymys. Siis olisi tuo mainittu selvitys pitänyt olla, mitä ed. Tuomioja on vaatinut.

Toinen kysymys, josta ihan lyhyesti sanon jonkin sanan Tiedän, että ed. Sasi tulee käyttämään seuraavan puheenvuoron, ja hän puhuu siitä varmaan paljon perusteellisemmin, mutta myös minä palaan vaihtosuhteeseen jonkin verran. Tietysti valiokunnassa käsitellään tarkemmin tätä kysymystä, mutta on mielenkiintoista ollut nähdä, kuinka jopa julkisuuteen monet suomalaiset metsäteollisuusanalytiikot ovat tulleet ja arvioineet yksinkertaisesti tilanteen sellaiseksi, että Storan kurssia on vedätetty viimeisten aikojen kuluessa selvästi. Yhtäältä sillä, että siellä on tietty omistajataho, merkittävä Wallenbergin suku takana, on voitu vedättää kurssia vähän ylöspäin ja toisaalta sillä, että fuusiohuhut ovat olleet pitkään liikkeellä, siinä kunnossa olevan Storan fuusiohuhut, mikä kunto tiedetään olevan Storalla. Muun muassa nämä kaksi tekijää ovat vaikuttaneet siihen, että Storan kurssi on ollut se, mitä on ollut.

Voidaan ajatella toisinpäin, että Enson kurssi on ollut liian alhaalla, mutta yhtä kaikki, vaihtosuhte on päässyt määräytymään tilanteessa, jossa asetelmat ovat äsken kerrotun tapaiset. Enson kurssi, sanotaan nyt sitten, on ollut liian alhaalla, ja Storan kurssi on ollut selvästi suhteessa Enson kurssin määräytymiseen ehkä liian korkealla tasolla. Onko näin lopultakaan, ehkä siihen valio-

kunta saa vastauksen aikanaan, kun käy tarkemman tämän asian käsittelyyn.

Arvoisa puhemies! Monta muutakin seikkaa olisi ja on, joihin toivon myös minä, että talousvaliokunta ennen kaikkea, jolle nyt tämä asia annettiin käsiteltäväksi, voi kunnolla paneutua, ja valtiovarainvaliokunta osaltaan myös tätä asiaa käsittelee päästessään antamaan nyt asias-ta lausunnon.

Mitä tulee vielä keskustan kantaan — täällä on ryhmän puheenjohtaja paikalla, joka varmasti sanoo ryhmän nimissä asiasta — minulla on se käsitys, että keskusta on lähtenyt tämän asian käsittelyyn aika avomielisenä, sillä tavalla avomielisenä, että ne duubiot tai ne epäilyt, ne kritiikin aiheet, jotka ihan omalla silmälläkin äkkiä voi havaita tässä hankkeessa, ne analyttikkojen kritiikin aiheet, jotka analytiikot ovat julkisuuteen sanoneet, ja monet muutkin epäilyn aiheet me olemme halunneet tuoda esille rakentavasti, pohtia ja mitata niiden tavallaan painoarvon valiokuntakäsittelyn yhteydessä ja sen jälkeen lopullisesti ratkaista, mille kannalle asiassa asetumme. Tällä hetkellä sen tiedon valossa, mikä nyt meille on annettu, minä uskon, että aika monella meillä on perin penseä suhtautuminen tähän hankkeeseen, kenties jopa kielteinen suhtautuminen. Varmasti on myös niitä, jotka ovat kohtuullisen myönteisesti suhtautuvia, mutta lopullinen kanta, näin uskon, ratkeaa meistä monille vasta sen jälkeen, kun seikkaperäinen valiokuntakäsittely asiassa on loppuun suoritettu.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hyvin mielenkiintoista, että täällä nyt suurin äänin vaaditaan hallitukselta valtionyhtiöiden strategista linjausta. Sinänsähän se on aivan oikein, mutta eikö ole näin, että nämä strategiset linjaukset hallituksen taholta olisi pitänyt tehdä edellisen hallituksen aikana, koska silloinhan nimenomaan esimerkiksi asiat ratkaistiin jo periaatteelliselta kannalta?

Esimerkiksi, jos ajattelen nyt Ensoa, jota juuri käsittelemme, Ahon hallituksen aikanaan me luovuimme enemmistöstä Ensosta. Kyllä nämä linjaukset olisi pitänyt tehdä jo ennen kuin me luovuimme esimerkiksi osakkuuksistamme, määräenemmistöistämme jne. näissä valtionyhtiöissä. Minusta tässä hiukan voi kyllä katsoa tätä historiaa, jotta olisimme rehellisiä. Tietysti eihän nytkään ole myöhäistä, mutta silloin nämä olisi pitänyt tehdä. Nyt on myöhäistä haikailla enää kotimaisen omistuksen perään.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt näyttää siltä, että hyvin moni edustaja panee tässä kysymyksessä toivonsa talousvaliokuntaan ja odottaa talousvaliokunnalta hyvin laajoja periaatteellisia selvityksiä. Minusta on valitettavaa, että niin kovin vähän yleensä herätti kiinnostusta se, kun täällä oli hallituksen elinkeinopoliittinen selonteko muun muassa, johon talousvaliokunta pyrki antamaan hyvin perusteellisen vastauksen, jossa puolestaan selviteltiin suhteellisen laajalti myöskin valtionyhtiöiden asemaa ja roolia tulevaisuudessa, jossa myöskin talousvaliokunta viitoitti valtionyhtiöille varsin paljon laajempaa roolia, kuin mitä hallitus oli valmis omassa selonteossaan antamaan. Hyvin harva jaksoi kuitenkaan tästä keskustelusta silloin innostua.

Nyt kun meillä on sitten käytännön kysymys, tämä suuri Stora — Enso-järjestely, oletetaan, että yhä uudelleen tässä lyhyessä käytettävissä olevassa ajassa tehtäisiin myöskin nämä periaateselvitykset. Talousvaliokunta on hyvin huolellisesti valmistautunut tähän kysymykseen ja koko viikon varannut runsaasti ylimääräistä aikaa käydäkseen varsin laajan periaatekeskustelun Stora — Enso-ratkaisusta ja paneutuakseen kaikkiin mahdollisiin yksityiskohtiin. Huomenna odotamme valiokuntaan kuultavaksi muun muassa Investor Oy:n varatoimitusjohtajaa Marcus Wallenbergia ja tulemme hänelle tietysti välittämään myöskin kaikki nämä kysymykset, joita täällä on esitetty.

Mutta ihmettelen, miten eri tavalla kuitenkin luetaan sitä tietoa, jota julkisuudessaakin on varsin paljon ehtinyt tästä asiasta olla. Kaikki ne markkina-analytytikot, joiden lausuntoja minä olen julkisuudessa nähnyt, ovat antaneet tästä ratkaisusta myönteisiä lausuntoja ja pitäneet ratkaisua onnistuneena.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen peräänkuulutti, että valtionyhtiöllä on otava kansallista intressiä. Toki tässä fuusiossa on myös kansalliset intressit otettu huomioon. Asiahan on isänmaan kannalta erittäin tärkeä, ja se on myös periaatteellinen, kun valtion omistamaan yhtiöön tulee ulkomaista omistusta.

Ed. Pekkarinen väitti, että Suomi on menettämässä merkittävän sananvallan. Ei toki. Meillä on toimitusjohtaja Suomesta, ja yhtiön pääkonttori säilyy myös Suomessa. Ed. Pekkarinen, juuri tällä fuusiolla minusta turvataan kansallinen intressi siten, että Enso pysyy mukana Sto-

raEnsona yhä kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos yhtiöiden isännät ovat jossakin maailmalla, niin hirveän suurta merkitystä ei ole sillä, mistä toimitusjohtaja on. (Ed. Hurskainen: Sillä on merkitystä!) — On sillä merkitystä, en halua kokonaan sitä nonsaleerata, mutta ei se kyllä ratkaise. Kyllä omistajat viime kädessä ratkaisevat sen, mitä yhtiössä tehdään.

Mitä vielä tulee Stora — Enso-ratkaisuun, minä en kuulu niihin, jotka ovat sitä mieltä, että esimerkiksi Enson kurssi lähtisi tästä sukeltamaan alaspäin. Kukaan analytikko ei ole sellaista väittänyt. Minulla ainakaan ei ole sellaista viisautta, että uskaltaisn sanoa, että niin tapahtuu. Ei todennäköisimmin näin tapahdu.

Mitä tulee työpaikkojen säilymiseen, uskon, että ei niidenkään suhteen Suomessa tapahdu mitään katastrofia lyhyellä tähtäyksellä, paljon mahdollista, ettei pitkälläkään tähtäyksellä.

Näistekin seikoista huolimatta ei minusta voi sulkea pois ja heittää syrjään niitä seikkoja, jotka on todella huonosti selvitetty, ja niitä ilmiselviä ongelmia, mitkä tämän teollisuudenalan, metsäteollisuuden, eräille toimijoille ratkaisu kaiken kaikkinsa täällä Suomessa jättää.

Mitä tulee omistajapolitiikkaan vielä edellisen ja nykyisen hallituksen aikaan, minä tulkitse sillä tavalla, että ne periaatelinjaukset, mihin ministeri Kalliomäkin viittasi edellisen hallituksen osalta, kutakuinkin riittivät niihin ratkaisuihin, sen mittaisiin ratkaisuihin, joita valtionyhtiöpolitiikassa edellinen hallitus teki. Nyt ne ratkaisut, joita on tehty ja joita ollaan tekemässä, menevät kyllä minun mielestäni huomattavan paljon pitemmälle muun muassa metsäteollisuuden osalta. Kun näin on tapahtumassa, niitten pitäisi pohjautua kansalliseen strategiaan, joka olisi pantu paperille. Olen erittäin vankasti ed. Erkki Tuomiojan määrittelemillä linjoilla. Aidosti ed. Tuomiojan määrittelemää linjaa eteenpäin!

Ed. S a s i: Arvoisa puhemies! Jos lyhyesti saan osallistua tähän viimeiseen keskustelunaiheeseen, niin haluaisin kyllä todeta sen, että mielestäni on aika realistista arvioida tilanne siten, että kun Enson johto tänä päivänä on varsin itsenäinen, mutta kuitenkin joutuu hyvin tarkalla korvalla kuuntelemaan kauppa- ja teollisuusministeriötä, niin kun uusi yhtiö on syntynyt, luulen, että yhtiön johto tulee vetoamaan siihen,

että meillä on niin laaja omistuspohjarakenne, että valtiolla ei voi olla kovin merkittävää vaikutusvaltaa yhtiössä. Näin ollen yhtiötä tullaan johtamaan aika itsenäisesti yhtiön toimivan johdon taholta. Mutta tuolloin täytyy korostaa, että yhtiössä on hyvin voimakas suomalainen toimitusjohtaja, ja näin ollen varmasti suomalaiset näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi.

Arvoisa puhemies! Pidän varsin ymmärrettävänä sitä, että metsäteollisuudessa pyritään suurempiin yksiköihin, koska on vaikeampaa löytää pääomavaltaisempaa toimialaa kuin metsäteollisuus on. Tästä syystä on luonnollista se, että yhtiökoko kasvaa ja pyritään myöskin löytämään kansainvälisiä liittoutumia. Jos ajattelemme, mistäpäin näitä liittoutumia tulee pyrkiä löytämään, itse, mitä metsäteollisuuteen tulee, näen varsin luonnollisena suomalais-ruotsalaisen yhteistyön. Ruotsi on meitä lähellä, kielellisesti olemme lähellä, ja kuitenkin se kulttuuriperintö, joka meillä on, antaa mahdollisuudet melko hedelmälliseen yhteistyöhön näitten maitten yhtiöiden välillä. Mielestäni, jos seuraamme Merita-Nordbankenin yhdistymistä, voidaan todeta, että se on osoittautunut ainakin tähän mennessä varsin toimivaksi ratkaisuksi. Silläkin perusteella on helpompi tehdä tämän tyyppinen ratkaisu, mitä hallitus nyt esittää.

On myöskin täysin selvää, että kun kaksi tällaista yksikköä laitetaan yhteen, synergiaedut ovat varsin suuret, varsinkin kun ne toimivat hyvin läheisillä aloilla, samoin alueellisistikin. Jo pelkästään kun ajatellaan sitä, missä järjestyksessä eri paperikoneita tai muita koneita ajetaan, myös silloin voidaan valita parhaat ja tuottavimmat koneet ja tällä tavalla saada selviä säästöjä aikaan.

Puhemies! Ainoa kysymys, joka minua tässä ratkaisussa askarruttaa, on se hinta, minkä valtio eli veronmaksajat saavat Enson osakkeista, kun vaihtosuhdetta arvioidaan, joka vaihtosuhde on se, että Enson osakkaat saavat suuren StoraEnson osakkeista 40 prosenttia ja Stora osakkaat 60 prosenttia. Olen varsin huolestunut tästä siitä syystä, että laskelmia, joihin nämä vaihtosuhteet perustuvat, ei julkisuudessa ole esitelty. Niitä ei ole myöskään hallituksen esityksessä. Tältä osin täytyy toivoa, että valtiovarainvaliokunta ja talousvaliokunta pyytävät nämä selvitykset siinä laajuudessa, että voivat tulla vakuuttuneiksi siitä, että tämä hintasuhde on myös oikea.

Nimittäin kyllä täytyy sanoa, että jos katsotaan näiden yhtiöiden substanssia esimerkiksi

kapasiteetin suhteessa, niin neidän ovat suurin piirtein yhtä suuret.

Mitä tulee yhtiöiden tuottavuuteen tai rahotustulokseen, Enso on tässä suhteessa huomattavasti suurempi.

On totta, että Enso on velkaisempi, mutta ottaen huomioon suhteellisen suuri ero tuottavuusasteessa velkaisuusero tietysti voidaan melko nopealla aikataululla kuitenkin kuroa umpeen.

On myös totta, että metsähehtaareissa on huomattava ero näiden kahden yhtiön välillä, mutta tietysti myös pitää ottaa huomioon, että metsähehtaari eri alueilla ja metsän tuottavuus myös vaihtelee. Tältä osin tietysti täytyy saada tarkempaa selvitystä siitä, mikä metsän arvo kaiken kaikkiaan on.

Pidän luonnollisena sitä, että jos konsultteja käytetään, niin konsultille helpoin ja, voisi sanoa, tavanomainen ratkaisu on se, että kun kysytään hintasuhdetta, viitataan käypään pörssiarvoon. Täytyy kuitenkin sanoa, että mitä tulee sekä Tukholman että Helsingin pörssiin, niin tältä osin pörssikurssien määräytymiseen saattavat jossain määrin vaikuttaa satunnaiset tekijät.

Jos me vertaamme Enson pörssikurssia, se on perinteisesti ollut varsin alhainen verrattuna mihin muuhun metsäyhtiöön tahansa. Se on johtunut erityisesti siitä, että valtio on merkittävä osakkeenomistaja tuossa yhtiössä. Se sinänsä on pitänyt kurssitasoa jossain määrin alhaisena. Jos varsinkin verrataan substansseja ja osakekursseja, tässä suhteessa Enso perinteisesti on ollut kurssillisesti varsin alhaisesti noteerattu.

Tietysti, kun tiedämme, kuinka taitavia neuvottelijoita ruotsalaiset ovat, tässä suhteessa on kyllä tärkeätä, että asia käydään vielä kertaalleen lävitse ja arvioidaan, onko vaihtosuhde oikea. Eikä sinänsä olisi mahdotonta — en pidä sitä todennäköisenä missään tapauksessa — että eduskunta toteaisi, että vaihtosuhdetta tulisi vielä tarkastella uudestaan, jos nuo laskelmat, joita kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta meille esitetään, eivät vakuuta.

Myös tietysti yksi keskeinen asia on uuden yhtiön investointipolitiikka. Tietysti yhtiötä ei liian pitkälle pidä mennä ohjaamaan, koska yhtiön pitää pyrkiä etsimään kannattavia ja tuottavia sijoituskohteita. Mutta tältä osin toivoisi, että jonkinlainen julistus, deklaratio, annettaisiin yhtiön toimesta, että yhtiö ensisijaisesti pyrkii investoimaan Pohjoismaihin ja pohjoiselle EU:n alueelle ja vasta sen jälkeen, kun tuolla alueella kapasiteetti on riittävästi hyödynnetty, katsot-

taisiin toimintamahdollisuuksia muualla, eli kotipesä tulisi pyrkiä säilyttämään Ruotsissa ja Suomessa.

Mitä tulee henkilönimityksiin, on pitkään keskusteltu eduskuntaympäristössä viime aikoina myös Suomen Pankin johtajanimityksestä ja muista. Täytyy sanoa, että kiinnitän huomiota siihen, että on tarkoituksena nimittää varatuomari Raimo Luoma tämän yhtiön hallituksen jäseneksi. Raimo Luoma on erityisen pätevä ja kompetentti henkilö. Sitä en missään tapauksessa kiistä, mutta se, että yksityinen käsittääkseni asianajotoimiston osakas valitaan tällaiseen tehtävään, herättää jossakin määrin kysymyksiä. Hänet valittiin myös Nesteen hallituksen jäseneksi, ja ottaen huomioon Luoman energia-alan erityisasiantuntemuksen pidin tuota esitystä varsin perusteltuna ja ratkaisu oli hyvä. Mutta sinänsä jossakin määrin hämmästelenn sitä, että valtiokonsernin ulkopuolisia henkilöitä käytetään edustamaan valtiota, ja mielestäni sitä asiaa ministeriön olisi syytä harkita. Esimerkiksi mieluummin näkisin nykyisen Enson hallintoneuvoston puheenjohtajan ed. Jukka Mikkolan hallituksessa kuin meidän valtiokonsernimme ulkopuolisen henkilön.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Metsämonopolipeli on täydessä käynnissä. Tässä pelissä on syntymässä vain muutama suuri omistaja, jotka tulevat jatkossa määräämään kaikista tuotantoketjun osista: raaka-ainevaroista, korjaamisesta ja jalostamisesta. Onko tällainen kehitys suotavaa, tavoiteltavaa tai hyödyllistä, ja jos on, kenen kannalta? Mikä on hallituksen kokonaisnäkemys asiasta? Tehdäänkö bisnestä vai politiikkaa?

Perussuomalaisten mielestä monopolien syntyminen ja synnyttäminen on lähes aina vahingollista politiikkaa. On täysin selvää, että yhden suuren yrityksen valta johtaa aina määräävään markkina-asemaan, jolloin pienomistuksen ja tavallisen ihmisen sananvalta kapenee. On mielienkiintoista nähdä EU-komission kanta syntymässä olevaan metsäjättiin. Kyseessä luulisi olevan rankempi järjestely kuin Kesko — Tukaupoissa konsanaan.

Suomessa on jo nyt puunmyyntialueita, joilla on käytännössä vain yksi ostaja. Nyt näitä alueita on ilmeisesti tulossa lisää ja laajemmille alueille. On täysin selvää, että pienmetsänomistaja joutuu sen tosiasian eteen, että ostaja määrää täysin hinnan. Suuryrityksillä nyt varsinkin, kun ne omistavat merkittävästi raaka-ainetta, on riittä-

vät puskurivarastot hakata omia metsiään odotellessaan pienmetsänomistajaa kaupantekoon.

Onko Enson ja Storan yhdistymisessä kyse bisneksestä vai politiikasta? Bisneksestä, aina-kaan voiton maksimoinnista, tuskin on pelkäättään kysymys, sillä mikäli olisi haluttu valtiolle mahdollisimman paljon rahaa, olisi voitu järjestää esimerkiksi vapaa tarjouskilpailu ja myydä eniten tarjoavalle. Nyt muita vaihtoehtoja ei käsitkseni mukaan riittävästi edes tutkittu ja selvitetty. Kyllähän sadan markan arvoista tavaraa aina kahdeksallakymppillä saa kaupaksi. Kysymys on ainakin jossakin määrin politiikasta. Ovathan tätä kauppaa olleet kätilöimässä sekä Suomen että Ruotsin kansankotien pääkellokkaat eli sosialidemokraattiset voimat molemmilta puolilta lahtea.

Herra puhemies! Emu-taivas ei olekaan pilvettö. Vielä muutama viikko sitten sekä metsäteollisuus että hallitus eivät korvaansa lotkauttaneet valuuttakurssiriskeille vaan yhdestä suusta julistivat, että Emu-jäsenyys poistaa mokomat haittatekijät ja niiden mahdollisuuden. Kuinka on nyt mahdollista, että hallitus esityksensä tärkeimpänä perusteluna käyttää juuri sitä, että Emu-alueen ulkopuolisessa maassa Ruotsissa toimivaan yritykseen yhdistyminen vähentäisi kurssiriskejä Emu-alueella toimivalta suomalaiselta yritykseltä? Yrityksen kannalta tämä järjestely, mikäli todellisia valuuttakurssiriskejä olisi olemassa, voisi olla puollettavissa. Suomen hallituksen herrojen ylimielisyys loppui siis lyhyeen. Valuuttakurssiriskit Emussa ovat näköjään vakavasti otettavia asioita.

Tässä yhteydessä on myös syytä vakavasti pohtia, olisiko kansallinen ratkaisu ollut parempi, jolloin olisi saatu muodostetuksi selkeästi suomalaisomisteinen metsäteollisuusyritys. Tätä ei ilmeisesti ole, riittävästi ainakaan, haluttu selvittää.

Hallituksen harjoittama yhden totuuden politiikka on riskialtista ja demokratia-käsitykseltään kansanvallalle vierasta. On todella syytä saada kunnolliset vastaukset myös siihen oleelliseen kysymykseen, miksi ruotsalaiset Wallenbergit tai amerikkalaiset eläkesäätiöt ovat parempia suomalaisen metsäteollisuuden omistajia kuin suomalaiset metsänomistajat. Kauaksi historiaan ovat jäämässä sinivalkoisen pääoman voiman päivät, jolloin KOP:n oravanpyörä oli pörheimmillään ja Uusi Suomi huolehti todellisesta sananvapaudesta. Nämä suomalaisuuden linnakkeet kestivät kommunismin kulta-ajat mutta eivät enää EU- ja Emu-aikaa. Suomalaista rahaa

ja sananvapautta ei ilmeisesti enää nähdä perusarvona, vaan ne voidaan antaa ulkomaalaisten omistukseen.

Tässä yhteydessä on kysyttävä myös sitä, ajaako yhdistymisjärjestely Suomen valtion etua eli omistajan etua vai palkkajohdon etua? Kiinnostaaako hallitusta se, että tämä järjestely voi mitä ilmeisimmin tuottaa puuhamiehina toimineille palkkajohtajille mahtavan optiopotin? Pitääkö hallitus tällaista mahdollisena, ja jos pitää, onko se hallituksen mielestä suotavaa?

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset pitävät Enson ja Storan yhdistymissopimusta kansantaloudellisesti epäonnistuneena ja suomalaisen puunjalostusteollisuuden tulevaisuuden kannalta arveluttavana. Tämän lisäksi hankkeen hyödyllisyys työllisyyden ja pienmetsänomistajien aseman kannalta on kyseenalainen. On pelättävissä työpaikkojen menetyksiä ja raakapuun hintakilpailun latistumista entisestään. Vaarana on lisäksi, että fuusion jälkeen tullaan joitakin pienempiä tuotantolaitoksia etenkin Pohjois-Suomessa ajamaan alas. Tämä taas vaikeuttaa näiden alueiden työllisyystilannetta entisestään.

Näillä perusteilla pidän hanketta epäonnistuneena enkä tue ainakaan näillä tiedoilla eduskunnan suostumuksen antamista sille siltä osin, kuin siinä on kysymys yhteenliittymisestä johtuvasta omistusosuuden alentumisesta Enso Oy:ssä.

Ed. Koistinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Viitamies: Arvoisa puhemies! Suomalaisen Enson ja ruotsalaisen Storan yhdistyminen on kokonaisuutena lupaava hanke. Pohjoismainen metsäteollisuus vahvistaa asemiaan kilpailluilla ja alati kasvavilla maailmanmarkkinoilla. Uuden yhtiön suurimmaksi omistajaksi tulee Suomen valtio, jolla on yhdessä eräiden muiden suomalaisten tahojen kanssa noin kolmannes yhtiön äänivallasta.

Valtion omistajuus merkitsee siis tässä tilanteessa myös kansallista omistajuutta. Toivottavaa on, että myös ne tahot, jotka ovat arvostelleet valtion omistajuutta suurissa yrityksissämme, oivaltavat kansallisen omistuksen merkityksen siltä kannalta, että yhtiön tuotanto ja kotipaikka säilyy Suomessa. Valtion omistajuus siis käytännössä takaa uuden yhtiön säilymisen suomalaisena.

Valtion omistajuuden säilyminen ei kuitenkaan ole tämän jälkeen enää eduskunnan kasis-

sä. Sen sijaan eduskunnan luottamuksen varassa toimiva hallitus joko säilyttää valtion omistuksen tai luopuu siitä. Tämä hallitus on sitoutunut valtion omistuksen säilyttämiseen. Hyvä niin.

Valtion omistusosuus uudessa yhtiössä on suhteellisesti vähäisempi kuin nykyisessä Ensossa. Omistuksen arvo kuitenkin kasvaa, koska markkinat ovat pitäneet tekeillä olevaa ratkaisua hyvänä ja osakkeiden arvo on noussut. Oletettavasti myös valtion tulevat osinkotulot ovat nykyistä korkeammat.

Uusi yhtiö jatkaa Enson teollista toimintaa Suomessa. Tavoitellut synergiaedut aiheuttavat todennäköisesti järjestelyjä ennen muuta Ruotsissa tai kolmansissa maissa. Enson toiminta on ollut taloudellisesti kannattavaa, eikä ole näkyvissä, että yritysjärjestelyn synnytyäkään paperin ja sellun tuotantoon tai yhtiön mekaaniseen puunjalostukseen kohdistuisi uhkia. Päinvastoin, jos ja kun uusi yhtiö pärjää ja kykenee nostamaan tulostaan siitä, mikä kahden yhtiön yhteenlaskettu tulos on, voidaan investointeja myös Suomeen lisätä. Tästä syystä esimerkiksi Enson Varkauden tehtailla suhtaudutaan tietojeni mukaan yhdistymiseen varsin luottavaisesti.

Enson toiminnan kotimaisuuden on taannut ja uuden yhtiön tuotannon jatkumisen Suomessa takaa sen liiketaloudellinen kannattavuus. Meillä puunjalostus on ollut osaavissa käsissä. Sen sijaan valtion omistus ei kaikesta päätellen ole ollut erityisen ratkaiseva tekijä sille, että tuotantoa olisi vaikkapa aluepoliittisten syiden perusteella sijoitettu esimerkiksi Itä-Suomeen.

Kun silloinen Enso-Gutzeit avasi uudet tuotantolaitokset 50-luvun taitteessa Enon Uimaharjussa, investoinnin tarkoituksenmukaisuuden ratkaisi tuotantolaitosten mahdollisuus hyödyntää Itä-Suomen puuvaroja. Investoinnilla toki oli ja on edelleen erittäin suuri merkitys Pohjois-Karjalan työllisyydelle, mutta myönteinen aluepoliittinen vaikutus syntyi ennen muuta raaka-ainemarkkinoiden logiikan eikä niinkään valtion tietoisena aluepolitiikan ansiosta, vaikka sitä tietysti sellaisena poliittisesti markkinoitiin ja ehkä markkinoidaan vieläkin. Tietenkin työpaikkojen säilyttämisen ja lisäämisen metsäteollisuudessa on oltava politiikan päämääränä.

Politiikan mahdollisuudet vaikuttaa asiaan ovat ennen kaikkea siinä, että yritysten toimintaedellytyksiä kehitetään. Yksi keskeinen toimintaedellytys metsäteollisuuden toimialalla on tietenkin puun saatavuus. StoraEnson syntymisellä ei näytä olevan vaikutusta Suomen puukauppaan. Sen sijaan jo muutamia viikkoja julkisuu-

nessa spekuloidulla Enson ja Metsä-Serlan fuusiolla olisi ollut haitallinen vaikutus. Puun ostaminen olisi Suomessa keskittynyt entisestään. Se olisi muuttanut pitkällä tähtäyksellä metsätaloutemme rakenteita nykyistä yksipuolisemmiksi. Hämmästyttävää on, että maanomistajia lähellä olevat tahot ovat nyt jatkaneet tätä spekulointia.

Itä-Suomen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että puukaupassa säilyy useita ostajia ja myyjiä. Vain sillä tavoin voidaan taata se, että uusille puunjalostusyrityksille säilyy tilaa markkinoilla. Suurista yhtiöistä riippumattoman puukaupan säilyminen on välttämätön edellytys pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan jatkumiselle ja uusien yritysten syntymiselle. Jos puukauppa ajautuisi nykyistä harvempien käsiin, voitaisiin uudet puunjalostuksen työpaikat käytännössä unohtaa.

Kun yhtiöiden fuusioita on tapahtunut ja todennäköisesti tapahtuu jatkossakin, on kyseessä voimakas horisontaalinen integraatio. Sillä on taipumusta jatkua vertikaaliseksi integraatioksi. Toisin sanoen yhä harvempien ja yhä kookkaampien metsäjättien sananvalta myös metsätaloudessa ja puukaupassa kasvaa. Se ei edesauta uusien puunjalostuksen työpaikkojen syntymistä. Tässä suhteessa Enson yhdistyminen ruotsalaisen yrityksen kanssa on selvästi parempi vaihtoehto kuin kahden suuren suomalaisen metsäyhtiön yhdistyminen olisi ollut.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen metsäteollisuuden syntyminen oli historiassa ennen kaikkea pohjoismainen projekti, vaikka Suomi oli vuosisata sitten osa keisarikuntaa Venäjää eikä itsenäinen valtio. Norjalaisen sahurin Hans Gutzeitin perustama yhtiö on nykyisen Enson, aikaisemman Enso-Gutzeitin, varhaisin edeltäjä. Pohjoismainen integraatio ei ole siis metsäteollisuudellemme vieras ilmiö vaan pikemmin sen alkupeäinen luonne. Mielenkiintoista on koettaa saada selville, minkälaisia strategioita ruotsalaiset StoraEnson tulevat omistajat ovat asettaneet metsäteollisuuden omistuksilleen. Siihen talousvaliokunnalla on mahdollisuus jo huomenna, kun Suomen valtion jälkeen toiseksi suurinta omistajaa Investor Ab:tä edustava varatoimitusjohtaja Wallenberg tulee valiokunnan kuultavaksi.

Ed. L u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys Stora — Enso-järjestelyiksi on erittäin mittava toimenpide ja hanke, katsottiinpa sitä miltä näkökulmalta tahansa. Kun kysymys

on liiketaloudellisten näkökohtien ohella myös periaatteelliselta kannalta tämä asia on ratkenut jo silloin, kun valtio Ahon hallituksen aikana luopui enemmistöstään Ensossa. Nyt on tarkoituksena luopua kokonaan Enson suorasta omistuksesta ja siirtää omistus arvoltaan yhtä suurena StoraEnsoon. Tällöin se, mistä Ensossa luovutaan, korvautuu kokonaisuudessaan sillä, mitä StoraEnsosta saamme.

Ensinnäkin on mielestäni arvioitava, onko perusteltua, että valtionomistuksen rakenne muuttuu näin ratkaisevasti Enson kaltaisessa entisten valtionyhtiöiden eräässä kruununjalokivessä. Periaatteelliselta kannalta tämä asia on ratkenut jo silloin, kun valtio Ahon hallituksen aikana luopui enemmistöstään Ensossa. Nyt on tarkoituksena luopua kokonaan Enson suorasta omistuksesta ja siirtää omistus arvoltaan yhtä suurena StoraEnsoon. Tällöin se, mistä Ensossa luovutaan, korvautuu kokonaisuudessaan sillä, mitä StoraEnsosta saamme.

Mielestäni on tavattoman huolestuttavaa, että tulevan StoraEnson valtionomistuksen tulevaisuutta ei hallituksen esityksessä eikä itse asiassa missään muuallakaan ole millään tavalla varmistettu tai edes aiottu varmistaa. Eduskunnan tuleekin välttämättä määritellä StoraEnson valtionomistuksen alaraja. Toisin sanoen valtio ei saa myydä osuuttaan alle 20 prosentin äänivallan. Meidän täällä eduskunnassa olevien on siis huolehdittava siitä, että valtion äänivaltaisuus ei laske missään oloissa alle 20 prosentin. Tähän asiaan nimenomaan valiokunnan ja myös eduskunnan tulee erittäin tarkasti ja huolella paneutua.

Vaikka olen vastustanut ja vastustan edelleenkin sitä, että valtio luopuu enemmistöstään missään valtionyhtiössä, voin antaa ymmärtämystä esitetylle rakenneratkaisulle, koska tässä ei omistuksen arvon kannalta tehdä muutoksia. Valtion omistaja-asema ja rooli eivät muutenkaan muutu, kun valtio jää edelleen suurimmaksi yksittäiseksi omistajaksi uudessa suuryhtiössä.

Toiseksi on nostettu esiin kysymys siitä, onko suotavaa ja hyväksyttävää, että ulkomaalaisten omistus suomalaisessa yhtiössä kasvaa. Storan omistushan on hajautetumpi kuin Enson, koska Investorin eli Wallenbergin osuus on 10 prosenttia ja Ensossa valtio ja Kela omistavat 29 prosenttia äänivallasta, myös Storassa. Tämä on tietysti tavattoman hankala kysymys, jos toisaalta hyväksymme sen, että EU:n ja koko maailman talous vapautuu ja rajat madaltuvat kaikkialla. Mutta meidän kannattaa myös täällä huomata se, että Storassa suomalaisten mukaantulo kasvattaa ulkomaalaisomistusta ruotsalaisessa teollisuudessa. Tätä puolta ei ole myöskään tuotu esiin.

Uskoakseni kaikki yhtyvät siihen, että on tärkeää, että suomalaiset omistavat mahdollisimman paljon omia yhtiöitään. Globalisaation aikana avoimessa taloudessa pelkkä osaaminen ja pyrkimys yhteiseen hyvään eivät kuitenkaan aina riitä suurissa, maailman laajuisissa liiketoimissa. Mekin tarvitsemme väistämättä liittoutumia, jotta suomalainen teollisuus menestyisi ja olisi ylipäättään mahdollista ylläpitää ja kehittää tuotantoa Suomessa. Välttämätön edellytys tälle tietysti on, että osaamisemme turvaa teollisuuden ja kansantalouden kilpailukyvyn kaikissa oloissa. Tämä on muuten parasta ja tehokkainta sinivalikoista teollisuuspolitiikkaa.

Jos tämän lisäksi tarvitaan liittoutumia ehkä myös muiden maiden yhtiöiden kanssa, se kannattaa hyväksyä myönteisenä haasteena ja mahdollisuutena. Suojautuminen ulkomaalaisomistusta vastaan, mitä täällä erityisesti keskusta näyttää esittävän, voi olla hankalaa ja varmuudella johtaisi melkoihin vastatoimiin eri tahoilla. Joka tapauksessa Stora — Enso-asiassa imago on pohjoismainen ja tähän ei ole meille millään tavalla vieras asia.

Kolmantena periaatteellisena seikkana on nostettu esiin kysymys siitä, miksi valtio-omistaja ja Enson johto eivät luoneet kotimaista ratkaisua Enson liittoutumiseen. Ministeri Kalliomäkihän totesi täällä, että kotimaiset vaihtoehdot selvitettiin perin juurin, ja tähän tietysti on uskominen. Vaihtoehdot ovat tällöin UPM ja Metsäliitto. UPM:n taholta tai puolesta ei ole laajemmin peistä taitettu. Tällöin jäljelle jää vaihtoehto, jossa Enso olisi liittoutunut metsänomistajien kanssa Metsäliiton merkeissä.

Minun käsitykseni on se, ja se on tullut esiin eri yhteyksissä, että kotimaiset vaihtoehdot olisivat ylipäättään kilpailun kannalta hankalia asioita. Mutta kotimainen ratkaisu olisi merkinnyt ainakin sitä, että puukauppaan olisi jäänyt vain kaksi ostajaa, joista toinen olisi osittain myyjän omistama. Jo tältäkin kannalta katsottuna tämä vaihtoehto ontuu aika pahasti, ja voisi kuvitella, että nimenomaan tähän seikkaan Kilpailuvirasto puuttuisi. Eikä se olisi myöskään välttämättä ollut satojentuhansien metsänomistajien etu, kun kauppa tällä tavalla keskittyisi. Malli ei olisi tuonut kuin murusia niihin kansainvälisiin haasteisiin, joita meidän maamme metsäteollisuus tänään kohtaa.

Erityisesti puheenjohtaja Aho on tuonut esiin — tai tekisi mieleni itse asiassa sanoa, että lähes elämöi — sinivalkoisen teollisuuspolitiikan puolesta. Nämä sanat ovat todella kauniita, mutta

suurelta osin merkityksettömiä esimerkiksi edellä mainittujen yleisten kehityspiirteiden kannalta.

Keskustan tavoitteiden ja politiikan mukaista olisi ehkä voinut olla se, että valtio olisi myynyt Ahon tai keskustan kannattajakunnalle Enson ehkä alta torihintojen siten, että maan metsäteollisuuden olennainen kontrolli olisi vaikkapa MTK:n käsissä. Tällaiset viestit ovat tulleet nimenomaan niistä neuvotteluista, joita näennäisen sinivalkoisin siivin näiden osapuolten kesken on käyty. Jos Enson johtaja julkisesti toteaa, että ed. Aho puhuu puuta heinää Metsäliitto-optiota, minä en ainakaan voi enkä halua asettaa hänen lausumaansa kysymyksenalaiseksi. Tässä tapauksessa ja tällöin kotimaisen vaihtoehdon puolesta puhuminen on siis vain politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Kun nyt kysymyksessä on lähete keskustelu ja kun itse olen talousvaliokunnan jäsen, jolloin voin suoraan kuultavilta asian tuntijoilta saada vastauksia haluamiini moniinkin kysymykseen, en tässä yhteydessä puutu asiaan enempää.

Ed. Kääriäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Minulle on todisteltu, että tällaisissa asioissa käsittely- ja valmistelujärjestely on juuri se, mikä nyt on ollut, joten asia aina tulee lopulliselle päättäjälle jonkun asteisena yllätyksenä. Kyllä minä tiettyyn rajaan asti tuon uskon, mutta kun toteen perään, että eduskuntakäsittelyllä on myös kiire, niin sanon, että siinä on kyllä kaksi sellaista elementtiä, jotka rajaavat yksityisen kansanedustajan päätösvallan aika minimiinsä.

Täällä on käytetty puheenvuoroja, joissa on esitetty niitä kysymyksiä, joita itselläni on mielessä tämän asian kohdalla. Ehkä ed. Rajamäki esitti näkökohtia luettelona siinä muodossa, johon itsenikin on kaikkein helpointa yhtyä.

Käsittelyssä oleva Stora — Enso-ratkaisu toteuttaa muodissa olevaa suuruuden filosofiaa. Sen kaikkeen sopivaa viisautta on syytä epäillä, ja joka tapauksessa se on vastoin markkinatalouskauppiaiden perimmäistä sanomaa, sitä joka korostaa kilpailun autuutta ja pienten yritysten olennaista roolia ja mahdollisuuksia markkinatalouden järkevän toimivuuden takaajina. Tuohon oppiin uskoni ei koskaan ole ollut kovin vahva, ja täytyy sanoa, ettei tämä ratkaisu sitä uskoa lisää.

Jos rajataan kysymys näitten kahden yrityksen tämän hetken huoliin, minulla ei ole kykyä eikä aihehtakaan esittää kyseenalaistuksia. Saatapa olla, että jopa Suomen valtionkin edut ratkaisu turvaa tämän päivän ja omaisuuden arvolla mitaten. Kyseenalaistukset omalta osaltani haluan kohdistaa ratkaisuun osana sitä valtion yritystoimintaa säätelevää politiikkaa, jota maassa on harrastettu koko vuosikymmenen ajan, siis kaikkien poliittisten värien voimin. Ahon hallituksen osuuden ministeri Kalliomäki täällä jo totesikin, ja täytyy sanoa, että tuo mennyt muistaen keskustan yleiskritiikin uskottavuuden pohja on aika heikko.

Silloin, kun valtio on myynyt yrityksiään tai osia niistä, luopunut päätösvallasta tai osasta siitä, se on yleensä voinut perustella ratkaisuja käyttöön saatujen uusien voimavarojen uudelleenkohdentamiseen liittyvillä mahdollisuuksilla. Tutkimus ja kehitys, nuo t&k-rahast, ovat kylä olleet tarpeellisia, ja niillä on kieltämättä saatu myös jotakin aikaan. Ehkä voi sanoa, että paljonkin on saatu aikaan.

Mutta toinen puoli asiaa on yhteisen päätösvallan kohtalo. Tässä salissakin on varmaan voimia, joiden tavoite on vähentää yhteiskunnan mahdollisuuksia ohjata omistamansa yritystoiminnan avulla taloutta, vähentää demokraattisen päätöksenteon mahdollisuuksia olla vahva markkinavoima. Liityn niihin, joita tässäkin salissa on, joille huoli yhteisestä päätösvallasta on vähintäänkin yhtä suuri kuin huoli tämänkin järjestelyn yrityskohtaisen talouden tulevaisuudesta.

Pahanilmanlinnut pelottelivat aikanaan Enso — Veitsiluoto-ratkaisun yhteydessä päätösvalan liukumisella hiljalleen maan rajojen ulkopuolelle. Olivat valitettavasti oikeassa. Tämä ratkaisu vie yhteistä päätösvaltaa yhä ohuemmaksi, yleensä päätösvallan yhä kauemmaksi. Kuinka ohueksi ja kuinka kauas, jää nähtäväksi. Tässä olen ehkä ratkaisua kohtaan paljon kriittisempi kuin moni puoluetoverinikin. Onko niin, että meidän yhteiskuntamme tämän ratkaisun jälkeen on yhä enemmän kasvottomien markkinavoimien armoilla?

Herra puhemies! Alue, jonka ihmisiä olen valittu tänne edustamaan, on suuresti riippuvainen metsistä ja puunjalostuksesta. Oikeastaan tuon alueen tulevaisuus on keskimääräistä paljon enemmän riippuvainen juuri näistä. Pohjois-Suomelle tällaiset ratkaisut ovat kohtalonkysymyksiä. Vaikka en ole varma ratkaisuihin liitettyjen lausumien merkityksestä yleensä, pidän

tärkeänä, että tämän ratkaisun lopputulokseen, olipa se muuten mikä tahansa, liitetään voimakas tahdonilmaisu huolehtia alueellisesti tasapainoisen puunjalostusteollisuuden tulevaisuudesta.

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Hallituksen esitys merkitsee Enson lopullista yksityistämistä ja samalla Enson omaisuuden antamista ulkomaalaisten omistajien, ennen muuta ruotsalaisen Wallenbergien finanssiryhmän, määräysvaltaan. Storan omistajat saavat 60 prosenttia yhtiön osakkeista ja Enson omistajat vain 40 prosenttia. Tätä jakoa julkisuudessa on jo paljon ihmetelty, samoin täällä salissa. Sitä perustellaan niillä markkina-arvoilla, jotka toisaalta Storan ja toisaalta Enson osakkeilla pörssissä on. Pörssiarvot perustuvat kuitenkin hyvin pitkälle spekulatioon ja jopa keinottelijoiden laskelmiin eikä niitä voi pitää objektiivisina arvoina jonkin yhtiön todellisesta arvosta. Ihmettelen, että Suomen kansallisomaisuutta luovutetaan tällä tavalla ulkomaalaisen omistukseen pörssikeinottelijoiden laskelmien varassa. Näyttää hyvin ilmeiseltä, että Enson omaisuus menee Wallenbergeille alihintaan. Ainakin viime vuosina Enso on ollut Storaan verrattuna huomattavasti kannattavampi yhtiö.

Stora — Enso-fuusio on ensimmäinen sellainen ratkaisu, jossa suuri suomalainen metsäteollisuusyhtiö annetaan ulkomaisten omistajien haltuun. Enson mukana kansainväliseen omistukseen siirtyy myös 600 000 hehtaaria metsää Suomesta. Jos tämä pääntaus toteutuu, on pelättävissä, että samanlainen kehitys jatkuu ja suomalaisen teollisuuden ydinalat ja vahvimmat yhtiöt ovat ennen pitkää ulkomaalaisessa määräysvallassa.

Viime aikoina talouselämän johtajat ja vuorineuvokset itsekkin ovat olleet huolestuneita kehityksestä, jossa suomalainen omistus teollisuudessa häviää ja jää vähemmistöön. Vielä suuremmassa määrin siitä pitäisi olla huolestuneita eduskunnassa. Tällaisia fuusioita kuvataan mielellään talouden kansainvälistymisen väistämättömäksi seuraukseksi. Eduskunnassa pitäisi kuitenkin keskustella siitä, kuinka pitkälle me haluamme tällaisen globalisoitumisen viedä. Kun valtionyhtiö toisensa jälkeen yksityistetään ja samalla omistus siirtyy ulkomaille, yhteiskunta menettää keinonsa talouden kehityksen ohjaamiseen. Sen jälkeen on enää vaikea puhua teollisuus-, rakenne-, työllisyys- tai aluepolitiikasta. Olemme yhä enemmän kansainvälisten markkinavoimien ja pörssipelureiden armoilla.

Kehityksen toinen puoli ovat suomalaisten yritysten sijoituksen ulkomaille. Nämä sijoitukset ovat viime aikoina olleet ennätystasolla. Helsingin Sanomien taloustoimittaja kuvasi ilmiötä jo pääomapaaksi. Teollisuus vaatii työntekijöiltä uhrautumista ja maltillisia palkkasopimuksia työllisyyteen vedoten, mutta vie itse miljardivoitonsa ulkomaille. Investoinnit ja työpaikat kotimaassa eivät ole kehittyneet siten kuin teollisuus lupasi ennen EU-kansanäänestystä. Ne lupaukset olisi syytä kaivaa esille ja katsoa, mitä silloin luvattiin ja mitä me olemme todellisuudessa saaneet.

Nyt fuusioituvista yhtiöistä Stora on jo kansainvälistyneempi kuin Enso. Storan henkilökunnasta oli viime vuonna 46 prosenttia Ruotsin ulkopuolella. Enson henkilökunnasta 20 prosenttia oli Suomen ulkopuolella. On pelättävissä, että fuusioituneen yhtiön investoinneista valtaosa tulee suuntautumaan Suomen ja jopa Pohjoismaiden ulkopuolelle. Storalla on merkittäviä metsäomaisuuksia muun muassa Kanadassa, ja se suunnittelee laajamittaista eukalyptusviljelyä Brasiliassa. Yhtiöllä on Brasiliassa jo 105 000 hehtaarin maaomaisuus, ja se suunnittelee sinne suurta, 750 000 tonnin, selluloosatehdasta. Investoinnin kustannus on Storan vuosikertomuksen mukaan noin 8 miljardia markkaa. Hanketta kuvataan yhdeksi maailman tuottoisimmista selutehtaista. On siis selvää, että Stora tarvitsee pääomia muun muassa Brasilia-projektinsa rahoittamiseen. Onko tässä käymässä samalla tavalla kuin UPM-Kymmenelle, joka meni Indonesiaan Aprilin mukana? Kysymys on vain siitä, koska jaetaan kunniamerkkejä brasilialaisille teollisuusjohtajille.

Kun Ensokin on varsin voimakkaasti suuntautunut ulkomaisiin investointeihin, on suuri vaara, että Enson suomalaisten tuotantolaitosten kehittäminen jää lapsipuolen asemaan uudessa suuryhtiössä. Erityisesti pienemmät ja etäämmällä markkinoista olevat tehtaot voivat jäädä paitsioon. Huoli muun muassa Kemijärven sellutehtaan kohtalosta on aiheellinen, ja pahaa pelkään, että vaikka ed. Karjalainen toivoi, että lausumilla näitä asioita voitaisiin jollain tavalla turvata, siinä eivät lausumat auta, kun määräysvalta Ensosta menee. Huoli muun muassa Kemijärven sellutehtaasta on todella aito, eikä se ole ainut syrjäinen tehdas, joka myös Ensolla Suomessa on. Investointimiljardit suuntautuvat helpommin Brasilian sademetsiin tulevaisuudessa ilmeisesti kuin Pohjois-Suomeen.

Näistä syistä suhtaudun hyvin kriittisesti halli-

tuksen esitykseen, jonka mukaan valtio luopuisi määrävähemmistöstä Enso Oy:ssä. Jos eduskunta hyväksyy esityksen, se merkitsee samalla käytännössä Enson lopullista yksityistämistä. Jos määrävähemmistöstä luovutaan, eduskunnan lupaa ei enää tarvita valtion jäljellä olevien osakkeiden myymiseen. Enso on ollut vanhimpia ja suurimpia valtionyhtiöitä, joten päätöksen merkitys on hyvin suuri.

Näistä fuusioista Pirkanmaalla, missä Enso ei juuri ole merkittävä tekijä, aivan muutama sana vielä. Kun Valmetin hissitehdas fuusioitiin Otis Oy:hyn, luvattiin tuotannon ja työpaikkojen säilymistä. Kolmen vuoden päästä siellä ei ollut kuin muutama huoltomies enää Otiksen kirjoissa töissä, elikkä kaikki lupaukset, jotka annettiin, oli syöty tavattoman nopeasti. Samoin kävi myöskin Valmetin kartonkikonetehtaan osalta. Tuotanto siirrettiin Ruotsiin, ja Tampereelle jäi korjausyrityksistä huolimatta, alihankintayrityksistä huolimatta, jopa useita satoja työttömiä. Nämä fuusiot ovat sen tyyppisiä asioita, että niistä ei välttämättä työntekijöille kovin hyvää seuraa ainakaan tuolla alueella, mistä itse olen. Kehitys ja tapahtumat ovat sen osoittaneet.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Lindén merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Tieto fuusiosta otettiin aika rauhallisesti vastaan ainakin Kemissä Enson Veitsiluodon tehtailla. Olen jututtanut muutamia Kemien tehtaiden työntekijöitä asiasta ja saanut seuraavanlaisia kommentteja. "No, nyt ollaan sitten isossa yhtiössä." "Me ollaan jo totuttu tähän." "Paperia ei voi tehdä enää pienemmällä porukalla."

On selvä, että työntekijät ovat lausuneet myös huolensa. Tärkein huoli on, jatkuvatko tehtailla investoinnit. Huoli on myös siitä, meneekö tehtaiden pohjoisessa tekemä tuotto investointeina konsernin sisällä ulkomaille. Toimihenkilöpuolella ollaan huolissaan työpaikoista nimenomaan hallinnossa ja markkinoinnissa. Huolena on myös täälläkin erittäin monessa puheenvuorossa esille tuotu Kemijärven tehtaan kohtalo. Kun on iso konserni, mielletäänkö Kemijärven tehtaan kaltaista pientä yksikköä ja sen tärkeyttä koko konsernille?

Mikä itse asiassa on Kemijärven tehtaiden ti-

lanne tänä päivänä? Kun vuonna 95 eduskunta hyväksyi Veitsiluodon ja Enson fuusion, eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että Enso-Gutzeit sitoutuu jatkossa kehittämään Oulun tehtaiden lisäksi myös Kemin ja Kemijärven tehtaita. Onko mitään tapahtunut? Kemijärven tehtaiden jatkokehitysohjelma on valmistunut. Sen toteutus itse asiassa tarkoittaa tehtaan melko täydellistä uudistamista. Kyse on tällä hetkellä ohjelman konkretisoinnista, ja sitä odotetaan Kemijärvellä ja Lapissa laajasti.

Tyytymättömät sanovat, että lupaukset ovat olleet vain sanahelinää. Näitä puheita pidän poliittisina sanahelinäpuheina sen tähden, että Enso — Veitsiluoto-fuusion jälkeen on Kemijärven tehtaalla investoitu 280 miljoonan markan edestä. Siellä on uusittu keitto, pesu ja lajittamo. Senkin jälkeen on investoitu noin 20 miljoonaa markkaa vuodessa.

Kyse onkin kai siitä, säilyykö Kemijärvi muista syistä. Kyse on muun muassa raaka-ainehuollon varmistamisesta. Se on ehkä se tärkein kysymys. Tällä kohtaa haluan kyllä väkevästi sanoa, että Kemijärven tehtaalla raaka-ainehuoltoa eivät minkäänlaiset naturoinnit saa estää eivätkä myöskään kaupan esteet Venäjän suunnalta. Me tarvitsemme sellua. Vaikka kuinka viherrettäisiin, loputtomiin ei uusiota voi käyttää. Väliin tarvitaan uuttakin kuitua aivan varmasti, ainakin siteeksi.

Kotimaisen fuusiovaihtoehdon puolesta on erityisen vahvasti puhuttu viikonlopunkin aikana keskustan puoluekokouksessa. Ministeri Kalliomäki tämän keskustelun avauspuheenvuorossa toi esille, kuinka laajasti kotimaista vaihtoehtoa on etsitty, mutta ei löydetty. Keskusta on Lapin valtapuolue ja haluaa erityisen lämpimästi pitää itseään Lapin puolustajana, mutta kyllä minun mielestäni tässä kysymyksessä, jossa kotimaisen vaihtoehdon puolesta puhutaan, puhutaan vastoin Lapin työllisyyttä. Kemiläisenä ainakin katson, että jos Metsä-Botnia ja Enson Veitsiluodon tehtaat yhdistetään, on aivan varmaa, että samalla paikkakunnalla kahden ison tehtaalla yhdistäminen tulisi aikaansaamaan suurella todennäköisyydellä hyvin pikaisia sanerauksia, koska juuri johtoporrasta ja markkinointiporrasta silloin tultaisiin vähentämään.

Rouva puhemies! Tulevaisuuteen on ylipäänsä syytä suhtautua myönteisin odotuksin ja tahdonilmauksin. Sen, mitä ihminen oikein väkevästi tahtoo, hän yleensä myös saa. Kemin tehtaiden pääluottamusmies oli sitä mieltä, että nyt ei pitäisi pyörittää vain koneita, vaan kohottaa ja-

lostusastetta eli kehittää jatkojalostusta. Mahdollisuuksia Kemissäkin on sekä hienopaperin että painopaperin puolella. Elikkä sitä meidän pitää yhteisesti tahtoa: jatkojalostusta ja sitä tukevia uusia investointeja.

Rouva puhemies! Suuruuden ideologia tuntuu olevan tämän päivän tärkeä viesti. StoraEnso on todellakin suuri. Sillä on 40 000 työntekijää, se on enempi ihmisiä kuin monessa suomalaisessa kaupungissa. Mielestäni on tärkeää miettiä, koska tullaan kypsyyspisteeseen, jolloin suuruus ei olekaan enää kaunista vaan suuruudenhulluutta.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Aina silloin, kun tavanomaisen totuuden toistelu kiihtyy yli-kierröksille ja kiristyy falsettiin, kuten StoraEnso-keskustelussa tuntuu ajoittain käyvän, kannattaa pysähtyä, ottaa pari askelta taaksepäin ja katsella rauhallisesti kokonaisuutta: Onko tämä nyt todella niin totaalisen huono ja ehdottomasti kaikilla tavoin väärin ajateltu esitys kuin oppositio asemavelvoituksensa perusteella tuntuu ajattelevalta? Kylmissä bisnesasioissa oppositio — hallitus-jakaumalla ei oikeastaan saisi olla mitään painoarvoa. Keskustan ensimmäiset kommentit julkisuudessa, siis ennen tätä eduskuntakeskustelua, olivat juuri sellaista tunnereaktiota, jota oppositio tavan mukaan tuottaa asiassa kuin asiassa. Se oli hyvin kaukana siitä asiallisten kysymysten esittämisestä, johon puheenjohtaja ed. Aho täällä eduskunnassa pari tuntia sitten pitäytyi. Toivottavasti asian käsittely etenee hänen täällä osoittamansa viileänrauhallisen virityksen pohjalta, sillä tämä ei ole tunneasia, vaan mitä suurimmassa määrin substanssiasia. Mutta se ei ollenkaan helpota päättämisen tuskaa.

Kun pörssiasioden asiantuntemusta ei ole, pitää yrittää käyttää arkijärkeä. Ei ehkä ole kokonaan mahdotonta, että Suomen julkisen vallan uudessa StoraEnsossa saama omistusosuus on ainakin ajan mittaan arvokkaampi, kuin miksi sen omistusosuus vanhassa Ensossa saattaisi kehittyä. Kukaan ei voi sanoa sitä varmasti, mutta mahdolliselta se näyttää. Jos bisnespäättöksi hyväksytään vain sellaiset ratkaisut, joiden lopputulos tiedetään etukäteen vuorenvarmasti, mitään päätöstä ei voitaisi tehdä koskaan. Voi hyvin olla, että Enson ja Storan yhdistäminen on omistajan kannalta viisasta yritysstrategiaa. Se, että onnistuminen ei ole varmaa, ei riitä päätöksen kaatamisen perustaksi. Bisnes on aina riskien ottoa.

Omistus- ja äänivallan jakautuminen Suur-Ensossa on maallikon silmissä yhdistymisen on-

gelmallisin piirre. Yritysten markkina-arvo on tietysti periaatteessa ihan oikea mittari. Sen vallinnan takana on yleisesti totena pidetty hokema, että markkinat eivät voi olla väärässä. Tämä väite varmaan pitääkin paikkansa, mutta ei se sitä voi tarkoittaa, että markkinat olisivat oikeassa joka päivä. Markkinat ovat prosessi, jossa kaikki virtaa ja mikään ei ole pysyvää. Kurssit liikkuvat päivittäin ylös ja alas. Markkinat ovat useampana päivänä oikeassa kuin väärässä. Näiden yritysten yhdistymisen kannalta ratkaisevaa on se, olivatko markkinat oikeassa niinä päivinä, kun Stora ja Enson painoarvot määriteltiin markkina-arvojen perusteella.

Kun ajatellaan yhtyvien yhtiöiden tuloshistoriaa viime vuosilta, Ensolla olisi odottanut olevan enemmän painoarvoa kuin fuusion rakenne osoittaa. Toisaalta ministeri Kalliomäen esittelypuheenvuorossa täällä esittämä vertailu näiden yhdistyvien yhtiöiden velkataakasta ja metsäomistuksesta oli mielenkiintoinen ja valaiseva. On hyvin kummallista, että edes näin keskeisiä perusasioita ei ole hallituksen esityksessä. Se on käsittämättömän ylimalkainen. Hyvin paljon pienempien pörssi-yhtiöiden oleellisesti pienempien osakeantien esitteet ovat jo pörssin sisäisten määräysten perusteella merkittävästi yksityiskohtaisempia kuin tämä sepustus. Valiokunnalla on edessään iso työ ja aikaa on vähän.

Vaihtosuhdekysymys on tärkein niistä asioista, joista on saatava kirkas selko valiokuntakäsittelyssä. Vasta kun esitetään hyvät perusteet nyt ehdotetuille omistus- ja päätösvalan jakosuhteille, nykyinen varovaisesti myönteinen kantani StoraEnson perustamiseen muuttuu varmaksi kannatukseksi.

Kaikkein kummallisin StoraEnson kritiikki perustuu kansallisessa alemmuudentunnossa pyöriskelyyn. On jotenkin avuttoman tuntuista repiä vaatteita ja pölytellä tuhkaa siksi, että ruotsalainen kapitalismi pääsee käsiksi suomalaiseen kansallisomaisuuteen. Monikaan ei ole tullut katselleeksi asiaa vastakkaisesta näkökulmasta, joka avaa kokonaan uuden, mielenkiintoisen tulokulman tähän ongelmaan.

Tässähän tapahtuu nimittäin myös niin, että suomalainen valtiokapitalismi pääsee tukevahkolla otteella Ruotsin vuosisataisen yksityiskapitalismin kaikkein pyhimpään, Wallenbergien aarrekammioiden sisimpään kehään. Varsinkin vasemmalla pitäisi kuulua voitonriemuisia ilonkiljahduksia, sillä tähän on aatehistoriallisesti merkittävä murros, mutta eipä juuri kuulu, ja se on kyllä asiallisesti hyvin ymmärrettävää. It-

seenä toistava sosialistinen talousteoria ei nimitäin antanut valtiokapitalismille sitä voimaa, että se olisi pystynyt murtautumaan yksityiskapitalismin bunkkereihin. Se pääsi sinne vasta, kun julkisen vallan kapitalismi alkoi elää markkinatalouden reaali maailmassa.

Tämän murroksen jälkeen syntyvä tilanne ei ole mikään lopullinen olosuhde. Valtion omistus metsäteollisuudessa ei ole luovuttamaton itseisarvo. Silloin kun on oikea hetki rahastaa edullisesti nyt todennäköisesti muodostuva StoraEnson omistusosuus, se pitää rahastaa. Valtiolla on tärkeämpääkin tekemistä kuin metsäosakkeiden omistaminen.

Stora — Enso-fusio saattaa olla hyvinkin arvokas ja taloushistoriallisesti merkittävä murroksen paikka. Siinä suomalainen valtiokapitalismi osoittaa osaavansa toimia markkinoilla kuin kotonaan. Tässä hengenmaailmassa mikä tahansa on mahdollista, jos se on rationaalista. Siksi uuden kuvion vastustamisen perusteeksi ei riitä vain se, että tällaista ei tapahtunut Kekkonen aikana.

Ed. Tennilä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa puhemies, värderade talman! En fusionsväg sköljer över världens samtidigt som handelshinder har brutits ned och den politiska blockbildningen upphört. Strukturförändringar i våra statsbolag har nyligen skett inom finansieringssektorn, energibranschen och nu senast inom skogsindustrin. I det sistnämnda fallet sker samgången på nordiskt plan med en industri ur den privata sektorn, vilket pekar på nya friska grepp i statens industripolitik.

Införandet av den gemensamma valutan från början av 1999 ökar säkerligen konkurrensen och öppnar möjligheterna till finansiella transaktioner över gränserna på ett helt annat sätt än tidigare. Detta ökar också benägenheten för gränsöverskridande fusioner inom branscher där koncentrationen på EU-nivån är låg och inte stöter på hinder i den konkurrensfrämjande lagstiftningen.

Vaikka metsäyhtiöillä meneekin hyvin vallitsevassa suhdannetilanteessa, ei ole sanottu, että tilanne säilyy muuttumattomana. Tarvitaan enemmän suhdannekestävyyttä. Kasvutalaa ei ole sen enempää Ruotsissa kuin Suomessakaan.

Tosiasia on, että todellakin suuret yritykset ovat alasta riippumatta globaaleja. Minusta on myönteistä, että meidän tähän mennessä ainoat suuryhtiömme Nokia ja UPM saavat pörssissämme tasapainottavan vastapainon. Myönteistä on myös, että fuusioita tapahtuu pohjoismaisella tasolla, jolloin yrityskulttuurit ovat suhteellisen samanlaisia.

Kauppa tehdään tällä kertaa kokonaan osakkeilla eikä voittoja tarvitse käyttää yrityskauppaan, ikään kuin olisi valittu se tie kasvuun. Tähän mennessä keskittyminen paperi- ja kartonkiyhtiöissä ei ole ollut kovin yleistä. StoraEnson osuus maailmanmarkkinoista on vielä vain 4 prosenttia, vaikka siitä tuleekin yksi alan suurimmista yrityksistä 60 miljardin markan liikevaihdollaan.

Myönteistä on myös, että yhtiön kotipaikka on Helsinki ja pääkonttoreista toinen jää Helsinkiin. Ensohan tekee tarjouksen Storasta eikä päinvastoin. Myös osakemarkkinat reagoivat myönteisesti, ja voittoja on luvassa 1,3 miljardin markan edestä jo parin kolmen vuoden kuluttua verrattuna siihen, että yhtiöt olisivat erillisiä. Kummallakin puolella ay-liikkeet ovat ilmaisseet tyytyväisyytensä siitä, että kyseessä on pohjoismainen fuusio eikä toinen osapuoli ole esimerkiksi amerikkalainen. Myöskään mitään suurempia henkilökunnan vähennyksiä tehtaissa ei ole odotettavissa.

Suomen valtion omistamat melkein 30 prosenttia äänistä Kelan osakkeet mukaan lukien takaa hyvin vahvan vaikuttamisen, koska StoraEnson muut omistajat koostuvat tuhansista pienomistajista, joista suurin osa on kansainvälisiä passiivisia sijoittajia. Toiseksi suurin omistaja, Wallenbergin investointiyhtiö Investor, tulee omistamaan noin 10 prosenttia uuden yhtiön osakkeista eikä niin muodoin ole suurempi kuin esimerkiksi amerikkalaisen Tigersin osuus UPM:stä, eikä se ole herättänyt sen suurempaa pelkoa Suomessa.

On hyvä, että pohjoismaihin perustetaan vahva metsäyhtiö, jolla on edellytyksiä kansainväliseen laajentumiseen. Samanaikaisesti se antaa myös taloudellista voimaa täyttää yhtiön velvoitteet omistajia, työntekijöitä ja niitä paikkakuntia kohtaan, missä yhtiö tulee toimimaan sekä Suomessa että Ruotsissa.

Ruotsalainen ympäristöajattelu ja sikäläinen ystävällisempi asenne paikallisiin puutavaran toimittajiin voidaan hyvin siirtää sellaisenaan uuteen yhtiöön. Suomelle on tärkeää, että meillä on jatkossakin markkinoilla kolme suurta puuta-

varan ostajaa. Ruotsalainen tapa ostaa puutavara tienvarrelta ja sallia myös pienimittaisen paperipuun käyttö pitää kyetä siirtämään myös Suomeen.

Erityisen tärkeää on, että uuden yhtiön yhteistyö puutavaratuottajien, metsätalousyrittäjien ja paikallisten puutavara-alan pienyritysten kanssa kehittyy positiivisesti siten, että kotimaisen raaka-aineen kysyntä voidaan pitkällä tähtäimellä turvata. On tärkeää, että uudessa laissa metsänhoitoyhdistyksistä, jota parhaillaan eduskunnassa käsitellään, ei kielletä sellaista toimintaa yrityksissä, joka on keskeistä tämän päivän metsätaloudelle. Tarkoitan muun muassa palvelua hankintamyynnissä, tietyn standardin sertifiointia metsänhoidossa sekä energiapuutavaran ja hyötypuutavaran hankkimista paikallisille yrityksille. On tärkeää, että metsänhoidon sertifiointi perustuu kansalliseen standardiin, joka toteutuu metsänhoitoyhdistysten kautta.

Puhemies! Mitä tulee osakkeiden vaihtosuhteeseen, on väitetty, että Stora olisi saanut paremman neuvottelutuloksen kuin Enso. Toisaalta Enso sai kuitenkin toimitusjohtajan paikan ja valtio voi jäädä ylivoimaisesti suurimmaksi omistajaksi uudessa yhtiössä, mikä varmasti sinänsä on arvokas järjestely.

On kuitenkin poissuljettua, että valtio äänioikeutensa turvin yhä voisi käyttää StoraEnsoa suhdannepoliittisiin tarkoituksiin. Voidaan kysyä, onko motivoitua, että valtio pidemmällä tähtäimellä jää suuromistajaksi yksityiseen metsäyritykseen, vai tulisiko osakkeet siirtää jollekin toiselle kotimaiselle pitkän tähtäimen sijoittajalle, esimerkiksi eläkevakuutussektorille, joka nyt rahoittaa osan valtion obligaatiomarkkinoista. Tällaisia omistajajärjestelyjä on tämän jälkeen pohdittava eduskunnassa hyväksytyn elinkeinopoliittisen selonteon pohjalta.

Arvoisa puhemies! Otan lopullisen kannan StoraEnso-asiaan sen jälkeen, kun se on tutkittu talousvaliokunnassa.

Talman! Det har hävdats att Stora har gjort ett bättre förhandlingsresultat än Enso om man ser till bolagens lönsamhet. Men å andra sidan fick Enso vd-posten och staten kommer att förbli den överlägset största ägaren i det nya bolaget, och de här arrangemangen är säkert värda en hel del.

Det är dock uteslutet att staten härafter i kraft av sin rösträtt kan använda StoraEnso i konjunkturpolitiskt syfte. Man kan också ställa sig frågan om det på längre sikt är motiverat att staten

stannar som storägare i ett privat skogsföretag eller om aktierna borde överföras till andra inhemska långsiktiga investerare, t.ex. till pensionsförsäkringssektorn, som nu finansierar en del av obligationsmarknaden.

Frågan om ägararrangemangen är en framtidsfråga som borde handläggas utgående från den näringspolitiska redogörelsen, som tidigare godkänts i riksdagen. När det gäller StoraEnso kommer jag att ta slutlig ställning till frågan efter ekonomiutskottets undersökningar.

Ed. Kalli: Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä olevan Enson laajentumisstrategian ajatuksena on ollut kansainvälistyminen ja strategiset allianssit erityisesti hienopaperitoimialalla. Fuusio Storan kanssa on näistä lähtökohdista ainoastaan ymmärrettävä.

Suomi päätti tämän kevään aikana menosta Talous- ja rahaliiton Emun kolmanteen vaiheeseen vuoden 99 alusta Ruotsin jättäytyessä pois ensimmäisestä aallosta. Olisiko tällä vaikutusta fuusiosta päätettäessä?

Suomen Emu-ratkaisulla on monia vaikutuksia erityisesti metsäsektorilla, mutta sen kokonaismerkitys lienee kuitenkin suhteellisen pieni metsäteollisuuden ja metsätalouden pitkän aikavälin kehityksessä. Merkittäviä tekijöitä pitkän aikavälin kehityksessä ovat metsäteollisuustuotteiden maailmanmarkkinakysyntä sekä kotimaisen teollisuuden kannattavuus, tuottavuus ja rahoitustilanne. Huomattavaa on, että taloudellisten vaikutusten lisäksi Emulla on mitä ilmeisimmin merkittäviä poliittisia vaikutuksia Suomen metsäsektoriin.

Nyt kun eduskunta käsittelee kyseistä asiaa, haluan omalta osaltani esittää fuusiosta muutamia kysymyksiä, joihin toivon valiokuntakäsittelyn aikana syntyvän vastauksia. Ensinnä asioita, jotka mielestäni ovat kiistatta myönteisiä, ja sen jälkeen asioita, jotka minusta ovat kielteisiä ja lopuksi jonkinlainen johtopäätös.

On asioita, joiden todennäköiset vaikutukset jollakin tavalla yritykselle, tuotannonalalle, kansantaloudelle tai yksityismetsänomistajille tai muutoin ovat kieltämättä positiivisia. Kuitenkin huomattavaa on, että monet mainituista tekijöistä ovat suoraan riippuvaisia uuden, perustettavan yhtiön toimintastrategiasta, siitä, mikä sen toimintastrategia tulee olemaan.

Hienopaperin ja sanomalehtipaperin tuotannossa on ylikapasiteettia, ja toimialat ovat hajanaisia ja erittäin kilpailtuja. Fuusion myötä syntyy selvä markkinajohtaja, minkä uskotaan koi-

tuvan koko alan hyödyksi, sekä kyseisen yrityksen että koko muunkin alueen.

Yhdistymisen strategiaeduksi on arvioitu 1,3 miljardia markkaa vuodessa. Tämä syntyy tuotannon tehostumisesta, keskittymisestä sekä markkinoinnin ja hallinnon päällekkäisyyttä purkamalla. Nämä synergiaedut on saavutettu täysimääräisinä kuitenkin jo vuoteen 2002 mennessä, jolloin niiden kokonaismääräksi arvioidaan 5–6 miljardia markkaa. Siksi kieltämättä fuusio parantaa varsinkin Enson osakkeiden arvostusta. Enson osakkeet ovat kieltämättä olleet tuloksentekokykyyn nähden selvästi aliarvostettuja.

Kotimaiseen fuusioratkaisuun, Enso — Metsäliitto, verrattuna yhteistyö Storan kanssa säilyttää Suomessa ainakin näennäisesti toistaiseksi kolme kuiduttavan puun ostajaa.

Tässä Emu-tilanteessa uusi syntyvä yritys on riittävän suuri ja vahva pärjäämään kiristyvässä kansainvälisessä kilpailussa. Yritysten kasvun myötä metsäteollisuudelle ominaiset kausivaihtelut varmaan myös tasoittuvat. Tämä yhteenliittymä tervehdyttää mahdollisesti myös Euroopan sahataavaramarkkinoita.

Nämä siis ovat minusta myönteisiä asioita. Mutta tämän jälkeen on syytä katsoa myös toiseen kuppiin. Haittoja on syytä käsitellä vastaavalla tavalla kuin hyötyjä.

Monet arvioiduista vaikutuksista liittyvät omistusoikeuden siirtymiseen Ruotsiin. Yhdistymisen kustannuksiksi arvioidaan 350–560 miljoonaa markkaa kahden seuraavan vuoden aikana, ja fuusio merkitsee noin 500 työpaikan kaatoamista. Yritysten yhteenlaskettu henkilöstö on tällä hetkellä yli 40 000, niin kuin olemme jo moneen otteeseen kuulleet. Teollisuuden keskitetyssä ja kansainvälistyessä todennäköisyys reuna-alueita syrjivään tuotantopanosten hinnoittelun ja investointipolitiikkaan valittavasti vain kasvaa. Erityisen voimakkaasti tämä tulee näkymään varmaankin Suomen pohjoisissa olosuhteissa.

Tapahtuuko fuusion aiheuttamia todennäköisiä tuotantoyksiköiden lopettamisia Suomessa, ja mitkä ovat näiden mahdolliset työllisyys- ja hyvinvointivaikutukset? Täällä on jo moneen otteeseen nostettu esiin Kemijärven sellutehdas ja se, mitä fuusio mahdollisesti sille aiheuttaa. Se on selvää, että tulevia uusia omistajia pohdituttaa se, onko sillä alueella jatkossa riittävästi raaka-ainetta vai ei. Uusille omistajille tulevassa tilanteessa se tulee olemaan tuhannen taalan kysymys. Siksi, niin kuin jo ed. Rask aiemmin totesi,

erilaiset Naturaan ja muihin suojelualueisiin irtotetut alueet tulevat olemaan sitä myrkyä, joka tälle uudelle omistuskunnalle tulee olemaan se merkittävä päätöksentekijä, joka ratkaisee sen, investoidaanko Kemijärvelle vai ei.

Osakkeenomistuksen määräytyessä nykyisten markkina-arvojen mukaan Enson osakkeiden aliarvostus aiheuttaa sen, että yhtä suuri ja paremmassa tulokunnossa oleva Enso menee selvästi halvemmalla kuin Stora. Suomalaisomistus jää vähemmistön rooliin. Uuden yhtiön omistuksesta 60 prosenttia menee Storalle ja äänivallastakin 55 prosenttia. Eli suomalaisen teollisuuden ja kansallisuusomaisuuden päättävältä siirtyy Ruotsiin.

Fuusio ei ratkaise kummankaan yrityksen puuhoitoa. Molemmilla yrityksillä on puun tuontia Baltiasta ja Venäjältä. Mikäli huhuiltu ja pohdiskeltu Baltian mahdollinen sellutehdas-hanke toteutuu, joutuu yritys tekemään suuria järjestelyjä puumarkkinoilla. Miten Enson suuri raakapuun tuontimäärä Venäjältä istuu tämän hetken Storan ympäristötietoisuuteen?

Syntyy entistä suurempi ja keskittyneempi puun ostaja koko Itämeren alueella. Se merkitsee alueen metsänomistajien yhä tiiviimpää yhteistyötä myös puun hinnoittelussa. Pitää syntyä vastaavasti vahvempi vastavoima. Tämä tieteenkin tulee ottaa huomioon myös kilpailupolitiikassa. Nykyisen puukaupan neuvottelujärjestelmän on jatkossa tultava korostamaan suomalaista pienimuotoista puun omistusta ja pienimuotoista metsäomistusta, jossa vuosittain tehdään yli 100 000 puukauppaa. Kiinteä yhteys valtion metsien käyttöön voi myös katketa. Ensollahan on ollut perinteisesti varsin kiinteä kauppayhteys Metsähallituksen kanssa. Onko tällä aluetaloudellisia vaikutuksia? Aika näyttää.

Periaatteellinen kysymys valtionyhtiöiden yksityistämisessä on tässä tapauksessa kysymys enemmistöosakkuuden siirtymisestä ulkomaiseen omistukseen. Tulevalla omistusrakenteella on olemassa vaara, että uudesta yrityksestä tulee isännätön. Suomen valtio on suurin omistaja hiukan yli 21 prosentin äänimäärällä, mutta toisaalta suomalaisilla on kaikkiaan vain 45 prosenttia äänistä. Sopii kysyä, seuraako tästä nopeasti lisää omistusjärjestelyjä.

Tämän lisäksi on muita avoimia kysymyksiä. Storan ja Enson yhdistymisen uskotaan poikivan tai oikeastaan pakottavan lisää fuusioita. Ruotsalaisista metsäteollisuusyrityksistä sekä SCA:n että varsinkin MoDon uskotaan tulevaisuudessa tarvitsevan yhteistyökumppania. Viime päivinä

analyttikot ovat pitäneet suomalaista Metsä-Serlaa SCA:lle sopivana partnerina. Mitä se aiheuttaa, minkälaisia pohdintoja missäkin, keidenkä mielessä?

Miten metsäsertifiointi etenee tämän ratkaisun osalta? Storalle on Ruotsissa myönnetty ympäristöjärjestöjen fsc-sertifiointi, ja Enso on osallistunut Suomen kansalliseen sertifiointimallin kehittämiseen. Miten Venäjän tuontipuu sekä Itä- ja Pohjois-Suomen raakapuun istuvat Storan ympäristökuvaan? Senkin tulemme näkemään oikein.

Minkälaisia vaikutuksia fuusiolla on investointeihin ja investointihalukkuuteen Suomessa ja erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa?

Lisääkö fuusio raakapuun hankintaa Ruotsista Suomeen tai päinvastoin, ja mitä se merkitsee mahdollisesti ruotsalaisen puun hinnalle tai suomalaisen puun hinnalle ja mitä yleensäkin puukaupalle? Laajentaako syntynyt fuusio Enson puunhankinta-alueita Länsi-Suomessa? Miten Storan rannikolla sijaitsevien tehtaiden raaka-ainehuolto tullaan tulevaisuudessa järjestämään? Storalle on Ruotsissa käytössä tukkipuun laatuhinnoittelu sekä selvästi pienemmät laatuläpimittavaatimukset sekä tukki- että kuitupuulle kuin Ensolla on Suomessa.

Miten erilainen Emu-politiikka Ruotsissa ja Suomessa vaikuttaa tulevan suuryrityksen toimintaan, ja miten perinteisesti kruunupohjainen kauppa esimerkiksi sahatavaran kauppana käyttäytyy Emun ylimenokautena?

Nämä ovat kysymyksiä, joihin toivoisin vastauksia, ennen kuin itse lopullisesti kantaani muodostan.

Kahden suuren metsäteollisuusyrityksen yhteenliittymällä mahdollisesti saavutetaan merkittäviä kilpailuetuja. Kotimaiseen fuusioon verrattuna suuryrityksen kansainvälisyys ja länsimainen omistus uudessa yrityksessä voidaan nähdä vahvuutena. Kuitenkin monet haitoista, luettelusta tekijöistä, olisivat kotimaisessa allianssissa kääntyneet vahvuuksiksi. Siksi myös tämä toinen vaihtoehto, kotimainen vaihtoehto, on syytä eduskuntakäsittelyn aikana selvittää, onko se ollut esillä vai ei.

Yksityismetsänomistajan kannalta yhteenliittymässä on lyhyellä aikavälillä vaikea nähdä positiivisia vaikutuksia. Tämä fuusio keskittää edelleen Itämeren altaan alueen puumarkkinoita. Tulevaisuudessa metsänomistajien ja metsäteollisuuden puukaupallinen neuvottelu-oikeus tulee entisestään korostumaan, koska yhtenä toimijana on ylikansallinen yhtiö. Siksi sitä joka tapauk-

sessä tulee vahvistaa ja luoda se mahdollisuus, että puussa jatkossakin on olemassa kilpailua.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa rouva puemies! Tätä yhdentymiskeskustelua on todella ollut mielenkiintoista seurata jo senkin takia, että osa edustajien käyttämistä puheenvuoroista on todella analyttisiä ja varmastikin asiantuntevia varsinkin metsähuollon ja metsään liittyvien asioiden osalta. Siinä, mikä koskee bisnespolitiikkaa ja näitä arvoja, luulen, että siinä on aika paljon myös tulevien vaalien läheisyyttä.

Keskustelu jatkuu nyt hyvin voimakkaasti tässä salissa. Keskustelua on käyty 80-luvun puolivälin jälkeen erilaisissa paikoissa ja erilaisilla foorumeilla. Yksityissektorin puolella on fuusioitu, on alasajettu, on yksiköitä lopetettu, tehtaita suljettu, on käynyt jos jonkin näköisiä lähetystöjä pyytämässä tästäkin talosta apua yksityissektorin saneerauksille, mutta ne pyynnöt ovat kaikuneet aika pitkälle kuuroille korville. Sama on kysymys suomalaisesta valtio-omisteisesta yhtiöpolitiikasta. Niin ajettiin telakkateollisuus Suomessa alas. Puhuttiin, ettei ole Suomessa telakkateollisuudelle tulevaisuutta, jossa Valmet oli osana. Valmetia on saneerattu aika reiluillakin käsillä, joten tämä jatkuu samaan keskusteluun. Hieman tunteita nostattaa, mikä tietysti on paikallaan, onhan kysymys myös erittäin suuresta ja merkittävästä hankkeesta, mikä nyt on esillä.

Mutta niin kuin asiantuntijat monessa yhteydessä ovat todistaneet, myös metsäteollisuus ja tässä tapauksessa eurooppalainen metsäteollisuus on vauhdilla yhdentymässä, ja sen yhdestä osastahan nyt on kysymys. Hallituksen esityksen pääasiallisessa sisällössä lähdetään siitä, että yhdistelmä toisi Euroopan ja koko maailman suurimman metsäyhtiön. Olisiko suomalaiselle metsäteollisuudelle ja suomalaisille parempi vaihtoehto, että tällainen yhdistäminen tapahtuisi joidenkin muiden, ulkomaisten yritysten välillä, keskieuropalaisten, amerikkalaisten yhdistysten välillä, auttaisiko se suomalaista metsäteollisuutta, on minusta kysymys, joka on syytä pohdita. Kysymys on kuitenkin siitä, että olemme maailman johtavimpia metsäteollisuusmaita ja sellaisena on syytä säilyä.

Mutta tässä tapauksessa niin kuin eivät muissakaan isoissa rakennemuutosasioissa järjestelyt tule olemaan riskittömiä enkä usko, että tulee tämäkään yhdistymisen myötä olemaan. Yhtenä pelkona on aina ollut se, olipa toimiala mikä hyvänsä, mitkä ovat operaation varsinaiset vai-

kutukset henkilöstön asemaan ja työpaikkojen turvaamiseen. Varsinkaan tässä kysymyksessä, kun on kansainvälinen yritys, nämä asiat eivät syyttä ole myöskään esillä.

Lehtitietojen mukaan Enson henkilöstön edustajat eivät näe lyhyellä tähtäimellä, että tämä toisi suuria uhkia. Myös toimitusjohtaja Härmälä puhuu noin 500 henkilöön kohdistuvasta toimenpiteestä yhdistyneessä StoraEnsossa. Puhutaan noin prosentista yrityksen ihmisiä, mutta puhutaan 500 ihmisestä, joille kaikille järjestelyt ovat sataprosenttiset, miten ne järjestetään, millä aikataululla järjestetään ja mikä lopputulema henkilöiden kannalta on.

Lakiesityksen perusteluissa rakennejärjestelyn riskinä pidetään muun muassa sitä, että uuteen yhtiöön saattaa kertyä realisoitavaa omaisuutta. Realisoinnilla ei välttämättä ole hyvä kaikku suomalaisten ihmisten mielissä. Tarkoittaako tämä tässä tapauksessa pienimpien tuotantolaitosten alasajoa tai myyntiä, ei ole hallituksen esityksessä selvitetty. Yhdyn niihin kriittisiin lausuntoihin, joissa hallituksen muutenkin kapeata selvityspohjaa on arvosteltu. Nämä ovat asioita, jotka varmasti on syytä myös selvittää.

Vasemmistoliton eduskuntaryhmään alustavasti tätä keskustelua kävi viime torstaina, ja keskustelujen päähuoli oli nimenomaan nykyisen Enson laitosten tulevaisuuden turvaaminen niin työllisyys- kuin erittäin suuren aluepoliittisen merkityksen takia. Laitoksista mainittiin Kemijärvi ja Summa, jotka täälläkin ovat nousseet esiin, mutta lähes saman suuruisia laitoksia on Suomessa muitakin. Itä-Suomen rakenteen me tiedämme hyvin tarkkaan. Sen teollisuus on hyvin pitkälti nimenomaan metsäteollisuutta, ja sen takaa löytyy Enso. Eikä missään tapauksessa voida vähätellä myöskään sitä merkitystä, mikä Itä-Suomen kannalta tällä yhteenliittymällä voi olla niin hyvässä kuin huonossakin. Sen takia ryhmämme korostikin, että ennen suostumuksen antamista tulee selvittää ratkaisun alueelliset ja työllisyysvaikutukset. Sen takia on toivottavaa, että talousvaliokunta asiantuntijavalioikuntana asiaan myös tältä puolelta koettaa paneutua, vaikka aikataulu ei ole kovinkaan kiitettävä. (Ed. Rajamäki: Ja valtiovarainvaliokunta!) — Valtiovarainvaliokuntaan asia kuulemma menee myös.

Yhdeksi lisäkysymysmerkiksi jää tulevan suuryhtiön investointipolitiikka, kun on myös tiedossa se, että Enson investoinnit ovat nyt suuntautuneet pääasiassa rajojen ulkopuolelle. Siinä mielessä olen vähän kuunnellut sillä korval-

la, kun tämä asia ei ole kovin paljon tätä salia kiinnostanut. Enso on ollut valtionyhtiö tähänkin asti ja investoinnit ovat suuntautuneet pääasiassa ulkomaille. Meidän olisi pitänyt olla samalla tavalla huolissamme niistä investoinneista silloin kuin myös tulevaisuudesta. Sen takia valtion pitää näillä omistajajärjestelyillä turvata, kun se suurimmaksi omistajaksi joka tapauksessa jää, kotimaiset investoinnit.

Tässä yhteydessä haluan myös, arvoisa puemies, korostaa, että mielestäni on tarkemmin kiinnitettävä huomiota siihen, mihin tulevaisuudessa valtion saamia osinko- ja myyntituloja käytetään. Vaihtoehtoja on oltava muitakin kuin valtion velan lyhentäminen, sillä tulevaisuuden kannalta on tärkeätä, että valtio panostaa yhä enemmän uusteollistamiseen, nykyisen teollisuuden vahvistamiseen sekä puhtaasti omistajaksi menoon uusiin yrityksiin, mikä valitettavasti tässä salissa ei hyvin paljon aina kannatusta ole saanut. (Ed. Elo: Onko puhuja yhtään huolissaan valtion velkaantumisesta?) On turvattava, että valtion osakkuus säilyy ainakin esitetyn suuruisena tulevassa yhtiössä elikkä äänivallasta noin 29 prosenttia yhdessä Kelan kanssa.

Silti haluan lopuksi todeta, että tulevaisuus ei silti näytä kovin hyvältä, kun suomalaisella työllä hankittu omaisuus on valunut ja näyttää edelleenkin valuvan kansainvälisten omistajien käsiin.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Metsäteollisuuden markkinat ovat olleet jo kauan maailman laajuiset ja tavoiteltavina ovat olleet synergiaedut, joiden avulla yhtiöiden voitot maksimoitaisiin. Metsäteollisuuden omistajia ja sijoittajia ehkä valtiota lukuun ottamatta ei jaksakaan kiinnostaa omistajuuden kansallinen pohja. Osakkeet ovat vaihtotavaraa, ja siksi sijoitusten pitkäjänteisyys saattaa unohtua.

Nyt esitetyn Storan ja Enson yhdistymiseen on suhtauduttava sen verran vakavasti, että pyhädymme miettimään yhdistymisen vaikutuksia myös kansallisesti ja hieman kauaskantoisemminkin kuin tämän päivän hintatasolla mitaten.

Globaalit markkinat metsäteollisuudessa paperi- ja kartonkisektorilla ovat helpommin hoidettavissa riittävän suurella volyymilla. Markkinoilla uusi yhdistyminen vahvistaa varmasti niin Enson kuin Storankin asemaa. Kustannus- ja synergiaetuja yhdistymisestä kiistatta myös löytyy, joista kaikkein pienimpinä eivät ole kulje-

tukset ja jakelu sekä tutkimuksen kautta tapahtuvan tuotekehityksen hyödyntäminen.

Voidaan sanoa, että myönteisiä perusteluja yhdistymiselle löytyy. Silti kiistattomia riskejäkin jää leijumaan ilmaan.

Suurten, laajasti kansainvälistyneiden yhtiöiden ei välttämättä tarvitse kuunnella kansallisia perusteita tehdessään päätöksiä.

Metsäteollisuus on suhdanneherkkää aluetta, ja siihen liittyvät riskit voivat kohdistua eri tuotantoalueisiin kovin epätasaisesti. Jos Suomen kaltainen maa joutuu tuotannollisen boikotin kohteeksi, olemme vakavissa vaikeuksissa. Silloin haitat kohdistuvat rajuimmin työllisyyteen ja raaka-aineen tuottajiin.

Sijainniltamme olemme kaukana paperituotteiden kulutuksesta, ja kuljetuskustannusten merkitys on tuotteiden kilpailukykyvertailussa hyvin merkittävä. Se asettaa Suomeen kohdistuvat investoinnit entistä tarkemmin harkinnan kohteeksi.

Enso on vahvassa tulokunnossa, mutta joutunut silti kaupan hintaa määriteltäessä alakynteen: suhteet 40 Ensolle, 60 Storalle. Hallituksen pitäisi kyetä pitävästi perustelevaan, miksi se on valmis hyväksymään tällaisen vaihtosuhteen yhdistymiselle.

Suomen kaltaisessa maassa on muutamia toiminta-aloja, joilla kansallisen omistamisen merkitys on edelleen ensiarvoisen tärkeä. Tällaisena pidän juuri metsäteollisuutta ja energian tuotantoa, joiden luisuminen ulkomaiseen omistukseen ja ulkomaisen päätösvallan käsiin tuo uhkia pitkäjänteiselle kansalliselle taloudelle.

Varkauden talousalueella, missä eräs Enson sellu- ja paperitehtaista sijaitsee, ei ole vielä nähty riittäviä uhkia yhdistymisen seurauksena, ei niin suuria uhkia, että se olisi nostanut kansanliikettä yhdistymistä vastaan. Tulee mieleen, luotetaan-ko aluksi liikaa synergian tuomiin etuihin uskoen, että eivät uudet suuryhtiön toiminnot johda keskittymisen lisääntymiseen ja ulkomaisiin investointeihin. Varkaudella on omat ongelmansa prosessiteollisuuden sijaintipaikkana. Koko vuotisen meritien puuttuminen lisää kustannuspaineita tuotteiden kuljetuksiin ja heikentää siten kilpailukykyä vesiteiden äärellä oleviin sijaintipaikkakuntiin nähden.

Nyt kuitenkin valtiolla on edelleenkin yli viidenneksen äänivalta uudessa yhtiössä. Sillä on tulevaisuudessakin jonkin asteinen mahdollisuus muiden suomalaisomistusten kanssa määritellä toiminnan suuntaviivoja. Toivon, että tällä päätösvallalla kyetään turvaamaan jollakin asteella

myös Puu-Suomen, itäisen Suomen, puunkäytön varmuus, sillä puulla olisi kyettävä luomaan myös työpaikkoja itäiseen Suomeen.

Nyt esitetyn yhdistymisen vaihtoehtona on ollut neuvotteluissa suomalaisten yritysten voimien yhdistäminen metsäteollisuudessa. Kotimaisuus olisi vahvuus tulevien investointien sijoittelussa. Metsäteollisuuden laman aikana riskit eivät olisi aivan yhtä suuret. Toiminnan supistamista ei voitaisi ohjailla niin paljon ulkopuolisin voimin. Kuitenkin raaka-aineen tuottajille kotimainen yhdistys olisi lisännyt paineita, mikäli nykyisen kolmen suuren ostajan sijaan olisi jäänyt vain kaksi merkittävää raaka-aineen käyttäjää.

Toiminnassa olevan metsäteollisuuden osalta voidaan sanoa toimivan jollakin tavalla kauhu tasapaino, jossa teollisuus ja raaka-aineen tuottajat kiistatta tarvitsevat toisiaan. Investointipäätöksissä tilanne on toinen. Niissä metsäteollisuus harkitsee tilannetta vahvasti kuluttajankin sijainti huomioiden. Tähän kysymykseen tulemme tällaisessa yhdistymisessä menettämään osan vaikutusvallastamme.

Arvoisa puhemies! Näin maallikkona jään edelleenkin ihmettelemään yhdistymisen vaihtosuhdetta. Suunnilleen saman kokoisten yritysten yhdistymisessä parempaa tulosta tehnyt osapuoli jää tässä vaiheessa alakynteen. On vedottu paljon markkina-arvoon, joka on niin sanottu päivän arvo, jonka vaihtelu on joskus hyvinkin nopeaa.

Toivonkin, että eduskunta saa riittävästi tietoa harkitun ratkaisun tekemiseen valiokunnan yksityiskohtaisessa käsittelyssä, jonka jälkeen voimme ratkaisun tehdä laajemman tietopohjan kautta.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun on ministeri Kalliomäelle todettava, että kauppa- ja teollisuusministeriö on nyt hellittänyt liian aikaisin otettaan väärässä paikassa antaessaan Suomen valtion puolesta Enson johdolle luvan lähete neuvottelemaan Enson ja Storan yhdistymisestä. Tiedämykseni, että Stora tietyistä syistä on jo pidemmän aikaa etsinyt itselleen läheistä yhteistyökumppania ja samalla näin nostanut osakekurssejaan todellista arvoa korkeammalle. Tässä tapauksessa markkinat ovat käyttäytyneet aivan odotusten mukaisesti. Ensinkin on neuvotellut, mutta tähän asti synergiaetuja on haettu, aivan oikein, Suomen rajojen sisällä. Miksi tällä tiellä ei haluttu edetä loppuun saakka, ei tässä keskustelussa ole

toistaiseksi käynyt selville, ja siihen kuitenkin pitäisi kestävä selitys löytyä, ennen kuin eduskunta päätöstään tekee.

Nyt ehdotetussa ratkaisussa yhdistetään Enso ja Stora yhdeksi yhtiöksi, jossa Storan omistajille annetaan samalla 60 prosentin omistusvalta. Suomalaiset saavat riittämättömän määrän äänivaltaa uudessa yhtiössä, se on selvä. On korostettava, että vain yli 50 prosentin äänivallalla on tällaisessa tapauksessa todellista merkitystä. Lipponen ja Kalliomäki eivät nyt ymmärrä, että alle 50 prosenttia on aina vähemmistö, ja vain tällä tosiasialla on tässäkin yhteydessä merkityksensä.

Jos eduskunta nyt hyväksyisi yhdistymisen, hyväksyisi eduskunta koko Enson varallisuuden luovuttamisen vastikkeetta Storan omistajille. Miksi antaa nyt tällainen omaisuus käytännössä ilmaiseksi ulkomaalaiselle omistajalle? Miksi valtio luopuisi vieraan vallan hyväksi yhdestä perusteellisuuden haarasta ja vielä varsin hyvin menestyvästä yrityksestä? Näihin kysymyksiin täytyy eduskunnan saada aukoton vastaus ennen päätöksen tekoa. Edelleen kysyn, eikö olisi kannattanut neuvotella paremmista ehdoista. Jos valtio haluaa luopua Enson määräysvallasta, niin valtion tulisi siitä ratkaisusta saada myöskin kunnan hinta.

Arvoisa puhemies! Olen huolestunut metsäteollisuuden tulevaisuudesta, siitä, millaisia suunnitelmia nyt uudella yhtiöllä on. Tietoon on tullut yksi vaihtoehto, että seuraavan laman aikana selluntuotanto keskitettäisiin Ruotsiin, paperintuotanto Suomeen. Syynä on se, että puun hinta on Ruotsissa teollisuudelle edullisempi kuin Suomessa. Mutta Ensolla on myös paremmat koneet kuin Storalla. Tulevaisuudessa uusi yhtiö siis investoisi ensi sijassa Ruotsiin. Suomen voitot hyödyttäisivät siten pääasiassa ruotsalaisia. Sellun valmistuksen painopisteen siirryttyä Ruotsiin puun kysyntä Suomessa laskisi ja samalla hinta entisestään putoaisi. Tästä puolestaan seuraisi uusi maaseudun autioituminen työpaikkojen ja työtilaisuuksien edelleen vähentymisestä. Tekee mieli kysyä, saavatko tässä tilanteessa demarit ja SAK vastalahjaksi uusia palkankorotuksia puun hinnan laskun antaessa tähän oivan mahdollisuuden. Tämä visio merkitsee esimerkiksi Kemijärveen tehtaiden alasajoa ja sulkeamista sekä Pohjois-Suomen köyhtymistä edelleen. Entä miten kävisi itäisen Suomen? Ei yhtään sen paremmin.

Arvoisa puhemies! Olen myös huolestunut Pohjois-Suomen tulevasta metsäpolitiikasta. Jo

nyt Pohjois-Suomessa on puun vuotuinen tuotokasvu suurempaa kuin sen käyttö. Näistä syistä Pohjois-Suomeen, lähinnä Pohjois-Pohjanmaalle, on pitkän aikaa haviteltu uutta mittavaa sellutehdasta, johon raaka-ainevarat antaisivat mahdollisuuden. Sitä tuskin nyt tulee, ainakaan EnsoStoran toimesta.

Storan ja Enson yhdistymishanke näillä tiedoilla on syytä panna jäihin. Suomi ei saisi ratkaisulla mitään lisäarvoa eikä hyötyä. Päävastoin menettäisimme vähintään 20 miljardin kansallisvarallisuuden ja päätösvallan Ensossa. Tehdaita suljettaisiin tulevaisuudessa, ja maaseudun kehitys kokisi laajoilla alueilla uusia takaiskuja. Mitä saisimme tilalle? Vieraan vallan äänen. Miksi sitä haemme? Suuruuden ekonomian toteutuminen ei riitä ainakaan minulle vastaukseksi. Suuruuden ekonomia tuhoaa Suomen lopullisesti, jos sille ei sanota selvästi ajoissa "ei".

Suomi on ollut ja on yhä voimakkaan elinkeinoelämän rakennemuutoksen kourissa. Viimeaikainen taloudellinen kehitys osoittaa, että päättäntävaltaa siirtyy nyt uhkaavasti ja vaarallisen nopeasti ulkomaille myös yritysostojen kautta muutakin tietä, kuten hyvin tiedämme. Vuoden sisällä ulkomaalaisten omistamien suomalaisosakkeiden markkina-arvo on kasvanut hurjasti, pitkälti toistasataa prosenttia. Helsingin pörssin osakkeista on aikamoinen määrä jo ulkomaalaisten käsissä. Suomi köyhtyy kaiken aikaa, eikä niin, ed. Elo, ja tähän on tultu hiljalleen. Suomalaiset ovat siirrelleet vähitellen rahojaan mieluummin ulkomaille kuin ostaneet kotimaisten yritysten osuuksia. Eduskunnassa on lainsäädännöllä murrettu koko ajan valtionyhtiöiden omistuspohjaa. Tämä ei mielestäni ole oikeata valtionyhtiöpolitiikkaa. Tämän seurauksena esimerkiksi Valmetin osakkeista on jo liki puolet ulkomailla, Rautaruukista neljännes jne. Yksityisten yritysten ulkomainen osuus on vieläkin korkeampi, Nokian liki 80 prosenttia.

Kehitystä luonnehditaan myönteiseksi. Ulkomaalaisomistusta on rakennemuutoksen nimissä jopa toivottu. Monet johtajat ja poliitikotkin pitävät tätä edistysaskeleena. Tarvitsemme ulkomaisia pääomaa, meidän pitää kansainvälistyä, sanotaan. Perusteluja löytyy. Tunne, että olemme jotenkin parempia, kun ulkomaalaiset omistavat yrityksiämme, elää meissä voimakkaana. Harvemmin ajatellaan, mitä yritysten tuottojen menetys merkitsee omalle kansantaloudellemme ja mitä merkitsee yritysomistuksen menettäminen Suomelle.

Vain harva johtaja optioiden lumoissa on näi-

hin päiviin asti uskaltanut ajatella ääneen, että alkanut kehityssuunta onkin huolestuttava ja sen hyväksyminen varsin epäisanmaallista. Pankit, isot avainyritykset, vakuutuslaitokset tulisi pitää omissa käsissä monestakin syystä. Kotimainen omistuspohja lisää turvallisuutta ja varmastikin luo enemmän työpaikkoja. Ainakin perustointojen ja -teollisuuden, esimerkiksi metsäteollisuuden ja energiatuotannon sekä vakuutustoimintojen, tulisi olla omissa käsissämme. Tästä syystä meneillään oleva Imatran Voiman ja Nesteen fuusiohanke on täysin perusteltu. Ulkomainen omistus on aina riski. Yritysten johto ja tuotekehitys voivat liukua maasta pois hyvinkin nopeasti ensi vakuutteluista huolimatta. Suomi on vaarassa jäädä alihankkijan asemaan ja raaka-aineen tuottajamaaksi.

Arvoisa puhemies! Valta on kiehtonut eri yhteisöjä koko ihmiskunnan historian ajan. Valtioiden poliittinen vaikutusvalta haetaan aina jotakin kautta. Kun sodat ja armeijat väistyvät, tilalle tulee muita instrumentteja. Suuret maat pyrkivät tavalla tai toisella nujertamaan vähäpätöisemmät. Tämä on syytä muistaa. Nykyisin valtioiden vaikutusvalta perustuu yhä enemmän talouden voimaan, jolle onkin luiskahtanut yliote. Tämä turbokapitalismi murtaa nyt toimivan valtion olemassaolon perusteita ja uhkaa selvästi demokraattista vakautta. Tässä kilpailussa, joka on meneillään, Suomi menestyy vain päämäärätietoisella ja itsekkäällä toiminnalla, ei toisia syilelemällä.

Stora-Enso avaa nyt mahdollisuuden eduskunnassa laajemmalle periaatekeskustelulle itenäisen Suomen perusteista. Toivon, että eduskunta panee kyseisen asian käsittelyn yhteydessä ajoissa arvot kohdalleen ja ryhtyy raivokkaasti puolustamaan sinivalkoista Suomen taloutta. Suomalaisomistus on todellisessa vaaratilassa. Tarvitsemme nyt, arvoisa puhemies, perusteellista harkintaa ennen lopullista päätöksentekoa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan sinivihreä puheenvuoro kaipaa muutaman tarkennuksen. Hän antaa ymmärtää, että uudessa järjestelyssä suomalaisten osuus olisi jollakin tavalla aliarvostettu ja aliedustettu. Nyt kannattaa kuitenkin muistaa, että suomalaisten osuus uuden yhtiön omistuksesta on vajaa kolmasosa. Niin on myös ruotsalaisten. Loppu on muiden kansainvälisten sijoittajien hallussa. Tämä lopuomistus on hyvin pieniin osiin sirpaloitunut, ja suurin omistaja tulee olemaan Suomen valtio.

Ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoro oli myös siinä suhteessa ristiriitainen, että hän edellytti, että näissä järjestelyissä Suomen valtiolla tulee olla yli 50 prosentin omistusosuus. Kuitenkin aiemmissa puheenvuoroissa ja ymmärtääkseni myös ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuorossa haikailtiin lämmöllä järjestelyä Metsäliiton kanssa. Metsäliiton kanssa järjestelyt ovat kariutuneet nimenomaan siihen, että Metsäliitto vaatii yli 50 prosentin osuutta ilman, että sillä olisi ollut siihen oikeuttavaa substanssiarvoa.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti mielenkiintoinen keskustelu se, onko Enso aliarvostettu ja onko Stora yliarvostettu. Markkinat ovat toimineet niin kuin ovat toimineet, ja on käyty jo keskustelua siitä, että useat analyytikot ovat olleet sitä mieltä, että Stora on ollut yliarvostettu tietyistä syistä tämän kaupanteon yhteydessä.

Mitä tulee omistukseen, omistus on tärkeää, mutta, ed. Hämäläinen, minusta vielä tärkeämpää on se, kuka käyttää äänivaltaa, kenellä on mahdollisuus tietyissä tilanteissa ratkaista asiat. Tässä tapauksessa äänivallan menetys on minusta paljon tärkeämpi kuin se omistus, joka jää jäljelle. Suurin omistaja ei aina ole merkityksellisin, vaan se, joka käyttää eniten äänivaltaa, on tietenkin se, joka ratkaisee.

En puhunut Suomen valtion omistuksesta, ed. Hämäläinen, vaan suomalaisesta omistuksesta. Me olemme monessa yhteydessä valtiona menettäneet 50 prosentin omistuksen mutta silti yritys on suomalaisten käsissä. Tämä on mielestäni hyvin tärkeää, että nyt saavat ulkomaalaiset uudessa yhtiössä StoraEnsossa äänivaltaenemistön ja suomalaiset menettävät sen, ei niinkään tärkeää ole se, että Suomen valtio menettää äänivallan. Tietenkin se on ongelmallista, mutta kaikkein ongelmallisinta on se, että suomalaiset, me, menetämme sen ja se työ, joka täällä on monen kymmenen tai satojenkin vuosien aikana eräissä yrityksissä tehty, valuu ulkomaalaisten eduksi.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äänivalta ja omistussuhteet seuraavat toisiaan, ja tässäkin tapauksessa Suomen valtio ei ole menettämässä omaisuuttaan. Sen omaisuuden arvo on nyt jo noussut, ja Suomen valtio ollessaan suurin osakkeenomistaja on myös suurin yksittäinen äänivallan omistaja. Suomen valtio on silloin niin suuri omistaja,

että sitä ei missään tapauksessa voida missään järjestelyissä sivuuttaa, ja tämä on aivan yksinkertaista ja selvää matematiikkaa. Ruotsalaisten omistus on sirpaloitunut huomattavasti pienempiin osiin, ja kuten sanoin, suomalaisten yhteenlaskettu omaisuus on vajaa 30 prosenttia. Ruotsalaisten ei ole sen suurempi.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ryhdy väittelemään ed. Hämäläisen kanssa. Totean vain aivan lyhyesti sen, että se, mikä ratkaisee, on todella se, kenellä on todellinen päätöksentekovalta. Niillä, joilla on yli 50 prosenttia, yli puolet äänivallasta, tulee olemaan ehdottomasti ratkaiseva osuus, siis sillä kombinaatiolla, josta tällainen kokonaisuus tulee. Mutta ainakaan suomalaisten kombinaatiolla tällaista päätösvaltaa ei tule missään ratkaisuisissa. Tämä on ratkaiseva asia. Me menetämme äänivallan tämän ratkaisun myötä rajojemme ulkopuolelle. Tätä ei voi mikään muuttaa toiseksi.

Ed. Elo: Puhemies! Kuten ed. Hämäläinen totesi, olen aivan samaa mieltä ed. Hämäläisen kanssa siitä, että ed. Isohookana-Asunmaa ei ilmeisesti ymmärrä markkinatalouden mekanismeja, jos hän väittää, että äänivalta ja omistajuus eivät kulje käsi kädessä. Kenellä, ed. Isohookana-Asunmaa, on nyt sitten valta tässä yhtiössä? Se olisi mielenkiintoista kuulla. Kenellä on se 50 prosenttia? Millä kombinaatiolla sellainen tulaa saamaan?

Puhemies! Muutenkin olen sitä mieltä, että on hyvä, että tämän laatuinen kysymys tulee eduskunnan käsittelyyn, koska tuntuu siltä, että suurimmalla osalla kansanedustajista ei ole tänä päivänä käsitystä siitä, miten markkinatalous toimii, koska muutokset ovat olleet niin suuria ja markkinoiden toiminta on kansanedustajille aika outoa.

Muuten pari kommenttia vielä ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuorosta. Ed. Isohookana-Asunmaa oli huolestunut siitä, että SAK:n palkansaajat saavat nyt palkankorotuksia. Ed. Isohookana-Asunmaa, käsi sydämelle, kuinka paljon puun hinta on noussut parin viime vuoden aikana ja kuinka paljon palkat ovat nousseet? Uskoisin, että on parikymmenkertainen puun hinnan nousu verrattuna palkkoihin. Mielestäni tämä on asia, jonka pitäisi myös ed. Isohookana-Asunmaata kiinnostaa.

Toinen asia, hän ehdotti, että asia pannaan nyt jäihin. Tuntuu aika oudolta, että kesken keskus-

telun, ennen kuin asiaa on edes valiokuntaan lähetetty, ed. Isohookana-Asunmaa tohtorisihmisenä on valmis ehdottamaan, että asia pannaan jäihin. Eikö hän halua, että asia kuitenkin tutkitaan, koska tässä on erittäin paljon myönteisiä asioita? Pääasiassa minä näen pelkästään myönteistä ja niihin asioihin tulen nyt.

Kun minulla oli tilaisuus viime torstaina esittää kysymys ministeri Kalliomäelle, onnittelin häntä jo siitä, että tämä oli erittäin taitavasti johdettu operaatio, joka osoitti, kuten silloin totesin, että valtionyhtiö pystyy myös toimimaan markkinoilla. Oikeastaan väittäisin, että tämä oli melkein ensimmäisiä Suomen taloushistorian todellisia hyviä esimerkkejä siitä, miten valtionyhtiö pystyy markkinoilla toimimaan pystyäkseen nostamaan omaa kurssiaan ja sitä kautta myös, ed. Isohookana-Asunmaa, kansallisen omaisuuden arvoa. Palaan siihenkin asiaan.

Mielestäni on myös mielenkiintoista se, että voimme nyt keskustella valtionyhtiöiden roolista. Ed. Isohookana-Asunmaa näyttää nyt puhuvan tällaista vanhakantaista politiikkaa, että pitää esimerkiksi olla 50 prosenttia tai jopa enemmän, jotta omistajataho voi käyttää valtaa. Olen täysin vakuuttunut siitä, että missään yhtiössä ei tarvitse 50 prosentin omistusta, jotta omistaja pystyy käyttämään valtaa. Me voimme 20 prosentin osuudella useimmissa yhtiöissä, niin yksityisissä kuin valtionyhtiöissä, käyttää keskeistä valtaa ja vaikuttaa siihen, miten asiat hoidetaan. Kyllähän ed. Isohookana-Asunmaa tietää, että osakkeiden omistus jakautuu pieniin osiin, ehkei valtionyhtiöissä nyt aivan niin pieniin osiin kuin monissa muissa yhtiöissä, mutta se, joka omistaa vaikkapa 10 prosenttia, on todellinen vallankäyttäjä näissä yhtiöissä.

Mitä tulee siihen, minkälainen rooli esimerkiksi valtionyhtiöllä pitäisi olla aluepolitiikassa, investoinneissa, henkilöstöpolitiikassa, toistan oman väitteeni. Mielestäni valtionyhtiöiden pitää mahdollisuuksien mukaan saada toimia samoilla periaatteilla kuin yksityistenkin yritysten. Kun sitten kysytään, mitä valtio siitä hyötyy, valtio hyötyy aivan samalla tavalla kuin yksityisten yritysten osakkeenomistajat. Kun osakkeen kurssi nousee, kansallinen omaisuus sitä kautta nousee. Mielestäni tämä pitäisi kansanedustajien vähitellen tajuta, kun me markkinataloudessa elämme, minkä takia on esimerkiksi hyvä, että valtionyhtiön kurssi nousee. Sehän merkitsee osakkeenomistajien eli tässä tapauksessa veronmaksajien omaisuuden lisääntymistä, ja sitä varten kai valtionyhtiötkin ovat olemassa.

Ed. Isohookana-Asunmaa, ehkä keskeinen syy siihen, minkä takia valtionyhtiöiden kurssit eivät ole nousseet samalla tavalla kuin yksityisten yhtiöiden kurssit, on ollut se, että ei ole nähty mahdolliseksi fuusioita, sitä, että valtionyhtiö fuusioituisi esimerkiksi jonkin yksityisen yrityksen kanssa, niin kuin nyt on tapahtumassa. Sen takia kurssit eivät ole nousseet samalla tavalla kuin yksityisten yritysten. Minun mielestäni tämä on oivallinen esimerkki siitä, että näin ei tarvitse tulevaisuudessa olla. Uskon, että tämä on eräs tekijä, joka tulee ehkä nostamaan valtionyhtiöiden kurssia nopeammin kuin tähän asti on tapahtunut. Kyllähän markkinoilla on lähdetty siitä, että valtionyhtiöt hoitavat todella, niin kuin kansanedustajat nyt väittävät, aluepolitiikkaa, investointeja jne., ja sen takia kurssinousu on jäänyt tapahtumatta, eikä ole myöskään uskottu fuusioihin.

Mitä tulee omistussuhteeseen, vaihtosuhteeseen, niin kyllähän se on tietysti kysymys, josta voidaan kinata loppumattomiin. Näyttää siltä, että keskusta on nyt tähän hirttäytynyt eli Storan 60 prosenttiin ja Enson 40 prosenttiin. Olen kuitenkin ymmärtänyt sillä tavalla, että tätä kurssia on haettu pitkän aikaa, se ei ole minkään yhden päivän yksittäinen kurssi, jossa Stora olisi saanut oikein todella hyvän kurssin ja Enso taas huonomman. Se on pitkän ajan tulos, jota on katsottu sillä tavalla, että Enso on saanut mahdollisimman edullisen kurssin.

Täällä on moneen kertaan sanottu nämä muut perustelut, se, että Ensolla on kaksinkertainen määrä velkaa Storaan verrattuna ja että Enson metsäomaisuus on vain puolet Storan metsäomaisuudesta. Nämä ovat oleellisia asioita. Näissähän tietysti voidaan maailman tappiin asti halkoa hiuksia ja sanoa, että väärin on tehty tässä asiassa. Varmaan ed. Aittoniemi ja ed. Isohookana-Asunmaa tulevat loppuun asti väittämään, että nyt on väärin tehty tässä asiassa.

Puhemies! On aivan selvää, että Storan kurssia, koska se on ollut yksittäinen metsäyhtiö, ovat vauhdittaneet fuusiohuhut, joita Stora on itsekin pannut ilmeisesti liikkeelle. Mutta ei se ole varmasti tapahtunut sitä varten, että tämä fuusio voitaisiin tehdä. Se tuntuu käsittämättömältä väitteeltä.

Puhemies! Myös viime viikon tapahtumat osoittavat, että Enson kurssi nousi lähes 20 prosenttia viime viikon aikana eli saman verran veronmaksajat hyötyivät siitä kurssinoususta jo viime viikolla.

Mitä tulee synergiaetuihin, niistä on myös täällä paljon puhuttu. Me kaikki tiedämme, että kysymys on noin 1,3 miljardin markan summasta vuositasolla, ja se on tietysti pelkästään myön-teistä.

On myös esitetty väitteitä, että analyytikot olisivat jotenkin kielteisesti suhtautuneet nimen-omaan vaihtosuhteeseen ja muutenkin. Puhemies! Minulla on tässä viime keskiviikon Hufvudstadsbladet, jossa väliotsikkona suomennetuna, on "Tieto sai lämpimän vastaanoton". Sit-ten ihan lyhyesti lainaan suomen kielellä yhtä kohtaa, jossa analyytikko puhuu: "Tämä kaup-pa on kuin musiikkia kaikille analyytikkoille. Se osoittaa, että teollisuus on halukas muuttamaan rakenteita. Se antaa hyviä synergiaetuja, ja se johtaa parempaan tuotteiden hinnoitteluun." Näin sanoo eräs analyytikko, siis lämmin vas-taannotto ja kuin musiikkia analyytikkoille.

Toivoisin, etteivät keskustan kansanedustajat näkisi tätä pelkästään mollissa. Ilmeisesti kes-kustalla on hyvin mollivoittainen lähestyminen tähän asiaan, ja sen takia ehkä tämä musiikki on vähän murheellisesti sävytetty. Toivottavasti se tästä kuitenkin iloksi muuttuu, kun asiaa käsitel-lään, vaikka ed. Isohookana-Asunmaan puheen-vuorosta ei näin ehkä voisi päätellä.

Puhemies! Minä tulín itse vakuuttuneeksi, kun kuulin ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuo-ron, että hän asettuu seuraavissa eduskuntavaa-leissa ehdokkaaksi. Kun hän Pohjois-Suomesta on, hän puhuu voimakkaasti pohjoissuomalai-sen politiikan puolesta.

Vielä kerran, oma käsitykseni valtionyhtiöis-tä on se, että valtionyhtiöiden pitää — sanon sen painokkaasti — saada toimia markkinoilla niin kuin yksityiset yritykset toimivat. En enää uskoisi edes valtionyhtiöiden kohdalla, että esimerkik-si investoinnit voivat tapahtua muuten kuin talo-dellisilla perusteilla. Näissä asioissa on valitet-tavasti kansanedustajilta rooli mennyt. Onko se oikein tai väärin, mutta, ed. Isohookana-Asun-maa — ehkä tässä turhaankin lainaan teidän nimeänne niin monta kertaa, mutta te olette har-voja paikalla olevia keskustalaisia kansanedusta-jia — kun nyt globaaleilla markkinoilla toimi-taan, ei aina voi sivukylän etua katsoa.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vas-tauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedän, että ed. Elo harrastaa hyvinkin vakavasti talous-politiikkaa, mutta nyt hän on kyllä valitettavasti lähtenyt väärälle tielle, kun on ryhtynyt mark-kinatalouden kaupparatsuksi. Sellaiseksi ym-

märrän teidän nyt siirtyneen, kun kuuntelin äs-keistä puhettanne. Sallisitte tulevaisuudessa myös valtionyhtiöpolitiikan markkinataloudelle alistaiseksi, ja minusta tämä ei ehdottomasti ole oikea suunta, ed. Elo.

Markkinatalous pyörittää aina vain rahaa, ja markkinataloudessa toimii pelkästään voiton maksimointi. Siellä ei ole muita periaatteita. Kun nyt puhumme valtionyhtiöiden tulevaisuudesta, niin näkemykseni mukaan tässä yhteydessä mei-dän täytyy keskustella myös muusta kuin voiton maksimoinnista eli siitä, kuinka paljon tämä rat-kaisu tuo pelkkää rahaa. Meidän täytyy tässä yhteydessä ottaa huomioon työllisyyskysymyk-set, aluepoliittiset näkökohdat esimerkiksi siltä osin, miten alueellisia voimavaroja, tässä ta-pauksessa uudistuvaa luonnonvaraa, metsää, Suomen tulevaisuudessa tulee hyödyntää jnp.

Edelleen valtionyhtiöpolitiikasta pitäisi kes-kustella sitenkin, mitä alueita tulee säilyttää suoma-laisten käsissä ja valtiojohtoisina, kenties ei ihan valtion enemmistöomisteisina, mutta kui-tenkin ratkaisevasti valtion määräysvallan alaisina. Nämä ovat mielestäni hyvinkin vakavia kysy-myksiä. Kun puhuin, että arvoja pitää asettaa tärkeysjärjestykseen, tarkoitin sitä, että kovan markkinatalouden rinnalla olisi muitakin arvoja, kun päätöksentekoon ryhdyimme.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo suitsutti analyytikkojen kom-mentteja. Hänen mielestään, ja niin kuin hän lehdestä luki, ratkaisut ovat musiikkia korville. Me kaikki, ed. Elo, tässä salissa tiedämme, että analyytikkojen varassa yhteiskunnallisesti tär-keitä ratkaisuja ei yksin pidä tehdä. Ei myöskään valtionyhtiöpolitiikkaa pidä hoitaa niin kuin nämä kapeasti bisnestä ja markkinataloutta ajat-televat analyytikot asiat näkevät. He näkevät sen myös lyhytjänteisesti. Kyllä metsäklusteri kaik-kinensa ja siihen tärkeänä osana liittyvä valtion-yhtiö Enso ja sen tulevaisuus on Suomen selviyty-misen kannalta niin tärkeä sektori, että ei sitä pidä markkina-alttarille tyystin viedä ja siellä ratkaistavaksi, vaan kyllä siinä pitää myös yhteiskunnallisen pitkäjänteisen poliittisen päätök-senteon olla mukana.

Totesitte myös, ed. Elo, että osakkeiden arvon nousu on tuonut jo hyötyä veronmaksajille. Eikö tässä ole enemmänkin niin, että valtion tavoitteena on — ainakin näin hallitus ilmoittaa — pitää osakkeet itsellään ja että myös Kela pitää omis-tuksessaan olevat osakkeet itsellään. Silloin hyö-ty ei realisoidu, ed. Elo, minun ymmärtääkseni

mitenkään voittoina, niin kuin te jo näitte, vaan pikemminkin kysymys on pidemmän aikavälin asiasta. Ei kai teidän tavoitteenne ole, että valtion pitää ryhtyä loppujakin myymään? (Ed. Elo: Ei!) Ainakin aiemmin vakuutitte, että päinvas-toin.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vasemmisto on ollut luomassa ja saanut aikaiseksi usein yhdessä maalaisliitto-keskustan kanssa Suomeen erittäin vahvan valtion-yhtiösektorin, jolla on ollut tavattoman suuri merkitys siinä, että koko maan luonnonvarat on saatu hyödynnetyksi ja työtä myös maan syrjäisemmille seuduille. Se on ollut koko maan etu.

Nyt ed. Elo lähti siitä, että valtion eli politiikan ei pidä yrittääkään enää vaikuttaa valtionyhtiöiden politiikkaan. Jos tämä ajatus viedään loppuun saakka, niin ed. Elo on siis sitä mieltä, että eduskunnan ei pidä käsitellä enää tästä lähtien esimerkiksi Valtionrautateita eikä Postia eikä Teleä eikä mitään muutakaan valtionyhtiötä, jos kerran olette tätä mieltä, niin kuin äsken julistelite. Minusta kuulosti siltä, ed. Elo, että te olette siirtynyt uusliberalismin kannalle ja piste. Se tietysti on teidän asianne, mutta surulliselta se kuulostaa, koska aikaisemmin on sentään yhteisrintamassa pystytty valtionyhtiöitä puolustamaan.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin ed. Tennilän puheenvuoron johdosta totean, etten suinkaan mitenkään ole siirtynyt uusliberalismin linjalle. Kysymys on vain siitä, että aikaisemmillä ratkaisuilla suuri osa valtion-yhtiöistä on tullut pörssiyhtiöiksi ja nyt on enää kysymyksessä se, millä ehdoilla nämä toimivat markkinoilla. Minusta tämä on erinomainen esimerkki siitä, että valtionyhtiökin voi toimia markkinoilla. Tämä on erittäin hyvä operaatio.

Mitä tulee aluepolitiikkaan ja kansalliseen etuun, ed. Isohookana-Asunmaa, toteaisin kyllä sen, että saattaa olla jollekin alueelle edullista, että esimerkiksi valtio subventoi jotakin toimintaa ja teollisia toimintoja siellä, mutta se ei ole varmasti veronmaksajien eikä koko kansakunnan etu. Koko kansakunnan etu on se, että meillä on hyvin toimivia yhtiöitä, joissa valtio on pääomistaja ja käyttää sitä kautta valtaa mutta jotka tuottavat myös yhteiskunnalle mahdollisimman paljon, niin kuin yksityiset yhtiöt tuottavat. Yksityiset yhtiöthän lähtevät siitä, että ne tuottavat osakkeenomistajille mahdollisimman paljon. Se on se lähtökohta. Minä en ymmärrä oikeastaan, mitä muita lähtökohtia valtionyhtiöillä voisi

olla, ed. Tennilä, myöskään. Mikä se voi olla? Sitä, että Lapissa on valtionyhtiöitä, jotka toimivat jotenkin subventioiden varassa, en voi ymmärtää.

Kun ed. Väistö myös toteaa, että minun puheenvuorostani saa sen käsityksen, että antauduttaisiin tyystin markkinoille, tämä on vähän sama asia kuin että ei voi olla vähän raskaana. Joko on raskaana tai ei ole raskaana. Joko ollaan markkinoilla pörssiyhtiönä tai ei olla. Minä en ymmärrä teidän ajatteluanne. Tuntuu siltä, että eduskunnassa ei vielä ymmärretä markkinoiden toimintaa. Ne toimivat omalla mekaniikallaan. Sitten sanotaan, että lopetetaan koko markkinatalous, ed. Isohookana-Asunmaa, ja siirrytään taas sosialismiin tai mihin me nyt siirrymmekin.

Ed. H u r s k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ruotsalaisen Stora Oy:n ja suomalaisen Enso-Gutzeit Oy:n fuusio on monestakin syystä hyvä päätös. Nyt syntynyt StoraEnso on kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa maailman suurin paperikonserni. Amerikkalaiset kilpailijat ovat seuraavilla sijoilla. Uusi suomalais-ruotsalainen konserni pitää sisällään sellaista tietotaitoa, osaamista ja erikoistumista, jota suomalainen yritysmaailma kaipaa. StoraEnso on oman alansa eturintamassa. Stora Oy:n ja Enso-Gutzeit Oy:n fuusio on Suomen koko paperiteollisuutta ajatellen erittäin tärkeä päätös. Valtion osittain omistamaan yhtiöön tulee näin ulkomaalaista omistusta.

Paikallistasolla on muun muassa Imatran, Kotkan, Anjalankosken ja Vehkalahden tehtaiden investointien turvaaminen jatkossakin tärkeää. Yksistään entisen Kymen läänin alueella on 7 000 ensolaista, joiden työpaikat tulee turvata myös uudessa konsernissa.

Nyt tehty fuusioitumispäätös syntyi mielestäni oikeaan aikaan. Kummankin yhtiön talous on kohtuullisessa kunnossa. Lisäksi Storalla on omasta takaa paljon vesivoimaa ja energian päätoimittajana Vattenfall. Storalla on laajat metsäomistukset 1,3 miljoonaa hehtaaria. Enso-Gutzeit Oy:llä on metsää 620 000 hehtaaria.

Huolimatta yhdistymisestä ruotsalaisen Storan kanssa on nyt syntynyt paperikonserni kuitenkin profiililtaan selvästi suomalainen. Valtio omistaa uudesta yhtiöstä Kelan kanssa noin 30 prosenttia. Osakkeiden vaihtosuhdetta 60:40 ei tosin voida pitää oikeudenmukaisena suomalaisille, vaikka äänivaltasuhde onkin 55:45. Joka tapauksessa, kun yhtiön toimitusjohtajaksi tulee suomalainen Jukka Härmälä ja pääkonttorikin

jää Suomeen, makaa StoraEnso valtion suuren omistussuuden tukemana vahvasti suomalaisilla puujaloilla kansainvälisillä markkinoilla.

Storan ja Enson fuusioitumiseen johtaneet neuvottelut on hoidettu hyvin ja tehokkaasti. Keskustan viikonloppuna esille nostama ajatus Enson ja Metsäliiton yhteistyöstä ei olisi tuonut mukanaan sitä hyötyä, mitä varten fuusio Storan ja Enson välillä viime kädessä syntyi. Sekä Stora että Enso pystyvät yhdessä paljon paremmin toimimaan vetureina Suomelle tärkeän puunjalostusteollisuuden sisällä. Fuusio on niin tuottajia kuin jalostajiakin ajatellen edullinen ja välttämätön ratkaisu. Maailman laajuisessa kilpailussa on haettava kumppaneita ja kustannussäästöjä. Fuusion seurauksena StoraEnso on keskitetympi, globaalimpi. Sen tuottavuus ja erikoistumismahdollisuudet ovat paremmat. Yhtiö pystyy näin paremmin vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin.

Yritysten fuusiot tuskin loppuvat tähän. Pienet yhdistyvät keskenään. Vähän suuremmatkin liittoutuvat yhä isompien kanssa vastatakseen paremmin kovenemaan kilpailuun. Luultavaa onkin, että Storan ja Enson yhdistyminen on lähtölaukaus Suomen paperiteollisuuden uudelleenjärjestäytymiselle.

Erityisesti Imatran seutu yhtenä paperiteollisuuden keskittymänä tulee toivoakseni hyötymään Storan ja Enso-Gutzeitin fuusiosta lisääntyvien investointien ja sitä kautta myös uusien työpaikkojen muodossa. Kuitenkin ennen lopullista päätöksentekoa olisi hyvä saada vastaus siihen, valiokuntakäsittelyn aikana esimerkiksi, jatkuvatko investoinnit Suomessa ja Kymen läänin alueella ja ovatko kaikki työpaikat todella turvattuja pitkällä aikavälillä. Lisäksi olisi hyvä kuulla näkemyksiä siitä, voidaanko nyt tehdyllä päätöksellä turvata myös se, että yhtiön päätösvalta on Suomessa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että StoraEnso jatkaa Enson suunnittelemissa investointeissa Suomen ja Kymen läänin alueella ja turvaa myös kaikki työpaikat. Uuden suurkonsernin päälle kasautuu jo näin ensi askeleilla paljon odotuksia, mutta mikäli StoraEnso kykenee vastaamaan myös näihin odotuksiin, on fuusiopäätös onnistunut.

Ed. Huutola: Arvoisa rouva puhemies! Storan ja Enson fuusiotarpeita on perusteltu sillä, että kiristynyt kansainvälinen kilpailu vaatii suurempia ja tehokkaampia yksiköitä, jotta pääomahuolto tulisi turvattua. Hyvin harvat ovat

kyseenalaistaneet sinänsä tällaisen fuusioinnin tarpeen näissä markkinatilanteissa. Nyt onkin ratkaistavana kaksi eri vaihtoehtomallia: Fuusiodutaanko ulkomaisen kumppanin kanssa, vai olisiko toisena osapuolena kotimainen yhtiö parempi? Nyt kaavailtu fuusio Storan kanssa merkitsee tietysti fuusiota ulkomaisen yhtiön kanssa. Lisäksi tässä on erityinen filosofia siitä, mikä on valtionyhtiöiden tulevaisuus jatkossa. Käsittääkseni ratkaisut valtionyhtiöiden myymisestä on tehty jo vuosia sitten edellisen hallituksen aikana.

Ensinnäkin valtion mukanaolosta yrityksissä. Mielestäni valtion omistus ei ole välttämättömyys eikä itsetarkoitus. Eri asia on se, tulisiko valtion jatkossa edesauttaa teollisuuden syntyä omin toimin, mikä tarkoittaa sitä, että kyllä valtio voi myydä, mutta se voi myös investoida uusiin kohteisiin, toimia markkinatalouden pelisääntöjen mukaisesti, luoda uusia työpaikkoja. Toki investointikohteita joka puolella Suomea on. Itse edustan Lappia, ja Lapissaakin valtion rahoja on esimerkiksi kaivannaisteollisuuteen suunnattuina valtion investointeina, kannattavina investointeina. Ei voi olla poissuljettuna myös valtion uusinvestointiajattelu.

Toinen keskustelu käydään siitä, mistä löydetäisiin paras mahdollinen yhteistyökumppani synergiaetujen saamiseksi ja pääomavarantojen huollon vuoksi. Selvää on minusta se, jos katsoo asiaa Lapin kannalta, että fuusio Storan kanssa on Lapille onneksi. Keskustapuolueessa on sitä ajattelua, että fuusiodutaan kotimaisen kumppanin kanssa, Metsäliiton kanssa. Mihin se olisi johtanut Lapin läänissä? Siellä on Metsä-Botnia, Enso-Gutzeitin tehdas ja lisäksi Kemijärven tehdas. Varmaa varmempaa on se, että se synergiahyöty, taloushyöty, olisi mitattu henkilökunnasta eli voimakkaalla henkilökunnan vähentämisellä. Uskon, että tämän kaupan myötä Pohjois-Suomen osalta, kun puhumme aluepolitiikan kannalta, Stora on parempi vaihtoehto kuin Metsäliitto.

Kemijärven kohtalosta on puhuttu aika paljonkin eri puheenvuoroissa ja syystäkin. Kyllä Kemijärven, Koillis-Lapin, väki on erityisen huolestunut näistä kauppapuheista, ja se johtuu lähinnä siitä, että tätä keskustelua on käyty jo vuosikymmeniä. Kemijärven tehtaasta osalta epävarmuus työntekijöillä, henkilöstöllä, on jatkunut hyvin hyvin pitkään ja vaikuttaa jo moniin muihinkin asioihin.

Uhkana, mistä myös ed. Rask mainitsi, on puuhuollon turvaaminen. Se tarkoittaa sitä, että

Kemijärven tehdasyksikön tuottavuus on ehkä heikoimpia Ensolla tällä hetkellä. Lisäksi on jonkin verran raaka-aineen osalta ongelmia, niin että kyllä pelot ovat aiheellisia, ja niihin on syytä vastata, mitä se sitten merkitsee. Ed. Elo esitti kantanansa, että valtionyhtiöiden ei ole syytä hoitaa yhtiöinä aluepolitiikkaa. Minusta tämä ajattelu on erityisen vaarallista. Kyllä valtionyhtiöiden, jos joidenkin, on hoidettava myös yhtiöiden ja investointien kautta aluepolitiikkaa.

Onko se Suomen kannalta etu, että Lappi tyhjenee? Onko se etu, että lappilaiset tulevat tänne työttömiksi? Se on vaihtoehto, ellei teollisuusinvestointeja Lapissa ole. Lapin muutenkin kapean teollisuuspuhjan osalta tällaisen merkittävän tehtaan kuin Kemijärven sellutehtaan alasajo tarkoittaa Koillis-Lappiin lähemmäs pariatuhatta työtöntä, ja tilannehan on toivoton silloin eli ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin tulla väelä tänne sosiaalihuollon piiriin. Eikö järkevämpää ole niitä mahdollisia synergiahyötyjä, mitä täällä nyt on ilmoitettu syntyneen, oliko se 1,3 miljardia tässä vaiheessa, myös käyttää uusinvestointiin, niin että Kemijärven sellutehdas on tuottava laitos? Mielestäni ei voi sulkea pois näitä uustuotannon osia.

Arvoisa puhemies! Mahdollisen fuusion tuomat taloudelliset säästöt on suunnattava investointeihin.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Minusta tuntuu siltä, että ed. Huutola oli ymmärtänyt minun kantani väärin. En minä ollenkaan, ed. Huutola, tarkoita sitä, etteikö Lappiin voida tehdä investointeja, mutta niiden täytyy tapahtua muilla kuin aluepoliittisilla eli lähinnä taloudellisilla perusteilla. Kuka korvaa, ed. Huutola, pörssiyhtiölle sen, jos se joutuu esimerkiksi sijoittamaan parisataa miljoonaa markkaa jollekin alueelle enemmän, jotta investointi saadaan kannattavaksi? Ei sitä kukaan tule korvaamaan.

Kyllä on aivan selvää, että Lappiin tehdään investointeja tulevaisuudessakin, mutta ne tullaan tekemään taloudellisin perustein, ed. Huutola. En minä usko, että saatte ketään vakuuttuneeksi siitä, että vain aluepoliittisilla perusteilla tehdään Lappiin tai Pohjois-Karjalaan tai mihin tahansa investointeja. Niillä pitää olla talouspoliittiset perusteet. Uskon, että sellaisia löytyy myöskin Lapista ja Pohjois-Karjalasta ja missä tahansa Ensonkin tuotantolaitoksia tällä hetkellä on.

Ed. Huutola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elolle sanoisin, että ne taloudelliset perustat varmasti ovat olemassa. Kemijärven sellutehtaalla on uusi voimala. On kysymys vain investoinnista koneisiin ja laitteisiin niin, että niiden hyötykäyttöä voidaan lisätä. Kysymys on vain puhtaasta rahasta, jonka jälkeen ne ovat taloudellisesti tuottavia laitoksia. Se huoli, mikä siellä syntyy, on siinä, uhrataanko nyt Kemijärven sellutehdas mahdollisen Naturan ja monien muiden yhteenliittymien vuoksi, uhrataanko yksi tehdas eli Kemijärven sellutehdas.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tässä Stora — Enso-keskustelussa on käytetty mielenkiintoisia puheenvuoroja. Jotenkin tuntuu, että jotkut täällä salissa eivät kovin paljon markkinatalousmekanismia tunne tai sitten tietoisesti eivät halua puhua totta. Joka tapauksessa sen jälkeen, kun valtionyhtiöistä menetettiin puolet elikkä menttiin nykyiseen tilanteeseen, on turha puhua sillä logiikalla, millä jotkut edustajat täällä puhuvat. Me menetimme määräysvalan. Todellisuudessa niin kävi. Nyt on jo tavaltaan huonot olleet housuissa jonkin aikaa. Syylliset löytyvät osin, tosin vähälukuisina, tästä salista tänä päivänä näköjään. Nyt puhutaan tietysti toisen tyyppisestä tilanteesta ja siitä, minä valtion määräysvaltaprosentti mahdollisesti jatkossa pidetään. Tässä tietysti laskee prosenttiosuus.

Todellisuudessahan kuitenkin, jos puhutaan siitä — puhutaan siitä, että määräysvalta kestää suomalaisten käsissä — millä tavalla suomalainen kapitalisti on tänä päivänä ja tätä ennen käyttänyt rahojaan ja millä tavalla meidän omat yhtiömme, kuten valtionyhtiöt, ovat käyttäneet rahojaan ja ovatko investoineet Suomeen, eikö tänä päivänä jo ole tehty sillä tavalla, että on investoitu ympäri maailmaa, Suomessa tehtyjä voittoja sijoitettu huitsin nevadaan ja tehty kaiken näköisiä tehtaita ja otettu vielä takkiinkin monessa tapauksessa? Missä se suomalainen kapitalisti on silloin tuntenut isänmaallisuutta? Eikä jatkossakaan tule olemaan sillä tavalla.

Rahavalta, yksittäinen sijoittaja, käsittelee, onpa suomalainen, ruotsalainen, ranskalainen, kuka tahansa, omia rahojaan juuri sillä tavalla, millä näkee saavansa parhaimman tuoton siitä hommasta. Se ei välitä siitä, missä on Suomen raja tai maiden raja, vaan katsoo, missä tulee paras tuotto. Siinä mielessä ovat turhia nämä kaikki puheet. Olivatpa nämä vähemmistöosakkaat mistä hyvänsä, he toimivat ihan markkina-

talouspelisääntöjen mukaan. He haluavat itselleen mahdollisimman hyvän tuoton. Kaikki muu on huuhaa-puhetta.

Sitten jotkut ovat syyttäneet, muun muassa kansanedustaja, puoluejohtaja Aho viime viikolla jo ennen puoluekokousta jossakin lehtien palstoilla totesi, jotta ei ole selvitetty kotimaista vaihtoehtoa ja miksi Metsäliitto ja Enso eivät voineet mennä kompukseen. Okei, sehän nyt on tullut kyllä selville, että se homma on selvitetty. Mikä estää tämän jälkeen menemästä yhteen? Siitähän tulisikin mahtava metsäjätti, ja sitten se olisi taas suomalaisilla. Ovatko sitten kapitalisteja vai mitä, mutta näillä olisi siinä massassa enemmistö kyllä vahvasti. Sitten olisi ilmeisesti maailman suurin yhtiö. En tiedä, mitä EU tuumisi siitä, olisiko se jo monopoliaseman hankkimista ja annettaisinko sellaista tapahtua. Mutta eihän aikeita ole kielletty. Ei kuin jatketaan neuvotteluja, ne jotka ovat Metsäliiton hallinnossa: lisää vain pököä pesään ja neuvotteluaktiivisuutta ja tähän isoon kompukseen vain mukaan. Haetaan nyt sitä synergiaetua. Siitähän tulee vielä mahtavampi pohjoismainen synergia- ja kilpailuetu.

Todellisuudessa on kysymys kaikissa näissä systeemeissä siitä, miten tuotteen hinta muodostuu. Ei voi olettaa, kun eletään kerta markkinataloudessa — se on jopa kielletty — että tukiaisia laitetaan. Pitää tehdä tulos siellä tehtaassa. Tuote on saatava tulemaan kilpailukykyisellä hinnalla, jos aikoo pärjätä maailmanmarkkinoilla. Niiden pelisääntöjen mukaan meidän on elettävä, tai sitten meidän pitää muuttaa toisen tyyppiseen talouteen, johonkin suunnitelmatalouteen. Se onkin yllättävää tässä, että Suomen keskustan riveistä tulee tällaisia kommentteja. He ovat aina olleet kovia porvareita, aina olleet kovia markkinatalouden kannattajia, paitsi tietysti maatalouden osalta, jossa on vähän toisen tyyppinen ajattelu. Siinä me joudumme tukemaan, koska kaikkialla maailmassa muuallakin tuetaan, mutta teollisuutta ei. Siinä mielessä kyllä me joudumme markkinatalouden pelisääntöjen mukaan elämään teollisuuspolitiikan osalta.

Meillä Suomessa eletään sellaisella vyöhykkeellä, millä on pitkäkuituista tavaraa, ja siitä on maailmassa puutetta. Meillä raaka-ainevarat ovat sillä tavalla hyvät. Kun pidetään vielä metsälakien ja tulevan metsänhoitoyhdistyslain osalta se systeemi voimassa, että meillä taataan tulevaisuudessakin raaka-ainevarat teollisuudelle, niin meillä tulee olemaan joka tapauksessa aina teollisuutta. Puu jalostetaan täällä, koska raaka-aineena sitä ei kannata lähteä Ruotsiin rahtaa-

maan tai mihinkään, koska se tonneina painaa niin paljon ja kuljetus on kallista. Sen vuoksi me tulemme Suomessa jalostamaan, jos ei tuhota sitä mahdollisuutta sillä tavalla, että tehdään niin isoja luonnonsuojelualueita, pannaan pakettiin meidän hyvät raaka-ainevaramme, niin että niitä ei voisi hyödyntää meidän suomalaisten työksi ja rahaksikaan, vientiteollisuustuotteiksi. Se on ainoa uhka tässä.

Muuten minä uskon, että me tulemme jalostamaan ja käyttämään sitä osaamista, ja siihen pitää satsata yhä edelleen. Suomalainen työskulttuuri ja -moraali on korkea ja taloudellinen vaaka, minkä osoittaa se, että tänne on halukkuutta myös muilla tulla. Voi kysyä, mikä merkitys Emulla tässä fuusiossa oli. Jos Suomi ei suhtautuisi myönteisesti valuuttaunioniin, olisiko mahdollisesti tämä fuusio tullut? Miksi valittiin Suomi pääkonttoripaikaksi ja Ruotsi on tytäryhtiön sijaintipaikka? Me olemme emoyhtiön sijaintipaikka, ja se on merkittävä asia sinällään. Se on signaali siitä, että jokin pointti on pitänyt olla siinä ratkaisevana, miksi tulla Suomeen. Yhtenä syynä, luulen niin, tässä on Emu-kysymys. (Ed. Tiuri: Suomessa saa ydinvoimaa!) Lisäksi meillä tietysti on yritysverotus vähän edullisempi.

Voi tietysti kysyä niistä uhkatekijöistä, peloista, joita Enson tehtailla on. Siellähän on hirveän paljon investointisuunnitelmia. Jotkut on vedetty jäihin odottamaan, mitä tämä uusi yhteistyö tulee tekemään, vedetäänkö uusia linjoja. Siellä on monta investointia odottamassa. Nyt ennen kaikkea olisi tärkeää, jotta ne suomalaiset tahot, jotka päätöksenteossa mukana ovatkin, pyrkivät vaikuttamaan siihen, jotta nämä meidän investointimme tulevat hoidettua. Niitä on monia. Omassa maakunnassani Pohjois-Karjalassa Pankakoskella on höyrykattila, joka on kuulemma vedetty jäihin niin, ettei hankita sitä ennen kuin nähdään, mikä tämä Stora — Enso-systeemi tulee olemaan. Samaten on monia muita investointeja, mitkä vaativat päätöksiä, jos aiotaan pyörittää niitä tehtaita tulevaisuudessa.

Mutta yhä uskon siihen, jotta jos StoraEnso ei niitä luonnonvaroja hyödynnä, joku muu tulee sinne. Kyllä minä luulen, jotta se on semmoinen pointti, jotta ne puut joka tapauksessa otetaan metsästä. Ei niitä jätetä sinne märkänemään. Otetaan se raha, koska maailmalla tarvitaan semmoisia tuotteita, mitä me teemme Suomessa sekä Ruotsissa.

Näillä pointteilla, kun on tutustunut asiaan, suhtaudun tällä hetkellä asiaan myönteisessä hengessä. Mutta odotan kyllä, että kun valiokun-

tatyöskentely alkaa, niin siellä kuullaan kaikki mahdolliset asiantuntijat. Jos ilmenee epävarmuustekijöitä, niin siinä vaiheessa, kun tehdään lopullista päätöstä, pitää aina varata mahdollisuus siihen, jotta voi muuttaa mielipiteensä vielä, jos näkee, että on ylipääsemättömiä esteitä ja meille suomalaisille ne ovat vielä kielteisiä.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Minä en ole harrastanut koko ikänäni talouspolitiikkaa, joten en siltä linjalta tätä asiaa tarkastele, mutta sen sijaan aika voimallisesti Itä-Suomesta olevana on aluepolitiikka tarttunut veriin ja tulut toiseksi luonnoksi, ja toisaalta tietysti suomalaiselle tunteenomaisuus monissa kysymyksissä on aika suuri tekijä. Tulen kannattamaan ja tiettyllä tavalla ylistämäänkin tätä esitystä, mikä meille on ratkaisuksi tarjottu. Mutta en voi silti ohittaa tiettyjä ongelmia, mitä tämän asian tiimoilla esiin väkisinkin työntyy.

Ensiksikin toteaisin pelosta, mikä ammattiyhdistysliikkeen piirissä aika tavalla on velloneut näinä muutamana päivänä, kun virallisempi tieto yhdistymisestä näiden kahden metsäjätin välillä on tullut. Siellähän puhutaan työntekijämäärästä noin 40 000 ja on tarjottu tavallaan täkynä sitä, että vähennystä siitä tämä yhdistyminen tulee aiheuttamaan vain muutaman sata, 200—400 tai oliko se 300—500, ja että sekin kohdentuisi nimenomaan erittäin korkeapalkkaiseen, hallintoon ja osin viestintään ja mainontaan liittyvään henkilöstöön. Mene ja tiedä. Sitä on joka tapauksessa seurattava tarkasti, ja tiedän, että ay-puolella tätä seurataankin, sitten kun nimenomaan myönteiseen ratkaisuun tässä fuusiokysymyksessä eduskunta on tullut.

Yhdyt ed. Tennilän näkemyksiin, kun hän arvosti valtionyhtiöiden työtä kautta vuosikymmenten. Agraari-Suomesta melkein pä nosti käytännössä yhdeksi teollistuneeksi eturivin maaksi sodanjälkeisinä vuosikymmeninä ja kymmenettuhannet, sadattuhannet henkilötyövuodet tehtiin tämän asian hyväksi. Toki siinä oli etisellä vihollisella omat sormensa pelissä. Jos tässä yhteydessä voi kiittää, niin voi sen todeta, että ellei silloinen voittajavaltio, nyttemmin puolestaan hävinnyt, olisi esittänyt vaatimuksia sellaisille spesiaalialoille, joilla Suomessa ei ollut mainittavaa tuotantoa metsäteollisuuden rinnalla, nimittäin konepaja-, kaapeli- ja laivanrakennusteollisuudelle, niin tuskinpa tänä päivänä oltaisiin siinä, missä ollaan. Mutta olisin siinä suhteessa ed. Tennilän kanssa eri mieltä, että me elämme kukin sukupolvi omaa aikaamme ja

maailma kehittyä tai jos ei kehity, niin ainakin menee omalla tavallaan eteenpäin, mistä ei tiedä, onko se loppujen lopuksi kehitystä vai ei.

Täällä on esitetty eräitä väittämiä tämän yhdistymispäätöksen epäilyinä, esimerkiksi juuri se, että Ruotsi hyötyy yhdistymisestä, koska se pääsee omalla omistussuudellaan osalliseksi Emu-etuisuuksista suomalaisen Stora Enson kautta, vaikka Ruotsi ei kuulukaan Emuun. Minä en kyllä ymmärrä tällaista kielteistä kantaa, koska onhan toki Suomen valtiolla ja Kelalla, jotka ovat osakkeenomistajia Ensossa, suurempi etu odotettavissa siitä, että olemme yli kaksi kertaa suurempi metsäteollisuusjätti kilpailemassa Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa Kaakkois-Aasian yhä suurempaa metsäteollisuustuotteiden tarvetta kohti menevissä yhteiskunnissa: Kiina, Indonesia, Intia, Koreat jne. Siellä kykenemme yhdessä paljon parempaan, kuin mihin Enso on tosin aika kiitettävästi tähän mennessäkin kyennyt.

Myös on valiteltu kotimaisten yhdistymisvaihtoehtojen vähyyttä ja puuttumista. Kuitenkin on muun muassa Enson hallintoneuvoston puheenjohtajan ed. Jukka Mikkolan suulla tuotu selkeästi numerotietojen ja muiden tosiasioiden pohjalta esiin, että neuvottelut Metsä-Serlan kanssa kaatuivat pitkälti siihen, että Metsä-Serla vaati osake-enemmistöä siinä suuressa yhtiössä, mihin olisi yhdenntyyty. Edelleen tuli esiin selkeästi se, että kansalliset kilpailusäännöt metsän hankinnassa olisivat tuottaneet aika pikaisessa vaiheessa ongelmia, jos olisimme solmineet avoliiton kotimaisen suurehkon yrityksen kanssa.

Niin ikään olemme saaneet selvitystä kiistämättömistä eduista Suomelle johtuen Storan ja Enson vakavaraisuuseroista, muun muassa velkaantuneisuudesta, ja toisaalta synergiaeduista, jotka puoltavat yhdistymistä. Tämä on silkkää ja selkeää tekstiä asian eduksi ja nimenomaan valtion ja Kelan eduksi.

Myös se tosiasia, että yhtiö pysyy suomalaisena niin kauan kuin suomalaiset sitä haluavat, on erinomainen asia ja vastoin sitä, mitä täällä on pelätty aika monessakin puheenvuorossa. Se pysyy meidän veronmaksajanamme niin kauan kuin suomalaiset, eritoten juuri ja nimenomaan valtio ja Kela, haluavat. Täällä on muutamaan kertaan todettu, että valtio omistaa 17 prosenttia osakekannasta tulevassa suuryhtiössä, ja kun lisätään Kelan osuus, omistus menee yli 30 prosentin.

Edelleen voitiin todeta, että valtio ja Kela edustavat äänivaltaa hieman yli 29 prosenttia

sellaisessa lasketussa tilanteessa, että yhtiökoukukseen osallistuisi osakekannasta 89 prosenttia. Kuka hyvänsä meistä on ollut mukana osakeyhtiötoiminnassa, voi todeta, että kun on lukuja pienomistajia, on mahdollisuus saada noin suuressa yhtiössä 89:ää prosenttia osakekannasta paikalle tekemään sellaista muutosta, että muutetaan nimi, kotipaikka ja kaikkea muuta mahdollista.

Uutta suuryhtiötä kehiteltäessä on tarkoin muistettava, että Suomen alueella olevaa Enson teollisuutta on kehiteltävä samoilla selkeillä liikeperiaatteilla, kuin millä yhdentymiseenkin on menty pohjoismaisen metsäteollisuuden pärjämiseksi maailman markkinoilla.

Uusia teollisuuslaitoksia perustettaessa Suomeen, entisiä laajennettaessa ja varustettaessa uusilla koneilla on varmistettava, että vihdoin pääsemme vanhakantaisesta aluepolitiikasta. Me olemme kärsineet vanhanaikaisesta kehitysaluepolitiikasta vuosikymmeniä, ja nyt vasta tämän hallituksen ja tämän eduskunnan aikana olemme selkeästi siitä irrottautumassa. Vihdoinkin voivat täällä Etelä-Suomen läänissä asuvat todeta, että Etelä-Suomessa kerättyjä verovaroja ei enää lennä niin kuin kurjet Kainuun soille ja Lapin perukoille vaurastuttamaan muita alueita, kuin missä nämä rahat ovat kerätyt. Se politiikka on tarkoittanut edustamaanikin ryhmään takavuosina ja vuosikymmeninä lukuisia toisen toisensa perään kohdistuneita iltalypsyjä ja vispilänkauppoja, ja nyt toivon, että tämä periodi kuitenkin Suomessa on ohi.

Uusinwestointeja on suunnattava todella sinne, missä on parhaat kehitysedellytykset liiketaloudellisilla periaatteilla. Teollisuuspaikkakunnilla on esimerkiksi oltava kehittynyt infrastruktuuri eli rakennettu ympäristö, hyvät rautatieyhteydet puunhankinta-alueille, sijaitsevatpa sitten Suomessa tai Venäjällä. Samoin on oltava erittäin lähellä ulkomaanliikennettä välittäviä syväym. satamia. Tällaisia ovat entisen Kymen läänin kaupunkiseudut, joilla on jo runsaahkosti Enson teollisuutta. Erityisesti kolmio, jonka muodostavat kaupungit Anjalankoski, Kotka ja Hamina, on teollisuus- ja liiketalouspoliittisesti edullinen alue nimenomaan kansainvälistyvälle suuryhtiölle. Satamat länteen, itään ja Eurooppaan ovat olemassa ja aivan nykyaikaisessa kunnossa. Rautatieyhteydet kotimaan ja Venäjän puutavara-alueille ovat samoin olemassa. Samoin on jo pitkälti valmistunut ja valmisteilla oleva maantieyhteys eri suuntiin.

Olisi käsittämätöntä, että kun nimenomaan

liiketaloudellisilla ja teollisuus- ja kauppapoliittisilla perusteilla, järkisyillä, ollaan yhdistämässä nämä kaksi teollisuuslaitosta, tuleva suuryhtiö ei ottaisi samoja perusteita huomioon, vaan kasvattaisi kiinteistö- ja koneistokantaa muualla, missä ei ole ihmisillä palveluja ympärillä, missä ei ole kunnollisia liikenneyhteyksiä EU-maihin vesitse eikä Venäjälle nopeasti ja suoraan, jotta Venäjän alueella olevia mittaamattomia puutavaravaroja voitaisiin käyttää Suomessa raaka-aineena.

Vielä olisin yhtynyt näkemykseen, jonka kuulin, että Ruotsilla on toki muitakin syitä fuusioon kuin päästä meidän kauttamme Emun etuisuuksiin. Toki yhtiö- ja yhteisövero on yksi. Eräessä välihuudossa tuli esille se, että Suomessa ainoastaan ne, jotka kehitystä en nyt sanoisi vastustavat mutta haluavat hiljaisempaa rientoa kehityksen tiellä, vastustavat ydinvoimaa, mutta ruotsalaisilla teollisuusihmisillä nähtävästi on haju ja snaju siitä, että ehkäpä meillä sittenkin sekin portti eli halvan energian saaminen avautuisi herkemmin kuin Ruotsissa, joten kannattaa olla Suomessa tämän suuryhtiön kotipaikkaa pitämässä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! En voi kovin suurella tunteella suhtautua Enson ja Storan fuusioon. Täällä on ollut joissakin puheenvuoroissa hallituksen puolelta suoranaista euforista ihailua fuusiohankkeen taustalla ja toisaalta opposition puolella, sanoisinko, vainoharhaista kielteistä suhtautumista. Kuvittelen sen verran tietäväni taustasta, että kysymys on rakenneuudostarpeesta, joka maailman pienentyessä ja kansainvälisten markkinoiden avautuessa on myös kohdannut metsäteollisuutta Suomessa. Kuten hyvin tiedämme, eurooppalaiset metsäteollisuusyritykset ovat kooltaan pienempiä kuin pohjoisamerikkalaiset teollisuusjätit metsäteollisuuden alalla. On itsestäänselvää, että ennemmin tai myöhemmin myös eurooppalaisella puolella joudutaan fuusiohankkeisiin. Tässä suhteessa näen kyllä tämän ratkaisun mielekkyyden.

Minulla on kuitenkin yksi kysymys tässä taustalla. Minusta on erinomaista, että ministeri Kalliomäki on paikalla. Hän vastannee kysymykseen, joka hänelle on esitetty jo monta kertaa aikaisemminkin. Minun vakavin huoleni on se, suostuttiinko fuusioratkaisuun Enson omistajien

kannalta liian halvalla hinnalla? Nythän Enson omistajat tulevat saamaan uudesta yhtiöstä 40 prosenttia, kun Storan omistajat saavat 60 prosenttia. Yhtiöt ovat kuitenkin suurin piirtein yhtä suuria henkilökunnalla ja liikevaihdolla mitattuna ja Enso on viime vuosina ollut selkeästi kannattavampi yritys. Omistussuhde on määrittynyt markkina-arvojen pohjalta eli pörssinoteerattujen arvojen pohjalta.

Mutta markkina-arvoihin, pörssiarvoihin, vaikuttavat muutkin tekijät kuin, voisiko sanoa, reaalityloudelliset kilpailutekijät. Arvoon vaikuttaa muun muassa se, että Storan osalta fuusiohuhuja on ollut jo aikaisemmin, mikä on ollut omiaan nostamaan sen markkina-arvoa. Enson markkina-arvo valtio-omisteisena yrityksenä on hillitymmiin kehittynyt. Yleisenä piirteenä on myös se, että Ruotsissa nimenomaan pörssi-yhtiöiden arvot ovat keskimäärin suurempia kuin Suomessa.

Tällöin kysymykseni on siis se, toistan sen vielä, arvoisa puhemies: Ei kai vain tähän fuusioon nyt olla menossa Enson omistajien kannalta liian halvalla? Enson omistajistahan on 44 prosenttia veronmaksajia viime kädessä.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Vaihtosuhtekysymys on varmaan hyvä käydä valiokuntakäsittelyssä perusteellisesti läpi, niin kuin on tietysti KTM:n ja hallituksen aie alun perinkin ollut.

Se on fuusiosta on hyvä sanoa, että kyse ei ole fuusiosta, tässähän Stora jää Enson tytäryhtiöksi. Enso ja Stora yhdistetään, mutta ei opillisella fuusioimenetellyllä. Eikä ole kyse myöskään kaupasta, eli mitään hintaa ei makseta, vaan osakkeita siirretään. Storan osakkaat siirtävät Enson nimiin osakkeensa. Se on tavoite. Ainakin 90 prosenttia pitää saada siirtymään.

Vaihtosuhteen osalta, niin kuin moneen kertaan aiemmin tänään olen sanonut, neuvottelut olivat kovaa. Muuta käyttökelpoista pohjaa kuin pörssiarvo ei ollut mahdollista saada. Tietysti voidaan jossitella muilla substanssiarvomäärittelyillä, mutta kyse on pörssi-yhtiöstä. Tämä on vakiintunut normaali käytäntö. Me saimme kuitenkin paremman vaihtosuhteen kuin sekä pidemmän aikavälin että tämän vuoden mittaan kertyneet vaihtosuhtekeskivertot osoittavat. Tämän vuoden vaihtosuhte olisi 37,9 prosenttia; päädyimme 40:een. Usean vuoden välillä vaihtosuhte on ollut 35:n ja 40 prosentin välillä, kuitenkin keskimäärin matalammalla kuin tänä vuonna. Oli siis järkevää valita tämän vuoden taso ja

neuvotella siitä ylöspäin. Saimme siis kuitenkin tässäkin parannusta ja saimme merkittävän parannuksen kompensaatona äänivaltapuolella.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki kertoi taustasta ja siitä, että Enson ja Storan yhdistäminen olisi suomalaisten kannalta tapahtunut parhaassa mahdollisessa muodossa. Silti kysymys jää ilmaan ja toivon, kuten ministerikin totesi, että valiokuntakäsittelyssä kiinnitettäisiin huomiota siihen, minkä vuoksi ei substanssiarvoa voitu ottaa laskelmien pohjaksi. On tietysti monia kriteerejä, joilla substanssiarvo voidaan määrittellä, yksi on liikevaihto, toinen on työntekijämäärät, ja kuitenkin tiedämme, että nämä yritykset ovat karkeasti ottaen yhtä suuria, ja tiedämme, että pörssinoteerattuun markkina-arvoon vaikuttavat selkeästi muutkin seikat kuin yritysten koko. Eli siihen vaikuttavat muun muassa erilaiset huhut ja, voisiko sanoa, substanssin ulkopuoliset tekijät.

Ed. Rinne: Rouva puhemies! Ajattelin muutaman sanan sanoa, kun olin itse joskus Wallenbergin renkinä Stora Kopparbergillä, tai niin kuin suomalaismetsissä suomalaisten jälkeläiset sanovat: Bergslagetissa, töissä.

Olen sillä tavalla kyllä aika laillakin vanhanainen, että en ole yhtään innostunut valtion omaisuuden myynnistä. Sitä pidetään vanhanaisena ajatteluna tällä kertaa myös työväenliikkeessä ja sitä pidetään jopa vähän jälkeenjääneen ihmisen ajatteluna.

Nythän on käymässä niin, ja tämä on yksi esimerkki siitä, että kansainvälinen kapitalismi haluaa riisua kansallisvaltiot kaikista niiden omaisuudesta. Sehän on päämäärä. Kun pörssitiedot ovat salaisia, omistajista ei tiedä kukaan. Kukaan ei tiedä edes sitä, kun Suomen valtio lainaa rahaa, kuka omistaa sen rahan. Tein siitä joskus kirjallisen kysymyksen valtiovarainministerille, ja vastaus oli se, että alkuperäistä omistajaa ei tiedä kukaan. Tällä voi olla aika arvaamattomia seurauksia, kun omistus häviää täysin persoonattomaksi. Nimittäin joitakin ihmisryhmiä saatetaan taas ruveta vainoamaan. Se on täysin mahdollista.

Ennen vanhaan sentään tiedettiin kartanonherrat ja tehtaanpatruunat. He olivat vastustajia, jos niin voi sanoa. Tosin patruunat pitivät usein väestään huoltakin, toisin kuin nyt, kun suoraan kilpaillaan siitä, kuinka paljon rationalisoidaan maantielle, siis vastuuttomuudesta. Tiedet-

tiin, kenen kanssa neuvoteltiin ja kenen kanssa oli se ristiriita, joka piti sovittaa. Nyt ollaan menossa sellaiseen maailmanjärjestykseen, ettei sitä enää tiedetä.

Ideologisesti tämä on sillä tavalla äärimmäisen mielenkiintoista, että monet valtionyhtiöt-hän ovat aivan loistavasti menestyneet kansainvälisessä kilpailussa, aivan loistavasti. Nyt tästä yrityspenkistä pitää tietenkin kitkeä pois onnistuneet yhteisomistusyritykset. Sehän on aivan kamalaa, että siellä menestyy kollektiivinen yritys jopa paremmin kuin kapitalistinen yritys. Tämähän on aivan opin vastaista. Kunhan näistäkin päästään eroon, ei tätäkään puolta ole.

Poliittinen eliitti niin meillä kuin muuallakin Euroopassa on todella kiinnostunut tästä myyntihommasta. Kaikki pois vain. Siinä ei ole, niin kuin Raamatussa sanotaan, kreikkalaisia ja muita, vaan siinä ovat kaikki mukana suurella innolla ja riemurinnoin, niin keskusta kuin työväenliike kuin porvaritkin, kaikki. Eikä tämä ole vain suomalainen ilmiö. Tämähän on eurooppalainen ja ehkä vähän laajempikin ilmiö. Esimerkiksi Kreikka joutuu myymään kaiken valtion omaisuuden Rahaliiton ehtojen täyttämiseksi, kaiken, mitä kreikkalaiset ovat vuosikymmenien, ehkä satojen vuosien aikana koonneet, viimeisenkin tiilenpalan, kaiken.

Mitä sitten tehdään sellaisella valtiolla, jolla ei ole mitään amussioonia takana? Ei mitään! Se on niin kuin Bertolt Brecht sanoo: Se on rahaton rupattelija, jolla ei ole yhtään mitään merkitystä eikä valtaa. Ja tähänhän tietysti pyritään.

Toiseksi valtionyhtiöt tuottavat voittoja, joilla rahoitetaan sosiaaliturvaa. Kunhan nekin tulot saadaan loppumaan, niin taas päästään oikein kunnolla leikkaamaan. Eli yhteistä sektoria saadaan leikata ideologisista syistä. On hyvät perustelutkin: Kun ei ole rahaa, tietenkin leikatakin.

Tässä asiassa, josta nyt keskustelemme, on minusta hiukan laajempia ulottuvuuksia. Ja se näyttää näin menevän. Tätä perustellaan niin hienoilla sanoilla kuin syklit ja synergiat ja synkronit ym. Pitäisi ihan suoraan sanoa, että tarkoitus on myydä yhteinen omaisuutemme pois. Miksi sitä ei voi suomen kielellä sanoa suoraan? Tämähän on täysin selvä linja. Valtion teollinen omaisuus, sanotaan, että se on noin 100 miljardia. Iiro Tahvo Juhani Viinanen hankki meille sellaisen velan, että kolmen vuoden korkokuluilla on kaikki mennyt juuri näille kansainvälisille kapitalisteille. Neljässä vuodessa kaikki siliäksi

pelkkiin korkokuluihin. Eli tällaisten asioiden kanssa liikutaan.

Tämä liittyy myös hyvin vahvasti kirkkoon. Tämä kuuluu minusta tähän lyhyesti. Nyt kirkko on myös sijoittanut eläkevaroja pörssiin, ja siunaus on ollut suuri: Voittoja tulee tänä vuonna 200 miljoonaa markkaa. Eli tässä on myös hengellinen puoli mukana ja maallinen puoli mukana. Ei tämä ole vain Stora Kopparberg Bergslaget, josta nyt puhutaan.

Minä ikään kuin lopuksi lainaisin paljon itseäni viisaampia miehiä — niitähän on pilvin pimein. (Ed. Bryggare: Niitä on!) — Niitä on ja uusia tulee koko ajan.

Thomas Jefferson on sanonut, että kauppiaila ei ole kotimaata. Sekin maapala, jonka päällä he seisovat, on heille vähemmän läheinen kuin se maa, josta saavat voittonsa. Tästä on tietenkin kysymys.

Haanpää sanoo vielä paremmin tämän asian novellissaan Auto-onnettomuus: "Kuinka erinomaisen viisaasti ja yksinkertaisesti kaikki maan päällä oli järjestetty. Raha, se oli sana. Ilmankos sanottiin, että rahalla saa. Siihen sisältyi kaikki. Katselipa nyt ihmisten seasta minkä kaltainen räkätapuli tahansa ja pistettiin hänen kouraansa kylliksi rahaa, heti paikalla hän on ihmemies, avopäin palveltava herra."

Lopuksi vaihtoehtonobelisti Daly: "Yleismaailmallinen talous ja säännöstelemätön vapaakauppa luovat sosiaalista kurjuutta, köyhyyttä ja myrkyttävät ympäristöä. Suvereenit valtioelimet ja oma raha olivat ne edellytykset, joilla hyvinvointivaltio luotiin. Nyt näistä molemmista halutaan luopua."

Tästä tässäkin on kysymys.

Edustajat Järvilahti ja Vuorensola merkitään läsnä oleviksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Ed. Rinteen juurevaan puheenvuoroon vain pari tarkistusta.

Ensinnäkin se, että tässä tapauksessa ei, toisin kuin hän näytti arvelevan, ole myyty mitään valtion omaisuutta. Päinvastoin tavoitteena on lisätä valtion omaisuutta. Sen arvo on nyt jo pörssikurssien nousun mukana tässä tapauksessa merkittävästi lisääntynyt. Itse asiassa kaikkien muitenkin operaatioitten yhteydessä, joissa on myös myyty valtion osakkeita, on kaiken kaikkiaan operaatioiden seurauksena valtion omistuksen

kokonaisarvo kasvanut kolmen vuoden aikana merkittävästi.

Kun väitetään, että osinkotuotot eivät olisi kasvaneet, uskon, että osinkotuototkin ovat voineet ja merkittävästi juuri näitten onnistuneitten operaatioiden seurauksena kasvaa. Eli tällä tavalla ihan rahassa mitaten, jota palautetta ymmärsin ed. Rinteen haluavan, on saatu myönteisiä tuloksia aikaan.

On oltu toki hyvin varovaisia, ja itse olen noudattanut sitä periaatetta tiukasti, että valtio aina, kun KTM:n sektorilla tehdään jotain, jää ratkaisevaksi omistajaksi merkittäväällä vaikutusvallalla ja että itse yritys myös henkilöstöä myöten kokee tämän positiivisena, niin kuin on tapahtunutkin, ja myös varat kohdennetaan järkevällä tavalla.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Tämän asian käsittelyn yhteydessä, kun tämä esille tuli, tuli jälleen mieleeni joskus aiemminkin tämän hallituskauden aikana käyttämäni puheenvuoro presidentti Kekkonen perinnöstä. En tosin tiedä, milloin Enso on perustettu alun perin. (Ed. Rinne: 20-luvulla se perustettiin!) — 20-luvulla jo. (Välihuutoja) — No niin, rauhoitukaahan nyt.

Kuitenkin presidentti Kekkonen sodan jälkeisenä aikana piti yllä tiettyä poliittista linjaa, ja vaikka häntä monesta voi tietysti kritisoidakin, niin ainakin joistain asioista voi kyllä lausua viisaat kiitoksen sanat. Hänen tavoitteenaan oli pitää koko Suomenmaa asuttuna. Hänen pyrkimyksensä oli pitää omavaraisuus elintarvike- ja energiataloudessa, saavuttaa se ja pitää sitä. Hän halusi kattavan perusturvan, kattavan koulutusjärjestelmän peruskoulusta yliopistoihin asti ja kautta maan, puolueettomuuspolitiikan ylläpitämisen ja edelleen sitten ...

P u h e m i e s (koputtaa): Keskitymme nyt tähän Stora — Enso-keskusteluun!

P u h u j a : Kyllä rouva puhemies! Juuri tulín valtionyhtiöihin, joita hänen toimestaan laajennettiin, perustettiin eri puolille maata tavoitteena, että suomalaista raaka-ainetta jalostetaan siellä, missä raaka-aineet ovat, ja samalla luodaan työpaikkoja sinne, mihin niitä ei markkinatalouden toimesta normaalisti tule. Tämä on ollut se politiikka, jolla koko maata on kehitetty kauttaaltaan.

Tänä päivänä voidaan kysyä, mitä tästä perinnöstä on jäljellä. Poliittinen valta on siirtynyt

maasta pitkälti pois. Taloudellinen valta on siirtynyt maasta pois pitkälti ja siirtyy tälläkin päätöksellä entisestään. Sotilaallinenkin valta saat-taa lähiaikoina siirtyä entistä enemmän.

Tässä ollaan luovuttamassa yhdestä kaikkein tärkeimpien joukkoon kuuluvasta valtionyhtiöstä Ensosta suhteellista osuutta naapurimaan käsiin ja kansainvälisiin käsiin. Ehkä voi sanoa, että erittäin hyvin lypsävä lehmä on menossa pois kansamme käsistä varmuudella tuottamasta tälle maalle hyvinvointia ja vaurautta. Varmaan niin on, että nämä yksiköt, joita tässä maassa Ensolla on, jatkossakin säilyvät, mutta myöhemmin tuon esiin joitain ajatuksia siitä, mitä uhkatekijöitä kuitenkin tähän sisältyy.

Viime hallituskaudella, vaalikaudella, täällä käsiteltiin useidenkin valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamista. Niissä oli aina selkeänä päämääränä tietty raja, jonka alle ei haluttu mennä. Tätäkin politiikkaa vasemmisto aika voimakkaasti arvosteli tämän vuosikymmenen alkuvuosina. Nyt vasemmisto on kääntänyt kokonaisuudessaan kelkkansa ja on luovuttamassa merkittävän valtionyhtiön toimialajärjestelyn kautta suhteellista valtion osuutta pois, niin että päätösvalta todellisuudessa liukuu pois valtion käsistä.

Näin rakennetaan koko maailman suurinta metsäteollisuusyhtiötä. Suuruuden ihannointi on vallannut alaa. Kaikki tietävät, että suuruudella on tietty merkitys maailmanmarkkinoilla, mutta kaikki myös tietävät sen, että mitä suurempi yksikkö on, sitä etäämmällä ovat päätöksentekijät niistä yksiköistä, joissa työmies työtä tekee, joiden kanssa metsänomistaja esimerkiksi tällä alalla toimii yhteistyössä. Näin ollen, kun päätösvalta siirtyy hyvin kauas, silloin myös päätösten konkreettinen kosketuspinta etäännytyy, ja näin voidaan tehdä päätöksiä, jotka eivät ole niiden ihmisten etujen mukaisia, jotka niistä kuitenkin joutuvat hinnan maksamaan.

Valtionyhtiöpoliittinen linja on minun ajatus-teni mukaan nykyiseltä hallitukselta aika lailla kadoksissa, se millä tavalla valtionyhtiöpolitiikkaa hoidetaan? Luulisi, että vasemmistolla olisi selkeä linja tässä suhteessa. Oma näkemykseni on se, että energiayhtiöissä täytyy pitää yli puolen omistusoikeus kotimaassa, valtion hallinnassa mieluummin. Elintarviketaloudessa pitäisi pystyä myös pitämään kotimaisuus korkeassa tasossa. Valtion palveluyhtiöt pitäisi säilyttää valtion omistuksessa niin, että palveluperiaate pysyy vallassa.

Vastoin sitä, mitä esimerkiksi ed. Elo ja kuka lienee, ed. Kiljunen, viimeksi puhuivat, näen, että valtion teollisuusyrityksillä, valtionyhtiöillä, on edelleen ja täytyy olla aluepoliittinen vastuu ja merkitys. Niillä pitää olla merkitystä alueiden, maakuntien, raaka-aineiden jalostajina ja tätä kautta työllisyyden ylläpitäjinä ja hoitajina. Tämä on, ikävä kyllä, näissä puheenvuoroissa, joita on pidetty tänään, unohdettu tai haluttu jopa työntää, niin kuin ed. Elo työnsi tosiaan, sivuun. Tämä on järkyttävää kuultavaa, että näin asioista ajatellaan tänä päivänä. Kaikki se työ, millä on rakennettu tätä maata kauttaaltaan, heitetään romukoppaan, kun ihannoidaan suuruutta, maailmanmarkkinoiden valloitusta. Näin on nyt käymässä.

Arvoisa puhemies! Tämä toimialajärjestely, jonka yhteydessä valtion suhteellinen omistusosuus Ensossa pienenee, vaatii eduskunnan suostumuksen. Itse tähän konkreettiseen tapaukseen tämän hallituksen esityksen n:o 80 pohjalta on varsin vaikea ottaa konkreettisesti yksityiskohteisesti kantaa. Tiedot, jotka tässä annetaan, ovat aika ylimalkaisia. Siellä on toistoa, samat kappaleet kirjoitettu pariin kertaan, jotta on saatu pituutta paperille edes jonkin verran, mutta itse todellinen, mitä siellä taustalla on tehty ja mitä suunniteltu, jää aika pitkälle pimentoon. Tosiasia on kuitenkin se, että Ruotsiin siirtyy tämän yrityksen tosiasiallinen päätösvalta.

Miten jossakin Kemijärvellä koetaan se, että tosiasiallinen päätösvalta ehkä tärkeimmän tuotantolaitoksen tulevaisuudesta on vieraalla maa-perällä? Ymmärrän, että siellä kannetaan asiasta myös huolta, vaikka jotkut poliittiset tahot varmasti ovat tukemassa hallituksen linjaa.

Päätösvalta menee. On tietysti selvää, että tällaisissa pörssiyhtiöissä 20—25 prosentinkin osuus valtiolla riittää todellisen päätösvalan käyttämiseen, mutta tässä ei välttämättä edes tämän suuruista päätösvaltaosuutta jää, ehkä Kelan kanssa vaivoin, alle 30 prosenttia kuitenkin. Eli tosiasiaa päätösvalta siirtyy uusiin käsiin.

Miten uusininvestoinnit suunnataan, jos niitä tämä suuryhtiö tekee, on mielenkiintoinen kysymys, johon emme saa mitään vastausta emmekä varmuutta.

Tutkittiinko tämän esityksen valmistelun yhteydessä muita vaihtoehtoja, kansallisia vaihtoehtoja, on edelleen aika lailla avoin kysymys. Siihen olisi syytä saada vastaus.

Arvoisa puhemies! Lopullisen kannan tähän esitykseen muodostan sen jälkeen, kun saan lisää

tietoja. Periaatteelliselta kannalta tarkasteltuna Suomen kansallisvarallisuuden, verovarain ja Suomen kansan työn kautta luodun varallisuuden, luovuttaminen vieraisiin käsiin on asia, jota en näe hyvänä enkä viisaana.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! Stora — Enso-fuusion yhteydessä on herännyt myös tarve keskustella valtionyhtiöiden omistuksen problematiikasta laajemminkin, vaikka elinkeinopoliittisen selonteon yhteydessä siitä puhuttiin melko paljon. Valtion ensisijaisena tehtävänä ei tietenkään voi olla yritystoiminta sinänsä, mutta valtion on aivan oikein olla mukana sellaisessa yritystoiminnassa, jolla on selvästi laajaa yhteiskunnallista merkitystä. Se voi olla yhteisten luonnonvarojen käytön tai sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tai alueellisen tasa-arvon aiheuttamaa. Valtionyhtiöiden avulla voidaan tiettyyn rajaan asti säädellä koko maan elinkeinoelämää ja hyvinvointia.

Kuten useissa puheenvuoroissa on mainittu, eri puolilla olevat teollisuuslaitokset antavat työtä ja toimeentuloa asukkailleen, ettei heidän tarvitse kaikkien ruuhkauttaa muutamaa suurta asutuskeskusta. Kannattavuuteenkin on mahdollisuus päästä erityisesti metsäisillä alueilla, koska siellä raaka-aine on lähellä ja kuljetuskustannukset pienemmät kuin monessa muussa tapauksessa. Metsä-Suomen ylivoimaisesti tärkein luonnonvara on myös perusta viennillemme ja vientituloillemme. Metsäteollisuuden rooli elinkeinopoliittikkamme osana ansaitsisi oman strategisen kehittämisohjelmansa. Nähtäväksi jää, miten nyt suunniteltu hanke täyttää sille asetetut odotukset.

Talousvaliokunta alkoi asian käsittelyn tänään ja jatkaa sitä tiukan aikataulun puitteissa. Ymmärrämme synergiaedut, mutta silti Stora — Enso-yritysjärjestely herättää huolestumista ja monia kysymyksiä. Täysin vakuuttuneiksi emme ole tulleet siitä, ettei jokin kotimainen ratkaisu olisi ollut yhtä menestyksenkäs. Olisiko tuloksena ollut vakava markkinahäiriö, niin kuin väitetään? Vaihtoehtoja oli ollut esillä. Toivottavasti kaikki tutkittiin tarpeeksi tarkkaan, mutta lisäselvitystä ehkä saamme asiantuntijakuulemisen yhteydessä.

Miksi omistussuhteeksi tuli 60:40 ja äänivaltasuhteeksi 55:45 huonokuntoisemman ja tehottomammin toimivan Storan hyväksi, tätä on moni kysynyt, minä muiden mukana. Miten käy puun hinnalle, metsäteollisuuden laitoksille ja metsäteollisuuden työpaikoille ja työntekijöille perhei-

neen? Lopetetaanko kehitystoimenpiteenä joitakin yksiköitä Ruotsissa sijaitsevien yksiköiden vahvistamiseksi? Tunnettuahan on saamamme tiedon mukaan, että ruotsalaiset yksiköt eivät ole yhtä tehokkaita kuin Enson. Kuinka pääjohtajuus jäi sentään Suomeen, vaikka päätösvallasta enemmistö siirtyy Ruotsiin? Onko mahdollista, että pääjohtaja Jukka Härmälän mainitsema jatkokehitys suuntautuu muihin maihin? Minne, ja mitkä sen seuraukset tulevat olemaan? Hänhän on sanonut, että tämä oli alkua, kehitys jatkuu. Erityisen tärkeää on mielestäni, että pystymme säilyttämään kansallisen päätöksenteon kotimaassa.

Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa on siis enemmän kysymyksiä kuin jäsentyneitä mielipiteitä valmiille päätöksenteolle. Talousvaliokunta tulee kuulemaan ja tenttaamaan asiantuntijoita. Ehkä me edustajat jaksamme seurata myös tiedotusvälineitä, jotka usein tietävät tämän salin asiat nopeammin ja paremmin kuin me täällä olemat.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Kun kuunteli ministeri Kalliomäen puhetta ja puheenvuoroja antaen mielikuvituksellekin vähän valtaa, valtion omaisuuden myynti ja siirrot ovat sikäli ihmeellisiä ja edullisia, että vaikka omaisuutta myydään, silti valtion omaisuus ja varallisuus vain koko ajan kasvavat. Se on vähän niin kuin suuren Vapahtajan teot Gennesaretin järvellä viiden leivän ja kahden kalan kanssa, kun niin suuri määrä väkeä ruokittiin ja ruokamäärä aina vain lisääntyi.

Oli nyt sitten miten hyvänsä, tässäkin tapauksessa Stora on isäntä, Enso on renki, siitä ei päästä mihinkään. Ovatko perusteet tällaiselle olleet olemassa, sitä en tunne enkä tarkkaan tiedä. Pääkonttori on Helsingissä. Minkä vuoksi? Sen vuoksi, että pyritään noukkimaan rusinat euroalueen pullasta. Tällä tavalla on tämä puoli. Miten pitkään se on Helsingissä, se on sitten taas toinen asia.

Merkillisintä puheenvuoroissa oli se, mitä totesivat edustajat Vähänäkki ja Huutola, jotka pakottivat itsensä ilmeisesti uskomaan siihen, että Stora ja tämä yhtiö investoivat Suomessa muun muassa Kemijärven tehtaisiin, jonka koneet ovat vanhoja räyskiä. On selvä asia, että näin ei tule tapahtumaan. Muun muassa Storalla on tietävästi investointisuunnitelmat Kanadaan ja myös Brasiliaan varsin mittavat, 8 miljardin markan investointisuunnitelmat. Minä uskon, että investoinnit Kemijärven tehtaisiin muun

muassa ja myös ed. Vähänäkin kotipaikkakunnallaan ja kotisuunnassaan näkemät hyödyt saattavat olla hyvin vähäisiä. Minä en sitä tietysti toivo, mutta näin opposition edustajana on aina helpompi nähdä vaaroja kuin myönteisiä puolia. En tiedä, onko tästä kaupasta hyvää ja siunausta.

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on yksi esimerkki globalisoitumisesta. Perehtyessäni asiaan ajattelin yksinkertaisesti, että halvalla Enso meni. Yritin herättää keskustelua asiasta herrojen kanssa, joskin turhaan. Nyt keskustelua on syntynyt mutta eri herrojen kanssa.

Asiassa on kuitenkin toinenkin puoli. Monta kertaa, kun jotakin on avoimesti kaupan, kukaan ei halua ostaa sitä. Kun kaupat sitten syntyvät, todetaan, että halvalla meni.

Summa summarum, kauppa ja maailmanmeno globalisoituvat. Kun kauppaa käydään, sen kanssa lyödään kaupat kiinni, kuka tekee parhaan tarjouksen. Nyt on käynyt näin olosuhteiden pakosta. Jälkikäteen on helppo olla viisas. Pääasia on, että Enso edelleen toimii ja että tulokset edelleen paranevat. On matalaotsaista toittotaa sitä, että halvasta meni, ellei ole esittävä parempaa vaihtoehtoa.

Lopuksi haluaisin tietää, mitä tarkoitetaan, kun Enso-keskustelussa on heitetty ilmaan sanonta ”vihreä vaihtoehto”. Kysymys onkin: Onko Enson myynti vihreä vaihtoehto, ja ellei, mikä sitten on vihreä vaihtoehto? Onko vihreä vaihtoehto samaa luokkaa kuin väite, että Enso meni halvalla? Tällaisilla huitaisuilla ei ole mitään katetta, vaan ne ovat suukopua.

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki päivällä oli väittänyt, että keskustan sisällä on ollut asian käsittelyn informoinnin osalta tietokatkoa. Tämä on asiassa sivupolku, mutta kun niin väitetään, siihen pitää antaa ihan lyhyt vastaus ennen kuin itse substanssiin kannattaa puuttua.

Ministeri Kalliomäellä on ollut meikäläiseen kaksi yhteydenottoa asian käsittelyn yhteydessä. Ensimmäinen tapahtui viikko sitten, 1 päivänä kesäkuuta, puhelimitse, jolloin ministeri hyvin karkealla yleistyksen tasolla kertoi, että nimenomaan Stora — Enso-ratkaisusta on kysymys, kun talousvaliokuntaa on pyydetty varaamaan nyt paljon aikaa asian käsittelyyn lähinnä tällä viikolla. Siinä yhteydessä ministeri Kalliomäki ”antoi luvan” informoida puheenjohtaja Ahoa. Seuraavana aamuna, tiistaiamuna kello 8 tämä

tapahtuikin tässä talossa, kun keskustan työvaliokunta kokoontui pohtimaan ajankohtaista tilannetta, jolloin käytiin läpi sen tiedon perusteella erittäin kunnolla tämän ratkaisun periaatteellinen tausta ja päädyttiin ainakin alustavasti sille kannalle, että tämä ei kovin vankalta hankkeelta vaikuta. Siis tieto keskustan sisällä kulki erittäin nopeasti, ja tiedon katkoista ei ole ollut kysymys.

Toinen yhteydenotto ministerin puolelta tapahtui viime viikon tiistain — keskiviikon huipulla, kun asia oli jo julkinen, jolloin keskustelua kahvikupin ääressä käytiin lähinnä siitä, miksi kotimainen vaihtoehto hävisi. Se keskustelu ei ollut kovin syvällinen eikä pitkä. Vastaus oli paljon ylimalkaisempi kuin täällä kuultu vastaus, lähinnä vain se, että se ei noussut jalalle eikä siihen ollut oikein luontaisia lähtökohtia. Se usko, joka haluaa siihen uskoa.

Siis haluan nyt sanoa pöytäkirjaankin, että tammöistä keskustan sisäistä tiedonkulun katkoa asian käsittelyssä ei ole ollut eikä ole eikä se ole mitenkään vaikuttanut keskustan kannanottoihin, puheisiin ja päätöksiin tämän asian tiimoilta. Tämä on täysin sivupolku suureen asiaan, ratkaisuun, nähden.

Ministeriä pitää totta kai kiittää siitä, että hän on myös opposition edustajia halunnut informoida, vaikkakin yleisellä tasolla, mutta halunnut informoida. Se on vähintään ainakin hyvä tapa, vaikka kovin paljon uutta tuon pohjalta ei ole käteen jäänyt. Mitään papereita tai laskelmia emme ole saaneet tästä asiasta lukea.

Arvoisa puhemies! Me emme mahda sille mitään, ei hallitus eikä oppositio Suomessa, että teollisuudessa tapahtuu hyvin suuria toimialajärjestelyitä. Se on nykypäivän suuri kehityssuunta. Se merkitsee suuria keskittymiä, monikansallisten yhtymien syntymisiä, näin voi sanoa. Se on tavallaan väistämättömyyttä. Tässä joutuu tavallaan voimattomuuttaan tunnustamaan, että useimpien näitten järjestelyjen osalta hallituksen valta on käytännössä aivan olematon. Tosin nyt kyseessä olevassa asiassa ei näin ole, koska hallituksella on sananvaltaa sen suhteen, mitä Enso pohjimmiltaan tekee. Mutta minusta on rehellistä tunnustaa, että me elämme tällä kertaa sellaista aikaa, että suuria järjestelyitä tehdään. Siinä hallitus joutuu seuraamaan valitettavasti asioiden kulkua, ja Suomi kokonaisuudessaan sivusta käsin joutuu toteamaan, onko se hyvä vai huono, mutta ei pysty vaikuttamaan siihen, mitä kuitenkin tapahtuu. Olemme tässä suhteessa aika paljon lastu laineilla.

Nyt, kun lähete keskustelu on meneillään, ei ole lopullisten totuuksien laukomisen ja lataamisen paikka, ainakaan minun mielestäni, vaan on kysymysten tekemisen aika ja selvitysten pyytämisen aika.

Minusta ensimmäinen kysymys, sitä pitää jatkuvasti toistaa, on se, kun Stora — Enso-vaihtoehtoon hallitus on päätenyt, minkälaisen vaihtoehtojen joukosta se otti tämän Stora-vaihtoehtoon. Kuultua perusteellisemmin ja tarkemmin ja ehkä myös numeroilla pitää kuulla, minkä takia suomalainen vaihtoehto tässä kilpailussa ja ratkaisussa hävisi. Se on selvää, että suomalaisen vaihtoehtoon osalta on käyty keskusteluja, siinä varmasti ministeri puhuu totta, hän on muutenkin rehellinen ministeri. Mutta joutuu kysymään, millä vakavuusasteella näitä keskusteluja on käyty. Onko tähdätty siihen ja tarkoitettu sitä, että toinenkin vaihtoehto olisi käytännössä mahdollista toteuttaa? Aina voidaan keskustella ja sitten sanoa, että me olemme käyneet tällaisia keskusteluja, vaikka tarkoitus olisikin ollut vain tämän motiivin ikään kuin synnyttämisen.

Kun tällaisia omistujajärjestelyjä tehdään, ehkä olennaisin analysointitapa hyötyjen ja haittojen selvittämiseksi on pohtia tulevaa investointipolitiikkaa. Varsinkin nyt, kun on kysymys metsäteollisuudesta, kysymys, mitä investointipolitiikkaa tullaan tekemään, on olennainen asia, koska sillä tullaan Suomen elinhermoihin. Voidaanko pitää Suomessa nykyaikainen metsäteollisuus, joka investoi ja uudistuu, joka pitää työpaikat ja ehkä luo uusia työpaikkoja kotimaahan suuntautuvilla aika järeillä investoinneilla? Vaikka Ensoa voi arvostella siitä, että se on tehnyt ulkomaille investointeja, minä en kuulu siihen arvostelijajoukkoon, koska ne ovat myös välttämättömiä, niin pitää sanoa. Kyllä Enso on toteuttanut myös Suomessa järeän luokan investointeja Pohjois- ja Itä-Suomen hyväksi tähän mennessä ja Pohjois-Suomenkin siinä mittassa viime aikoina, että pohjoissuomalaisten luottamus Ensoon, voi sanoa, on kasvanut, se on lisääntynyt sen vanhan epäluottamuksen ja epäluulon sijasta. Minusta näin voi sanoa noin suurilla linjoilla.

Mutta miten on jatkossa asianlaita? Tämä liittyy aika paljon Storan tilanteeseen, Storan tilaan, Storan kuntoon, ja voidaan ja pitää esittää hyvin tiukka kysymys: Mikä on tämän uuden yhtymän, jos näin sanoisi, Stora-Enson investointipolitiikka seuraavan viiden tai kymmenen tai viidentoista vuoden aikana? Nimittäin siihen saatava vastaus aika pitkälle ratkaisee, onko

tämä Suomen kansallisten etujen mukainen ratkaisu vaiko ei. Jos tulee "katsotaan nyt" tai muita kierteleviä vastauksia, voi olla ihan varma siitä, että silloin Suomi siinä asiassa ei ole vahvoilla.

Tämä kysymys investointipolitiikasta on meille itäsuomalaisille ja sitten pohjoissuomalaisille erityisen vakava, sillä muutoinkinhan Pohjois- ja Itä-Suomen tilannetta vaivaa hyvin hento investointialttius, vaikka tarpeita varmasti on aika paljon. Tämän ratkaisun seurauksena hyvinkin on syytä epäillä, että Kemijärven tilanne tulee entistään kriittisemmäksi eikä myöskään Itä-Suomen osalta voi olla enää varma, mitä kaikkea on tulossa. Tämä ei ole mustamaalaamista. Tämä on sen tiukkaamista, mikä on tämän uuden yhtymän investointipolitiikka.

Stora — Enso-ratkaisu herättää laajemman kysymyksen suomalaisyritysten omistuksesta. Ei se ole mitään vanhaa romantiikkaa tai vaaleihin valmistautumista puhua sinivalkoisesta omistuksesta. Se on sillä tavalla, että kyllä yritysmaailmassa omistajalla on selvät intressinsä määrätä, miten asiat tapahtuvat, ja jos omistaja on sinivalkoinen selkeästi, niin kyllä sellainen omistaja tekee myös likietuisia ratkaisuja investointipolitiikan puolella. Tämä koskee kaikkea yritystoimintaa.

Suomeen tarvitaan sellainen strategia, jolla me voimme vahvistaa suomalaisyritysten suomalaista omistusta. Se ei ole rajojen panemista etupäässä, vaan se on kannustuksia ja kiihokkeita siihen, että suomalainen pääoma ja kansankapitalismi olisi voimissaan ja nimenomaan aktiivinen sijoittamaan suomalaiseen yritystoimintaan. Siihen voidaan vaikuttaa poliittisilla, täällä tehtävillä päätöksillä. Nyt on kiire semmoisen ohjelman ja politiikan aikaansaamisessa. Tämä on minun mielestäni sellainen yhteisymmärryksen paikka tässäkin salissa, että voitaisiin rakentaa tällainen yhteinen strategia, jolla yritystemme suomalaisomistusta voitaisiin varjella ja nimenomaan sitä ehkä jopa vahvistaa. Se on ihan oma linjansa. Siihen tarvitaan ohjelma.

Arvoisa puhemies! Nyt on vakavien kysymysten ja selvityspyyntöjen aika, ei niinkään varmojen ja lopullisten vastausten ja vannomisten aika. Talousvaliokunnan on syytä tämä viikko käyttää tähän kuulemiseen ja perehtymiseen ihan täysimääräisesti, ja lopullisen kannan voi sitten tähän asiaan ottaa, kun koko tämä kierros on käyty, hyödyt ja haitat on hyvin tarkkaan kuultu. Sen jälkeen ne pannaan puntariin ja katsotaan, mihin asentoon puntari asettuu. Minäkin aion toimia tämän periaatteen mukaisesti.

Ed. Partanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kääriäinen luonnehti kyllä tyyllilleen uskollisena hyvin tämän valtiojohtoisen teollisuuden elämänrangan ja sen muodon, millä tavalla tästä pitäisi eteenpäin mennä. Tässä on vain nyt hiukan unohtunut se, miten tässä on menty. Oteetaanpa historiasta pikkuisen esimerkkejä taaksepäin.

Meillä on kaiken kaikkiaan joka tapauksessa ollut kehitysalueille suuntautuvana voimannäytönä, sanoisinpa, sotien jälkeen sellainen menettelytyyli, että yhteiskunta on maksanut kaiken tämän. Poliitiikan pääsisältö on ollut semmoista, että meillä on käyttäjiltä ja veronmaksajilta pitkässä juoksussa kerätty ne panokset, joilla valtiojohtoinen teollisuus ja tuotanto ja laitostointi tähän maahan on rakennettu. Historia näyttää, kun sitä tarkemmin katselee, myös sen, että poliittisilla päätöksillä on tietoisesti ja tieteen tahtoon alennettu kansan ostovoimaa ja kerätty varoja sellaiselle toiminnalle, jolla on saatu aikaan näitä suurempia investointeja, joissa perusteet on luotu niille asioille, joista puhutaan tänä päivänä myyntimielessä. (Ed. Hämäläinen: Tuotto jää vain vähän huonoksi!) — Minä en ota nyt tähän tuottopuoleen kantaa. Tuotto tulee aina sitten vasta, kun se on hävinnyt, jos siinä viivan alla on jotakin, ed. Hämäläinen, tässäkin tapauksessa. Nyt täällä toiset edustajat puhuvat, että nyt myydään, ja minusta ei ole kyllä myyntihetki menossa. (Ed. Hämäläinen: Puhuimme eri asiasta!) — No, minä yhdistin nämä kaksi asiaa, myynti ja myynti.

Uskon, että tässä lajitelmassa, mikä nyt meillä on edessämme, ainut paha puoli on se, että tämä tuli taas aikamoisella hopulla meidän eteemme, ja siihen pitkään kujanjuoksuun ja politiikan tekemiseen ja räksyttämiseen nyt ei jää, jos tässä aikataulussa pysytään, mitä hallitus ja valmistelijat ovat edellyttäneet, kovin paljon aikaa. Mutta uskon myös siihen menettelyyn, että talousvaliokunta jo määrittelemiensä asiantuntijakuulemisten ja mahdollisesti vielä tarpeen vaatiessa niiden lisäämisenkin jälkeen kykenee tekemään sen tyyllisen mietinnön asiasta, että täällä salissa jonkinlainen harmonia tästä asiasta tulee olemaan.

Mutta se ei ole vastaus niihin unelmiin eikä siihen linjaan, millä tavalla moni edustaja myös täällä on nähnyt ennen vanhaan asioita hoidettavan. Valiokunnan mietintö ei palauta asioita kymmenen vuoden takaiselle ajalle, eikä se tuo takaisin niitä suuren sosialismin illuusion aikaisia asioita, että valtio hoitaa kaiken. Eivät varmasti tule tämän jälkeen ne asiat tämän asian

yhteydessä esille sillä tavalla. — Tai esillehän ne tulevat, täällä voidaan pulputtaa vaikka viikko tolkulla, jos sikseen tulee, mutta mihin se johtaa, se on eri asia.

Monet kysymykset, joita kehitysalueelta olevien edustajien suulla täällä on jo tehty, ovat kyllä oikeutettuja siinä mielessä, mitä Storan ja Enson yhteistyö tulee tuomaan näille. Mutta minusta ei edustajien taholta pitäisi nyt kuitenkaan olla päällimmäisenä epäilyt tässäkin asiassa, kun ei vielä ole kukaan esittänyt ensimmäistäkään dokumenttia, mitä tulee tapahtumaan. Tietysti meidät on kasvatettu niin, että kun emme tiedä, me epäilemme. Minusta on terve kyllä sekin ajatus, että epäillään niin kauan, mutta ei nyt kannata itseään lopettaa eikä haudata ennen kuin se hetki tulee.

Tässä on sellainen vaara nyt olemassa. Kun katsoo keskustan puheenvuoroja, niin täällä on nyt ainakin kuusi tehdasta lopetettu viimeisen tunnin aikana. En ole nähnyt vielä mitään informaatiota, arvoisa puhemies, että Imatran seudulta ja Kymenlaaksosta olisi Enso lopettamassa. En ole nähnyt yhtään sellaista tiedotetta missään, ja tuskin niitä tulekaan. Enkä ole nähnyt myöskään pohjoisen sellutehtaan lopettamisesta minkäänlaista tiedotetta. Tervettä tietysti on tämä epäily, mutta alkää nyt enempää jauhako siitä, ettei saada kymmeniätuhansia ihmisiä tässä asiassa sekosilleen. Sitten saamme kyllä lystiä. Pidetään ne sitten sekosillaan, kyllä minä sen osaan, seuraaviin vaaleihin asti, niin kyllä lystiä riittää. (Ed. Kääriäinen: Ei saa uhkailla!) — Ei tämä ole uhkaus, mutta lystiä tulee. Eihän lysti voi olla uhkaamista.

Katsoisin kuitenkin, että kylmä harkinta tässäkin tilanteessa on erittäin paikallaan. Uskon myös, että kunhan asiantuntijat ja huomenna sitten tämä herra, mikä hänen etunimensä nyt olikaan, no nimistä viis, mutta Wallenbergejä kuitenkin, antavat omat näkemyksensä siltä puolelta omistajia, joilla raha kasvaa puussa, niin uskon, että nämäkin pelot, mistä äsken mainitsin ja mistä täällä on puhuttu, saavat pikkuisen helpomman olotilan.

Mutta kokemuksesta, 35 vuotta metalliteollisuudessa erilaisia myllyjä ja naruja pyörittäneenä ja hyvin- ja pahoinvointia tähän maahan saaneena voin sanoa, että kyllä se muuten niin on, että jos yrityksiä ruvetaan sukeluttamaan, niin kyllähän ensimmäisenä ovat listalla alasajossa ne, jotka ovat kehoimmassa kunnossa. Ei teistä kukaan mene hammaslääkäriin ja otata terveitä hampaita pois suusta. Kyllä siellä käydään kä-

siksi ensiksi sellaisiin, jotka eivät toimi tai muuten häiritsevät julkisuuskuvaa. Varmasti on niin, ja niin on myös yritysmaailmassa.

Jos tämä nyt pitää paikkansa, mitä ennakkoon on kuultu — enhän minä ole kuullut kuin keskustan asiantuntijoita — Storalla on huonoja tehtaita paljon. Jos nämä tiedot pitävät paikkansa, niin minusta Ruotsissahan tässä pitäisi nyt hätä olla. Enso tunnetuista syistä on hyvässä iskukunnossa. Edustamani entisen työyhteisön tuotteet tekevät tällä hetkellä pääsääntöisesti Enson koneilla paperia. Kun ne koneet ovat kuitenkin tällä hetkellä maailman parhaita, tekevät parasta laatua ja tekevät sitä eniten, niin eihän tällaisen ympärillä pitäisi nyt kummitusten kanssa tanssia. Olen aikaisemminkin vanhana painijana sanonut, että haamujen kanssa on paha painia, niistä ei saa otetta. Älkää nyt tänne tuoko niitä enempää kuin on tarpeen!

Ed. Kääriäinen kyllä puhui sivupoluista. Minä näen, ettei ministeri Kalliomäen tapa käsitellä asioita ole mikään sivupolkuasia. Minusta hän on aivan oikealla polulla: Ei kerro enempää kuin on kerrottavaa, ei valehtelekaan silloin. Silloin, kun on jotakin kerrottavaa, kertoo asian. Onneksi on huomattu myös opposition puolella, että nyt pitää tietysti ensin katsoa, mikä on koko paketin sisältö; ei lähdetä opettamaan uimaan, ennen kuin lammikkoon tulee vettä, että siellä voi uida.

Sitten kysymykseen, luoko yhtiö uusia työpaikkoja Suomeen. Tähänkin voi sanoa, että minä en sitä tiedä, niin kuin ette tekään tiedä. Mutta sen minä tiedän, että yleensä työpaikat viedään sinne, missä on logistiikat, järjestelmät, kuljetukset kunnossa ja vahvat hankintasopimukset ja energia turvattu ja rakenteet pitkässä juoksussa valmiina. Ei näitä päätöksiä nyt ihan lennosta silmittömään korpeen tehdä. Täytyy olla kyllin suuria etuja. Näitä etuja saattaa syntyä sitten, kun mennään riittävän kauaksi Etelä-Amerikkaan. Niitä syntyy, kun saa kaikkeen tukea, ilmaista energiaa ja raaka-ainetta enemmän tai vähemmän poltetuista metsistä. Joka tapauksessa kaikkia näitä etuja ei tällä puolella Tellusta kyetä antamaan, mutta vanhoille infrapaikoille nämä investoinnit tullaan kuitenkin suuntaamaan yhtä lailla Suomessa kuin Ruotsissakin. (Ed. Kääriäinen: Itä-Suomessa on infra kunnossa!) — No, niin on. Ei sitten pitäisi kummituksia enää kiikutella tänne, jos kerran uskotaan näin. Minusta on hyvä, että näin todetaan.

Kun vastauspuheenvuoroja ei pariin tuntiin ole ollut, totean tässä, että ed. Kankaanniemiellä

oli näkemyksiä siitä, että kaikki oli hävinnyt tässä ja häviää ja päätökset tehdään jossakin kaukana. Minusta tämä on filosofille hyvin läheistä asiaa, niin kuin ed. Kankaanniemiellekin. Kaukaa johdettujahan nämä yrityksetkin tulee olemaan. Meillä on esimerkkiyrityksenä Nokia. Kuka teistä muuten tietää, arvoisat edustajat, kuka Nokian omistaa? (Ed. Järvilahti: Ulkomaa-lainen enemmistö!) — Niin, harvinainen toteamus, mutta saatatta olla hyvin rehellinenkin tässä asiassa. Siniristilippua heilutetaan tämänkin ympärillä, mutta kuka omistaa? — Kun päätösten-teko on kaukana, kyllä minä kehtaan sanoa täältä senkin, että ei se yhtään lähempänä ole Valmetissaakaan. Vaikka päätökset tehdään Suomessa, ne ovat kyllä siitä kenttäihmisestä jo erittäin kaukana.

Puhemies (koputtaa): Keskittykäämme nyt StoraEnsoon!

Puhuja: StoraEnsoon tämä liittyy, arvoisa rouva puhemies — olen tulossa juuri tähän — nimenomaan sen takia, että tämä yhteenliittymä tuo Valmetille töitä. Se on aivan varmaa, että kun fuusio saatetaan kunnolla loppuun, tämän maan metalliteollisuus, siinä ohessa pääkonetuottajana Valmet, tulee saamaan erittäin paljon uusia tilauksia: maailman parhaita koneita maailman parhaalta verstaalta.

Lyhyeksi lopuksi: Uskon, samoin kuin ed. Kääriäinen totesi, että kunhan asiantuntijat ovat talousvaliokunnassa käyneet, valiokunnan mietinnöstä tulee varmaan vastauksia moniin kysymyksiin, mutta haamukysymyksiin tuskin asiantuntijatkään vastauksia antavat. Toivoisin tälle asialle hillittyä, hallittua käsittelyä. Tässä ei ole mihinkään menossa kansakunnan kultamunat eivätkä pesämunat, vaan on tehty rakenteellinen ratkaisuehdotus.

Anteeksi, rouva puhemies, vielä yksi kysymys, jonka haluaisin myös tietään: Metsä-Serlan osuus neuvotteluissa. Onkohan tässä sellainen tilanne, että reilun puolen osalla kokonaisuudesta oli halu saada enemmän päätäntävaltaa kuin 1 ja plus suo? Jos tällainen asetelma on, niin minusta vastakkainasettelua virittelemällä on turha tätä esitellä. Kaipa se asiantuntijakuulemisen yhteydessä selviää.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoro on tarpeellinen myös selventämään välihuudon herättämää väärinkäsitystä, joka äsken syntyi. Ed.

Partanen nimittäin erittäin hyvin kuvasi sitä, minkälaisilla ponnistuksilla maamme teollinen selkäranka on syntynyt. Historiaanhan on jäänyt presidentti Kekkonen legendaarinen kysymys, onko maallamme malttia vaurastua. Oli. Ja tähän myytiin ei sitten vuosikymmeniin uskallettu puuttua, koska tietyistä näistä toimet olivat monella tavalla meille tarpeellisia, kunnes professori Matti Pohjola muutama vuosi sitten julkaisi tutkimuksen, jossa hän osoitti tieteellisellä tutkimuksella, että itse asiassa sillä maltilla ja niillä panoksilla, joita käytimme teollisiin investointeihin, meidän elintasomme olisi pitänyt olla erittäin paljon korkeampi, amerikkalaisten tasolla. Nämä investoinnit olivat olleet tuottamattomia.

Ihan äskettäin hän on tutkinut asiaa uudelleen ja todennut, että nyt investoinnit ovat tuottavampia kuin taannoin, ja lohdullinen asia hänen päättelyssään oli myös se, että työllisyys on uuden tuottavuuden vuoksi paranemassa ja se saadaan laskemaan 1-alkuisiin lukuihin.

Puhemies! Äskeiseen ed. Kankaanniemen puheenvuoroon viitaten vielä toivoisin, että edustajat jaksaisivat kuunnella toisiaan, esimerkiksi kaikkia niitä hyviä näkökulmia, joita ed. Partanen pohti, että enää keskustelun tässä vaiheessa ei olisi niitä väitteitä, että jotakin ollaan myymässä, kun mitään ei olla myymässä. Valtion osuus laskee sen takia, että valtio tulee osakkaaksi suurempaan yhteisöön, Enson sijasta StoraEnsoon.

Kun on peloteltu kansainvälisellä pääomalla ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: ... Saanko, puhemies, vielä tämän lauseen jatkaa? — Haluan kertoa, että StoraEnson 20 suurimman osakkeenomistajan joukkoon pääsee 0,1 prosentin omistusosuudella, kolmasosa menee vielä pienempiin sirpaleisiin.

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Partaselle haluan todeta, että kun eduskunta nyt kevätkauden aikana Stora — Enso-fuusion käsittelee ja jos se sen hyväksyy, niin sen jälkeen tässä salissa ei tarvitse käsitellä enää Stora — Ensoa eikä Ensoa yleensä, koska päätäntävaltamme yhtiössä häviää. Siinä mielessä nämä ovat viimeisiä puheita. Kyllä päätäntävallalla aika tärkeä merkitys on. Tähän asti eduskunta on voinut ohjata tai ainakin yrittää ohjata valtionyhtiöitä, mutta kun tällä tavalla fuusioidaan, pienikin ohjausmahdollisuus häviää pois.

Haluan todeta vielä sen, että olen ollut sellaisessa metsäteollisuusyrityksessä töissä, joka on fuusioitu. Silloin kun oltiin pienemmässä yhtiössä, meillä pääluottamusmiehilläkin oli vielä jotain sananvaltaa — ainakin koimme niin — henkilöstöasioissa, mutta kun yhtiö tuli kaksi kertaa suuremmaksi, päättäväisyytemme ja vaikutusmahdollisuutemme putosi puolella, suuremmassa yrityksessä. Eli ei kyllä henkilöstön asema siinä mielessä parane.

Ainut onni on tietenkin se, että tämä on ruotsalainen yhtiö, ja Ruotsissa yhteiskunnan ja ay-liikkeen suhteet ovat suunnilleen samalla tasolla kuin Suomessakin eli vallitsee pohjoismainen yhteistyö. Mutta mitä kauemmaksi ja suuremmalle yhteisölle päättäväisyyttä menee, sen vähemmän henkilöstö voi yrityksen asioihin vaikuttaa.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! StoraEnson luomisten perussyistä on esitetty varsin monia erilaisia käsityksiä. Eräisiin niistä en voi yhtyä ollenkaan.

On esimerkiksi luultu, että nyt haetaan pääsääntöisesti synergiaetuja eli säästöjä hallinnossa tai markkinoinnissa. On myös luultu, että nyt halutaan turvata Imatralle suunnitellut investoinnit, niiden toteuttaminen. Nämä ovat tietysti vain rikkoja suuressa sopassa.

Suurjätin luomisen todellisen tavoitteenkin on fuusion pääideologi jo hyvin selvästi ilmoittanut. Jukka Härmälä on sanonut, että nyt luodaan sellaista yritystä, jonka yksinkertaisena tavoitteena on maailman metsäherruus. Toimitusjohtaja Jukka Härmälä ilmoittaa vielä: ”Maailmanvalloitus ei voi tapahtua uutta rakentamalla, vaan löytämällä uusia kumppaneita.” Hyvin selvästi ilmoitetaan myös se, että nyt suuntaudutaan Aasiaan ja Amerikkaan eli yritysostot jatkuvat. Tämä on Härmälän suoraviivaista kerontaa julkisessa sanassa. StoraEnson osalta tulee siis johtavana linjana olemaan suuntautuminen Euroopan ulkopuolelle, muille mantereille. Tämä on perimmäinen tavoite, miksi suurjätin luodaan.

Toinen asia, johon StoraEnson luomisen osalta on syytä kiinnittää huomiota, on se, että yhdistyvät yhtiöt ovat liikevaihdoltaan suunnilleen saman kokoisia eli 30 miljardin liikevaihdon yrityksiä. Tulokunnoltaan Enso on kuitenkin selvästi parempi. Sen voitto oli viime vuonna selvästi suurempi kuin Stora.

On siis melko lailla kummallista, suorastaan hyvin kummallista, että Wallenbergit saavat kui-

tenkin enemmistön ja sitä myötä määräysvallan tässä uudessa yhtiössä. Joku on nyt minusta hoi-
tanut erittäin huonosti Suomen asiaa sopeut-
malla spekulatioille alttiiden pörssikurssien
mukaiseen omistajakoon. On antauduttu ruot-
salaisten edessä, voi jopa sanoa. Saattaa tietysti
olla, että kysymys on myös siitä, että Wallenber-
git eivät olisi koskaan lähteneetkään tähän maa-
ilmanvalloitukseen, elleivät he olisi päässeet
määräävään asemaan. Tässä voi tietysti olla tä-
män koko rakennelman todellinen tausta. Se voi
ihan hyvin olla niin. Suomen puolella oli halu
joillakin luoda tällainen jätti, ja Wallenbergit
lähtivät mukaan vain sillä ehdolla, että saavat
enemmistön.

Vasemmistolaisena kiinnitän huomiota myös
siihen, että nyt yhdistymisen myötä Enson osalta
meillä ollut valtion määrävähemmistö mene-
tään. Eli valtio luopuu määrävähemmistöstään
perustettavassa yhtiössä, eli valtio luopuu tosi-
asiassa todellisesta vaikutusmahdollisuudesta
perustettavassa yhtiössä. Ei määrävähemmistö
ole mikään pikkujuttu. Minusta on liikaakin vä-
hätelty sitä, minkä verran kauppa- ja teollisuus-
ministeriö ja viime kädessä siis eduskunta voi
valtionyhtiöihin vaikuttaa. Ehkä on ollut liian
vähän pyrkimystä vaikuttaa, mutta todellista
vaikutusmahdollisuutta olisi ollut. Itse asiassa
tämä keskustelukin osoittaa, mikä ero on val-
tionyhtiöllä ja yksityisellä yhtiöllä. Täällä käy-
dään nyt keskustelua fuusiosta, yhdistymisestä.
Kun UPM ja Kymmene menivät yhteen, Yhty-
neet ja Kymmene menivät yhteen, mitään kes-
kustelua eduskunnassa ei koskaan käytykään ai-
nakaan tässä mielessä. Se vain tapahtui. Tämä
määrävähemmistö, josta nyt puhutaan ja josta
ed. Kuoppa jo huomautti, on tärkeä raja. Kun
sen alle mennään, ei ole enää mahdollisuutta
todellisiin ratkaisuihin vaikuttaa. Se on se perim-
mäinen raja kuitenkin.

Asia on myös todella niin, että jos nyt pääte-
tään, niin kuin esitetään, ja määrävähemmistö-
stä luovutaan valtion osalta, ei tänne tarvitse enää
asiaa koskaan tuodakaan uusien kauppajen
osalta. Valtio voi tämän jälkeen, jos tämä valtuu-
tus annetaan, myydä vaikka kaikki valtiolla vie-
lä olevat osakkeet. Ne voidaan myydä vaikka
kaikki. Näinpähän jopa Härmälän huolenkan-
toa siitä lehdistössä, että jospa käykin näin: Val-
tio rahapulassaan myykin kaikki osakkeet, kos-
ka eduskunnan valtuutta jatkossa ei tarvita ja
ajaudutaan tilanteeseen, jossa yritys on yhä lei-
mallisemmin naapurimaan suuren rahan kasis-
sä.

Niin kuin sanottu, StoraEnson keskeisenä tavoitteena on minun mielestäni aivan selvästi — näinhän nämä johtajatkin sanovat — suuntautua Aasian ja Amerikan mantereille. Siksi tätä jättii luodaan. Haetaan globaalia kokoa. Ei tässä ole ollut ajatuksena se, että täällä Suomessa ei koko riittäisi investointeihin. Kyllä Enso on suuryhtiö jo nyt ja niin on Storakin. Kyllä ne koot riittävät Suomessa, Skandinaviassa ja Euroopassakin. Mutta nyt lähdetään maailmalle. Se on tässä taustalla. (Ed. Aaltonen: Mitä ihmetelemistä siinä on?) — Siinä on juuri se huolenaihe, joka täällä on aika lailla laajasti jaettu: Mitä tapahtuu investoinneille Suomessa? Kun huomio kiinnittyy kauas, mitä tapahtuu täällä omassa maassa? Riittääkö sitä kiinnostusta, suuntautumista ja vaikkapa rahaa investointeihin Suomessa?

Kannattaa katsoa esimerkiksi tämän nousukauden investoinnit, joista tässä oli puhetta. Erittäin vähän ovat suomalaiset suuryhtiöt investoineet Suomeen tämän kohta kuuden vuoden ajan jatkuneen nousun aikana, erittäin vähän, poikkeuksellisen vähän. Investointien suunta on ollut muualla kuin Suomessa. — Totta kai sen pitäisi huolettaa meitä ed. Aaltonen! En minä tiedä, huolettaako se kaikkia. Minua se huolettaa. — Meidän pitää vahvistaa suomalaisen tuotannon perustaa, ja sehän tarkoittaa investointeja.

Huoli tietysti, ja se on tullut täälläkin jo esille, on erityisen suuri tuolla pohjoisessa Kemijärven sellutehtaan osalta, mitä sille tapahtuu. Kemijärven sellutehtaasta on luotu sellaista väärää kuvaa, että se on jossakin hiiden kaukana, turha, suorastaan pelkkä rasite. Näin ei ole. Kemijärven sellutehdas luotiin 1960-luvulla, silloin kyllä hyvin vahvasti aluepoliittisin perustein, hyödyntämään itäisen ja keskisen Lapin erittäin runsaita metsävaroja, ja päätös oli viisas. On saatu maailmalle paljon sellua vaikkapa sitä Suomen vaihtotasetta korjaamaan, suomalaista tuotantoa lisäämään ja vientiä kasvattamaan ja luotu tätä kautta työpaikkoja niin Kemijärvelle kuin lähikuntiinkin. Itse asiassa kysymys on edelleen yli tuhannen ihmisen työpaikasta, kun Kemijärven sellutehtaasta puhutaan kaikkine kokonaisvaikutuksineen.

Kemijärven tehtaan osalta tuodaan jatkuvasti esille väärää väitettä, että kehittämisen esteenä on puupula. Lapin metsäkeskus on juuri julkaissut kirjan Meän mettä, jonka mukaan Lapin talousmetsien kasvu on vuodessa 6,4 miljardia kuutiota, mutta poistuma vain 4,8 miljardia kuutiota. Pohjoisessa siis puuvarantojen osalta tosi-

asiassa ei ole puupulaa, vaan kokonaan uuden sellutehtaan perustamisen mahdollisuus. Tämä on fakta, joka ei valitettavasti välity näihin keskusteluihin. Siis puusta ei ole puutetta. Olisi mahdollista perustaa pohjoiseen Suomeen uusi sellutehdas, eli puuta Kemijärvelle riittää ihan varmasti. Kysymys on vain investoinneista, tuleeko niitä niin, että toiminta on kannattavaa myös pitkän päälle.

Mitään huoltahan ei välittömästi ole. Nythän on kova nousukausi. Ei nyt tarvitse välitöntä tutinaa tuntea missään, miten näitten laitosten käy, mutta seuraava lamakausi on tietysti se, joka asioita laittaa järjestykseen. Jos suomalaisustunne ja valtion pyrkimykset häipyvät, niin kuin ne saattavat tästä firmasta nyt kokonaan häipyä, niin silloinhan kaikki on mahdollista. Tämän vuoksi tässä on syytä olla nyt kriittinen ja ihmetellä, miksi tällaiseen linjaukseen piti mennä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Piti tulla puhujakorokkeelle lyhyesti kuvaamaan vielä muutama asia. Ed. Tennilä on ilmeisesti ihan oikeassa siinä, että ne investoinnit ovat hyvin tärkeitä, mitä StoraEnso tulee tekemään jatkossa. Sama koskee kaikkia puunjalostusteollisuuden yrityksiä. Meillä on se ongelma ollut Enson osalta lähinnä, että se on painottunut vähän enemmän kemialliselle puolelle ja mekaaninen puoli on karsittu kokonaan pois. Siinä mielessä voisi jopa nähdä sen niinpäin, että jos kävisikin niin, kuin jotkut täällä maalaavat, että mahdollisesti joitakin tehtaita häviää, niin se aukko tulee täyttymään. Toivon mukaan se täytyy semmoisilla yrittäjillä, jotka tekevät mekaanista puuta, koska sen kuutiointi ulos vietyä on huomattavasti korkeampi kuin sellua tai paperia vietäessä. Mutta toivoisi, että tämä uusi yhteenliittymä panostaisi investointeihin, myös niin sanottuihin oksiin, tekisi semmoista jalostusarvoa, millä saadaa Suomeen jäämään enemmän työtä ja rahaa.

Mutta itse asia, minkä takia tulinkin tänne, on uuden yhteenliittymän omistusolot. Tämä on sikäli harvinainen juttu, että Suomen valtio omistaa aika merkittävän osan, muut kaikki ovat yksityisiä. Sitä ei tiedä, ovatko he suomalaisia, he voivat asua vaikka verovapaissa paratiiseissa, ovat suomalaisia omistajia, mutta ovat sattuneet muuttamaan sinne. Me emme tiedä, keitä omistajat ovat. Siinä mielessä on vaikea lähteä lajittelemaan, miten paljon suomalaisia tai ruotsalaisia ja muita omistajia on pienosakkaissa.

Voi vain kuvitella sen tilanteen, mikä Ruotsissa syntyy. Ajatelkaa, Suomen valtio tässä menee Ruotsin valtion alueelle omistamaan maaomaisuuksia määrättyllä osuudella! Eikö ole aika järkyttävä juttu? (Ed. Aaltonen: Keiden kannalta?) — Ruotsalaisten kannalta. Varmaan meillä olisi samanlainen tilanne, jos Ruotsin valtio tulisi omistamaan jonkin yhtiön kautta suomalaista maata. Se tuntuu aika kovalta jutulta, ja uskoisin, että silloin Suomen keskustan piireissä ja meidänkin riveissä syntyisi kova mekkala, että ei hyvänen aika, se on tavallaan pyhälle maalalle tuloa.

Tässähän on hyvä edetä siinä mielessä, koska Suomen keskusta on puheenjohtaja Ahon suulla kysynyt, miksei ole kotimaista vaihtoehtoa tässä rakenneltu, ja edellisessä puheenvuorossa kävin sen läpi. Tästä on hyvä rakentaa. Metsäliitto menee siihen ja otetaan enemmistöosuus, jolloin voidaan käydä horjuttelemaan sitä yhtiötä ja enemmistövallalla ajamaan niin, että ruotsalaiset rikkaat ajetaan vähän sivuraiteelle ja suomalaiset hallitsevat sitä taitavasti. Siinä mielessä ollaan ihan huoletta, jos halutaan pelata se sillä tavalla. Onneksi täällä ei ole lehdistöä paikalla, että kirjoittaisi. Nyt ruotsalaiset eivät osaa varustautua, kun mennään ihan salaa tähän juttuun. Siinä mielessä ei tässä mitään hätää ole, kun käytetään vain mielikuvitusta.

P u h e m i e s (koputtaa): Keskitytään asiaan!

P u h u j a : Tämä on sitä asiaa, koska on tärkeää, millä tavalla suomalaiset voivat ...

P u h e m i e s : Keskitytään sanonnallisesti asiaan!

P u h u j a : ... hoitaa tämän asian jatkossa siten, että meidän kansalliset etumme eivät Stora — Enso-systeemissä tule kärsimään. Siinä mielessä ei tämä niin karmealta tunnu kuin jotkut ovat mustamaalanneet.

Ed. Väistö: Rouva puhemies! Olennaista tässä ratkaisussa on kysyä, käytiinkö kotimaiset vaihtoehdot loppuun. Saatu vastaus on se, että lopullista ratkaisua tähän ei haettu. Jääkin kysymään, minkä vuoksi. Miksi haluttiin nimenomaan Stora — Enso-ratkaisu, sen sijaan että olisi todella keskitytty vahvistamaan ja parantamaan alan kotimaisen teollisuuden kilpailukykyä ja menestystä?

Toinen suuri kysymys on todella investointien

toteutus. Mitä ilmeisimmin lyhyellä aikavälillä tällä ei ole merkitystä. Imatran suuri investointihanke varmuudella toteutuu, mutta mitä on odotettavissa tavallaan kypsymässä olevien ratkaisujen osalta, siihen keskustelussa on jo aiemmin viitattu. Osa niistä varmaan tämän yhdistymisen myötä jää toteutumatta. Hallituksen esityksen perusteluissahan selkeästi viitataan kustannus-synergioihin muun muassa palkkojen, ostojen, kuljetusten, jakelun ja tuotekehityksen osalta ja katsotaan myös, että erityisesti Storalla on tarve tarkempaan keskittämiseen, kun synergiaa Enson kanssa haetaan. Uskon, että tässä tapahtuu puolin ja toisin keskittämistä.

Nyt on tietysti hyvin tärkeää, jos hallitus tämän vie eteenpäin ja ratkaisuun ja se voi myös kilpailullisista syistä toteutua, että valtioneuvosto ja valtio ovat hyvin tarkkana huolehtimassa, että Suomeen tulee mahdollisimman hyvin työllisyyden turvaava investointipolitiikka. Se on aivan olennainen asia.

Ed. Järvelähti: Arvoisa rouva puhemies! Stora — Enso-asia on mielestäni ollut odotettavissa jo aika monta kuukautta, ei nimenomaan ehkä tällä nimellä, mutta fuusioita on osattu odottaa. Se johtuu siitä, että pienessä maassa ei voida olla suuria kuin joillakin harvoilla alueilla. Nythän meillä on Nokia, joka on suuri omalla alallaan, maailman laajuinen, ja meillä on metsäteollisuus. Kolme firmaa on siellä ollut, ovat aika suuria, mutta yhteistyötä on haettu aika lailla kuumeisesti, kuten ilmeisesti asiantuntijat tulevat ensi viikolla kertomaan.

Kun yhteistyö syntyy valtionyhtiö Enson ja Storan välillä, tietysti tässä salissa on syytä kysyä, miksi näin on, ja varmasti saamme siihen vastauksia. Minä ajattelisin niin, että on löytynyt kaksi tahoa, mitkä ovat päässeet yhteisymmärrykseen molempia tyydyttävällä tavalla. Niinhän yleensä liitto syntyy niin firmoissa kuin ihmistenkin välillä, niin kuin jokainen hyvin tietää. Tarkoituksena on globaalisti pyrkiä maailmanmarkkinoilla kilpailemaan nimenomaan Euroopan ulkopuolella. Näin se asia on. Eihän rahalla ole isänmaata. Se kai vähitellen pitää meidän kaikkien ymmärtää.

Tietysti tässä on seikkoja, jotka panevat kansanedustajan pohtimaan ja ihmettelemään. Minusta ehkä kaikkein tärkeintä on se, millä tavalla suomalainen metsäomaisuus, metsän tuotto ja sitä kautta raha, kanavoituu suomalaisten parhaaksi. Toinen puoli on palkkatulo ja kolmas puoli on tietysti osaketulot, mutta koko kansan

kannalta ajatellen kantohintatulot ovat kaikkein ratkaisevimmat. Suomalaiset omistavat metsää paljon, helsinkiläiset, tamperelaiset, turkulaiset, maaseudun ihmiset. Yli puolet Suomen metsistä on muiden kuin maanviljelijöiden hallussa, kuten kai täällä jokainen hyvin tietää. Se on aika suuri kysymys koko kansalle.

Epäilyksiä on esitetty, että StoraEnson kautta saattaa kilpailu kiristyä ja puun hinta alentua. Se johtuu siitä, että StoraEnson omistaa Bergslagenin alueella erittäin suuria metsäaloja, niin kuin täällä varmasti kaikki hyvin tietävät. Ne ovat yhtiön metsiä. Siellä on hieman erilainen hinnoitteluperuste, kun omasta ottaa, kuin silloin, jos sen ostaa suomalaiselta metsänomistajalta. (Ed. Rinne: Ne ovat suuria, hyviä metsiä!) Hinta, mikä pystytään maksamaan, on tietysti se myyntihinta, mikä maailmalla saadaan, miinus teollisuuden kustannukset plus teollisuuden voitto. Siitä se jää sitten, mikä jää.

Ottaen huomioon nyt omistussuhteet, esimerkiksi Nokiasta yli puolet on ulkomaisessa omistuksessa, kyllä aika lailla tärkeää on se, että suomalainen teollisuus pystyy toimimaan sillä tavalla, että rahaa tulee Suomeen. Tänä päivänä ei kai voi paljon muuta kuin toivoa, että Stora — Enso-fuusio johtaisi siihen, että Suomeen tulisi enemmän rahaa, tulkoon sitten osa investointien kautta, osa osakkeiden kautta, ja toivottavasti valtiokin saa siitä paljon kaipaamaansa rahaa. Minulla on se käsitys, että valtion teollisuuspolitiikan strategia on se, että ne osat myydään, jotka eivät ole keskeisiä kansan kannalta. Eli posti, rautatiet, tällaiset systeemit ovat aika tärkeitä, koululaitos ym. vastaavat, jos ottaa vähän karkean esimerkin. Mutta jos kyseessä on selvä bisneseollisuus, ei sillä rahalla ole kotimaata.

En tiedä, miten tähän tulen asennoitumaan äänestyksissä, mutta olen talousvaliokunnan varajäsen. Vaikka se kokoontuu samaan aikaan hallintovaliokunnan kanssa, aika kiinnostavaa olisi mennä kuuntelemaan, mitä siellä tästä asiasta puhutaan. On selvää, että kilpailevat firmat eivät sitä niin hyvällä näe. Ei se ole mitään ihmeellistä. Ei Benefonkaan näe sitä hyvänä, että Nokia menestyy hyvin, ja päinvastoin. Voidaan ottaa aina esimerkkejä.

Mitä tapahtuu Enson tehtaille? Niitä on aika paljon Itä-Suomessa lähtien pohjoisesta alaspäin. Jos te olette matkustaneet Ruotsissa muun muassa Ångermanälvenä pitkin ylös, siellä on kymmeniä entisten paperitehtaiden raunioita, liian pieninä lakkautettuja. Nyt vain maailma on

tällainen parhaillaan. Ei prosessiteollisuudessa pärjää, jos on pieniä yksiköitä, eikä ainakaan pärjää markkinoinnissa. On aika turha sanoa eduskunnassa, että kannattamaton tehdas pitää pitää yllä. Se on poissa silloin jo osakkeenomistajilta, työntekijöiltä ja metsänomistajilta. Tämä on talouden kova totuus.

Tässä mielessä kun täällä on puoluepolitiikkaankin joku vihjannut puolueiden nimillä, minusta on aika turhaa sellainen keskustelu eduskunnassa. Kyllä tämä on koko kansan asia. Eduskunta tietysti siltä osin tähän puuttuu kuin kysymys on valtion osakkeenomistuksesta, mutta jos me täällä alamme puhua siitä, että jokin on pakko tehdä niin tai pakko tehdä näin, se on kyllä turhaa puhetta. Parempi on katsoa rauhallisesti ja odotella, missä mennään, toivoa, että kaikki menee hyvin, ja pitää siitä huolta, että tämä uusi suuryhtiö pystyy myös Suomessa jotakin vielä tekemään tulevaisuudessa. Riippuu aika paljon meistä, minkälaiset puitteet luodaan, verotuskysymykset, työelämäkysymykset ym.

Eihän näillä firmoilla kotimaata ole. Jokin Nokia esimerkiksi parhaillaan minun kotikaupunkini lähellä työllistää tuhansia ja tuhansia ihmisiä. Jos eivät puitteet ole kunnossa, se muuttaa sieltä pois. Ei niillä seinillä mitään arvoa ole enää teollisuudessa. Muuta on turha kuvitella. Raaka-ainetta Suomessa on, mutta ei meillä mitään kapasiteettipulaa ole. Meillä on parhaillaan jopa pikkuisen ylikapasiteettia. Tuodaan puuta aika paljon, niin kuin tiedätte.

Jos taas ajattelen asiaa pienenä metsänomistajana, tietysti olisin nähnyt mielelläni, että metsänomistajilla olisi ollut Ensossa enemmän sananvaltaa, enemmän kuin Wallenbergin perheelä, mutta ei minulta ole kysytty vielä toistaiseksi, miten tässä menetellään. Yksi nappi on käytössä sitten, kun se aika tulee, ja harkitaan sen mukaan, millä tavalla hallitus etenee ja minkälainen on valiokunnan mietintö, miten asiaan pitää suhtautua.

Arvoisa puhemies! Toivon, että me saamme runsaasti tietoa tulevalla viikolla, ettemme me tiedonpuutteessa puhuisi asian vierestä. Kun täällä pelätään Kemijärven tehtaan puolesta, ei se varmasti nyt ole ihan StoraEnsosta kiinni. Kyllä sitä on pelätty niin kauan kuin minä muistan, että se ei siellä pysy pystyssä monista monista seikoista johtuen. Jäitä hattuun!

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Pyrkimys on, että StoraEnson ja Enson yhdis-

tyminen hyödyttää molempia osapuolia. Voimien keskittämisellä yhtiöt voivat entistä tehokkaammin vastata alan haasteisiin, joita ovat kirstyvä kilpailu ja alan voimakkaat kausivaihtelut. Pelkästään yhdistymisestä syntyvien hyötyjen lasketaan tuottavan 1,3 miljardia markkaa vuodessa vuoteen 2002 saakka. Ensimmäinen vuosi tosin voi olla tappiollinen. Hyötyjä on arvioitu tulevan tehtaitten erikoistumisesta, yhteisestä investointipolitiikasta ja kuljetusten kordinoinnista.

Tämä ratkaisu näyttäisi nostavan valtion omistuksen arvoa hyvin selvästi. Sehän on jo näkynyt pörssissä, niin kuin varmasti olette voineet havaita. Kannattaa muistaa, että tässä on keskusteltu Suomi — Ruotsi-asetelmasta. Pääkonttorihan jää näillä näkymin tänne Suomeen, ja syynä siihen on pääoman verokohtelu meidän maassamme. Ruotsissa varmasti käydään keskustelua siitä, miten tässä nyt näin kävi, ja kannattaa muistaa, että pitkän päälle tämä hyödyttää meitä. Fuusion jälkeenkin Suomen valtio jää yhtiön suurimmaksi omistajaksi ainakin toistaiseksi.

Kannattaa muistaa, kun tässä puhutaan ulkomaisuudesta ja kotimaisuudesta, että 80 prosenttia Nokian osakkeista on tällä hetkellä ulkomaisessa omistuksessa. Silti monet meistä pitävät Nokiaa suomalaisena yhtiönä: Pääkonttori on Suomessa, strategiset ratkaisut tehdään täällä jne.

Vaikka suuruuden edut on ymmärretty metsäteollisuudessa jo parikymmentä vuotta, on alan todellinen keskittyminen vasta nyt alkamassa. Euroopassa tietä tasoittaa EU, joka mataltaa kansallisia rajoja. Yhdentymisen yksi tärkeimmistä päämääristähän on pääomien, siis omistuksen, vapaa liikkuminen maasta toiseen. On hyvin takaperoina valittava, että sitä nyt sitten tapahtuu, kun tapahtuu sitä, mihin on pyritty.

Omistuksen kansainvälistymisen pelätään hämärtävän suuryritysten kansallisia strategioita. On kuitenkin kysyttävä, voiko edes valtioenemmistöisellä yrityksellä olla mitään kansallista missiota, jos se on listautunut pörssiin. Vastaus on minun mielestäni hyvin selvä: ei ainakaan, jos kansallisen mission toteuttaminen edellyttää selvästi liiketaloudellisesti kannattamattomien ratkaisujen tekemistä. Sellaista ei ole tehnyt Enso-kaan, koska se on kannattava yritys. Päinvastaisiakin pelkoja on. Eräässä kansainvälisessä arviossa kauhisteltiin Suomen valtion suurta omistusosuutta ja pelättiin, että uutta yritystä voi-

daan käyttää Suomen kansallisen teollisuuspolitiikan työkaluna.

Talousvaliokunnassa olemme jo päättäneet kuulla varsin suuren joukon asiantuntijoita, ja sen jälkeen on aika tehdä päätökset. Tähän kannattaa kuitenkin suhtautua minusta ennakkoluulottomasti ja ajatella, että jos me olemme markkinataloutta kohti etenemässä, niin näillä aloilla se pitää tehdä eikä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Ed. B r y g g a r e : Arvoisa puhemies! Olisin tässä halunnut hetki sitten kommentoida muutamaa puheenvuoroa, mutta se käy nyt näinkin, puheenvuoronomaisesti.

Ed. Tennilä täällä hieman kyllä hurjalla väitteellä avasi puheenvuoronsa sanomalla, että Wallenbergit ottavat määräävän aseman tässä yhtiössä. Olisi mielestäni hyvä tutustua tähän paperiin. Kun tässä on lähetekeskustelu käynnissä, niin haluan korjata, että kyllähän tässä aivan toisin käy. Wallenbergeillä ja heitä lähellä olevilla on noin puolet siitä, mitä Suomen valtiolla. Mutta siinä ed. Tennilä oli aivan oikeassa, kun hän pohti investointeja tässä maassa. Siinä ei ole oltu siinä tahdissa kuin pitäisi olla, mutta todennäköisesti tämä yhteenliittymä tulee antamaan siihen mahdollisuuksia enemmän kuin jos tätä ei olisi tehty. Enson tulokunto on hyvä. En usko, että sen takia on tarpeellista täällä toimia toisin kuin ehkä Ruotsissa voidaan joutua toimimaan.

Ed. Järvelä täällä pohti metsänomistajien haasteita. Tänään talousvaliokunnassa Kilpailuviraston edustaja pohti myös niitä ja sanoi, että kaikki muut fuusiot mahdollisesti olisivat olleet metsänomistajain kannalta huonompia ja ennen kaikkea kilpailun kannalta huonompia kuin tämä mahdollinen fuusio ja olisivat aiheuttanut todennäköisesti enemmän ongelmia EU:n kautta. Joten mielestäni on tärkeää, että me kuulemme kaikki asiantuntijat. Ei naulata vielä omia kantojamme liian lujasti pohjaan, vaan kuunnellaan, tehdään hyvä mietintö ja sen jälkeen otetaan kantaa. Minä uskon, että tiiviillä työllä me saamme aikaan hyvän mietinnön.

Vielä lopuksi ed. Kokkoselle sanoisin, että kotipaikka on Helsinki, mutta pääkonttorit on sekä Tukholmassa että Helsingissä. Kansallinen missio on aina olemassa, vaikka pääoma liikkuu, missä sitten liikkuukin.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Samalla tavalla kuin ed. Bryggare ihan muutama kommentti tähän keskusteluun.

Mielestäni on tärkeää havaita ja pitää mielessä, että nimenomaan Stora on kuunnellut kyllä kansainvälistä keskustelua ja mielestäni enemmän kuin suomalainen metsäteollisuus. Tässä tarkoitan nyt lähinnä metsäsertifikaattikeskustelua, fsc-keskustelua, johon jo aikaisemmin viittasin, samoin siitä, miten sademetsä-alueella, missä Storakin toimii, lähinnä Amazonasin alueella ja muualla Latinalaisessa Amerikassa, tulisi menetellä. Enso on kuunnellut myös tätä keskustelua enemmän kuin esimerkiksi UPM-Kymmene. Nämä mielestäni ovat tärkeitä asioita eduskunnan keskustelussa, myös tässä lähetekeskustelussa. Esimerkiksi ed. Tennilä viittasi siihen, että kärki tässä yhteenliittymässä on suuntautunut globaalisesti nimenomaan sademetsävyöhykkeen alueelle, joten on tärkeää antaa sinne viestejä, että se toiminta olisi biodiversiteetin suhteen kestäväällä pohjalla, koska se on nimenomaan tämän suuren yhteenliittymän eräs keskeinen asia, että siellä se suuri toiminta ja synergiaetujen hankkiminen tapahtuu.

Kun ed. Partanen viittasi siihen, ettei pitäisi reagoida, ennen kuin on tullut lopettamiskirjeitä, haluaisin vain todeta, että sitten on liian myöhäistä kyllä reagoida. Siinä mielessä myös tässä keskustelussa on annettava viesti, että niin Kemijärven kuin esimerkiksi Vehkalahden Summan suuntaan huolta kannetaan ja niistä välitetään huolimatta siitä, että on kysymyksessä tämän tyyppinen yritysten yhteenliittymä.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Muutama lyhyt kommentti.

Ed. Järvilahdelle toteaisin sen, että hän oli kyllä nyt kovin kaukana keskustan entisistä ideoista, kun hän julisteli, ettei tässä saa muulla olla merkitystä, kunhan tulee vaan voittoa. Tähänkin tietysti voi osaltaan yhtyä, mutta kannattaa sitten nähdä se toinen puoli, että tuloshan riippuu myös investoinneista. Eihän se niin yksipuolista ole, että katsotaan vaan, mitä tulee jostakin, ja sen mukaan ratkotaan. Pitää katsoa myös, mitä voidaan tehdä, jotta tulos on parempi, ja se on silloin sitä kansallista teollistamispolitiikkaa, jota keskusta ennen harjoitti, mutta ehkä ed. Järvilahti oli niin kauan Euroopassa, että hän unohti keskustan kaikki periaatteet.

Ed. Bryggarelle totean sen investoinneista, että niitä pitää saada Suomeen, mutta kyllä esimerkiksi Storan puolelta jo esillä olevat investoinnit panevat kovin mietteläiksi. Storalla on esimerkiksi 8 miljardin hanke Etelä-Amerikassa.

Siellä palaa paljon rahaa. Miten sitä sitten riittää riittää tänne muualle?

Ed. Kokkoselle vielä se, että jos ei teollisuuslaitoksilla tai suomalaisilla yrityksillä ole mitään kansallista missiota, niin eduskunnalla se pitää olla myös yritystoiminnan osalta.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Kansainvälinen pääoma on tullut rynnimällä Suomeen sen jälkeen, kun Euroopan unionin jäsenyys sopimus solmittiin, mutta ei ollenkaan sillä tavalla kuin me odotimme. Meillä piti olla investointeja odottamassa rajan takana 32 miljardin markan edestä, mutta todellisuudessa ulkomaalainen pääoma on tullut vain osakemarkkinoille helpon voiton tavoittelussa, ja sillä ei ole ollut investointien kanssa mitään tekemistä eli sen kanssa, että tullaan tänne rahasäkin kanssa, pannaan tehdas pystyyn, otetaan ihmiset töihin ja aletaan tuottaa ja tarjota ihmisille töitä.

Samalla tavalla käy tässä asiassa aivan täysin. Storalla on selkeät suunnitelmat, niin kuin täällä on mainittu, sekä Brasilian että myös Kanadan suhteen, ja siinä leikissä jokin Kemijärven tehdas on äärettömän pieni. Minä uskaltaisin mennä pienistä rahoistani puolet lyömään vetoa siitä, että Kemijärven tehtaille ei tästä mitään siunausta tule. Se ei nyt vielä merkitse paljon mitään, tuleeko Kemijärvelle siunausta vai ei. Tämä asiahan on huomattavasti laajakantoisempi, mutta Storan investointien odottelu on aika keppoisella pohjalla.

Ed. Järvilahti: Arvoisa puhemies! Ed. Kokkonen otti esille EU:n. Minusta EU:lla ei ole tässä kyllä mitään tekemistä. Jo 70-luvulla metsäteollisuus aloitti maailmanmarkkinoilla globaalisen toiminnan. Minusta tämä oli kyllä aika pahasti asian vierestä.

Mitä tulee ed. Tennilän aatteelliseen puoleen, niin tässä olen kaksitoista vuotta palvellut valtionyhtiöitä minäkin muuten kuin luottamushenkilönä, työntekijänä, ja tunnen aika hyvin valtionyhtiöiden tilanteen. Mutta maailma vain tahoo nyt muuttua sillä tavoin, että meillä ei ole kansallista teollisuuspolitiikkaa niissä yhtiöissä, jotka toimivat maailmanmarkkinoilla, jotka eivät ole Suomelle ihan välttämättömiä, vaikka esimerkkinä Kemira, jossa olen ollut työssä 12 vuotta. Sen oli pakko ympäri Eurooppaa ostaa firmoja, jotta se pystyi tulemaan niin suureksi Euroopassa, että se pystyi olemaan lähestulkoon — no, ei nyt voi monopolista puhua, mutta — aika suuri valmistaja. Sitä kautta vain se pystyi

ottamaan rahaa maailmalta ja sitä kautta se firma pysyi pystyssä. On aivan turha puhua tässä 50-luvun teollisuuspolitiikasta.

Minusta tuntuu, että taidan tuntea paremmin nämä asiat kuin ed. Tennilä jo silläkin perusteella, että olen pikkuisen vanhempi ja melko paljon näihin tutustunut. Kyllä esimerkiksi Typpi Oy:n perustaminen Ouluun, Metsähallitus, kaikki nämä olivat erittäin hyviä asioita aikaan. Oli siellä Korsimokin vielä Kekkosen lisäksi näitä asioita hoitamassa ja silloinen Kansaneläkelaitos, joten eiköhän ole parempi, että aatteesta pitää jokainen itse huolen ja keskittään asiaan.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin ed. Järvilahdelle sanoa, että tätä hanketta on valmisteltu kolmisen vuotta. Sitä on selvitetty KTM:ssä, miten yhdistäminen olisi paras suorittaa, selvitelty ja valmisteltu. Totesin, että pääomien liikkumista haluttiin EU-ratkaisulla edistää ja nyt kun pääomat liikkuvat, sitä taas itketään. En tarkoittanut, että tämä nyt olisi nimenomaan suoranaisesti EU:sta johtunut, mutta ei EU:hun liittyminen sitä varmaan haitannutkaan. Pieni sivujuonne on myös Suomen liittyminen Emuun ja Ruotsin jääminen ulkopuolelle.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Ed. Järvilahti pitääköön aatteensa, jos sitä on. En todella siihen enää tule puuttumaan ja pyydän anteeksi.

Mutta, ed. Järvilahti, te puhuitte Kemirasta hyvin asiantuntevasti. Teiltä unohtui vain yksi asia. Kemira on ollut valtion kaikkina niinä vuosina, kun se on jotakin tehnyt, sitä mitä te mainitsitte, ja tämä on aika iso tekijä. Mehän voimme päättää näin tai noin, mitä valtionyhtiö tekee, mutta tärkeätä on se, että me pystymme vaikuttamaan siihen valtionyhtiön politiikkaan.

Ed. J ä r v i l a h t i : Arvoisa puhemies! Ed. Tennilälle totean sen, että paitsi että olen ollut siellä työssä, olin myös hallintoneuvostossa niinä vuosina, kun minun tahtoani vastaan yhtiö myytiin yksityisille. Tämä selvennykseksi. Emme olekaan siitä eri mieltä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

3) Hallituksen esitys laeiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä yksityistettäessä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia ja muodostettaessa yksityisiä ammattikorkeakouluja annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 58/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 10/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys väestökirjanpidon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 14/1998 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 4/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 5) ja 6) asiasta.

Keskustelu:

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Väestötietojärjestelmän uudistaminen on ollut jo pitkään esillä. Nyt tämä kolmen hallituksen esityksen kokonaisuus on kolmannessa käsittelyssä ja voidaan todeta, että tässä nyt toteutuu pitkälti se uudistusta ajaneiden keskeinen tavoite, yhtenäinen väestökirjanpitojärjestelmä, jossa kuitenkin valtion ohella myös sekä luterilainen että ortodoksinen kirkko, seurakunnat, ovat mukana.

Valtakunnallisen väestökirjanpitojärjestelmän rinnalla nämä kirkkokunnat pitävät jäsenistään kirkollista väestörekisteriä edelleen eli kirkonkirjoja, ja nämäkin tiedot ovat julkisesti luotettavia. Valtion rekisterihallinnon ja kirkko-

kuntien osalta toteutetut sekä vireillä olevat tietotekniset uudistukset antavat osaltaan hyvät edellytykset väestökirjanpidon selkeyttämiseen ja yksinkertaistamiseen. Tässähän Väestörekisterikeskus vastaisi väestötietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä ja valtakunnallisesta tietopalvelusta.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta kiinnitti huomiota mietinnössään Väestörekisterikeskuksen osalta siihen, että esityksen mukaan sillä on lupa luovuttaa väestötietojärjestelmään merkittyjä yksittäisiä tietoja henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Valiokunta kuitenkin korostaa, että tietojen luovuttaminen ei ole sallittua kaupallisiin tarkoituksiin. Edelleen valiokunta tähän liittyen korostaa, että väestötietojen maksullisessa luovuttamisessa tulee noudattaa yhtäläisiä maksuperusteita.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan kumotaisiin myös rekisterihallintolain 3 §:n 3 momentti, jossa todetaan: ”Evangelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnan tai muun kirkollisen väestörekisterinpitäjän suorittamasta väestörekisterin pitämisestä säädetään erikseen.”

Mietintöön liittyvässä vastalauseessa olemme katsooneet, että tämän momentin kumoamiselle ei ole asiaperusteita. Hallintovaliokuntahan otti tämän mietintönsä ja eduskunta sen hyväksyi vuoden 1995 valtiopäivillä mietinnössä n:o 14. Koska 3 §:n 3 momentin säilyttäminen rekisterihallintolaissa korostaisi kirkon viranomaisasemaa niiden viranomaistehtävien osalta, joita kirkolle edelleen jää niin hallituksen esityksen kuin valiokunnan mietinnönkin mukaan, katsomme, että lakiehdotus n:o 2 tulee hylätä.

Tästä syystä, arvoisa puhemies, ehdotan, että muut lakiehdotukset hyväksyttäisiin, mutta lakiehdotus n:o 2 hylätään.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Olen asian aikaisemmissa käsittelyvaiheissa käyttänyt perusteellisempia puheenvuoroja ja yrittänyt perustella nykytilanteen säilyttämistä paitsi historiallisilla perusteilla myös käytännöllisillä eli työllisyyttä tukevilla ja sitä kautta palvelua säilyttävillä perusteilla. Nämä esityksethän muuttavat nykykäytäntöä siten, etteivät kirkko ja seurakunnat tulevaisuudessa toimisi enää virallisina väestökirjanpitoviranomaisina. Ainoa virallinen taho tulee olemaan valtio.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on todeta, että tänä päivänä Demari-lehdessä, jossa haastatel-

laan ministeri Skinnaria, asiaa jo ennakoidaan. Kun puhutaan kirkon yhteisöverosta, sanotaan, että asia on noussut esille uudestaan, ”koska seurakuntien väestökirjanpito on siirtynyt valtiolle”. Olemme kyllä vasta tekemässä päätöstä, mutta ”aikaansa seuraava” lehdistö on hieman edellä aikaansa.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Väistön tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Olen edellisissä käsittelyissä puhunut muun muassa Väestörekisterikeskuksen käytännön ongelmista enkä palaa niihin enää. Ei siellä kaikki ihan ole kunnossa, järjestelmät ovat kovin monimutkaisia ja vaikeaselkoiakin.

Mutta nyt, kun olen katsonut keskustan vastalauseita, jossa perustellaan momentin jättämistä edelleen viranomaistehtävien korostamiseksi, se on aika erikoista kyllä, että joku sellaisenaan merkityksetön momentti jätettäisiin voimaan, jotta se korostaisi tämän instituution viranomaismerkitystä. Minä en oikein ymmärrä tätä, mutta eihän minun tietysti tarvitsekaan ymmärtää. Ei se niin vaarallista ole millään tavalla. Täällä on monta kertaa ollut sellaisia asioita, etten ole ymmärtänyt, eikä se ole miksiäkään yhteiskunnalliseksi vaaratekijäksi muodostunut. Mutta en minä tätäkään asiaa kyllä ymmärrä, mitä tässä tarkoitetaan.

Ed. Kankaanmäki: Arvoisa puhemies! Uudistus kaiken kaikkiaan merkitsee sitä, että uskontoon perustuvasta väestörekisterinpidosta luovutaan ja valtio pitää koko kansasta niin kuin nytkin, mutta myös virallisesti koko kansasta, väestörekisteriä. Mielestäni on niin, että valtion ja lainsäätäjän ei tule jakaa kansaa uskonnon perusteella eri rekistereihin, vaan pitää koko kansasta yhtä rekisteriä.

Uusi laki uskontokuntien jäsenrekisteristä kattaa kaikki uskonnolliset yhdyskunnat tasapuolisesti. Ne ovat asiakassuhteessa valtion väestötietohallintoon. Kun näin on, rekisterihallintolain 3 §:n 3 momentti on mielestäni juuri järkevää kumota. Sen pitäisi sisältää kaikki uskonnolliset yhdyskunnat tai sitten ei mitään. Mielestäni on aivan selvä ja selkeä vaihtoehto, että siinä ei ole mitään uskontokuntia tai kirkkoja lueteltu, jolloin uskonnollinen tasa-arvo ja järjestelmä toimii tältä pohjalta. Parempi näin.

Uudistus kaiken kaikkiaan vähentää päällekkäisyyttä ja tuo ajan mittaan selvää säästöä, ja palvelut paranevat hyvin merkittävästi.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Väestörekisterilainsäädäntö on puhuttanut hyvinkin paljon eduskuntaa. Mielestäni tämä on oikean suuntainen lakiehdotus ja tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Me olemme eri mieltä nyt opposition kanssa tästä lakiuudistuksesta, mikä ehkä on luonnollistakin sen johdosta, että, totta kai, oppositio myös tekee omalla tavallaan omaa politiikkaansa. Mutta tämä lakiehdotus kuitenkin takaa tasavertaisen rekisteröinnin kaikille, sekä uskontokuntiin että kirkkokuntiin kuuluville. Asiaan ovat myös ortodoksinen ja evankelisluterilainen kirkko lausuneet myönteiset kannanotot. Sen johdosta näen itse, että tätä lainsäädäntöä tarvitaan.

Mitä tulee sitten työllisyyteen, kun siitä täällä on puhuttu, niin on todettu, että meille tulee käsittelyyn uusia ehdotuksia, joista myös seurakunnat tulevat saamaan lisärahoitusta. Näiden kautta tulee näkymään tämä kolmas sektori, jonka asiana on myös osallistua tämän päivän ongelmiin, erikoisesti tietenkin työllisyyden kautta, mutta myös henkisen hyvinvoinnin takaamiseksi.

Ed. Järvilahti: Arvoisa puhemies! Tästä puhuttiin salissa viikko sitten maanantaina aika pitkään. Vastalause, jonka keskusta on jättänyt, perustuu pitkälti siihen, että se mahdollistaa muun muassa sukututkimuksen paljon paremmin kuin hallituksen esitys. Ei tässä ole kysymys oppositiosta ja hallituksesta. Ymmärsin, että ed. Kankaanniemi, joka ainakin tähän asti on lukeutunut oppositioon, nyt näytti tukevan hallituksen linjaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

5) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 16/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

6) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 17/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

7) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 6 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 38/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 7/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laiksi metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 62/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 5/1998 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys laiksi lannoitelain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 72/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 6/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 18/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 7/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys laiksi 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 73/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 9/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laeiksi sijoituspalveluyrityksistä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 56/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys laiksi valtion erityisrahoitusyhtiöstä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 35/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 51/1998 vp
Talousvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Hallituksen esitys laeiksi Suomen Hallitusmuodon 31 §:n kumoamisesta ja kansalaisuuslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 49/1998 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 4/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys verotuksen oikaisulautakuntaa koskeviksi muutoksiksi verolainsäädäntöön

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 15/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 11/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 12/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 10/1998 vp
Toivomusaloite 192, 199, 211/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Esko Ahon hallituksen aikana säädetty eläkeläisten raippavero on edelleenkin voimassa, ja sitä esitetään vuonna 1999 perittäväksi 2,4 penniä veroäyriä eli 2,4 prosenttia.

Maahan on voimakkaassa talouskasvussa. Talous kasvaa, ja yleensä joka puolella menee hyvin, mutta eläkeläisten kohdalta ylimääräistä raippaveroa ei olla poistamassa kokonaan. Sitä on alennettu tänä vuonna 0,3 penniä, ja hallituksen esityksen mukaan sitä alennetaan myös ensi vuonna 0,3 penniä eli yhteensä 0,6 penniä, ja jäljelle jää tuo 2,4 penniä.

Mielestäni on kohtuutonta, että eläkeläisiltä edelleenkin peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua, kun otetaan huomioon, että suurelta osin ne eläkeläiset, jotka ovat joutuneet muun muassa kansaneläkkeen pohjaosan leikkauksen kohteeksi, joutuvat tämän maksamaan. Samalla eläkeläisiltä on leikattu indeksi eli on tehty niin sanottu taitettu indeksi eli yli 65-vuotiaat eläkeläiset saavat heikommat indeksikorotukset. Tästä huolimatta heiltä peritään tätä ylimääräistä maksua.

Tätä on perusteltu sillä, että eläkeläisten pitää myös kantaa vastuu valtiontalouden heikosta tilasta. Valtiontalouden tilannehan on parantunut paljon, ja valtion velkaantuminen on ollut maksun kantamisen perusteena. Mutta mielestäni nyt, kun on vaadittu yleisiä verohelpotuksia ja tavallaan samanaikaisesti toisilta peritään ylimääräisiä sosiaaliturvamaksuja, tämä on täysin kohtuuton. Enää ei ole mitään perusteita sille ratkaisulle, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu eläkeläisiltä peritään. Jos valtiolla on varaa antaa suurituloisille verohelpotuksia, myös pienituloisten eläkeläisten asemaa tässä maassa voitaisiin parantaa aivan varmasti, mutta näyttää siltä, että koska eläkeläisten lakko-oikeus ei ole sellainen, että se vaikuttaisi tämän maan talouteen ja talouden pyörimiseen, silloin myöskään he eivät ole saaneet ääntään kuuluville niin paljon, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistettaisiin.

Tämä kustannus, jos se kokonaan poistetaan, tekee 1 270 miljoonaa markkaa. Tietenkin se on suuri raha, mutta yli 200 000 markkaa ansaitsevien verohelpotus teki tälle vuodelle noin miljardin markan verohelpotuksen. Kun näiden eläkeläisten, joilta tätä peritään, eläke on 3 500:sta ylöspäin ja valtaosan eläke kokonaisuudessaan 4 000 ja 5 000 markan välissä, olisi kohtuullista, että heidän verorasitustaan, sillä veroluonteinen maksuhan tämä on, tältä kohdalta helpotettaisiin. Mielestäni, kuten jo aikaisemmin totesin, ei ole enää sellaisia valtiontaloudellisia syitä ja perusteita, että tätä ylimääräistä maksua eläkeläisiltä tulisi periä.

Herra puhemies! Tulen asian toisessa käsittelyssä esittämään, että lain 2 § poistettaisiin, mikä merkitsee sitä, että eläkeläisiltä ei enää ensi vuonna ylimääräistä sairausvakuutusmaksua perittäisi.

Ed. T i u s a n e n : Puhemies! Ed. Kuoppa kiinnitti tärkeään asiaan huomiota. Tässä salissa kyllä tästä asiasta on puhuttu aikaisemminkin hyvin usein ja hyvin paljon. Myös valtioneuvoston jäsenet ovat asiasta lausuneet mielipiteensä. Pääministeri viime syksynä oli sitä mieltä, että eläkeläisten ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun pitäisi puuttua, sitä pitäisi alentaa. Nyt on jäänyt käteen 0,6 prosenttiyksikköä kahden vuoden ajalta, jolloin ei voida todellakaan sanoa, että olisi päästy konkreettisesti eteenpäin siihenkään suuntaan, mitä pääministeri aikaisemmin on puhunut.

Usein, puhemies, todetaan niin, että eläkeläisten asema ei ole huono verrattuna esimerkiksi palkansaajiin ja erityisesti heidän verotuksellinen asemansa ei olisi huono. Kuitenkin mielestäni tilanne on päinvastoin. Vanhempi väki, voi sanoa työn veteraanit, ovat ne, jotka maksavat sairauskulut, he maksavat erityisen paljon lääkemenkuluja, ja tuo alue, menokenttä, on jatkuvasti kallistunut. Omavastuut ovat lisääntyneet, lääkkeiden hinnat nousseet. Suomessa esimerkiksi sairastava ihminen maksaa itse kuluistaan Oecd:n mittakaavassa toiseksi eniten, ja Euroopassa lääkekustannuksista omavastuut ovat Suomessa toiseksi kalleimmat. Näin ollen voi todeta myös, että indeksi yleensä ja taitettu indeksi erityisesti ei tunnista vanhemman väestön kulurakennetta. Lääkkeet ovat ehkä kaikkein kipein kohta tässä asiassa. Varsin moni joutuu jättämään lääkkeensä hankkimatta johtuen niiden hinnasta. Tämä on tosiasia. Sitä ei pysty vääntämään millään poliittisella spekulatiolla

mihinkään. Sen näkee jokainen lääkäri esimerkiksi päivittäin tehdessään työtä. Näin on tilanne Suomenmaassa.

Lopuksi totean, että jos voitaisiin todellakin nopeasti ja tahdottaisiin poistaa ylimääräinen sairausvakuutusmaksu eläkkeensaajilta, ihmisille jäisi yksinkertaisesti hiukan enemmän rahaa näiden kustannusten peittämiseen.

Ed. P e l t o m o : Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys laiksi vuodelta 1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta on nyt käsitellyssä ja siihen liittyvä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 10/1998 vp.

Me keskustelimme valiokunnassa asiasta hyvinkin pitkään ja kuulumme asiantuntijoita. Sen perusteella valiokunta kannanotossaan toteaa, että esityksen mukaisia palkansaajien ja eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksujen alennusehdotuksia pidetään oikean suuntaisina mutta erityisesti eläkeläisten osalta edelleenkin riittämättöminä toimenpiteinä, kuten ovat aikaisemmatkin puhujat jo todenneet. Eläkeläisten kohdalla, kun vielä huomioidaan kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus, ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on kohtuuton.

Tässä yhteydessä valiokunta halusi toistaa jo aiemmin mietinnössään lausutun, eli vuoden 1998 sosiaaliturvamaksuja ja Kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevassa mietinnössä korostettiin tavoitteena sitä, että vakuutetun sairausvakuutusmaksun osalta tulee päästä mahdollisimman nopeasti lamaa edeltäneelle tasolle ja juuri siten, että järjestelmän rahoitus pysyy samanaikaisesti turvattuna.

Valiokunnassa kiinnitettiin huomio myös työllistämismahdollisuuksien parantamiseen, ja tässä valiokunta näki hyvin tärkeänä sen, että todellisen tavoitteena pidetään myös yritysten työllistämismahdollisuuksien parantamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Myös aikaisemmin valiokunnassa on tähdennetty työllisyyttä, kuten valiokunta toteaa: "Valiokunta toistaa aikaisemmin esittämänsä kannanoton työvoimavaltaisen ja pääomavaltaisen yritystoiminnan keskinäisen kustannusjaon tarkistamisesta sosiaaliturvan rahoituksessa." Tähän siis tulee myös jatkossa siihen kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Edelleen, arvoisa puhemies, jo tänään on puhuttu kirkon tilanteesta, ja myös valiokunta halusi tähän kiinnittää huomiota nimenomaan

työllisyyden kannalta. Kun hyvin tiedämme, että kirkon työnantajamaksut ovat yli 6 prosenttia korkeammat kuin kuntatyönantajan, tässäkin pitäisi kirkon työnantajamaksujen osalta päästä samalle tasolle kuntatyönantajan kanssa. Tällä olisi työllistävä vaikutus, ja kun tältä osin tehdään tilaa, sen jälkeen voidaan myös tarkastella yhteisövero-osuutta kirkon kohdalla niin, että siinä mahdollisesti olisi laskuvaraa, kuitenkin niin että ensisijaisesti yhteensovituksen täytyy tapahtua kustannusneutraalilla tavalla.

Olemme huolestuneita siitä, että myös kirkon toimintaedellytykset tulee turvata työllistämisen osalta. Kirkko tekee erittäin mittavaa, hyvää työtä, diakoniatyötä, tälläkin hetkellä ja tavoittaa juuri niitä syrjäytyneitä, joihin muulla tavalla on ehkä hyvinkin vaikea saada kontaktia.

Ed. L a h t e l a : Herra puhemies! Itsekin tein asiasta toivomusaloitteen, niin kuin näkyy. Tosin tein vähän pienemmästä summasta, että ei kokonaan, kertaheitolla, sairausvakuutusmaksua vielä poistettaisi. Minulle käy sekun, jotta se voitaisiin poistaa kokonaan, mutta realiteetit tiedetään, että kokonaan poistaminen maksaa noin 1 200 miljoonaa. Kuitenkin pitäisi, jos enemmistöstä ei tahtoa löydy kokonaan poistamiselle, antaa semmoinen viesti, että jatkossa — mahdollisesti kahden seuraavan vuoden aikana — maksu tullaan poistamaan. Tosin ovat eduskuntavaalit välissä, ja lupaukset unohtuvat monesti vaalien jälkeen, mutta pitäisi saada yhteinen tahto, koska on minusta sinällään häpeä, että tämänlainen maksu, eriarvoisuus, on yleensä tehty tässä maassa, koska tiedetään kuitenkin, mikä on eläkeläisten tilanne.

Juuri niin kuin edelliset puhujat ovat perustelleet, yleensä ikääntyneet ihmiset joutuvat käyttämään enemmän lääkkeitä, joten eivät ainakaan siltä puolelta menot ole vähenemään päin. Samaten omavastuut ovat kasvaneet sairausvakuutuskorvausten osalta tai saatavuuden osalta, ettei saa välttämättä jostakin enää ollenkaan korvausta. Siinä mielessä tuntuu ihmeelliseltä, että samaan aikaan on pantu lisää maksuja. Tosin tämä hallitus, siitä pitää antaa tunnustus, on tuonut esityksiä jopa sillä tavalla, että on lähdetty terveempään suuntaan, mutta vähän liian hitaassa tahdissa. Siinä mielessä olen kannattamassa lämpimästi semmoisia ajatuksia, jos voitaisiin vähän saada ripeämpää alennusta niissä rajoissa, joihin meillä taloudellisesti on mahdollisuus.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Ed. Peltomoi toi esille valiokunnan mietintöön sisältyviä kannanottoja, jotka varmasti sinänsä ovat hyviä ja kannatettavia. Tähän liittyy myös kysymys kirkon työnantajamaksujen alentamisesta. Tämä tavoite on myös ollut jo pitkään esillä. On pidetty tärkeänä, että kirkkoa koskevat työnantajamaksut saatetaan samalle tasolle muiden vastaavien työnantajamaksujen kanssa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön sisältyy 2. vastalause, jossa keskustan edustajat tuovat esille tärkeinä pidettävät tavoitteet, ensinnäkin eläkeläisiä koskevan maksukohtelun osalta. Hallitushan ei tässäkään lunasta lupaustaan ylimääräisen sairausvakuutusmaksun lopullisesta poistamisesta ja toimii näin oman ohjelmansa vastaisesti. Edelleen on täyttämättä eduskunnan edellytys eläkkeensaajien ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamisesta vähintään 1 pennillä äyriältä.

Tärkeänä on pidetty tässä salissa yleisesti sitä, että työllisyyden parantamisen edellytyksiä helpotetaan myös työnantajamaksuilla työvaltaisten yritysten sosiaaliturvamaksujen osalta. Keskusta esittää, että selkeästi työnantajan kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut porrastettaisiin niin, että pienten taakkaa kevennetään ja sitä siirretään suuremmille yrityksille. Olemme arvioineet, että 2. vastalauseessa esitetyillä työnantajan kansaneläkemaksujen ja sairausvakuutusmaksujen muutoksilla ei ole olennaista vaikutusta valtiontalouden kannalta, mutta työllisyyden kehityksen kannalta ja pienten yritysten selviytymisen kannalta niillä on merkitystä.

Arvoisa puhemies! Keskusta tulee toisessa käsittelyssä ehdottamaan 2. vastalauseen mukaiset muutosesitykset.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Meillä on oleva asia on ylimääräinen eläkeläisten sairausvakuutusmaksu. Jo sana "ylimääräinen" kertoo sen, että se on jotakin epäasiallista, tarpeetonta jne. ja sen määrääjällä on jo tätä antaessaan ollut vähän huono omatunto, koska se on tohtinut ristiä sen sellaisella nimellä.

Ed. Kuoppa kertoi, että tänä vuonna, jos maksu poistettaisiin, eläkeläisille palautuisi 1 270 miljoonaa, siis sosiaali- ja terveysministeriön mukaan 1,27 miljardia tänäkin vuonna viedään eläkeläisiltä tässä asiassa. Lisäksi kansaneläkkeen perusosalla viedään noin 400 miljoonaa ja esimerkiksi viime vuonna vietiin taitetulla indeksillä noin 400. Tänä vuonna indeksit ovat vähän lähempänä, mutta menetys on ehkä parisensataa

miljoonaa. Nyt viedään kaiken kaikkiaan eläkeläisiltä tänä vuonna noin 2 miljardia. Tällä vuosikymmenellä on viety 15 miljardia. Herää vain kysymys, onko tämä nyt oikein, että joltain ryhmältä hirmuisesti viedään, vaikka onkin lama, koska tilanne on nyt paranemassa.

Jätin vuosi sitten 155 kansanedustajan allekirjoittaman lakiesityksen taitetun indeksin poistamiseksi juuri tähän aikaan, pikkuisen ennen juhannusta. Syyttävä sormi osoittaa sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Miksi sitä ei vielääkään, vuoden kuluttua, ole otettu millään lailla käsitte-lyyn?

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Käsitte-lyssä on todellakin sairausvakuutusmaksut, siis myös muut kuin ylimääräinen maksu, siis työn-antajan kansaneläkemaksu ja lapsilisämaksu.

Ensiksi haluaisin kommentoida ed. S. Kanervan lauseita tuossa edellä eli hänen ihmetystään siitä, miksi valiokunta ei vielääkään ole ottanut käsittelyyn lakialoitetta, jossa on 153 nimeä muistaakseni (Ed. S. Kanerva: 155!) — 155 nimeä. — Tänä keväänä meillä on ollut ensimmäisen kerran oikeastaan sellainen tilanne sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että olemme voineet keskustella asiasta, että emme ole ihan joka päivä kokoontuneet, niin kuin tavallisesti kokoonnumme, huomattavasti enemmän kuin monet muut valiokunnat. Olemme päätyneet siihen ratkaisuun, että ensi syksynä heti ensi töiksemme käsittelemme lakialoitteet, joissa on yli sata nimeä. Varmasti ensimmäisiä niistä ovat aikajärjestyksessä vanhimmat. Muistaakseni yksi vanhimpia on juuri ed. S. Kanervan tekemä lakialoite.

Näitä ei ole aikaisemmin käsitelty, koska olemme halunneet käsitellä ne hyvän ajan kanssa eli ei niin, että käymme yhden asiantuntijakuulemisen ja päätämme, että ei ole aihetta toimenpiteisiin, vaan niin, että me ehdimme kuulla asiantuntijoita monipuolisesti, koska näissä asioissa on monta halukasta järjestöä ja henkilöä tulemaan asiantuntijoiksi. Siksi siirsimme asian syksyyn valiokuntavastaavien yhteisellä päätöksellä, kuten monet muutkin aloitteet, myöhemmin tulleet aloitteet, joilla tuntui olevan erittäin kovia paineita, että ne olisi pitänyt jo tässä kevätkaudella käsitellä.

Ensiksi kun tarkastelemme sairausvakuutusmaksuja, pitää tietysti muistaa, että näitä maksuja peritään sairausvakuutuksen rahoittamiseksi. Samalla kun katsomme maksajien kantokykyä, pitää tarkastella myös sairausvakuutuksen rahoitusta. Jos rahoitukselta viedään pohja, tulee

paineita myös etuuksien leikkaamiseen. Sen vuoksi pitää hyvin tarkkaan katsoa, miten paljon näitä maksuja yleensäkin voidaan alentaa.

Ensimmäiseksi haluan sanoa, että eläkeläisten sairausvakuutusmaksu todellakin on ylimääräinen sairausvakuutusmaksu. Esko Ahon hallituksen aikanahan korotettiin useita maksuja ja veroja, niin että välttyttäisiin leikkauksilta, mutta käytännössä nämä ovat olleet tulojen leikkauksia. Mutta nyt suunta on kuitenkin oikeaan suuntaan eli näitä maksuja on lähdetty, nimenomaan näitä ylimääräisiä osioita, alentamaan.

Saimme valiokuntakäsittelyn aikana sosiaali- ja terveysministeriöstä erittäin hyvän vertailutaulukon. Siitä näkee vertailun palkansaa- jien, eläkeläisen, eläkeläispariskunnan ja työttömän tuloverotuksesta, johon on sisällytetty palkan- saajan työttömyysvakuutusmaksu ja työntekijän työeläkemaksu. Tämä on hyvin mielenkiintoinen. Ensinnäkin tästä tulee hyvin selvästi ilmi, että pienituloisen palkansaaja maksaa kaikkein kovimman veron vielä tälläkin hetkellä. Sitten seuraavaksi työtön henkilö maksaa erittäin kova veroa pienistäkin tuloista. Esimerkiksi 24 000 markan vuositulosta työtön maksaa 3 711 markkaa tuloveroa. Yksinäisellä eläkeläisellä verotus astuu kuvioon vasta 39 000 markan jäl- keen. Tämä on todella hyvä asia. Eläketulova- hennys on se, mikä vaikuttaa siihen, että kaik- kein pienituloisimmilta eläkeläisiltä ei peritä ve- roja.

Puhutaan hyvin paljon vielä siitä, että eläke- läiset maksavat enemmän veroja kuin palkansaa- jat. Se on ihan totta. Se raja tämän taulukon mukaan tulee ensi vuonna olemaan 75 000 mar- kan kohdalla. Kun vuositulot ylittävät 75 000 markkaa, siinä vaiheessa eläkeläinen maksaa enemmän veroa kuin palkansaaja. Tottahan me kaikki tiedämme sen, että eläkeläiset ovat jo ai- kanaan näitä maksuja maksaneet ja rakentaneet tämän maan hyväksi meille nuoremmille suku- polville asua. Tietenkin tuntuu kohtuuttomalta, että tällaista raippaveroa eläkeläiset joutuvat maksamaan. Mutta kun kyse oli 1,2 miljardista, sosiaalivaliokunnalla ei todellakaan ollut sellais- ta rahapussia, mistä se nyt olisi yhtäkkiä etsitty, eli sen vuoksi valiokunta ei voinut siihen asiaan puuttua.

Tuloverotuksen taulukko on muiltakin osin erittäin mielenkiintoinen, mutta käyn sitä tar- kemmin läpi, kun keskustellaan tuloverotukses- ta.

Lopuksi haluaisin vain sanoa vielä sen, että näitä maksuja tarvitaan sairausvakuutuksen ra-

hoittamiseen, mutta ylimääräisiä maksuja tulee alentaa jatkossa.

Ed. S. Kanerva (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huotarin esille ottamaa 24 000 markan palkkaa vuodessa ei se oikeastaan olekaan ainakaan palkkarintamalla, kun minimipalkatkin ovat yli 3 000 markkaa kuukaudesta. Se voi olla työttömyyskorvaus tai joku muu, mutta palkaksi sitä on aivan turha mainita.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ikävää, että ed. S. Kanerva ei ole huomannut, että tämän päivän työelämä on muuttunut kovin paljon siitä, mitä se joitakin vuosia sitten on ollut. Tänä päivänä on hyvin paljon palkansaaajia, jotka ovat suurimman osan vuodesta työttömänä mutta sitten tekevät erinäisiä pätkätoita, joissa palkat jäävät kovin pieniksi. Myöskään työehtosopimuksen mukaisia palkkoja ei enää kaikilla aloilla makseta. Esimerkiksi yksityisessä kotitaloudessa tehtävällä työllä ei ole työehtosopimusta ollenkaan ja olen kuullut, että esimerkiksi on työvoimatoimiston kautta tarjottu työtä, jossa palkka on ollut 3 900 markkaa vanhuksen hoidosta. Näitä pieniä palkkoja on yhä enemmän ja enemmän, ja mikäli kokoomuksen ja keskustan työreformitavoitteet menevät läpi, sen jälkeen vielä enemmän.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Olen toistuvasti vuosittain tämän saman lakiesityksen yhteydessä puhunut kirkon, seurakuntien, työnantajamaksusta, jossa on todella suuri epäsuhta, kun katsotaan nytkin pöydillä olevaa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä. Kun kunnalta peritään sairaskorvausmaksua 1,60 prosenttia ja valtiolta 2,85 prosenttia, niin kirkolta ja seurakunnilta 6,85 prosenttia. On tietysti ilahduttavaa, että valiokunta on mietintöön lisännyt toivomuksen, että tätä tasausta etsittäisiin. Ed. Peltonen ja myös ed. Väistö tähän puheissaan täällä viittasivat. Tämä epäsuhtahan perustuu siihen tilanteeseen, jolloin työttömyyskorvaukset tulivat verolle. Näitä korkeampia tuloja saivat silloin niin kunnat kuin valtio ja tietysti myös seurakunnat ja kirkko, mutta vain kirkolla on tämä tällainen rokotus tässä säilynyt.

Tämä on tietysti mielenkiintoinen tilanne sikäli, että meillä on pöydillä nyt pöydällepanoesittelystä hallituksen esitys verontilityslainsäädännön osittain uudistamisesta, jossa valtiovarainvaliokunta yksimielisesti edellyttää toimenpiteitä tämän tilanteen muuttami-

seksi seurakuntatyönantajien sosiaalivakuutusmaksujen tason selvittämiseksi, mikä liittyy nyt esillä olevaan yhteisöveroasiaan. Eli varmaankin eduskunta joutuu tähän palaamaan, kun tämä koskee ensi vuotta ja ensi vuoden budjetin kattamista. Minä en itse pidä oikein reiluna sitä, että tässä asiassa toteutetaan eräänlaista jesuiittamoraalia eli että tarkoitus pyhittää keinot. Nyt halutaan yksimielisesti alentaa kirkon työnantajamaksun perimistä, mutta toisella kädellä otetaan rahaa, joka olisi kyllä erittäin tarpeellista kirkon eri toimintoihin ja seurakuntien työhön.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun täällä eläkeläisten äänet ovat jaossa, niin täytyy haavini heittää apajille minunkin. Totean sen, että kyllähän edellisen, Ahon hallituksen, aikana maksuja nostettiin mutta se tapahtui kaikissa tulonsaajaryhmissä ja eri yhteiskuntaryhmissä tasapuolisesti sen vuoksi, että ei olisi jouduttu niin paljon heikompiosaisilta leikkaamaan. Mutta nyt kun tämän maan asiat ovat parantuneet siltä pohjalta, kun Ahon hallitus aikanaan loi siihen pohjat, niin eihän tämä hallitus ole tehnyt mitään tällaisten epäoikeudenmukaisten maksujen poistamiseksi, vaan ne hinkkaavat koko ajan mukana. Siitä tähän tässä on kysymys. Minä mielelläni olisin teinä hiljaa enkä puhuisi näistä asioista, koska teidänhän vikanne tämä nyt on. Talous pyörii täysillä, mutta maksut roikkuvat edelleen perässä.

Päinvastoin, herra puhemies, jos sallitte, niin sanon, että kun tästä pätkätyöläisten eläketurvamaksuista tehtiin laki, samalla tämä hallitus teki sellaisen lain, että jos joku vanha köyhä mies 600 markan palkalla hoitaa taloyhtiön isännöitsijähommia, niin häneltäkin peritään nyt jo eläkemaksu. Sekin teillä saatiin aikaiseksi näiden kaikkein köyhimpien ja vähäosaisimpien takaksi ja niskaan. Mukamas vahingossa teitte sen mutta täysin tietoisesti.

Älkää hurskastelko täällä vaan hoitakaa nämä asiat kuntoon, niin kuin pitää, älkääkä siirtäkö niitä edellisen hallituksen syyksi, joka kyllä myöntää syyllisyytensä tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Mutta teidän tehtävänne on hoitaa tämä asia nyt, kun maan asiat ovat parantuneet. Älkää näitä roikuttako enää perässä vaan ottakaa ne pois.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Helpompi olisi elää, jos ei olisi leikattu niin paljon eläkeläisten sairaskorvausmaksua, mutta kun se nyt on tehty ja kun kuitenkin tässä eduskun-

nassa on yhteinen tahto saatu siinä, että asiaa asteittain korjataan, niin minusta siinä mielessä tilanne on hyvä. Tosin henkilökohtaisesti olisin toivonut, että se korjaustapa olisi ollut hieman solidaarisempi. Jos se kaikki raha, joka nyt annetaan eläkeläisten ylimääräisten sairausvakuutus-pennien poistamiseksi, olisi kohdennettu alle 80 000 ansaitseville eläkeläisille, tilanne olisi korjautunut heidän kohdaltaan huomattavasti. Eli heiltä olisi se 3 penniä voitu ottaa pois, ja seuraavat, jotka saavat eläketuloa yli 80 000, olisivat sitten odottaneet. Sitä korjaus ehdotusta ei Ahon hallitus tehnyt. Se vain otti sen 3 penniä ja ajatteli, että seuraava aika korjaa. No, jos hallitukseen pääsette, niin vielä on sitä korjattavaa teilläkin. Sittenpä nähdään.

Mutta mitä tulee kirkon työnantajien korkeampaan sosiaaliturvamaksuun, silläkin on oma historiansa. On oikean suuntaista, että se tasoitetaan. Nimenomaan tämän hallituksen aikana se olisi vielä hyvä tehdä, koska tämä on työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus. Kaikki tavat, jotka lisäävät työtä ja työllisyyttä, ovat hyviä. Mutta sen sijaan tulee varsin avoimesti katsoa myös kirkon ansiotonta verotuloa, mikä tulee toista kautta, yhteisöveron kautta. Eli tilannetta voidaan korjata neutraalisti.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemelle voin todeta, että kyllä asioita laite-taan hiljalleen kuntoon sikäli, kuin varoja lii-keen. Muutaman vuoden aikana potti kasvoi niin isoksi, että vie varmaan sukupolven, ennen kuin talous on kokonaan kunnossa.

Mietinnössä olevaan 2. vastalauseeseen voisi todeta, että tässä esitetään ajatusta, jotta sosiaa-liturvamaksuja porrastettaisiin työnantajien osalta. Tähän sisältyy sellainen vaaratekijä, jos tällainen menisi läpi, jotta tulee yritysten keino-tekoisen pilkonta eteen. Pienemmistäkin asioista on yrityksiä yhtiöitetty, pilkottu, ja tässä sentään haitarit, millainen vuotuinen palkkasumma voisi olla, ovat aika isot. Jopa 1 prosentin etu voisi houkutella pilkkomisajatukseen yrityksissä.

Sen sijaan en usko, että tällä hirveästi työllisyyteen vaikutettaisiin. Nythän on nähty tämän hallituksen aikana, kun on muun muassa alen-nettu monia maksuja, että välttämättä yrityksis-sä ei ole työllistetty yhtään enempää, vaan varat on käytetty automaatioon. Se on nähtävissä teolisuuslaitoksissa. Sen jälkeen kun rahaa on saatu enemmän käyttöön, mahdollisesti alennettua työttömyysvakuutusmaksua, päinvastoin se on kokonaan satsattu automaation hankkimiseen

eikä missään tapauksessa ainakaan uusiin työ-paikkoihin. Siinä mielessä tämä on harha. Mei-dän pitäisi yhteiskunnassa käydä laajemmin kes-kustelua siitä, millä tavalla tällaisiin porrastuk-siin pitäisi suhtautua, koska ne johtavat vääristy-miin.

Ed. N u r m i : Arvoisa herra puhemies! Mie-lestäni hallituksen esityksen suunta on oikea, kun eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksua alenne-taan. Mielestäni tulisikin pyrkiä siihen, että oli ikä mikä tahansa, sairausvakuutusmaksu olisi yhtäläinen. Kirkkoyönantajien niin sanotut työn sivukustannukset ovat oman messunsa asia.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi oikeastaan sanoikin rivien välistä sen, että kun osapäivätyöläisiltä, osapäivätalonmie-hiltä jnp., on alettu periä sosiaali- ja terveysmak-suja, on saatu oikein tosi pienipalkkaisten ryhmä vertailuryhmäksi, jolloin voidaan sanoa, että kyllä vielä löytyy huonompikin ryhmä kuin elä-keläiset.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-tetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä tar-kastusten asteittaista lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimuksiin tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä hen-kilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuk-sen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä nii-hin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys 20/1998 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 7/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvos-ton ehdotuksen mukaisesti ensi torstain varsinaiseen täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 29/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp

Lakialoite 40/1995 vp, 2, 5, 52, 56, 63, 68/1996 vp, 26, 29, 129/1997 vp, 36, 42/1998 vp

Toivomusaloite 36/1995 vp, 30/1996 vp, 58/1997 vp, 28/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys verontilityslainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1998 vp
Toivomusaloite 41/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

21) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Hallituksen esitys 55/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1998 vp
Toivomusaloite 33, 38, 40/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys laiksi poliisin henkilökäytöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 22/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 3/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi torstain varsinaiseen täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 20.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen